

တိတ်ဆိတ်ခြင်း၏နောက်ကွယ်

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ခံနိုင်ရည်စွမ်း၊ မြန်မာ
သုတေသနအစီရင်ခံစာ

၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ

ကျား၊ မရေးရာ တန်း၊ တူညီမျှရေးကွန်ရက်

The Gender Equality Network
Yangon Myanmar

©All rights reserved

Printed in Yangon, Myanmar, February 2015

တိတ်ဆိတ်ခြင်း၏နောက်ကွယ်

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ခံနိုင်ရည်စွမ်း၊ မြန်မာ
သုတေသနအစီရင်ခံစာ

"အရင်ကတော့ သူ့ဘာပြောပြော
ကျွန်မငြိမ်ခံနေတယ်။ အခုတော့
မရတော့ဘူး။ သူငယ်ချင်းတွေကလည်း
ပြန်ပြောဖို့သင်ပေးတယ်။ အမြဲငြိမ်နေဖို့
မလိုဘူးဆိုတာ အခုတော့သိလာပြီ။
အရင်ကဆို ဘာမှပြန်မပြောခဲ့လို့
တစ်ယောက်တည်း ခံစားခဲ့ရတယ်။"
(ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ ၄၀နှစ်)

အမျိုးသမီးတစ်ဦးနေဖြင့် အနိုင်ကျင့်သူထံမှ
ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခြင်းနှင့် သူမအားဆက်လက်
အနိုင်ကျင့်ရန် ခွင့်ပြုထားခြင်းတို့အကြား
ကွာခြားချက်မှာ ပတ်ဝန်းကျင်မှ သူမအား
မည်မျှထောက်ပံ့ပေးသည်၊ တုံ့ပြန်ပေးသည်
စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်သော သူမ၏ခံယူချက်
သဘောထားပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။
(Coates and Wade, 2014)

မာတိကာ

ကျေးဇူးတင်လွှာ

အစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ် ၁

အခန်း (၁) နိဒါန်း ၉

၁. ၁ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် သုတေသနပြုလုပ်ခြင်း၏ရည်ရွယ်ချက်များ ၉

၁. ၂ စာပေရေးသားချက်များအားပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း ၁၁

၁. ၁. ၁ သာမန်လူထုအတွင်းရှိအမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု ၁၁

၁. ၁. ၂ မြန်မာနိုင်ငံရှိလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအခြေအနေ ၁၃

၁. ၁. ၃ အကြမ်းဖက်ခံရသောအမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံများနှင့်
ဆက်စပ်နေသည့်အချက်များ ၁၄

၁. ၁. ၄ စာပေရေးသားချက်များရှိ လစ်ဟာမှုများ ၁၇

အခန်း (၂) သုတေသနပြုလုပ်ခဲ့သည့် နည်းလမ်းများ ၁၉

၂. ၁ အတွေးအခေါ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှု ၁၉

၂. ၁. ၁ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုအား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း ၁၉

၂. ၁. ၂ လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်သော အကြမ်းဖက်မှု ၂၀

၂. ၁. ၃ လူမှုဂေဟစံပုံစံ (Socio-ecological Model) ၂၀

၂. ၁. ၄ အများပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်သောနည်းလမ်းများ ၂၁

၂. ၂ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာအရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသနပြုလုပ်ခြင်း . . . ၂၂

၂. ၃ လေ့လာဆန်းစစ်မှုပုံစံ ၂၃

၂. ၄ တည်နေရာနှင့် လေ့လာမှုနေရာရွေးချယ်သည့်စံနှုန်းများ ၂၇

၂. ၅ လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် ပါဝင်မည့်သူများအားရွေးချယ်ခြင်း ၂၉

၂. ၅. ၁ အသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတွင် ပါဝင်မည့်သူများအားရွေးချယ်ခြင်း ၂၉

၂. ၅. ၂ ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းတွင် ပါဝင်မည့်သူများအားရွေးချယ်ခြင်း ၃၁

၂. ၅. ၃ အဓိကသတင်းပေးနိုင်သူများအားရွေးချယ်ခြင်း ၃၁

၂. ၆ သုတေသနကျင့်ဝတ်နှင့်ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ၃၂

၂. ၇ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်သည့်နည်းလမ်းများ ၃၄

၂. ၈ လေ့လာဆန်းစစ်မှု၏အားသာချက်များနှင့်အဟန့်အတားများ	၃၄
၂. ၉ အချက်အလက်များခိုင်လုံမှု	၃၆
၂. ၁၀ လေ့လာဆန်းစစ်ရာတွင်ရွေးချယ်ထားသောသူများ၏သွင်ပြင်လက္ခဏာများ	၃၇
အခန်း (၃) အမျိုးသမီးများ၏ အကြမ်းဖက်ခံရမှုအတွေ့အကြုံများ	၃၉
၃. ၁ ရင်းနှီးသူ အတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်မှအကြမ်းဖက်မှု	၄၁
၃. ၁. ၁ စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု	၄၁
၃. ၁. ၂ စီးပွားရေးအရ အနိုင်အထက်ပြုကျင့် မှု	၄၆
၃. ၁. ၃ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု	၄၈
၃. ၁. ၄ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ဖက်၏ အနိုင်အထက်အဓမ္မပြုကျင့်မှု	၅၂
၃. ၁. ၅ ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏အကြမ်းဖက်မှု သံသရာနှင့်ပုံစံများ	၅၇
၃. ၂ လိင်မှုဆိုင်ရာနှောင့်ယှက်မှုနှင့် ထိပါးစော်ကားမှု	၅၈
၃. ၂. ၁ အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောနေရာများတွင် မဖွယ်မရာထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခံရခြင်း	၅၈
၃. ၂. ၂ လိင်မှုဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားမှု သို့မဟုတ် အဓမ္မပြုကျင့်မှု	၅၉
အခန်း (၄) အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၏နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ	၆၂
၄. ၁ စိတ်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ	၆၃
၄. ၁. ၁ စိတ်ဓါတ်ကျခြင်းနှင့် စိတ်ဖိစီးခြင်း	၆၄
၄. ၁. ၂ မိမိကိုယ်ကိုသတ်သေရန်ကြိုးစားခြင်းနှင့် ကြံရွယ်ခြင်း	၆၄
၄. ၁. ၃ စိတ်ဆိုးခြင်းနှင့် ခံပြင်းခြင်း	၆၅
၄. ၂ ကိုယ်ခန္ဓာကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ	၆၅
၄. ၂. ၁ အညှိအမည်းစွဲခြင်း၊ ရောင်ကိုင်းခြင်း၊ အရေပြားအပေါ်ယံဒဏ်ရာရခြင်း	၆၆
၄. ၂. ၂ ကျန်းမာရေးအရ စိုးရိမ်ရသည့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများ	၆၆
၄. ၂. ၃ စိတ်ဖိစီးမှုများကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ	၆၇
၄. ၃ လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့်မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများ	၆၇
၄. ၄ အိမ်ထောင်ရေးနှင့် မိသားစုအပေါ်သက်ရောက်နေသောနောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ	၆၉
၄. ၄. ၁ အိမ်ထောင်ရေးတင်းမာမှု	၇၀

၄. ၄. ၂ အကြမ်းဖက်မှုမှသားသမီးများအပေါ်သက်ရောက်မှု	၇၀
၄. ၅ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များ	၇၂
၄. ၅. ၁ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခံရခြင်း	၇၂
၄. ၅. ၂ လူမှုရေးအရပုဂ္ဂိုလ်နှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းမှရှောင်ဖယ်နေထိုင်ခြင်း	၇၃
အခန်း (၅) ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်နည်းဗျူဟာများနှင့်အကူအညီရယူသည့်ပုံစံများ	၇၅
၅. ၁ မိမိကိုယ်တိုင်ကုစားနိုင်သည့်နည်းဗျူဟာများ	၇၆
၅. ၂ မိမိကိုယ်တိုင်ခုခံကာကွယ်နိုင်သည့်နည်းဗျူဟာများ.....	၇၈
၅. ၃ အကူအညီရယူသည့်ပုံစံများ	၇၉
၅. ၃. ၁ မိတ်ဆွေများ၊ ဆွေမျိုးများ၊ အိမ်နီးချင်းများအား ပြောပြခြင်း.....	၇၉
၅. ၃. ၂ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာအထောက်အပံ့များကို ရယူအသုံးပြုခြင်း	၈၁
၅. ၃. ၃ ဆေးခန်းနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူအသုံးပြုခြင်း.....	၈၂
၅. ၃. ၄ သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များအား တိုင်တန်းခြင်း	၈၃
၅. ၃. ၅ ဖွင့်ဟပြောဆိုရာတွင် တွေ့ကြုံရသောအဟန့်အတားများ	၈၇
၅. ၄ အိမ်ထောင်တရားမဝင်ကွဲခြင်း၊ တရားဝင်ကွာရှင်းခြင်းနှင့် ယင်းတို့နှင့် ဆက်စပ်နေသော အဟန့်အတားများ	၈၈
၅. ၄. ၁ တရားဝင်ကွာရှင်းခြင်းနှင့် နောက်အိမ်ထောင်ပြုခြင်း.....	၈၈
၅. ၄. ၂ ခင်ပွန်းသည်အားစွန့်ခွာရာတွင် တွေ့ကြုံရသောအဟန့်အတားများ.....	၈၉
အခန်း (၆) အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုလက္ခဏာများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုဆီဦးတည်စေသည့် လမ်းကြောင်းများ ၉၃	
၆. ၁ တစ်ဦးချင်းအဆင့်	၉၆
၆. ၁. ၁ စိတ်ဖိစီးမှုများ၊ ဩဇာမဲ့မှုများနှင့် ယောက်ျားပီသမှု စသည့်အမျိုးသားများအတွက် အခက်အခဲများ.....	၉၆
၆. ၁. ၂ ခင်ပွန်းသည်များအရက်သေစာသောက်စားပြီး အနိုင်အထက်ပြုခြင်း.....	၉၉
၆. ၁. ၃ ကလေးဘဝတွင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အတွေ့အကြုံများ.....	၁၀၀
၆. ၂ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး/ မိသားစုအဆင့်	၁၀၂
၆. ၂. ၁ အမျိုးသမီးများ အိမ်ထောင်ပြုဖြစ်ခဲ့သည့်ဘဝအတွေ့အကြုံများ.....	၁၀၂
၆. ၂. ၂ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများ	၁၀၅
၆. ၂. ၃ စကားများခြင်းနှင့် အမျိုးသားများ၏ဩဇာအာဏာကို စိန်ခေါ်ခြင်း.....	၁၀၆

၆. ၂. ၄ တပြိုင်နက်တည်းဖြစ်ပေါ်နေသော အခြားအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ	၁၀၇
၆. ၃ ရပ်ရွာလူထုအဆင့်	၁၀၈
၆. ၃. ၁ ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်မှအနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းအပေါ် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ တုံ့ပြန်မှု	၁၀၉
၆. ၃. ၂ အလုပ်အကိုင်မရှိခြင်းနှင့် စီးပွားရေးအကျပ်အတည်း	၁၁၁
၆. ၃. ၃ အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော နေရာများတွင် လုံခြုံမှု မရှိခြင်း	၁၁၂
၆. ၄ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအဆင့်	၁၁၂
၆. ၄. ၁ အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများ တန်းတူ မရရှိခြင်း	၁၁၃
၆. ၄. ၂ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျား၊ မ ရေးရာ စံနှုန်းများ	၁၁၅
၆. ၄. ၃ အမျိုးသမီးများ၏လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာခံစားမှုအပြုအမူများ၊ အမျိုးသားများမှ အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်ခန္ဓာကို ရယူခြင်းနှင့်ပတ်သက်သောစံနှုန်းများ	၁၁၆
အခန်း (၇) အကြံပြုချက်များ	၁၁၈
မှီငြမ်းကိုးကားချက်များ	၁၂၇

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤသုတေသနကို ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက် (GEN)မှ ဦးဆောင်စိတ်ကူး ပံ့ပိုး၍ ဆက်သွယ်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပထမဦးစွာ သုတေသနတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြပြီး ယင်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများကို မျှဝေခဲ့ကြသော အကြမ်းဖက်မှုကို ကိုယ်တိုင်ခံစားကြသူ အမျိုးသမီး (၃၈)ဦးကို လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်း ရွေးချယ်ထားသောနေရာများမှ ဦးတည်အုပ်စုဆွေးနွေးပွဲ များတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသူ အမျိုးသမီး (၁၀၈) ဦးကိုလည်းကောင်း၊ မိမိတို့၏အတွေ့အကြုံ၊ အတွေးအမြင်၊ သုံးသပ်ချက်များကို ဝေမျှပြောကြားပေးခဲ့ကြသော အဓိကသတင်းအချက်အလက်ပေးသူ (၉)ဦးအား လည်းကောင်း အထူးကျေးဇူး တင်ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အထောက်အထား အခြေပြု အချက်အလက်များရရှိရေးအတွက် အချိန်ပေးကာ၊ စိတ်အားထက်သန်စွာ မဆုတ်မနစ် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော သုတေသနအဖွဲ့မှ အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်သည့် Stephanie Miedema၊ ဒေါက်တာစန်းရွှေ၊ Augusta နာဖ၊ ဒေါ်အယ်စွိးအေးဝေနှင့် ဒေါ်အေးသီရိကျော် တို့အားလည်း များစွာ ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

သုတေသနအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် GENအဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်းများမှ ပါဝင် ကူညီပေးခဲ့ကြရာ ယင်းတို့၏ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်မှုများကိုလည်း အသိအမှတ်ပြု မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ကွန်ရက်အဖွဲ့ဝင်များ၊ ကွန်ရက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရေးဌာနမှ ဝန်ထမ်းများ၊ သုတေသနလုပ်ငန်း အဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များအပါအဝင် သုတေသနလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုလုံးအား အစမှအဆုံးတိုင် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက် ပေးခဲ့ကြသူများ အားလုံးကို ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

အထူးအားဖြင့် ဤသုတေသနဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ဦးဆောင်လမ်းညွှန်မှုပေးခဲ့ပါသော လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာဒေါ်မြတ်မြတ်အုန်းခင် အားလည်းကောင်း၊ သုတေသနလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ကူညီခဲ့ပါသော ဌာနဆိုင်ရာ အကြီးအကဲများအားလည်းကောင်း၊ သုတေသနတွင်ပါဝင်ခဲ့ကြသော ဝန်ထမ်းများအား လည်းကောင်းများစွာ ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

သုတေသနဆောင်ရွက်ရာတွင် လိုအပ်သောသင်တန်းကို ပို့ချပေးခြင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှု များဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သော ဒေါက်တာဒေါ်အေးမြတ်လွင်အားလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

သုတေသနကျင့်ဝတ်နှင့် အညီဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လမ်းညွှန်ပေးခဲ့ပါသော ဆေးသုတေသနကျင့် ဝတ်ကော်မတီဥက္ကဋ္ဌ ဒေါက်တာမြင့်ထွေးနှင့် တွဲဖက်ကော်မတီဥက္ကဋ္ဌ၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဒေါက်တာ ကျော်ဇင်သန့် တို့အားလည်း များစွာ ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

နည်းပညာဆန်းစစ်သူများအဖြစ် ပြည်ပနိုင်ငံအသီးသီးမှကူညီပံ့ပိုးပေးကြပါသော ဂျော့ဝါရှင်တန် တက္ကသိုလ်၊ ကမ္ဘာ့အမျိုးသမီးများအဖွဲ့မှ သုတေသနညွှန်ကြားရေးမှူး ဒေါက်တာ Manuel Contreras-Urbina၊ တောင်အာဖရိက ဆေးသုတေသနကောင်စီ၊ အမျိုးသမီးပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအား တားဆီးရန် မည်သည်တို့သည် အလုပ်ဖြစ်နေကြောင်း ရှာဖွေဖော်ထုတ်သောအဖွဲ့မှ နည်းပညာဦးဆောင်သူ

ဒေါက်တာEmma Fuluနှင့် အမ်မော်ရီတက္ကသိုလ်၊ လူမှုဗေဒဌာနမှ တွဲဖက်ပါမောက္ခ ဒေါက်တာ Kathryn Yount တို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိ ပါကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

အဓိကအားဖြင့် သုတေသနတစ်ခုလုံးအကောင်အထည်ပေါ်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လိုအပ်သော ရန်ပုံငွေပံ့ပိုးခဲ့ပါသော USAID အားလည်းကောင်း၊ သုတေသနစတင်ဆောင်ရွက်ချိန်မှစ၍ အစီရင်ခံစာ ဖြန့်ဝေနိုင်သည်အထိ အစဉ်တစိုက်ကူညီပံ့ပိုးပေးပါသော မိတ်ဖက်အလှူရှင်များဖြစ်ကြသည့် ပျိုးပင်၊ Oxfam, Trocaire, ActionAid, LIFT, Irish Aid, CARE International Myanmarနှင့် Norad တို့အားလည်း လှိုက်လှဲစွာ ကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း မှတ်တမ်းတင်လိုပါသည်။

လိုအပ်သောဓာတ်ပုံများကို ထူးခြားသောပညာဖြင့် ပုံဖော်ရိုက်ကူးပေးပါသော Maria Lopez Yuste ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ဤသုတေသနမှရရှိသော အချက်အလက်များကို အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု လျော့ချ ရေးလုပ်ငန်းများတွင် အသုံးပြုနိုင်ရန် အရေးကြီးလှပါသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကို လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ပပျောက်ရန်တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း၊ တစ်ဌာနတည်းမှ လုပ်ဆောင်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ကဏ္ဍပေါင်းစုံ၊ ဌာနပေါင်းစုံ ပူးပေါင်းပါဝင်သောနည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန် အထူးလိုအပ်ကြောင်း ဤသုတေသနမှ မီးမောင်းထိုးပြထားရာ ရှေ့ဆက်၍ကြိုးပမ်း အကောင်အထည်ဖော်မှုများတွင် ပါဝင် ကူညီပေးမည့် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမဆို ကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း ဖော်ပြ အပ်ပါသည်။

ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက် (GEN)

အတိုကောက်စကားလုံးများ

FGD	ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း
HIV	ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါပိုး (အိတ်ချ်အိုင်ဗီပိုး)
IDI	အသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း
KII	အဓိကသတင်းပေးနိုင်သူအားမေးမြန်းခြင်း
STI	လိင်မှတစ်ဆင့်ကူးစက်တတ်သောရောဂါများ

ဤအစီရင်ခံစာကိုမည်ကဲ့သို့ဖတ်ရမည်နည်း

ဤအစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အကြမ်းဖက်ခံရမှုအတွေ့အကြုံများနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များစွာကို ဖော်ပြထားပါသည်။ စာဖတ်သူတို့၏ စိတ်ဝင်စားမှုအပေါ်မူတည်၍ အချို့သောအပိုင်းများတွင် စိတ်ဝင်စားမှုများပိုနိုင်သကဲ့သို့ အချို့အပိုင်းများတွင် စိတ်ဝင်စားမှုလျော့နည်းနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ဤအစီရင်ခံစာကို ဖတ်ရှုလေ့လာရန်အကြံပြုချက်အချို့ကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားပါသည် -

- အစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ်တွင် လေ့လာဆန်းစစ်မှု၏အဓိကတွေ့ရှိချက်များကို စာမျက်နှာ(၆) မျက်နှာဖြင့် ခြုံငုံဖော်ပြထားပါသည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်ချက်၏နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်နှင့် အဓိက တွေ့ရှိချက်များကို သိရှိလိုပါက ဤအပိုင်းတွင် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။
- အခန်း(၁)တွင် သုတေသနတွေ့ရှိချက်များအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအပိုင်းကို ထည့်သွင်းထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ယခင်လေ့လာတွေ့ရှိချက်များကို (ဤလေ့လာ ဆန်းစစ်ချက်မပါ) ပြန်လည်ရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။
- နည်းလမ်းများ - သို့မဟုတ် သုတေသနကို မည်သို့ဆောင်ရွက်ထားသည်ကို အခန်း (၂)တွင် ဖော်ပြထားသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အရည်အသွေးအခြေပြု သုတေသနအား မည်သည့်အတွက်ကြောင့်ပြုလုပ်ရသည်၊ မည်ကဲ့သို့ပြုလုပ်သည်၊ မည်သည့် အချိန်တွင် ပြုလုပ်သည် စသည်တို့အား နားလည်သဘောပေါက်ရန် အရေးကြီးသည့်အတွက် သုတေသနပြုလုပ်သည့် နည်းလမ်းများကို အစီရင်ခံစာ၏ အရှေ့ပိုင်းတွင် ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။
- သုတေသနနှင့်ပတ်သက်ပြီး နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများအား စိတ်ဝင်စားမှုမရှိပါက အခန်း(၃)မှ (၅)သို့ ကျော်၍ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ ယင်းတို့တွင် အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်တွေ့ဖြစ်ရပ်များမှ တွေ့ရှိချက်များ၊ အမျိုးသမီးများမှ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရခြင်းများကို ပြန်လည်တုန့်ပြန်ဖြေရှင်းခြင်းများနှင့် အကြမ်းဖက်ခံရခြင်း၏ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်

များအကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းအတိုင်း အသေးစိတ်ဖော်ပြထားခြင်းမရှိသော်လည်း အခန်း(၃)မှ (၅) အတွင်း ဖော်ပြထားသောအချက်များသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုအမျိုးမျိုးကို တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသော အမျိုးသမီး (၃၈)ဦးနှင့် အသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ရရှိလာသော အမျိုးသမီးတို့၏ ကိုယ်တွေ့ဖြစ်ရပ်များ၊ ဇာတ်လမ်းများ၊ ပြောပြချက်များနှင့် အနိုင် အထက်ပြုကျင့်မှုပုံစံများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုတွေ့ရှိချက်များသည် ဦးတည်အုပ်စု ဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အဓိကသတင်းပေးသူများ ထံမှရရှိလာသော အချက်အလက်များကိုပါ ပေါင်းစပ်ဖော်ပြထားပါသည်။

- အခန်း (၆)တွင် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်၊ တွေ့ရှိချက်များအားလုံးကို စုစည်းဖော်ပြထားပြီး အဓိက ဖြစ်လေ့ရှိသော အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုကို ဦးတည်စေသော အလားအလာ များကို ဖော်ထုတ်ထားသည်။ အခန်း (၆)နှင့် တစ်ဆက်တည်း အခန်း (၇)တွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန်နှင့် အဆုံးသတ်စေရန်လိုအပ်သော လေ့လာသုံးသပ်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။
- နောက်ဆက်တွဲ (၁)သည် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဆက်နွှယ်နေသော အခေါ် အဝေါ်များကို အင်္ဂလိပ်-မြန်မာနှစ်ဘာသာဖြင့်စုစည်းဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ စာဖတ်သူများ အနေဖြင့် အချို့သော စကားစုများ သို့မဟုတ် အခေါ်အဝေါ်များဖြင့်ရင်းနှီးမှုမရှိပါက သို့မဟုတ် ထိုနှစ်ဘာသာအကြား ဘာသာပြန်ထားသည်ကို မရှင်းလင်းပါက ဤအပိုင်းကို မှီငြမ်းကိုးကား နိုင်ပါသည်။

အစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ်

နောက်ခံသမိုင်း

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေး၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့် အခွင့်အလမ်းများအပေါ် များစွာသက်ရောက်မှုရှိနေသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာ ကြီးမားကျယ်ပြန့်စွာ ဖြစ်ပေါ်နေ သည့်ပြဿနာဖြစ်ကြောင်း အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများမှ လှုပ်ရှားသူများ၊ အစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် လက်ခံလာကြပြီဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤအကြောင်း အရာနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏သာမန်လူထုအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အသေးစိတ် သုတေသနပြုလေ့လာထားမှုများ ယနေ့အချိန်အထိ အနည်းငယ်သာရှိသေးသည်ကို တွေ့ရ သည်။

ဤအမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု အရည်အသွေးအခြေပြု လေ့လာဆန်းစစ်ချက်သည် ခင်ပွန်းသည်အပါအဝင် အခြားအမျိုးသားများ၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုတို့ကို ခံစား နေရသော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့်ပတ်သက်၍ လူအများသိရှိထားသည့်အနက်မှ ကျန်ရှိ နေသေးသည့် လစ်ဟာမှုများကို ဖြည့်စွက်နားလည်စေရန် အထောက်အကူပြုမည်ဖြစ်သည်။ ဤလေ့လာ ဆန်းစစ်မှုကို ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက် (GEN) သည် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနနှင့် အတူတကွ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသုတေသနသည် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းတွင် အမျိုးသမီး များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအား တားဆီးကာကွယ်ရန်အလို့ငှာ အထောက်အထားအချက်အလက်များ ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုပြုနိုင်ရန် လိုအပ်သောလုပ်ငန်းများ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ အပေါ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့်တကွ နိုင်ငံတကာနှင့် နိုင်ငံတော် အဆင့်မှ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ၏ စိတ်ပါဝင်စားမှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသိသာစွာ တိုးမြှင့်လာပါသည်။

သုတေသန နည်းစနစ်

ဤလေ့လာဆန်းစစ်ချက်သည် ခင်ပွန်းသည်များနှင့် အခြားအမျိုးသားများ၏ အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုများကို ကိုယ်တိုင်တွေ့ကြုံခံစားနေရသည့် အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများအား ပိုမိုသိရှိ နားလည်နိုင်ရန်အတွက် အရည်အသွေးအခြေပြု နည်းလမ်းများကို အသုံးပြု၍ လေ့လာထားခြင်းဖြစ် ပါသည်။ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ တွေ့ရှိချက်များသည် အမျိုးသမီးများရင်ဆိုင်နေရသော နောက်ဆက်တွဲ အခက်အခဲများ၊ အကြမ်းဖက်မှုကို ၎င်းတို့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့် နည်းလမ်းများနှင့် မည်သူတို့ထံ အကူအညီတောင်းခံရယူလေ့ရှိသည် အစရှိသည်တို့ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြထားပါသည်။ ဤသုတေသန သည် ကျား၊ မ အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်း (သို့မဟုတ်) အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ အကြား အာဏာပါဝါမညီမျှမှုများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသည့် အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် ထိုသို့တွေ့ကြုံရသည့်အပေါ် ၎င်းတို့ခံယူသည့် သဘောထား များအား ဖော်ထုတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသန၏အားသာချက်မှာ အမျိုးသမီးများအား ၎င်းတို့၏ ကိုယ်တွေ့ ဇာတ်လမ်းများကို ကိုယ်တိုင်ပြောပြစေခြင်းဖြင့် ရှုပ်ထွေးကျယ်ပြန့်သော အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်း ဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို အတွင်းကျကျနားလည်နိုင်ရန် လူသားဆန်သော ရှုထောင့်မှနေ၍ စုဆောင်းထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ထက်ပိုအရေးကြီးသည်မှာ လူမှုရေးသတ်မှတ်ချက်

စံနှုန်းများ၊ ကျား၊ မ ရေးရာ မညီမျှမှု စသည့်ပို၍နက်နဲခက်ခဲသော အတွေးအခေါ် အယူအဆများကို ဆန်းစစ်ရန်နှင့် ၎င်းတို့သည် အမျိုးသမီးများ၏ဘဝ၊ မိသားစုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှုရှိနေသည်ကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် များစွာအထောက်အကူ ဖြစ်စေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤ သုတေသနကို ပုံဖော်ရာတွင် သုတေသနဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်နှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုရှိရေးအတွက် ခိုင်မာမှု ရှိသည့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းပြည့်မီသောနည်းစနစ်များကို အပြည့်အဝလိုက်နာဆောင်ရွက်ထားပါသည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍နိုင်ငံတကာမှ လက်ခံသုံးနှုန်းလေ့ရှိသည့် အခေါ်အဝေါ်များနှင့် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို အသုံးပြုထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများ အကြမ်းဖက်ခံနေရသည့် အခြေအနေများကို ပိုမိုနားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန်အတွက် အရေးပါသော စူးစမ်းလေ့လာမှုအဆင့်တစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် ယခင်သုတေသနတွေ့ရှိ ချက်များအပေါ် အခြေခံထားပြီး ရှေ့ဆက်လက်၍ ဆောင်ရွက်မည့် အရည်အသွေးနှင့် ကိန်းဂဏန်း အခြေပြု သုတေသနလေ့လာမှုများပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် လမ်းစတစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။

ဤသုတေသနတွင် ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/ အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ တစ်မျိုးမျိုးကို တွေ့ကြုံခံစားဖူးသော ရန်ကုန်နှင့် မော်လမြိုင်မှ အမျိုးသမီး (၃၈)ဦးကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ ပါသည်။ ထို့ပြင် ဦးတည်အုပ်စုဆွေးနွေးပွဲများကို ရန်ကုန်နှင့် မော်လမြိုင်အပြင် ဒုတိယဦးစားပေး ရွေးချယ်ထားသော နေရာ (၅) နေရာဖြစ်သည့် မကွေး၊ လားရှိုး၊ လွိုင်ကော်၊ လပွတ္တာနှင့် ကလေးမြို့များ ရှိအမျိုးသမီးများနှင့်လည်း ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါဆွေးနွေးပွဲများသည် အမျိုးသမီးတစ်ဦးချင်းစီ၏ အကြမ်းဖက်ခံရသော အတွေ့အကြုံများကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ကျယ်ပြန့်သော လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေ အတွင်းထည့်သွင်းချိန်ထိုးကြည့်ရန် ရည်ရွယ်၍ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အကြမ်းဖက်မှုများ တွေ့ကြုံ ခံစားနေရသည့် အမျိုးသမီးများအား တားဆီးကာကွယ်နိုင်ရန်လိုအပ်သည့် အထောက်အထားအချက် အလက်များရရှိနိုင်ရန်အတွက် အဓိကသတင်းအချက်အလက်ပေးနိုင်သူများနှင့် လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းကို ရန်ကုန်နှင့် မော်လမြိုင်မြို့များရှိ သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများ၊ ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများနှင့် ပြုလုပ်ခဲ့ ပါသည်။

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/ အိမ်ထောင်ဖက်မှ အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများ (အခန်း ၃)

- အမျိုးသမီးများသည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ၊ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအပါအဝင် ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/ အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံအမျိုးမျိုးကို ထုတ်ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။
- ဤလေ့လာမှုတစ်ခုလုံးတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသော အမျိုးသမီးအရေအတွက်၏ ထက်ဝက်ကျော်သည် ရင်းနှီးသူ အတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ဖက်၏ အနိုင်အထက်အဓမ္မပြုကျင့်မှုကို တွေ့ကြုံခံစားဖူးကြပြီး ယင်းကဲ့သို့ ပြုကျင့် ခံနေရခြင်းသည် လိင်မှုဆိုင်ရာတွင် အမျိုးသားများသည်သာ အခွင့်အရေးရယူခွင့်ရှိသည်ဟူသော ယုံကြည်မှု သို့မဟုတ် လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးမှဆန္ဒမရှိသော်လည်း မိမိအမျိုးသား

ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့ဆန္ဒရှိသည့်အတိုင်း လုပ်ဆောင်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟူသော လက်ခံထားမှု (Men's sexual entitlement)နှင့် ဆက်နွှယ်လျက်ရှိသည်။

- အတင်းအကျပ် လိင်ဆက်ဆံရန် ခိုင်းစေခံရသော အမျိုးသမီးအားလုံးသည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအပါအဝင် အခြားအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများကိုလည်း တွေ့ကြုံခံစားနေကြရပြီး အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံသည်တစ်ချိန်တည်းတွင် တစ်မျိုးထက်မက ဖြစ်ပေါ်နေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။
- အမျိုးသမီးအများစုသည် အတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှုကို တစ်ကြိမ်ထက်မက တွေ့ကြုံခံစားဖူးကြပြီး ခင်ပွန်းသည်၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသည် တစ်ကြိမ်တစ်ခါ လောက်သာ ဖြစ်တတ်သည့် အဖြစ်အပျက်မျိုးမဟုတ်ဘဲ အိမ်ထောင်မှုဆက်ဆံရေးအတွင်း ပုံမှန် ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်မဟုတ်သူမှ အမျိုးသမီးများအပေါ် လိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အတွေ့အကြုံများ (အခန်း ၃)

- ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် ရင်းနှီးသူ အတူနေ အမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်မှ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို အဓိကထားလေ့လာသော်လည်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးထက်ဝက်နီးပါးသည် ရင်းနှီးသူအတူနေအဖော်မဟုတ်သူများ၏ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်း၊ လိင်မှုဆိုင်ရာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်စော်ကားခြင်း သို့မဟုတ် လိင်မှုဆိုင်ရာနှောင့်ယှက်ခံရခြင်းတို့ကိုလည်း တွေ့ကြုံဖူးကြသည်။
- အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော နေရာများ၌ (လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားမှုပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်သော) မဖွယ်မရာ ထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခံရခြင်းမှာ မြို့အတွင်း၌သွားလာနေရသော အမျိုးသမီးများ နိစ္စဓူဝ ကြုံတွေ့နေရသည့် ၎င်းတို့၏ ဘဝတစ်စိတ်တဒေသဖြစ်သည်ဟု အမျိုးသမီးများက ဖော်ပြကြသည်။
- လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုမှာ ရှက်စရာကောင်းသည်ဟု ယူဆထားကြပြီး ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများ၏ဂုဏ်သိက္ခာအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေပြီး ကျူးလွန်သူ၏အပြုအမူများအား လက်မခံသည်ထက် အနှောင့်ယှက်ခံရသူအား ဝေဖန်ပြစ်တင်မှုက ပိုများသည်ကို တွေ့ရသည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၏နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ (အခန်း ၄)

- အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏ ရင်းနှီးသူ အတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက် သို့မဟုတ် အခြားအမျိုးသားများ၏ အကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြုံခံစားရပြီးနောက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို ကြုံတွေ့ကြရသည်။
- အဆိုပါနောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများသည် အမျိုးသမီးများ၏ဘဝအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်စေသည့် ဆိုးကျိုးများဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ အထွေထွေကျန်းမာရေး၊ အိမ်တွင်းနှင့် အိမ်ပြင်ပတွင် အလုပ်လုပ်နိုင်စွမ်း၊ ကလေးများအား ပြုစုစောင့်ရှောက်နိုင်စွမ်း၊ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း တို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေပါသည်။

- နောက်ဆက်တွဲဖြစ်သော စိတ်ကျန်းမာရေးပြဿနာများသည် ထင်သာမြင်သာမရှိလှသော်လည်း အမျိုးသမီးများ၏ကျန်းမာပျော်ရွှင်မှုအပေါ် ဆိုးရွားစွာထိခိုက်မှုရှိနေပြီး စိတ်ဓါတ်ကျခြင်း၊ စိတ်ဖိစီးမှုများရှိခြင်းနှင့် အချို့သောသူများတွင်မိမိကိုယ်ကို သေကြောင်းကြံစည်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။
- အမျိုးသမီးထက်ဝက်နီးပါးသည် သွေးထွက်သံယိုဖြစ်ခြင်း၊ နှာခေါင်းရိုးကျိုးခြင်း၊ မေးရိုးအဆစ်လွဲခြင်း၊ နားစည်ယောင်ခြင်း၊ မျက်စိကွယ်ခြင်း၊ နံရိုးကျိုးခြင်း သို့မဟုတ် ဆေးရုံတက်၍ ကုသမှုခံယူရသော ဒဏ်ရာရရှိမှုများအပါအဝင် ကျန်းမာရေးအရစိုးရိမ်ရသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ကြသည်။
- အမျိုးသမီးများ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးအပေါ် အိမ်ထောင်ဖက်/အတူနေအမျိုးသားအဖော်မှ အကြမ်းဖက်မှုများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုမှာ ထိုကဲ့သို့သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းခံနေရသော အမျိုးသမီးများကို မိမိတို့၏ခန္ဓာကိုယ်နှင့် ပတ်သက်၍ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းကို အကန့်အသတ်ဖြစ်စေသည်။
- ကလေးများအနေဖြင့်လည်း မိခင်ဖြစ်သူအားအကြမ်းဖက်နေခြင်းကို မြင်တွေ့နေကြရပြီး အချို့ကလေးများမှာ ကိုယ်တိုင်အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံကြရသည်။
- အချို့အမျိုးသမီးများသည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံခံရခြင်းနှင့် အထီးကျန်ခြင်းကဲ့သို့သော လူမှုရေးဆိုင်ရာအကျိုးဆက်များကို တွေ့ကြုံခံစားကြရသည်။ ယင်းအကျိုးဆက်များကြောင့် ၎င်းတို့တွေ့ကြုံခံစားနေရသည်များကို ဖွင့်ဟပြောပြနိုင်ရန်နှင့် အကူအညီတောင်းခံရန် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။

ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်နည်းဗျူဟာများနှင့်အကူအညီရယူသည့်အပြုအမူများ (အခန်း ၅)

- အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ခံစားချက်များနှင့် ဒဏ်ရာများကို တစ်ဦးတည်းမြို့သိပ်ထားကြသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုသို့သည်ခံခြင်း၊ ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်းသည် ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်ရမည့် မယားဝတ္တရား တစ်ခုဟု မှတ်ယူထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။
- လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုကိုရသော အမျိုးသမီးများသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော ခင်ပွန်းသည်၏ရန်မှ မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ရန် ဆန္ဒပိုမိုပြင်းပြသည်။
- အမျိုးသမီးအချို့မှာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်သော ခင်ပွန်းသည်များအား ပြန်လည်ခုခံတိုက်ခိုက်ကြသော်လည်း အများအားဖြင့် သူမတို့သာဆိုးရွားစွာအနာတရဖြစ်လေ့ရှိပြီး ခင်ပွန်းသည်နှင့် သူမတို့အကြား ခွန်အားနှင့် ဩဇာအာဏာကွာဟမှုကိုသာ နောက်ဆုံးတွင်သိရှိလာရသည်။
- ယင်းအမျိုးသမီးများသည် သူမတို့၏မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းများ၊ မိသားစုဝင်များနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမှုအကြောင်း တိုင်ပင်လေ့ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့ထံမှ ကွဲလွဲသောအကြံဉာဏ်များသာ ရရှိကြသည်။

- ယင်းအမျိုးသမီးများတွင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်နိုင်စွမ်းခံရခြင်းအတွက် ကုသမှုခံယူရန် ဆေးခန်းသို့သွားလေ့ရှိသည်မှာ အနည်းစုသာရှိပြီး အများစုမှာ ရရှိသည့်ဒဏ်ရာများကို အိမ်တွင် မိမိဖာသာ ကုစားကြသည်။
- လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင်ပါဝင်သော အမျိုးသမီးများအနက် စိတ်ဒဏ်ရာများကို ကုစားရန် ဆေးခန်းသို့သွားသည်ဟုပြောသော အမျိုးသမီးတစ်ယောက်မျှမရှိပါ။ လိင်အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းမှ ရရှိသော ဒဏ်ရာများကြောင့် ဆေးရုံသို့သွားခဲ့သည်ဟုပြောသော အမျိုးသမီး တစ်ဦးသာရှိသည်။
- သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များ သို့မဟုတ် ဥပဒေအကျိုးဆောင်များထံ တိုင်တန်းသောအမျိုးသမီးများသည် အများအားဖြင့် မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်း သို့မဟုတ် ဆွေမျိုးများနှင့်အတူသွားလေ့ရှိသည်။
- အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမှုများကို ရပ်ကွက်လူကြီးများ၊ ရဲများသို့တိုင်တန်းသောအခါတွင်လည်း အဆိုပါ အာဏာပိုင်များမှ အရေးတယူဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှု အလွန်နည်းပါးကြောင်း သို့မဟုတ် လုံးဝမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အကူအညီမဲ့နေသည့်အပြင် ပိုမိုထိခိုက်သည်ဟူသော ခံစားမှုမျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။
- အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အာဏာပိုင်များကိုတိုင်တန်းသောအခါ သို့မဟုတ် ဥပဒေရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများ အထောက်အပံ့ရရှိအောင် ဆောင်ရွက်သောအခါ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်လုံခြုံရေးအတွက် အန္တရာယ်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းတို့ပြောပြသောအကြောင်းအရာများကို လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းပေးမှု မရှိခြင်းနှင့် (ဥပမာ။ ။ အနားမလာရအမိန့်နှင့် နားခိုရာနေရာများကဲ့သို့) လူမှုရေးအရ အကာအကွယ်ပေးသောလုပ်ငန်းများ မရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။
- ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် အာဏာပိုင်များကိုတိုင်တန်းသော်လည်း ပြောင်းလဲမှုတစ်စုံတစ်ရာဖြစ်လာမည်မဟုတ်ဟု ယုံကြည်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တိုင်တန်းသည်ကို ခင်ပွန်းသည်သိသွားပါက ရိုက်နှက်ခံရမည်စိုးသောကြောင့်လည်းကောင်း အာဏာပိုင်များအား တိုင်တန်းရန် ရှောင်ရှားလေ့ရှိသည်။
- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ခင်ပွန်းသည်အား စွန့်ခွာခြင်းမပြုနိုင်သည့် အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ သားသမီးများအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကလေးတစ်ယောက်တွင် မိခင်ရော ဖခင်ပါ လိုအပ်သည်ဟု အမျိုးသမီးအများစုက ယုံကြည်လက်ခံထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။
- အမျိုးသမီးများသည် ငွေကြေးအရ ပြည့်စုံလုံလောက်မှုမရှိခြင်းနှင့် အိမ်ထောင်ကွဲ အမျိုးသမီးများအပေါ် ပတ်ဝန်းကျင်၏ ခွဲခြားနှိမ်ချမှုများကို စိုးရိမ်ကြသည်။

အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု၏လက္ခဏာများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေသောလမ်းကြောင်းများ (အခန်း ၆)

အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏အဖြစ်အပျက်များအနက် အချို့သောအကြောင်းအရာများသည် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအတော်များများတွင် ထပ်ခါထပ်ခါဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ အစီရင်ခံစာ အခန်း (၆) တွင် လူမှုဂေဟစံပုံစံ (Socio-ecological Model)တစ်ခုကို ပုံဖြင့်ဖော်ပြထားပြီး အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု၏ မတူညီသောလက္ခဏာများအား စနစ်တကျစုစည်းရာတွင် ယင်းကို အသုံးပြုနိုင်

သည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှာ ရှုပ်ထွေးသော ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး အကြောင်းအရာ တစ်ခုတည်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းမျိုး မဟုတ်ကြောင်းကိုလည်း ယင်းကဖော်ပြနေသည်။ ဤလေ့လာ ဆန်းစစ်မှုသည် ကိန်းဂဏန်းများကို အခြေပြုထားခြင်းမဟုတ်သောကြောင့် အချို့သောဘဝအတွေ့ အကြုံများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများအကြား ကိန်းဂဏန်းများအရ ဆက်နွှယ်မှုရှိမရှိဖော်ထုတ်ရန် ဤစုံစုံကို အသုံးမပြုပါ။ သို့ရာတွင် အရည်အသွေးအခြေပြု သတင်းအချက်အလက်များကို အသုံးပြုပြီး အမျိုးသမီး များအနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခံရမှုများ၏ မတူညီသောလက္ခဏာရပ်များ၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအလွှာ အသီးသီး၏ လူမှုရေးစံနှုန်းများကို လေ့လာရန် ဤလူမှုဂေဟစံပုံစံမှ စနစ်တစ်ခုပေးပါသည်။

တစ်ဦးချင်းစီအဆင့်တွင် ဇနီးသည်ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းနှင့် ကလေးပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ အလုပ်အကိုင် မရှိခြင်း သို့မဟုတ် မူရင်းအခြေအနေတစ်ရပ်ရပ် ပြောင်းလဲခြင်းကဲ့သို့သော စိတ်ဖိစီးမှု သို့မဟုတ် အခက် အခဲများနှင့် ကြုံရသောအချိန်ကာလများတွင် အမျိုးသားများသည် ၎င်းတို့၏ဇနီးသည်များအား အနိုင် အထက်ပြုကျင့်မှု အများဆုံးပြုလုပ်ကြသည်။ ဤသည်မှာအခြေအနေတစ်ရပ်အား ထိန်းချုပ်လိုခြင်း၊ အာဏာပြလိုသောဆန္ဒနှင့် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ချိတ်ဆက်နေနိုင်သည်။ အရက်သည် အကြမ်းဖက်မှုများ ကိုဖြစ်စေသော အကြောင်းရင်းများထဲမှ တစ်ခုသာ ဖြစ်ကြောင်း သတိပြုမိရန်အရေးကြီးသော်လည်း အမျိုးသားများအရက်သောက်ခြင်းသည် ညဉ့်ပန်းနှိပ်စက်မှု အဖြစ်အပျက်များ၏ ရှေ့ပြေးတစ်ခု ဖြစ်ကြောင်း မကြာခဏတွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ ထို့ပြင်ငယ်စဉ်က အကြမ်းဖက်မှုများကို တွေ့ကြုံခဲ့ရသော အမျိုးသမီးများသည်လည်း ဆယ်ကျော်သက် သို့မဟုတ် အရွယ်ရောက်လာသည့်အခါ ထိခိုက်လွယ် သောအနေအထားတွင် ရှိတတ်သကဲ့သို့ နောင်တွင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်သောအိမ်ထောင် သို့မဟုတ် အခြားသောပုံစံများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပိုမိုကြုံတွေ့ရပါသည်။

ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး သို့မဟုတ် မိသားစုအဆင့်တွင် အမျိုးသမီးထက်ဝက်ကျော်သည် ခင်ပွန်းသည် များ၏ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများသည် လင်မယားအကြား စကားများရန်ဖြစ်စေသည့် ပြဿနာမီးစကိုဖန်တီးပေးနေသော အကြောင်းရင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မိမိဇနီးမယား အပေါ်တွင်ဖြစ်စေ၊ အခြားအဖော်များအပေါ်တွင်ဖြစ်စေ အမျိုးသား များသည် လိင်မှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးရှိသည်ဟူသော ခံယူချက်သည်လည်း အကြောင်းရင်းတစ်ခုအဖြစ် တွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် လင်မယားချင်းစကားများ ရန်ဖြစ်ခြင်းသည် အကြမ်းဖက်မှုမစတင်မီနှင့် ဖြစ်ပေါ်နေစဉ်အချိန်တွင် အများအားဖြင့် ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ဇနီးသည်က ခင်ပွန်းသည်၏ ဩဇာအာဏာ ကို ထိပါးစိန်ခေါ်ပြီးနောက် ကိုယ်ထိလက်ရောက် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ ဖြစ်ပေါ်တတ်ပါသည်။ ထို့ပြင် အမျိုးသမီးများအိမ်ထောင်ပြုရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းမှာလည်း လက်ရှိလူမှုရေး သို့မဟုတ် စီးပွားရေး အခက်အခဲများကြောင့် မိမိအင်အားနည်းနေသောအချိန်တွင် အိမ်ထောင်ပြုခဲ့ကြကြောင်း ညွှန်ပြနေသည်။ ယင်းအခြေအနေ၌ အမျိုးသမီးများတွင် မိမိတို့၏ကိုယ်ပိုင်ဆန္ဒရှိသည့် အရာများကို ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးနိုင်သည့် စွမ်းရည် သို့မဟုတ် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်မည့် အနေအထား အနည်းအကျဉ်းသာရှိနေသည်။ နောက်ဆုံးတစ်ချက်အနေဖြင့် ခင်ပွန်းသည် အမျိုးသားများ သည် သားသမီးများအား နှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းရမ်းကားပြုမှုခြင်း စသော အခြားအကြမ်းဖက်မှုများတွင်လည်း ပါဝင်တတ်ကြကြောင်း အမျိုးသမီးများက ပြောကြပါသည်။

လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအဆင့်တွင် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုအား အသိုင်းအဝိုင်း၏ တုံ့ပြန်မှု များမှာ ရှုပ်ထွေးမှုရှိပြီး ကွဲလွဲမှုများရှိနေကြောင်း အချက်အလက်များကဖော်ပြနေသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင်

အသိုင်းအဝိုင်းမှ တစ်ဦးဦးက အမျိုးသမီးများအား အားပေးပံ့ပိုးမှုပေးကောင်းပေးလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် (သားသမီးများကို ငဲ့ညှာသောအားဖြင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် အိမ်ထောင်ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းသင့်သည်ဟူသော) အသိုင်းအဝိုင်း၏ အရိုးစွဲနေသော ယုံကြည်ချက်များနှင့် စံနှုန်းများသည် အမျိုးသမီးများအား အနိုင်အထက်ပြုမှုများကို အဆုံးသတ်ရန်နှင့် တက်တက်ကြွကြွလုပ်ဆောင်မှု ခြေလှမ်းများကို ပိတ်ပင်တားဆီး သို့မဟုတ် ဟန့်တားလျက်ရှိနေပါသည်။ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ သို့မဟုတ် မိမိတို့ နေထိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အခွင့်အလမ်းများမရှိခြင်းကလည်း အမျိုးသမီးများအပေါ် အနိုင်အထက် ပြုခံရခြင်းများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။ နောက်ဆုံးအချက်အနေဖြင့် အမျိုးသမီးအတော်များများသည် အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော နေရာများတွင် သွားလာသောအခါ လုံခြုံစိတ်ချရမှုမရှိခြင်းနှင့် ကြောက်ရွံ့မှု ခံစားနေရကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှောင့်ယှက်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုတို့မှာ မဖြစ်မနေ ကြုံတွေ့ရမည်ဟု လက်ခံလိုက်သည့် အချက်ကိုလည်း တွေ့ရလေ့ရှိပါသည်။

အရည်အသွေးအခြေပြုထားသော ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှု၏သဘောသဘာဝကြောင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော လူမှုရေးအဆင့် သတ်မှတ်ချက်စံနှုန်းများနှင့် ညီမျှမှုမရှိခြင်းတို့က အမျိုးသမီးတို့၏ ဘဝအတွေ့အကြုံများ အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်ပုံကို သုတေသနပြုလုပ်သူများမှ လေ့လာခွင့်ရရှိခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ပညာရေးနှင့် အလုပ်အကိုင်ကဲ့သို့သော အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွင့်အရေးများကို ညီတူညီမျှရယူ နိုင်ခြင်းမရှိသောကြောင့် အိမ်ထောင်တစ်ခုအတွင်း ဩဇာအာဏာထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း နည်းပါးကြောင်း ပြောကြပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် မိမိခင်ပွန်းသည်၏ ပြုမူပြောဆိုမှုကို နာခံမှုရှိရမည်ဟူသော ကျယ်ပြန့်စွာယုံကြည်လက်ခံထားသည့် အယူအဆများကြောင့်လည်း အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဆွေမျိုးများ၊ အိမ်နီးချင်းများနှင့် အာဏာပိုင်များထံမှ အကူအညီတောင်းခံနိုင်စွမ်းကို နည်းပါးသွားစေသည်။ ထို့ပြင် အမျိုးသမီးများသည် လိင်မှုကိစ္စတွင်စင်ကြယ်ရမည်၊ အပျိုစစ်ရမည်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်စံနှုန်းများသည်လည်း အမျိုးသမီးများကို လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး၊ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများရရှိနိုင်မှုအပေါ် အကန့်အသတ်များစွာရှိစေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်းသည် နှစ်ဦးသဘောတူသည့်လိင်ဆက်ဆံမှုဖြစ်စေရန် ညှိနှိုင်းနိုင်စွမ်းအပေါ်သက်ရောက်မှုရှိနေပြီး လိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အဖြစ်အပျက်များအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်ချက်များ အစပြုဆောင်ရွက်ရန်အဟန့်အတားလည်း ဖြစ်နေပါသည်။

အကြံပြုချက်များနှင့် နိဂုံးချုပ်

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်နေမှုများအား အဆုံးသတ်နိုင်ရန်အတွက် ခြေလှမ်းတစ်လှမ်းဖြစ်သည်။ ဤအရည်အသွေးအခြေပြုအချက်အလက်များအပေါ် အခြေခံ၍ အခန်း(၇)တွင် အဓိကအကြံပြုချက်များကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည်။ တိုက်တွန်း အကြံပြုချက်များသည် အကြမ်းဖက်မှုများကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် တားဆီးကာကွယ်ခြင်းလုပ်ငန်းတို့ကို လက်တွေ့ဆောင်ရွက်နေသူများနှင့် မူဝါဒချမှတ်ပေးနေသူများအား ကဏ္ဍပေါင်းစုံပူးပေါင်းပါဝင်၍ မည်သည့်နည်းလမ်းများဖြင့် ကောင်းမွန်ပြည့်စုံစွာ အကောင်အထည်ဖော်သွားနိုင်ကြောင်း ရည်ရွယ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအသေးစိတ်လေ့လာထားသည့် အရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသနကို အားဖြည့်ပြီး တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာအထိ လွှမ်းမိုးနိုင်မည့်သုတေသနပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များကိုအခြေခံ၍ အကြမ်းဖက်ခံရသူအမျိုးသမီးများအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရန်နှင့် ကူညီထောက်ပံ့မှုနည်းလမ်းများ ပိုမိုအားကောင်းအောင် ဆောင်ရွက်သွားပါလျှင် အမျိုးသားများ၏ အကြမ်း

ဖက်မှုကြောင့် အမျိုးသမီးများအပေါ်တွင်ဖြစ်ပေါ်ခံစားရမည့် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို လျော့ချနိုင်ရန် များစွာအထောက်အကူပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားတစ်ဦးချင်းစီ သာမက ၎င်းတို့နေထိုင်သော ရပ်ရွာလူထုအတွင်း၊ ထိုမှတစ်ဆင့် မြန်မာပြည်၏ ကျယ်ပြန့်သော လူမှုပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေတစ်ခုလုံးကို လုံးဝပြောင်းလဲသွားစေရန် အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ်သလို အကြမ်းဖက်မှုများအားလုံးကိုလည်း ရပ်တန့်လိုက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သောအဆင့်များစွာကို ပိုမိုအောင်မြင်အောင်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအားလုံးအတွက် တန်းတူညီမျှမှုရှိပြီး အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကင်းစင်သည့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အား ဧကန်အမှန် ဖန်တီးနိုင်ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။

©Maria Lopez Yuste 2014

အခန်း (၁) နိဒါန်း

၁. ၁ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် လေ့လာချက်၏ရည်ရွယ်ချက်များ

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းသည် ကမ္ဘာတဝှမ်းရှိ အမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေး၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို လျော့ပါးစေသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးရှိ အသက် (၁၅) နှစ်နှင့်အထက်ရှိသော အမျိုးသမီးများ၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် မိမိတို့၏ဘဝတစ်သက်တာတွင် ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့်/သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ဖူးကြသည် (Devries et al. 2013)။ စာတမ်းများအား စနစ်တကျ ပြန်လည်သုံးသပ်ထားသော လေ့လာမှုတစ်ခုတွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ (၂၀၁၀)ခုနှစ်၌ အမျိုးသမီးများ၏ ၇.၂ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ရင်းနှီးသူအတူနေအဖော်မဟုတ်သူ တစ်ဦးဦး၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကိုခံခဲ့ရကြောင်း တွေ့ရှိထားသည် (Abrahams et al. 2014)။ အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသအတွင်းတွင် မိမိ၏ ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့်/သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းခံခဲ့ရသည်ဟု တိုင်ကြားလာသော အမျိုးသမီးအရေအတွက်မှာ ဂျပန်နိုင်ငံတွင် ၁၆ ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး ဒီရီဘတ်နိုင်ငံတွင် ၆၈ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည် (Garcia-Moreno et al. 2005; SPC 2009)။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်သော အချက်အလက်များမှာ အနည်းငယ်သာရှိသည်။

(၂၀၁၂) ခုနှစ်တွင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေး ကွန်ရက် (GEN) သည် လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချ ထားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပူးပေါင်းကာ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ဤ အရည်အသွေးအခြေပြု လေ့လာဆန်းစစ်မှုကို

‘အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းသည် ကမ္ဘာတဝှမ်းရှိအမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေး၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို လျော့ပါးစေသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။’

ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဤသုတေသနသည် GENနှင့် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ကတိကဝတ်ပြုထားသည့် မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းအစီအစဉ်အပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ဆောင်ရွက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု အခြေအနေအား အရည်အသွေး အခြေပြု သုတေသနပြုဆန်းစစ်ခြင်းသည် GEN၏ ၂၀၁၂-၂၀၁၅ခုနှစ်အတွက် ချမှတ်ထားသော မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းအစီအစဉ်ပါ အဓိကကျသောလုပ်ငန်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများ အကြမ်းဖက်မှုကင်းသောဘဝတွင် နေထိုင်ခွင့်ရရှိရေး (GEN 2013a) အပါအဝင် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်အားမြှင့်တင်ပေးရန် အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးထားသည့် နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များနှင့် ကွန်ဗင်းရှင်းများကို ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်းအားဖြင့် ကတိကဝတ်များရှိကြောင်း ဖော်ပြလျက်ရှိ နေပါသည်။ အမျိုးသမီးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (NSPAW) ၂၀၁၃-၂၀၂၂ တွင်လည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအားလုံး၏စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးမြှင့် ပေးသွားရန် ရည်မှန်းထားပြီး အမျိုးသမီးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုရှိရေး နှင့် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများရရှိရေးတို့အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသော/လုပ်ဆောင်

ပေးနိုင်သော စနစ်များ၊ ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ဖန်တီးပေးရန် ရည်ရွယ်ထားသည် (Government of the Republic of the Union of Myanmar 2012)။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရသည် ကုလသမဂ္ဂ၏ ပဋိပက္ခအခြေအနေများအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ အဆုံးသတ်ရေးကြေညာစာတမ်းကို သဘောတူ ထောက်ခံကြောင်း ကတိကဝတ်ပြုခဲ့ပါသည် (Kean 2014)။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ (ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားခြင်းမရှိသောနေရာများရှိ) သာမန်ပြည်သူများအကြားတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော အရည်အသွေးအခြေပြု လေ့လာဆန်းစစ်ချက်များ အနည်းအကျဉ်းသာရှိနေသည့်အတွက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ လေ့လာဆန်းစစ်မှုပြုလုပ်သည့်အချိန်^၁တွင် လူဦးရေအခြေပြုသတင်းအချက်အလက်များ မရှိနေသေးသည့်အတွက်ကြောင့်လည်းကောင်း ဤအရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသနနည်းလမ်းကို အသင့်လျော်ဆုံးနည်းလမ်းအဖြစ် ရွေးချယ်ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်အတွင်းတွင် အထူးသဖြင့်အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသများရှိ (Garcia-Moreno et al. 2005; Fulu et al. 2013) အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ သုတေသန လုပ်ငန်းများ၌ အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းများ များစွာတိုးတက်ကောင်းမွန်လာပြီဖြစ်ပါသည် (Ellsberg and Heise 2005; Jansen 2004; Ellsberg et al. 2000)။ ဤအရည်အသွေးအခြေပြုလေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် အဆိုပါ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ နည်းစနစ်နှင့်ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများကို ပထမဦးဆုံးအကြိမ်အသုံးပြု၍ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံနေရသော အမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံများအား လေ့လာခဲ့သည့် သုတေသနတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသုတေသနပြုလုပ်ခဲ့ပုံနှင့်ပတ်သက်၍ နည်းစနစ်များဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍတွင်ဆက်လက်၍ အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြသွားပါမည်။

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှု၏ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

၁. မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၌ သုတေသနနှင့်ပတ်သက်ပြီး အချက်အလက်များကောက်ယူရန် ရွေးချယ်ထားသောဒေသများ၌ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံအမျိုးမျိုးနှင့် အကြမ်းဖက်မှုကို ဦးတည်ရာ လမ်းကြောင်းများအပေါ် ပြောဆိုချက်များ၊ သတင်းအချက်အလက်များအား ကောက်ခံသွားရန်
၂. အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကို ပိုမိုဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် ပိုမိုဖြစ်စေရန် တွန်းပို့ပေးနေသောအကြောင်းအချက်များနှင့် စံသတ်မှတ်ချက်များကို ဖော်ထုတ်လေ့လာသွားရန်
၃. အကြမ်းဖက်ခံရသောအမျိုးသမီးများမှ ထိုအကြမ်းဖက်ခံရမှု အတွေ့အကြုံများကို မည်သူ့ထံသို့ ဖွင့်ချပြောဆိုလေ့ရှိကြောင်းနှင့် မည်သည့်အကူအညီများကို လက်လှမ်းမှီပြီး မည်သည့်အကူအညီများဖြင့် ဖြေရှင်းခဲ့သည် စသည့် အမျိုးသမီးများ၏ လက်ရှိအကြမ်းဖက်ခံရမှု အတွေ့အကြုံများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခဲ့သည့် နည်းဗျူဟာများနှင့် လျော့ကျသွားအောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပုံများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်

^၁ ဤအရည်အသွေးအခြေပြုလေ့လာဆန်းစစ်မှုစတင်အကောင်အထည်ဖော်ပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံတွင်သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ခံခဲ့ပါသည်။ ယင်းမှ လူဦးရေအများစု၏ အခြေခံအချက်အလက်များကို ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

၄. အကြမ်းဖက်မှု အတွေ့အကြုံကိုခံစားခဲ့ရသော အမျိုးသမီးများ၏ကျန်းမာရေး၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးကို သက်ရောက်စေသော နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို မှတ်တမ်းပြုစု သွားရန်

၁. ၂ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များအားသုံးသပ်ခြင်း

လေ့လာဆန်းစစ်မှုစတင်သည့်အချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်ထားသော အခြားသုတေသနလေ့လာတွေ့ချက်များ မည်မျှရှိသည်ကို သိရှိနိုင်ရန် ပြန်လည်ရှာဖွေသုံးသပ်ခဲ့ပါသည်။ ဤလေ့လာသုံးသပ်မှုတွင် ပညာရှင်များ အသုံးပြုသော ကွန်ပျူတာစာရင်းများ၌ သက်ဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများအားရှာဖွေခြင်း၊ ကိုးကားရန် စာတမ်းများအား ရှာဖွေခြင်း၊ တက္ကသိုလ်များ၊ သုတေသနဌာနများရှိ ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ပြောဆိုဆက်သွယ်ခြင်း စသည်တို့အားဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ မြန်မာဘာသာဖြင့်ဖြစ်စေ ဖော်ပြထားသော အစီရင်ခံစာ များ၊ သက်ဆိုင်ရာခေါင်းစဉ်ပါသောအခန်းများ၊ စာအုပ်များ၊ သုတေသနကျမ်းများ၊ ကျွမ်းကျင်သူ အချင်းချင်း ပြန်လှန်သုံးသပ်ထားသောဆောင်းပါးများ စုစုပေါင်း (၄၀)ကျော် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ သုံးသပ်မှု များပြုလုပ်ရာတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည့်စုံသောသုံးသပ်မှု တစ်ခု ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွေ့ရှိချက်များအား မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့် ရှိနှင့်ပြီးသား ရေးသားချက်များတွင် အံဝင်ခွင်ကျ ဖြည့်စွက်နိုင်ခြင်းမျိုးဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

ဤသုံးသပ်ချက်အတွက် ရှာဖွေတွေ့ရှိထားသောစာပေရေးသားချက်များကို အောက်ပါအကြောင်းအရာ ခေါင်းစဉ်များအနေဖြင့် ခွဲခြားကြည့်နိုင်ပါသည် -

- သာမန်လူထုအတွင်းရှိအမျိုးသမီးများအပေါ် (စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာ/ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်း ဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ) အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ဆေးရုံများမှ အစီရင်ခံစာများ သို့မဟုတ် သီးသန့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုများ
- ပဋိပက္ခအတွင်းနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားပြီးနောက် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသူများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော လေ့လာဆန်းစစ်မှုများ
- ကျား၊ မရေးရာမညီမျှမှုများ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသောအမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် အခြားအချက်များဆိုင်ရာ စာပေရေးသားချက်များ

၁. ၁. ၁ သာမန်လူထုအတွင်းရှိအမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သာမန်လူထုအတွင်းရှိအမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်ခြင်းသည် ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းအတွက် အဓိကစိုးရိမ်စရာကိစ္စတစ်ခုအဖြစ် ပွင့်လင်းစွာအသိအမှတ်ပြုလက်ခံလာသည်မှာ မကြာ

သေးပေ။ ဤပြဿနာနှင့်ပတ်သက်၍ ဦးစားပေးမှုမှာ အစဉ်အဆက်အားနည်းခဲ့သော်လည်း^၂ သုတေသီနှင့် ပညာရှင်များ၊ အထူးသဖြင့် ဆေးပညာနှင့် ကျန်းမာရေးနှင့်ဆိုင်သော သုတေသနလုပ်ငန်းများတွင် အကြမ်းဖက်ခံရသော၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများကို မှတ်တမ်းပြုစုလာခဲ့သည်မှာ ကာလအသင့်အတင့် ရှိနေခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသော အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားနှုန်းမှာ အမျိုးမျိုးကွဲပြားလျက်ရှိသည်။ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးရှိ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အသီးသီးတွင် လုပ်ဆောင်ထားသည်ဆိုသော အစီရင်ခံစာတစ်စောင်တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ ၄ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂၁ ရာခိုင်နှုန်းသော အမျိုးသမီးများသည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရကြောင်းနှင့် ၃ ရာခိုင်နှုန်း မှ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ကိုယ်ထိလက်ရောက် အကြမ်းဖက်မှုကို ခံစားနေရကြောင်း ဖော်ပြထားပြီး အဆိုပါအချက်အလက်များကို မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာအမျိုးသမီးရေးရာ ကော်မတီမှ မကြာခဏ ကိုးကားညွှန်းဆိုလေ့ရှိပါသည် (Kyu 2004)။^၃ အခြားစစ်တမ်းတစ်ခုအနေဖြင့် အိမ်ထောင်စုများအား လျှပ်တပြက်လေ့လာဆန်းစစ်မှုတစ်ခုကို မန္တလေးမြို့တွင်ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုလေ့လာမှုတွင် အပြုအမူနှင့် အထူးသက်ဆိုင်သည့်မေးခွန်းများ (Behavior-specific questions) ကို မေးမြန်းခဲ့ရာ လွန်ခဲ့သော ၁၂ လအတွင်း ၆၉ ရာခိုင်နှုန်းသော အမျိုးသမီးများသည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့်/သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံကြရသည်ဟု ဖော်ပြထားပြီး၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု တစ်ခုတည်းကိုသာကြုံတွေ့ခဲ့ရသောအမျိုးသမီး ၂၇ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ဟု ဆိုထားပါသည် (Kyu and Kanai 2005)။^၄ ရန်ကုန်မြို့တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော လူထုအခြေပြုဆန်းစစ်သည့် စစ်တမ်းတစ်ခုတွင် အကြမ်းဖက်မှုတစ်ခုခုကို ကိုယ်တိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်ဟု သတင်းပေးပို့လာသူ အမျိုးသမီး ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး မိမိတို့အသိုင်းအဝိုင်းများတွင် သို့မဟုတ် မိသားစုအတွင်းတွင် အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများရှိသည် ဟု ပြောဆိုထားသောသူ ၅၃ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည် (NCA, DSW and MMCWA 2013)။ ပလောင်ဒေသတွင်ပြုလုပ်သော စစ်တမ်းတစ်ခု၌ ဖော်ပြထားသည်မှာ စစ်တမ်းတွင်ပါဝင်သူများ၏ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် ၎င်းတို့အသိုင်းအဝိုင်းရှိ မိသားစုများတွင် အကြမ်းဖက်မှုကို ‘ကြုံဖူးကြသည် သို့မဟုတ် မြင်တွေ့ဖူးကြသည်’။ ထို့အပြင် ပါဝင်သူ ၆၂ ရာခိုင်နှုန်းသည် မိသားစုအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုများကို နိစ္စဓူဝတွေ့ကြုံခဲ့ရသည် သို့မဟုတ် မြင်ဖူးသည်ဟု ဆိုသည် (PWO2011)။ ဤသို့ ဖြစ်ပွားနှုန်းများ ကွာဟခြင်းမှာ

^၂ (၁၉၉၇)ခုနှစ် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အမျိုးသမီးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့်လုပ်ငန်းစီမံချက်တွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် “အဓိကပြဿနာမဟုတ်” ဟုငြင်းဆိုထားပြီး အမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေး၊ အထွေထွေဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့နှင့် ပိုမိုသက်ဆိုင်မှုရှိသောကြောင့် လုပ်ငန်းစီမံချက်အနေဖြင့် ထည့်သွင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (MNWCWA 1997)

^၃ စာရေးသူများမှ ဤအစီရင်ခံစာကိုရေးသားနေချိန်တွင် အစီရင်ခံစာထဲတွင် ညွှန်ထားသည့် ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်တို့၏ မူရင်းအစီရင်ခံစာများကို ပြန်လည်ဆန်းစစ် အတည်ပြုထားနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတို့ကို ခွဲခြားသိနိုင်ရန် အပြုအမူဆိုင်ရာတိကျသည့်မေးခွန်းများ မေးမြန်းခဲ့ခြင်းရှိ၊ မရှိရှင်းလင်းမှုမရှိပါ။ ထို့အပြင် ဤကိန်းဂဏန်း အချက်အလက်တို့သည် အမျိုးသမီးများ၏ဘဝတစ်လျှောက်လုံး သို့မဟုတ် ကာလအပိုင်းအခြားတစ်ခုအတွင်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ကိုယ်စားပြုခြင်းရှိ၊ မရှိ ရှင်းလင်းမှု မရှိသည့်အပြင် အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူမှာ မည်သူမည်ဝါဖြစ်သည် သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ခံရမှုအကြိမ်ရေနှင့် ပြင်းထန်မှုအခြေအနေ စသည်တို့ကိုလည်း ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြနိုင်ခြင်းမရှိပေ။

^၄ သုတေသနပြုလုပ်သူ Kyu သည် ရုပ်ပိုင်းနှင့်/ သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု နှစ်ခုစလုံးဖြစ်ပွားနှုန်းနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု သီးသန့်ဖြစ်ပွားနှုန်းများကို ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။

ဆန်းစစ်မှုအသီးသီးတွင် အသုံးပြုသော နည်းစနစ်များနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုသည့် စကားစုအား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုများ မတူညီခြင်းများကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အမျိုးသမီးများအကြမ်းဖက်ခံရသည့် အတွေ့အကြုံများနှင့်ပတ်သက်၍ ကျန်းမာရေးနှင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာများတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်ကိုလည်း ဤသုတေသန အကိုးအကား များကို ပြန်လည်သုံးသပ်စဉ်က တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ ဥပမာ မန္တလေးပြည်သူ့ဆေးရုံကြီးတွင် လာရောက် ကုသမှုခံယူသော အကြမ်းဖက်ခံရသည့် အမျိုးသမီးများအား ကန့်သတ်အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်း လေ့လာထားသည့် ဆန်းစစ်ချက်တစ်စောင်တွင် (၉)လအတွင်း အကြမ်းဖက်ခံရသည့် အမှုတွဲပေါင်း (၉၁) ခုရှိသည်ဟု မှတ်တမ်းတင်ထားသည် (Nang Khin Mya 2001)။ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများမှ ပြုစုထားသော အခြားအစီရင်ခံစာများမှာ အဓမ္မပြုကျင့်မှု၊ လိင်မှုဆိုင်ရာထိပါးစော်ကားမှုတို့နှင့် ပတ်သက် သော ဆေးဘက်နှင့် ဆေးမှုခင်းမှတ်တမ်းဆိုင်ရာ အဖြစ်အပျက်လေ့လာဆန်းစစ်ချက်များကို အာရုံစိုက် ထားပါသည် (Republic of the Union of Myanmar 1996; Republic of the Union of Myanmar 1999)။ အရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသနတစ်ခုကို ၂၀၁၂ခုနှစ်တွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်မှ အကြမ်းဖက်ခြင်းခံရသော အမျိုးသမီးများအား တွေ့ဆုံမေးမြန်း ထားပြီးဆောင်ရွက်ပေးနေသော ဝန်ဆောင်မှုများသည် သိသာထင်ရှားစွာ နည်းပါးနေကြောင်းတွေ့ရှိခဲ့ သည် (Shein 2012)။

လုပ်ငန်းခွင်တွင်လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံနှင့် ပတ်သက်၍ လေ့လာထားသော စစ်တမ်းတစ်စောင်သာ ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုလေ့လာမှုသည် မန္တလေးမြို့ရှိ လုပ်ငန်းခွင်မှ အမျိုးသမီးပညာရှင် (၂၇၁) ဦးပါဝင်ပြီး လိင်မှုဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံနှင့် ပတ်သက်သောမေးခွန်းများကို မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိအောင် ပြုပြင်၍ မေးမြန်းထားခြင်းဖြစ်သည် (Kyu & Kanai 2005)။ လေ့လာဆန်းစစ်ခဲ့သော အမျိုးသမီးများ၏ ၅၈ ရာခိုင်နှုန်းသည် ကျား၊ မရေးရာ ထိပါးစော်ကားမှု (ဥပမာ စိုက်ကြည့်ခြင်း၊ ထိကပါးရိုက်ပါး ဇာတ်လမ်း များပြောခြင်း သို့မဟုတ် ညစ်ညမ်းသောဟာသများပြောခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအား ထိခိုက်ပြောဆိုခြင်း)၊ မနှစ်မြို့ဖွယ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူများနှင့်/သို့မဟုတ် အင်အားသုံးအကျပ်ကိုင်ခြင်း အပါအဝင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားမှုပုံစံတစ်မျိုး သို့မဟုတ် တစ်မျိုးထက်မကတွေ့ကြုံဖူးကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရ သည် (Kyu & Kanai 2003)။ ဤအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍လေ့လာထားသော အခြား သုတေသနများမှာ မရှိသလောက်နည်းပါးပါသည်။

၁. ၁. ၂ မြန်မာနိုင်ငံရှိလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအခြေအနေ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော သုတေသနတွေ့ရှိချက် အများစုသည် ပဋိပက္ခအခြေအနေအတွင်း၌ ဖြစ်စေ၊ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားပြီး နောက်ပိုင်းအခြေအနေများ၌ ဖြစ်စေအကြမ်းဖက်ခံရသော လူနည်းစုအမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများအပေါ်တွင် အခြေခံထားပါ သည်။ သမိုင်းကြောင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံနယ်စပ်ဒေသတစ်လျှောက်ရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများနှင့် ဗဟို အစိုးရအကြား ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားနေခဲ့သည်မှာ ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်း ပြည်ပလေ့လာဆန်းစစ်ချက်များတွင် ပဋိပက္ခအတွင်းနှင့် ဖြစ်ပွားပြီးနောက်ပိုင်း အချိန်များတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံကို လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့ရပြီး တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စု

အမျိုးသမီးများတွင် ထိုသို့ဖြစ်ပေါ်ရန်အလားလာ ပိုမိုမြင့်မားကြောင်း မီးမောင်းထိုးပြထားကြသည် (Apple & Martin 2003; Karen Women's Organization 2007; Women's League of Burma 2014)။ အချို့သော အစီရင်ခံစာများသည် ဒုက္ခသည်စခန်းများနှင့် ဒုက္ခသည်အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းရှိ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများကို ဦးတည်ထားပါသည် (PWO 2011; KWPN & GEN 2013)။ သို့ရာတွင် သုတေသီများနှင့်ပညာရှင်များသည် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများထက် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ပိုမိုအလေးပေး လေ့လာထားကြပါသည် (Belak 2002)။ ဤပြန်လည်သုံးသပ်ချက်တွင် လိင်ဖြင့် အသက်မွေးသော လုပ်ငန်းခွင်များအတွင်းရှိ လူကုန်ကူးခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်းစသည့် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွှယ်နေသည့် ထိုထိခိုက်ပျက်စီးရန် အလားအလာပိုမိုမြင့်မားမှုများ၏ အကျိုး သက်ရောက်နေမှုနှင့် ပတ်သက်နေသော သုတေသနများ ကိုလည်းတွေ့ရှိခဲ့ပါသည် (Beyrer 2001)။ လူနည်းစုများအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဆက်နွှယ်နေသော အခြားလေ့လာချက်များမှာ လိင်လုပ်ငန်းအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့်ထိပါးစော်ကားခံရမှုများ၊ လူကုန်ကူးခြင်းနှင့် လိင်လုပ်ငန်းတို့နှင့် ဆက်စပ်နေသော အကြမ်းဖက်မှုအတွေ့အကြုံများအပေါ်တွင် အခြေခံထားပါသည် (UNFPA and Save the Children 2010; UNDP and UNFPA forthcoming; Ah-thi Tha-di 2003)။

၁. ၁. ၃ အကြမ်းဖက်ခံရသောအမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံများနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် အကြောင်းအရာများ

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သုတေသနလေ့လာချက်အချို့တွင် အကြမ်းဖက်မှုကို ဖြစ်စေသောအကြောင်းအရာများကို ဖော်ပြခဲ့ကြသော်လည်း အများစုမှာတိကျသော ကိန်းဂဏန်းများကို အခြေပြု ဆန်းစစ်ထားခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ အဖြစ်အပျက်များအကြောင်း ပြောပြချက်များပေါ်တွင် အခြေခံထားခြင်းသာဖြစ်သည်။ အများဆုံးမှတ်ချက်ပြုထားသော အကြောင်းရင်းများမှာ အရက်အလွန်အကျွံသောက်သုံးခြင်း၊ မိသားစုအတွင်း သဘောထားကွဲလွဲခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့ပင်ဖြစ်သည် (Nang Khin Mya 2001; Union of Myanmar 1999; Union of Myanmar 1996: 83; UNDP 2006)။ သို့ရာတွင် Kyu နှင့် Kanai တို့၏ လေ့လာမှုတစ်ခုတည်းကသာ ခင်ပွန်းသည်အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခြင်း၊ မကြာခဏအရက်သေစာ အလွန်အကျွံသောက်စားခြင်း၊ မိဘများ အကြမ်းဖက်ပဋိပက္ခ ဖြစ်နေသည်ကို မြင်တွေ့ဖူးခြင်း၊ ငယ်စဉ်က ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရဖူးသောအတွေ့အကြုံ၊ မိသားစု၏ပုံပိုးမှုမရရှိခြင်း စသည်တို့အပါအဝင် အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်ချေ မြင့်မားစေသောအချက်များကို ကိန်းဂဏန်းများဖြင့် လေ့လာဖော်ထုတ်ထားသည်(Kyu and Kanai 2005)။ အခြားသောမှတ်တမ်းများတွင် မြန်မာ့လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများ၏အဆင့်အတန်း၊ လူမှုစီးပွားအလေ့အကျင့်များနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ကိုယ်စားပြုမှု၊ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့်အခွင့်အရေးများအပါအဝင် အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ပွားသော ပတ်ဝန်းကျင်အကြောင်းများကို ဆွေးနွေးထားသည်။ ယင်းတို့ကိုအောက်တွင် အကျဉ်းချုံးဖော်ပြထားပါသည်။

မြန်မာ့လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများ၏အဆင့်အတန်း

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသုတေသနများတွင် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့အကြား အခွင့်အာဏာခွဲဝေသုံးစွဲမှု/လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်နိုင်မှု မညီမျှခြင်းက အမျိုးသမီးများ

အပေါ်အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်စေနိုင်ကြောင်းကို ဖော်ပြနေပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများ ထက်နိမ့်ကျသည်။ အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများအား ချုပ်ချယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟူသော ယုံကြည်ချက် များက အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများအား လက်ခံထားသော၊ သာမန်အဖြစ်အပျက်ဟူသော ယူဆသောပတ်ဝန်းကျင်မျိုးကို ဖန်တီးနေပါသည် (Heise 1998; Jewkes 2002; Abramsky et al. 2011)။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျား၊ မ ဆက်ဆံရေးများသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်သော အိန္ဒိယ သို့မဟုတ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံများနှင့် ယှဉ်လျှင် ပို၍သာတူညီမှုရှိသည်။ တရားမျှတမှုရှိသည်ဟု ရှေးကတည်းကပင် ဖော်ပြခဲ့ကြသည် (Nwe 2003; Thinn 2006:240)။ အချို့သောအစီရင်ခံစာများတွင် မြန်မာ့ လူ့အဖွဲ့အစည်း၌ ကျား၊ မ ရေးရာ ခွဲခြားမှု မရှိဟုပင်ဖော်ပြခဲ့ကြသည် (U Aye 1993; Union of Myanmar 1996)။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပညာရှင်အချို့က အဆိုပါ မှတ်ချက်များကို ငြင်းချက်ထုတ် ခဲ့ကြပြီး ယင်းတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးအများစု ကြုံတွေ့နေရသော မညီမျှမှုများကို ဖုံးကွယ် ထားခြင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုကြသည် (Than 2014; Lift 2012:2; GEN 2014)။^၁ အမျိုးသားများသည် မွေးရာပါ ‘ဘုန်း’ ရှိပြီးအမျိုးသမီးများထက် မြင့်မြတ်သည်ဟူသော ကျယ်ပြန့်စွာ ယုံကြည်လက်ခံမှုများ အထူးသဖြင့် မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုတွင် အမျိုးသားများ၏ အင်အားနှင့် လွှမ်းမိုးမှုကို တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုထားသော ဥပမာတစ်ခုဖြစ်သည် (Nwe 2003)။ အခြားစာရေးဆရာများက မြန်မာနိုင်ငံ တွင် အမျိုးသမီးများ နေရာမရနေခြင်းသည် တိုင်းပြည်၏လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အဆင့် အတန်းများ နိမ့်ကျနေခြင်းကိုဖြစ်စေသည်ဟု ဆိုခဲ့ကြသည် (Sen 2001; Chit 2006)။ ညီမျှမှု အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိရှိသော နေရာများတွင်မူ လူမှုစီးပွားရေးအဆင့်အတန်းမြင့်သော အမျိုးသမီး များသာ ခံစားခွင့်ရှိပြီး ၎င်းတို့သည်လည်း တင်းကျပ်စွာ သတ်မှတ်ထားသော အမျိုးသမီးများ အခန်း ကဏ္ဍအတွင်း၌သာ ခံစားခွင့်ရှိနေကြသည် (Belak 2002)။ ဤလေ့လာချက်၏ နောက်ပိုင်းအခန်းများ တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြသွားမည့်အကြောင်းအရာများအရ အဆိုပါ ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှု မရှိသော ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံများကြောင့် အမျိုးသမီးများ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှု ပိုမိုခံရစေပါသည်။

လူမှုစီးပွားအလေ့အကျင့်များနှင့် နိုင်ငံရေးအရက်ိုယ်စားပြုမှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင်လူမျိုးကွဲများ၊ ယဉ်ကျေးမှုကွဲများ အများအပြားရှိနေသော်လည်း အမျိုးသား များကို ဦးစားပေးသော တန်ဖိုးထားမှုများနှင့်ယုံကြည်မှုများမှာ ပျံ့နှံ့လျက်ရှိပြီး အဆိုပါယုံကြည်ချက်များ ကို မကြာခဏအသုံးပြု၍ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုစီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသား များအား လွှမ်းမိုးခွင့်ပေးထားသည် (Belak 2002; GEN & Kachin Women’s Peace Network 2013; PWO 2011)။ နိုင်ငံရေးမျက်နှာစာဘက်သို့ ကြည့်မည်ဆိုပါကလည်း ‘အမျိုးသမီးများ၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် တရားရေးရာညီမျှမှုများကို မှတ်တမ်းတင်ထားသောဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများ

^၁ အဆိုပြုထားသော ၂၀၁၄ ဘာသာခြားများနှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း ဥပဒေကြမ်းသည် အဆိုပါ မညီမျှမှုများ၏ လတ်တလော ဥပမာ တစ်ခုဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ‘အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာ’ကို စောင့်ရှောက်ရန်အလို့ငှါ ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသမီးများ(အမျိုးသားများမပါ)အား ဘာသာခြားများနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းကို တားဆီးရန်ပိတ်ပင်ရန် ရည်ရွယ် ထားသော ဥပဒေမူကြမ်းသည် မြန်မာအမျိုးသမီးများတွင် အခွင့်အရေးများရှိမနေကြောင်းကို မီးမောင်းထိုးပြနေသည် (Choon 2013)။ အမျိုးသမီးများအခွင့်အရေးကို လျစ်လျူရှုထားသော အဆိုပါဥပဒေမူကြမ်းကိုဆန့်ကျင်ကြသော အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများသည်လည်း လူ့အဖွဲ့အစည်း၏တိုက်ခိုက်မှုများ (တစ်ခါတစ်ရံ အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် ရုတ်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအသုံးအနှုန်းများ)နှင့် တွေ့ကြုံရင်ဆိုင်နေကြရသည်။

ရှိနေသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများမှာရပ်ရွာဒေသအဆင့်၌ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတော် ဗဟိုအဆင့်၌ ဖြစ်စေ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် အစိုးရအဖွဲ့တွင် ကိုယ်စားပြုပါဝင်နိုင်မှု သိသိသာသာနည်းပါးသည်ကို တွေ့ရှိ ရကြောင်း’ လေ့လာမှုတစ်ခုတွင် ဖော်ပြထားသည် (Oxfam, ActionAid, CARE 2011:2)။ အမျိုးသမီးများအပေါ်တွင် ထားရှိသောမျှော်လင့်ချက်များမှာ မိခင်လောင်းများ၊ ဇနီးသည်များ၊ မိသားစု ကိုပြုစောင့်ရှောက်သူများ၊ အိမ်ထောင်ရှင်မများဟူ၍သာဖြစ်ပြီး လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွင်အမျိုးသားများကို ပေးအပ်ထားသောပြောရေးဆိုခွင့် ပိုမြင့်မားသောအနေအထားများသည် နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် ပြည်သူ့ ရေးရာများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ပါဝင်မှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ အဆိုပါ ထိခိုက်နိုင်သော ပုံသေ ကားကျယုံကြည်မှုများမှ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး သို့မဟုတ် အခြားခေါင်းဆောင်မှုပိုင်းများ၌ ပါဝင်နေသော အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့ကို ဆက်လက်ဖြစ်စေနိုင်ပါသည် (Oxfam, Trocaire, CARE, ActionAid 2013:18)။ လူမှုစီးပွားရေးကဏ္ဍတွင်လည်း အမျိုးသားများအား အိမ်ထောင်ဦးစီးများအနေဖြင့် ကျယ်ပြန့်စွာယုံကြည်လက်ခံထားမှုများသည် အလုပ်တာဝန်များခွဲဝေရာ၌ အမျိုးသမီးများအား အိမ်ထောင်ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် အမျိုးသားများအား မိသားစုအတွက် အဓိကဝင်ငွေ ရှာသူများအဖြစ်တာဝန်ယူရန် မျှော်လင့်ထားကြသည် (GEN 2014)။ အမျိုးသားများသည် ဝင်ငွေရှာသူ များဖြစ်ရမည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများဖြစ်ရမည်ဟူသော စံနှုန်းများသည် အမျိုးသမီးများ၏ ဝင်ငွေ ရှာဖွေနိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းများအား နည်းပါးစေပြီး စီးပွားရေးအရင်းအမြစ်များကို ရယူအသုံးပြုမှုနှင့် ထိန်းချုပ်မှုတို့ကိုလည်း ဟန့်တားလျက်ရှိသည် (Thinn 2006)။ သို့ရာတွင် အဆိုပါစံနှုန်းများသည် အိမ်ထောင်မှုစီမံခြင်းနှင့် ကလေးပြုစောင့်ရှောက်ခြင်းအပြင် မိသားစုကို ထောက်ပံ့နိုင်ရေးအတွက် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေရသော မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများ၏ လက်တွေ့ဘဝနှင့် များစွာဆန့်ကျင်လျက် ရှိပါသည် (Belak 2002)။

မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့်အခွင့်အရေးများ

အမျိုးသမီးများ၏ကျန်းမာရေးနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအပြုအမူများနှင့် ပတ်သက်သည့် ယဉ်ကျေးမှုစံနှုန်းများ သည် အမျိုးသမီးများအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ကြုံတွေ့ပုံ၊ ထိုအတွေ့အကြုံများအား မှတ်ယူပုံတို့အပေါ်တွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေပါသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအပြုအမူများ၊ လိင်မှုကိစ္စများမှ ရှောင်ကြဉ် ခြင်း၊ မိမိအိမ်ထောင်ဖက်အပေါ်တွင် နာခံခြင်းစသည်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ လူမှုရေးမျှော်မှန်းချက်များလည်း များစွာရှိနေသည် (GEN2014)။ အမျိုးသမီးများကို ယေဘုယျအားဖြင့် အိမ်ထောင်သည်ဘဝ၊ မိခင်ဘဝ၊ မိသားစုဘဝများဖြင့်သာ မြင်တွေ့ဖော်ပြလေ့ရှိကြသည် (Belak 2002; GEN 2014)။ မိသားစုကောင်း ကျိုးအတွက် အမျိုးသမီးများကို ၎င်းတို့၏ မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးလိုအပ်ချက်များအား လျစ်လျူရှုထား ရန်နှင့် မိမိ၏ကိုယ်ပိုင်ကျန်းမာရေးနှင့် လုံခြုံရေးတို့ကိုအလေး အနက်ထားခြင်းမပြုရန် မျှော်လင့်ထား ကြသည် (GEN & Kachin Women’s Peace Network 2013)။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့် အိမ်ထောင်ဖက်ကဖြစ်စေ၊ အခြားသူတစ်ဦးဦးကဖြစ်စေ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို ကြုံတွေ့ရသောအခါ ‘သင့်လျော်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသော လူမှုရေးအပြုအမူများဆိုင်ရာ အတွေးအခေါ်များသည်... ကျူးလွန်ခံရသူအား ပြစ်တင်သော စိတ်သဘောထားကို ဖန်တီးပေးနေပြီး... ယင်းက အဓမ္မပြုကျင့် ခံရပြီးနောက်ပိုင်း ရှက်ကြောက်သည့် ခံစားမှုကိုများစွာ ဖြစ်ပေါ်စေသည့်အပြင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်း ဖက်မှုများ ကြုံတွေ့ရပါက သတင်းပေးတိုင်ကြားရန် ကြောက်ရွံ့မှုကို တိုးပွားစေသည် (Belak 2002: 52;

Shein 2012)။^၆ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြောင်းမပြောရန် တားမြစ်ခံရပြီး မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့် အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ရရှိခွင့်လည်းနည်းပါးနေသည် (GEN 2014; Winetal. 2013; Chanetal. 2013)။ ယင်းကအမျိုးသမီးများကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်သော ဗဟုသုတများနည်းပါးစေပြီး အိမ်ထောင်ရေးတွင် လိင်နှင့်မျိုးဆက်ပွားဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင်လည်း ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ပါဝင်ချမှတ်ခွင့် နည်းပါးစေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသားများ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအပြုအမူများနှင့် ပတ်သက်သောစံနှုန်းများမှာမူ အမျိုးသမီးများ ထက်စာလျှင် တင်းကျပ်မှုလျော့ပါးပြီး အမျိုးသားများသည် လိင်ဆက်ဆံဖက်အများအပြားထားခြင်း၊ ပြည့်တန်ဆာများနှင့် ပိုက်ဆံပေးပျော်ပါးခြင်း၊ သူငယ်ချင်းများ၊ အခြားအမျိုးသားများနှင့် လိင်အကြောင်းဆွေးနွေးခြင်းစသည်တို့ပြုလုပ်နိုင်ကြသည်(Aung2005)။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးတို့အကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မတူညီမှုတို့က ၎င်းတို့အကြား အင်အားမညီမျှမှု အတိုင်းအတာကို အလေးထားဖော်ပြနေပြီး အမျိုးသမီးများ(နှင့်အမျိုးသားများ)၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူများနှင့်ဆက်ဆံရေးများအပေါ် ဆိုးရွားစွာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိစေနိုင်ပါသည်။

၁. ၁. ၄ သုတေသနတွေ့ရှိချက် ကွာဟချက်များ

သုတေသနတွေ့ရှိချက်များအား လေ့လာသုံးသပ်ချက်များမှာ ပြည့်စုံခြင်းမရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းဆိုင်ရာ ရေးသားချက်များတွင် သိသာထင်ရှားသော လစ်ဟာမှုတစ်ချို့ ရှိနေသည်ကိုတွေ့ခဲ့ရပါသည်။ အဓိကကန့်သတ်ချက်မှာ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှု တွေ့ကြုံရသောအမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့်ပတ်သက်သော သုတေသနများပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ၎င်းကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် နည်းစနစ်မျိုးစုံကို အသုံးပြုခဲ့ကြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ သုတေသနအတော်များများတွင် ဒွိဟဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် မတူညီသော အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုများကို အသုံးပြုခဲ့ကြပြီး အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးအစားများအနက် (ဥပမာအိမ်ထောင်ရေးအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု)ကို ချန်လှပ်ထားခဲ့ကြသည်က များသည်။ ထိခိုက်လွယ်သော အကြောင်းအရာများအား ခုခံနိုင်စွမ်းနည်းသည့် အမျိုးသမီးများနှင့် သုတေသနပြုလုပ်ခြင်းမှ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ မသက်ရောက်စေရန် စနစ်တကျပြုလုပ်ထားသော သုတေသီများလိုက်နာရမည့် ကျင့်ဝတ်နှင့်လုံခြုံရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်ထားခြင်းမရှိကြောင်းကို တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ ဥပမာပါဝင်သူများ၏ လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းအပ်သော အတွင်းရေးများပေါက်ကြားခဲ့ခြင်း၊ ဤသုတေသနစာတမ်းတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောအမျိုးသမီးများအား နောက်ဆက်တွဲစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပံ့ပိုးမှုများ မပေးနိုင်ခဲ့ခြင်း၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည့် နည်းစနစ်များသည် အမျိုးသမီးများအား နောက်ထပ်ပို၍ အကြမ်းဖက်ခံရမည့်အခြေအနေတွင်ရှိကြောင်း သုတေသနစာတမ်းများအား ပြန်လည်သုံးသပ်စဉ် တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု သဘောသဘာဝနှင့် ကျယ်ပြန့်မှုအတိုင်းအတာကို ပိုမိုထိရောက်စွာ သိရှိနိုင်ရန်ပို၍ အသေးစိတ်သော သုတေသနများ ဆက်လက်ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ရှာဖွေတွေ့ရှိထားသော အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေသည့်

^၆ လက်တွဲဖော်နှင့်ဆက်ဆံရေးတွင် အကြမ်းဖက်မှုများကြုံတွေ့ရပါက အမျိုးသမီးများပြုလုပ်နိုင်သောနည်းလမ်းများ နည်းပါးပါသည်။ ဒေသအတွင်းရှိ အိမ်ထောင်ကွဲခြင်းဆိုင်ရာထုံးတမ်းအစဉ်အလာများမှာ သာတူညီမျှမှုရှိပြီး တရားမျှတသည်ဟု မကြာခဏ ဆိုနေလင့်ကစား မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် အိမ်ထောင်ကွဲခြင်းမှာ လူမှုရေးအရမလိုလားသော လုပ်ရပ် တစ်ခုဟု ခံယူကြသည် (Thinn 2006)။

အချက်များ - ကျား၊ မ ရေးရာ စံနှုန်းများနှင့် ယုံကြည်ချက်များ၊ ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေးအတွင်းရှိ ဆက်ဆံပုံများ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းရှိအခြားသော အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပဋိပက္ခပုံစံများ စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ နောက်ထပ်သုတေသနများနှင့် အပြောင်းအလဲအတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ခြင်းများ ပြုလုပ် ခြင်းဖြင့် နောက်ထပ်ပြုလုပ်မည့် သုတေသနများကို မြန်မာ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများနှင့် ပတ်သက်သော ကျယ်ပြန့်သည့်မှတ်တမ်းများအတွင်း အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းကတဖန် နိုင်ငံတဝှမ်း ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုရှိစေရေးနှင့် အကြမ်းဖက်မှုကင်းရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးရစေရေး တို့အတွက် အားထုတ်ကြိုးပမ်းချက်ဖြင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများအား အဆုံးသတ် စေမည့် လက်ရှိလုပ်ငန်းများနှင့် ချိတ်ဆက်မှုရှိလာမည်ဖြစ်သည်။

အခန်း (၂) သုတေသနပြုလုပ်ခဲ့သည့် နည်းလမ်းများ

ဤအခန်းတွင် လေ့လာဆန်းစစ်မှုကို မည်ကဲ့သို့ ပြုလုပ်ခဲ့သည်ကို ဖော်ပြသွားမည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှု ပုံစံနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သောသီအိုရီများ - သို့မဟုတ် အတွေးအခေါ်ပိုင်း ဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းမှု (Conceptual Framework)- တို့ပါဝင်ပါသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုကို မည်ကဲ့သို့ပြု လုပ်ခဲ့သည်၊ အချက်အလက်များအား မည်ကဲ့သို့ ဆန်းစစ်ပြီး ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခဲ့သည် စသည့် လက်တွေ့ကျသော အချက်အလက်များ အားလုံးလည်းပါဝင်သည်။

၂. ၁ အတွေးအခေါ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှု

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းအား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင်လည်းကောင်း၊ မည်သည့် အတွက်ကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်ရသည်ဆိုသည်ကို နားလည်သဘောပေါက်ရန်လည်းကောင်း၊ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များကို အကြမ်းဖက်မှုများ တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းရေးနှင့် တားဆီးကာကွယ်ရေးတို့တွင် ပိုမိုထိရောက်စွာ အသုံးပြုနိုင်ရန်လည်းကောင်း၊ အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်ရန်အတွက် ဤလေ့လာ ဆန်းစစ်မှုက အတွေးအမြင်နှင့် သီအိုရီများစွာကို အခြေခံထားပြီး ပုံဖော်ထားပါသည်။

၂. ၁. ၁ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုအား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း

အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခြင်းခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများဆိုင်ရာ အခေါ်အဝေါ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ငြင်းခုံနေခဲ့ကြသည်မှာ အချိန်ကာလကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ‘အကြမ်းဖက်မှုဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း’ ဆိုသည်အား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းမှာ အရေးကြီးသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး (DeKeseredyandSchwartz 2011:5) ယင်းက ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများအား မည်ကဲ့သို့ပုံဖော်တွေးခေါ်ထားသည် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ထားပြီး၊ လူမှု ရေးရာပြောင်းလဲမှုများကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန်အတွက် စီမံချက်များနှင့် မူဝါဒများအတွင်း မည်ကဲ့သို့ အသွင်ပြောင်းအကောင်အထည်ဖော်ထားသည် စသည်တို့ကိုပါ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါ သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက် မှုအား အောက်ပါအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည် -

လူသိရှင်ကြားဖြစ်စေ၊ မိမိကိုယ်ရေးကိုယ်တာဘဝ၌ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးများအား ရုပ်ပိုင်း၊ လိင်ပိုင်း သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ သို့မဟုတ် နာကျင်ခံစားမှုများ ဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် ဖြစ်စေ နိုင်သည့်အလားအလာရှိသော အဆိုပါအပြုအမူများဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ အတင်းအကျပ်စေခိုင်း မှုများ သို့မဟုတ် အကြွင်းမဲ့အာဏာရှင်ဆန်စွာ သူတစ်ပါး၏လွတ်လပ်မှုဆုံးရှုံးခြင်းတို့အပါအဝင် ကျား၊ မ ရေးရာအခြေခံသည့်မည်သည့် အကြမ်းဖက်မှုလုပ်ရပ်ကိုမဆို ဆိုလိုသည် (UnitedNations 2006)။

ဤအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွင် အမျိုးသမီးအတော်များများ ၎င်းတို့ဘဝတစ်လျှောက်တွင် တွေ့ကြုံ နေရသောအကြမ်းဖက်မှု အမျိုးအစားမျိုးစုံပါဝင်နေပြီး ယင်းတို့အားလုံးတွင် ‘အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများအား တန်ဖိုးမထားဘဲနှိမ့်ချထားသည့် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုအားလုံး၏ တူညီသောအချက်ကို အလေးပေးဖော်ပြထားသည်’ (Heise 2011)။ သုတေသနအဖွဲ့သားများသည် မတူညီသောအကြမ်းဖက်မှု အမျိုးအစားများအကြား အားလုံးတူညီစွာ သဘောပေါက်နားလည်သော အသုံးအနှုန်းများဖြစ်စေရေး

အတွက် ဤအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်တကွ အခြားဆက်နွှယ်နေသော အသုံးအနှုန်းများအား မြန်မာ ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။^၂

၂. ၁. ၂ လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်သောအကြမ်းဖက်မှု

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှာ နိုင်ငံသား၊ လူမျိုး၊ လူမျိုးစု၊ ဘာသာ၊ အဆင့်အတန်း၊ အသက်အရွယ်နှင့် လိင်မှုဆိုင်ရာအပြုအမူမရွေးဘဲ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိနေသောကဏ္ဍအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်ကြောင်းကို ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုက နားလည်သဘောပေါက်ထားပါသည်။ အကြမ်းဖက်မှုများ၏ အဓိကဇစ်မြစ်မှာ အမျိုးသားများအား အမျိုးသမီးများထက် ဩဇာအာဏာပိုပေးထားခြင်းနှင့် ယင်း အာဏာကိုအသုံးပြုရန် အမျိုးသားများမှ အကြမ်းဖက်ခြင်းကိုလည်း သာမန်ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်အဖြစ်သာ သတ်မှတ်ထားသော ကျား၊ မရေးရာ တန်းတူညီမျှမှု မရှိခြင်းများပင်ဖြစ်သည် (Yllö 2005)။ အမျိုးသား များသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံအားလုံး၊ အထူးသဖြင့် ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်များ၏ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၏ အဓိကတရားခံများဖြစ်ကြောင်း သုတေသနများ မှဖော်ပြနေပါသည်။ (Garcia-Moreno et al. 2005; DeKeseredy and Schwartz 2011)။ လူ့အခွင့်အရေး ဟူသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော အခွင့်အရေးများဖြစ်ပြီး အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့သည် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း၌ အခွင့်အရေးများ၊ အရင်းအမြစ် များနှင့် လွတ်လပ်မှုများအားလုံးကို ညီတူညီမျှရခွင့်ရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း လေ့လာဆန်းစစ်မှုကလက်ခံထားပါသည်။

“အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအကြား ကျား၊မရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်းနှင့် အင်အားမမျှတမှုများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ၏ အခြေခံအကြောင်းရင်းများ ဖြစ်သော်လည်း အမျိုးသားတိုင်းသည် အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်သူများမဟုတ်ကြဘဲ အမျိုးသမီးတိုင်း သည်လည်း အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေကြရသည်ဟူ၍မဟုတ်ပါ။”

၂. ၁. ၃ လူမှုဂေဟစံပုံစံ (Socio-ecological Model)

အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအကြား ကျား၊ မရေးရာ တန်းတူမှုမရှိခြင်းနှင့် အင်အားမမျှတမှုများသည် အမျိုးသမီး များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ၏အခြေခံအကြောင်းရင်းများ ဖြစ်သော်လည်း အမျိုးသားတိုင်းသည် အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်သူများမဟုတ်ကြဘဲ အမျိုးသမီးတိုင်းသည်လည်း အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေကြရသည် ဟူ၍မဟုတ်ပါ။ အကြမ်းဖက်မှုများသည် မည်သည့်အတွက် ကြောင့်ဖြစ်ရသည်ဟူသော သီအိုရီအတွေးအခေါ်များက အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ ပိုမို ဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် လျော့နည်းစေသောအကြောင်းအချက်အချို့ကို ညွှန်ပြနေပါသည်(Heise 2011)။ ယင်းတို့အနက် လူမှုဂေဟစံပုံစံဟူသော သီအိုရီကို လူတစ်ဦးချင်းအတွက်ဖြစ်စေ၊ လူအချင်းချင်း ဆက်ဆံရာ၌ဖြစ်စေ၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၌ဖြစ်စေ၊ လူမှုရေးအဆင့်များ၌ဖြစ်စေ ရှိနေသော အကြောင်း အချက်များအား နားလည်သဘောပေါက်စေရန်နှင့် အစီအစဉ်တကျဖြစ်စေရန် ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုကြ ပါသည် (WHO & LSHTM 2010; United Nations 2006)။ အဆိုပါ စံပုံစံတွင် မတူညီသော အတွေ့အကြုံများ၊ အဖြစ်အပျက်များ၊ အကြောင်းအချက်များက အမျိုးသမီးများကြုံတွေ့ရသည့် အကြမ်း

^၂ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင်အသုံးပြုခဲ့သော စကားလုံးများ၏အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်အပြည့်အစုံအားသိလိုပါက နောက်ဆက်တွဲ (၁) ပေါ်ဟာရစကားလုံးများအခန်းကို ကြည့်ပါ။

ဖက်မှုများနှင့်ဆက်စပ်နေသည်။ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်းပြသထားပါသည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်ချက်မှာ ကိန်းဂဏန်းအခြေပြုဆန်းစစ်ချက်မဟုတ်သောကြောင့် အချို့သောဘဝ အတွေ့အကြုံများနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ၏ ကိန်းဂဏန်းအရဆက်နွှယ်မှုများကို ဖော်ပြနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ သို့ရာတွင် ဤလူမှုဂေဟစံပုံစံအားဖြင့် အမျိုးသမီးများ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရ သောအတွေ့အကြုံများနှင့် နှီးနွယ်နေသည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏အဆင့်တိုင်းရှိ မတူညီသော လက္ခဏာရပ် များ၊ လမ်းကြောင်းများနှင့် စံနှုန်းများကို လေ့လာဖော်ထုတ်နိုင်ပါသည်။

၂. ၁. ၄ အများပူးပေါင်းပါဝင်သောနည်းလမ်းများ

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သူများအားချိတ်ဆက်ပြီး ၎င်းတို့ အားလုံး ပူးပေါင်းပါဝင်စေသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအပေါ်တွင်အခြေခံကာ ရေးဆွဲ အကောင်အထည်ဖော် ထားသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့် စီမံကိန်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ အများအပြား ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဤသုတေသနသည် မိမိတို့အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး ကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည့်အပြင် ရရှိလာသည့် သတင်းအချက်အလက် များကိုလည်း ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အသုံးပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည် (ICRW, GBV Prevention Network and MRC 2012)။ ဤသည်မှာ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များကို အခြေပြု၍ အမျိုးသမီးများ ဘဝမြှင့်တင် ရန်နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအားပြောင်းလဲရန် ကြိုးပမ်းနေသော အမျိုးသမီးဝါဒ သုတေသန နည်းလမ်း များ၏ အဓိကကျသောအချက်ဖြစ်သည် (Fonow and Cooke 2005)။ အများပူးပေါင်းပါဝင်သော လုပ်ဆောင်ပုံနည်းလမ်းများကို လေ့လာဆန်းစစ်မှု အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်း၊ ပုံဖော်ခြင်းနှင့် အကောင် အထည်ဖော်ခြင်းအဆင့်အားလုံးတွင် ပေါင်းစပ်အသုံးပြုထားပါသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှု အစီအစဉ် ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ပုံဖော်ခြင်းအဆင့်များတွင် ဒေသခံအရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့ အစည်းများ၊ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ဦးစီးဌာနများ၊ နိုင်ငံတကာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ စသည့် မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့အပြားရှိ အကျိုးတူပူးပေါင်းပါဝင်သူ အများ အပြား၏ အကြံဉာဏ်များကို အသုံးပြုထားပါသည်။ GEN အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ စီမံကိန်းများရှိသော ဒေသအသီးသီးတွင် လေ့လာဆန်းစစ်မှု၌ ပါဝင်နိုင်သူများအား ရှာဖွေစုဆောင်းပေး ခြင်းဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်သည့်အဆင့်တွင် အဓိကပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့ကြပါသည်။ GEN အဖွဲ့ဝင်များ နှင့် အစိုးရဝန်ကြီးဌာနကိုယ်စားလှယ်များသည် အချက်အလက်ကောက်ယူစဉ်နှင့် ပြန်လည်ဖြန့်ဝေစဉ် လုပ်ငန်းနှစ်ရပ်လုံး၌ ကြီးကြပ်လမ်းညွှန်ပေးခဲ့ကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနသည် အပြောင်းအလဲအတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သည့် လုပ်ငန်းများနှင့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုအပြီး ရှေ့ဆက် လုပ်ဆောင်ရမည့်လုပ်ငန်းများတွင် အဓိကကျသောနေရာမှ ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းအပြင် အမျိုးသမီးများ အပေါ်အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၏ အစီအမံများ နှင့် ကာကွယ်ရေးကြိုးပမ်းမှုများ တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများအား အချက်အလက်ကောက်ယူရာတွင် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ခိုင်မာသောကတိကဝတ်ရှိနေကြောင်း ကိုပြသခဲ့ပါသည်။

၂.၂ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အရည်အသွေးအခြေပြု သုတေသနပြုလုပ်ခြင်း

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ကောက်ခံနိုင်သည့် နည်းလမ်းများစွာရှိပါသည်။ လူဦးရေကိုအခြေခံထားသော ကိန်းဂဏန်းအခြေပြု အချက်အလက်များ (Population-based quantitative data) သည် လူထုအဆင့်တွင် အကြမ်းဖက်မှုများမှ အမျိုးသမီးများအပေါ် မည်ကဲ့သို့သက်ရောက်မှုရှိနေသည်ကို ကိန်းဂဏန်းများဖြင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါအချက်အလက်များမှ မတူညီသောအကြမ်းဖက်မှုများ၏ဖြစ်ပွားနှုန်း၊ အကြိမ်အရေအတွက်နှင့်တကွ အကြမ်းဖက်မှုခံရနိုင်ချေ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်နိုင်ချေ မြင့်မားမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသောအချက်များကို သိရှိနိုင်သည် (Garcia-Moreno et al. 2005; Abramsky et al. 2011; Fulu et al. 2013; Kishor and Johnson 2004)။ ၎င်းနှင့် စာလျှင် အရည်အသွေးအခြေပြု အသေးစိတ် လေ့လာဆန်းစစ်မှုများ(Qualitative in-depth studies) သည် အခြားရည်ရွယ်ချက်များ အပြင်ရင်းနှီးသူ အတူနေ အမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်များ၏ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးများ ကိုယ်တိုင်ပြောပြချက်များကို လေ့လာနိုင်ခြင်း (Bergen 1994; Santhya et al. 2007; Puri, Tamang and Shah 2011)၊ အကြမ်းဖက်မှုအဖြစ်အပျက်များ၏ လမ်းကြောင်းနှင့် ထိခိုက်လွယ်မှုများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြညှိနှိုင်းခြင်း (Surtees 2003; Brickell 2008)၊ အမျိုးသမီးများ၏ အကူအညီတောင်းခံသည့် အပြုအမူများကို လေ့လာနိုင်ခြင်း (Latta and Goodman 2005; Guruge 2012) စသည်တို့ အားဖြင့် အကြမ်းဖက်ခံရသောအမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများကိုထဲထဲဝင်ဝင် လေ့လာစေနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ မတူညီသောနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများကြုံတွေ့ရသည့် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍အချက်အလက် အမျိုးမျိုးကိုရရှိပြီး အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော အသေးစိတ်လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းနှင့် သီအိုရီရေးဆွဲခြင်းတို့၏ သဘောသဘာဝတို့ကို ပုံဖော်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ နည်းစနစ်နှစ်ခုစလုံးသည် ဤပြဿနာရပ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုနားလည်သဘောပေါက်အောင်ပြုလုပ်ရာတွင် အရေးပါလှသည်(White 1992; Ellsberg and Heise 2005)။

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် အရည်အသွေးအခြေပြုသော နည်းစနစ်များကိုအသုံးပြုထားပါသည်။ အရည်အသွေး အခြေပြုသုတေသနသည် ဆန်းစစ်လေ့လာမည့် အခြေအနေတစ်ရပ်အတွင်း အကြမ်းဖက်မှုအတွေ့အကြုံများ၊ အမျိုးအစားများနှင့်ပတ်သက်၍ နားလည်သဘောပေါက်မှု နည်းပါးသောအခြေအနေရှိသော လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏အခြေအနေမျိုးတွင် လက်တွေ့အသုံးကျပါသည် (Latta and Goodman 2005)။ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများအတွင်း အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံများကို ထဲထဲဝင်ဝင်နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန်အတွက် အရည်အသွေးအခြေပြု သုတေသန နည်းလမ်းကိုရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ ကောက်ယူရရှိသောအချက်အလက်များသည် လက်ရှိနှင့်အနာဂတ် စီမံချက်လုပ်ငန်းများကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးပါလိမ့်မည်။ ထို့ပြင် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် တစ်နိုင်ငံလုံးကို ကိုယ်စားပြုသော ကိန်းဂဏန်းအခြေပြု စစ်တမ်းများနှင့် အခြားအရည်အသွေးအခြေပြု လေ့လာဆန်းစစ်ချက်များအတွက်လည်း အရေးကြီးသော အချက်အလက်များပေးစွမ်းနိုင်ပါမည်။

အရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသနသည် လူဦးရေကိုကိန်းဂဏန်းအားဖြင့် ကိုယ်စားမပြုသော်လည်း ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံနှင့်ပတ်သက်၍ ခိုင်လုံတိကျသော သတင်းအချက်အလက်များကို ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုပုံစံတစ်ခုလုံးမှ နိုင်ငံအနှံ့ရှိ အမျိုးသမီးများ၏ ၁၀နှင့်အတွေ့အကြုံများအား ထင်ဟပ်နေသောတွေ့ရှိချက်များ ရရှိစေပါသည်။ သို့ရာတွင် အရေးကြီးသောအချက်မှာ ဤစာတမ်းတွင် တွေ့ရှိချက်များကို အရေအတွက်အားဖြင့် ဖော်ပြသည်မဟုတ်သကဲ့သို့ ပါဝင်သူများ၏ ပြောပြချက်များကိုလည်း ကိန်းဂဏန်းများဖြင့် ကောက်နုတ်ချက်များရေးဆွဲပြသည်မဟုတ်ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လေ့လာဆန်းစစ်မှုပြုလုပ်ရာတွင်လူဦးရေအား ကိုယ်စားပြုလောက်သော ပါဝင်သူအရေအတွက်ကိုရွေးချယ်မေးမြန်းသည့် နည်းလမ်းများအား အသုံးပြုထားခြင်းမရှိသည့်အတွက်ကြောင့် ထိုသို့ကိန်းဂဏန်းများဖြင့် ဖော်ပြလိုက်ပါကနည်းပညာအရ တိကျမှုကို ဖော်ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်မှာ အရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသနဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ထားခြင်းဖြစ်သည် (Mack et al. 2005, Ellsberg and Heise 2005)။ အစီရင်ခံစာတွင်ဖော်ပြမည့် နိဂုံးပိုင်းသည် အမျိုးသမီးများ၏ ဇာတ်လမ်းများ၊ ကိုယ်တိုင်ပြောပြချက်များဖြင့် အားပြည့်ထားပြီး အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြောဆိုသံများကို အသုံးပြုထားခြင်းဖြင့်မည်သည့်အတွက်ကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်ရသည်၊ မည်ကဲ့သို့ဖြစ်ရသည်ဆိုသည့်ပုံစံ၊ အချိန်နှင့် အညီပြောင်းလဲမှု၊ အကြောင်းအရာဖြင့် ပေါင်းစပ်ပုံဖော်ထားပါသည်။ ဤလေ့လာ ဆန်းစစ်မှု၏ခိုင်လုံမှုကို ပိုမိုသိရှိလိုပါက အပိုင်း (၂. ၉) ကိုကြည့်ပါ။

၂. ၃ လေ့လာဆန်းစစ်မှုပုံစံ

လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် ရင်းနှီးသူအတူ နေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသူအတူ နေအဖော်မဟုတ်သူများ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု^၁ ပုံစံတစ်မျိုးမျိုးကို တွေ့ကြုံခံစားဖူးသော (အသက် ၁၈နှစ်မှ ၅၅နှစ်

အရည်အသွေး အခြေပြုသုတေသနသည်
ဆန်းစစ်လေ့လာမည့် အခြေအနေတစ်ရပ်အတွင်း အကြမ်းဖက်မှုအတွေ့အကြုံများ၊ အမျိုးအစားများနှင့် ပတ်သက်၍ နားလည်သဘောပေါက်မှုနည်းပါးသော အခြေအနေ၊ လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေမျိုးတွင် အသုံးဝင်နိုင်ပါသည် (Latta and Goodman ၂၀၀၅)။ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများအတွင်း အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံများကို ထဲထဲဝင်ဝင် နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန်အတွက် အရည်အသွေး အခြေပြုသုတေသနနည်းလမ်းကိုရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ အရည်အသွေး အခြေပြုသုတေသနသည် လူဦးရေကို ကိန်းဂဏန်း အားဖြင့် ကိုယ်စားမပြုနိုင်သော်လည်း ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံနှင့်ပတ်သက်၍ ခိုင်လုံတိကျသော သတင်းအချက်အလက်များကို ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ နိဂုံးပိုင်းသည် အမျိုးသမီးများ၏ ဇာတ်လမ်းများ၊ ကိုယ်တိုင်ပြောပြချက်များဖြင့် အားပြည့်ထားပြီး အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်ပိုင်အသံများကို အသုံးပြုထားခြင်းဖြင့် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ရသည်၊ မည်ကဲ့သို့ဖြစ်ရသည်ဆိုသည့်ပုံစံ၊ အချိန်နှင့် အညီပြောင်းလဲမှု၊ အဓိကအကြောင်းအရာ စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်သော ပြည့်စုံသည့်ပုံကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။

^၁ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှု၏နယ်ပယ်တွင် ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်မှအကြမ်းဖက်မှုအပြင် လက်တွဲဖော်ထံမှ မဟုတ်ဘဲ တွေ့ကြုံရသော အခြားအကြမ်းဖက်မှုများကိုလည်း ထည့်သွင်းထားပါသည်။ ယင်းက GEN အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ သုတေသနလိုအပ်ချက်များနှင့် စီမံကိန်းဦးစားပေးအရာများကို ထင်ဟပ်ပြသနေပါသည်။

ကြား) အမျိုးသမီး (၃၈)ဦးအား စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပြီး ဘောင်ကန့်သတ်ထားခြင်းမရှိသော အသေးစိတ်မေးခွန်းများဖြင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်း (semi-structured in-depth interviews) ထားပါသည်။ အဆိုပါအသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများသည် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများ၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံရမှုကို ဖြစ်စေသောအချက်များနှင့် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံရရန် တွန်းပို့နေသောအချက်များ၊ ညှဉ်းပမ်းမှု၏ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ၊ အမျိုးသမီးများမှ အဆိုပါ အခက်အခဲများကို လျော့ချရန်ကြိုးပမ်းပုံကိုင်တွယ်သည့်နည်းဗျူဟာများ စသည်တို့ကို လေ့လာဖော်ထုတ် ထားပါသည်။

တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည့် မေးခွန်းလမ်းညွှန်တွင် အောက်ပါအကြောင်းအရာများ^၉ နှင့်ပတ်သက်ပြီး (ဖြေကြားသူများမှ အကန့်အသတ်မရှိပြန်လည်ဖြေကြားနိုင်သော)မေးခွန်းများဖြင့် မေးမြန်းထားပါသည်။

အပိုင်း (က) ငယ်စဉ်ဘဝ

- ငယ်စဉ်ဘဝကနေထိုင်ခဲ့ပုံ
- မိဘ၊ သက်တူရွယ်တူ၊ အသိုင်းအဝိုင်းမှလူများနှင့် ဆက်ဆံရေးပုံစံ (ဥပမာ - ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း ပြောဆိုဆက်ဆံခြင်း၊ မျှဝေဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်ဖြင့် . . .)
- ကျောင်းနေစဉ်အတွေ့အကြုံ

အပိုင်း (ခ) အရွယ်ရောက်ပြီး အချိန်နှင့် လက်ရှိဘဝ

- လက်ရှိနေထိုင်သည့်ပုံစံနှင့် အိမ်ထောင်ရေးအခြေအနေ
- သားသမီးများ
- အလုပ်အကိုင်
- သွားလာနိုင်ရေးနှင့် တစ်မြို့မှတစ်မြို့သို့သွားလာလှုပ်ရှားမှု အခြေအနေ

အပိုင်း (ဂ) လက်ရှိအိမ်ထောင်ရေး နှင့် ဆက်ဆံရေး

- အိမ်ထောင်ဖက်နှင့် ဆက်ဆံရေးဖြစ်စဉ်၊ မည်သို့စတင်သည်၊ မည်ကဲ့သို့ဆက်ဆံရေးမျိုးဖြစ်သည်။
- ဆက်ဆံရေးသဘာဝ (ဥပမာ- ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း၊ ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်း၊ အတူလုပ်ကိုင်ခြင်း)
- ဆက်ဆံရေး ပဋိပက္ခနှင့် ပြဿနာများ (စီးပွားရေး၊ စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုဆိုင်ရာ မေးခွန်းများအပါအဝင်)
- ညှဉ်းပမ်း နှိပ်စက်မှု အကြိမ်အရေအတွက်နှင့် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေသည့် အချက်များ
- ညှဉ်းပမ်း နှိပ်စက်မှုအကြောင်း ရင်ဖွင့်ခြင်း

^၉ အဆိုပါအကြောင်းအရာများသည် အတွေးအခေါ်စနစ်နှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်နေပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အကြမ်းဖက်မှု ခံစားရသောအမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံအမျိုးမျိုးအားလေ့လာပြီး ၎င်းတို့အားထိခိုက်လွယ်စေသည်ဟု ကြိုတင်သိရှိ ထားသောအချက်များ (ဥပမာ ကလေးဘဝမှအတွေ့အကြုံများ၊ လက်တွဲဖော်နှင့်ဆက်ဆံရေးအတွင်း ကျား၊ မရေးရာ ဆက်ဆံပုံများ၊ စီးပွားရေးအရ တည်ငြိမ်မှုနှင့် အာမခံချက်ရှိမှု၊ လိင်နှင့်မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးအခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်သော ဗဟုသုတများ) အား ထဲထဲဝင်ဝင်ဖော်ထုတ် မေးမြန်းခြင်းများပါဝင်သည်။

အပိုင်း (ဃ) လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေး

- လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး (ဓမ္မတာလာခြင်း၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းအပါအဝင်)
- လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေး ပညာပေးသတင်းအချက်အလက်များအား ရယူနိုင်မှု
- လိင်နှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူများနှင့်ပတ်သက်သော လက်ခံထားသည့် လူမှုရေးစံနှုန်းများ
- ပထမဦးဆုံး လိင်ဆက်ဆံသည့် အတွေ့အကြုံ
- ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်နှင့် လိင်ဆက်ဆံရေးအခြေအနေ
- အဓမ္မလိင်ဆက်ဆံမှု အဖြစ်အပျက်များ (ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက် အဖြစ်ဆက်ဆံရေးအတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ အိမ်ထောင်ဖက်မဟုတ်သူနှင့် ဖြစ်စေ)

အပိုင်း (င) နိဂုံး

- အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံမှ သားသမီးများအပေါ်သက်ရောက်မှု (ရှိခဲ့လျှင်)
- မိမိကိုယ်တိုင်နှင့်သားသမီးများအတွက် အနာဂတ်ရည်မှန်းချက်များ (ရှိခဲ့လျှင်)
- အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်ခြင်းဆိုင်ရာ အခြားပြောပြချက်များ

အတွင်းကျကျတွေ့ဆုံမေးမြန်းသည့် မေးခွန်းလမ်းညွှန်များကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ရေးသားထားပြီး မြန်မာဘာသာသို့ အသေးစိတ်ပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။ မေးခွန်းများကို ဘာသာပြန်ရာတွင် တိကျမှုရှိကြောင်း သေချာစေရန် မြန်မာဘာသာမှအင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်လည်၍ဘာသာပြန်ဆိုခြင်းများကိုလည်း ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ မေးခွန်းလမ်းညွှန်များကို အစီအစဉ်တကျတည်ဆောက်ထားပြီး ဖြေဆိုသူများ စိတ်ထိခိုက်မှု နည်းပါးစေမည့် မေးခွန်းများ (ဥပမာ-ငယ်ဘဝ၊ လက်ရှိဘဝ) ဖြင့်စတင်ကာ စိတ်ထိခိုက်မှုဖြစ်လွယ်သော မေးခွန်းများကို (အကြမ်းဖက်ခံရမှုများအပါအဝင် လိင်မှုဆိုင်ရာအပြုအမူများ) နောက်ဆုံးတွင် မေးထားပါသည်။ ဤနည်းလမ်းသည် တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူ နှင့်ဖြေကြားသူတို့အကြား ယုံကြည်မှုနှင့် ရင်းနှီးမှုများကို တည်ဆောက်နိုင်ပြီး ဖြေကြားသူထံမှ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းဖွင့်ဟပြောဆိုနိုင်မှုကိုလည်း ရရှိရန်သေချာစေပါသည်။ အသေးစိတ်မေးမြန်းသော တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအားလုံးကို အမျိုးသမီး၏ကျန်းမာရေးနှင့် ကျား၊ မရေးရာကဏ္ဍတို့တွင် အတွေ့အကြုံရှိပြီးသား သုတေသနကျွမ်းကျင်သူများမှ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအားလုံးကို အသံဖမ်းစက်ဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူများသည် အချက်အလက်များမကောက်ယူမီ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းကဲ့သို့သော ထိခိုက်လွယ်သည့် အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသနပြုလုပ်နိုင်စေရန် လိုအပ်သောစွမ်းဆောင်ရည်များ ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက် (၅) ရက်တာသင်တန်းကိုပံ့ပိုးပေးခဲ့ပါသည်။

လေ့လာဆန်းစစ်မှုပုံစံတွင် မိမိတို့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုများ၊ ကျား၊ မရေးရာ စံနှုန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးများ၏သဘောထားများနှင့် ယုံကြည်မှုများကို လေ့လာဖော်ထုတ်ရန် အမျိုးသမီးများနှင့် ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲ (focus-group discussion) (၁၄) ကြိမ်ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဆွေးနွေးရာတွင် စိတ်ကူးဖြင့်ပုံဖော်ထားသော မြန်မာအမျိုးသမီးတစ်ဦးနှင့် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်တတ်သော ခင်ပွန်းသည်အကြောင်း စိတ်ကူးယဉ်ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်ပြောပြပြီး ဇာတ်လမ်း

ပုံပြင်အား အဆုံးသတ်စဉ်းစားခြင်း နည်းလမ်း (story-completion method) ကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ ဤနည်းလမ်းသည် စိတ်ကူးဖြင့်ပုံဖော်ထားသော ဇာတ်လမ်းများကိုပြောပြပြီး ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများအား ၎င်းတို့ အသိုင်းအဝိုင်းရှိ အဖြစ်အပျက်များနှင့် သင့်လျော်သောဇာတ်လမ်းအဆုံးသတ်ဖြစ်နိုင်ချေများကို ဆက်လက်စဉ်းစားစေခြင်းအားဖြင့် ပါဝင်သူများအကြား အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ရာတွင် ထိရောက်သောနည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်(Heise and Ellsberg 2005)။ ဦးတည်အုပ်စုဆွေးနွေးရာတွင်လေ့လာခဲ့သော အကြောင်းအရာများမှာ -

- အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်သော အမြင်သဘောထားများ (ပညာရေး၊ အလုပ်အကိုင်၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် ပါဝင်ခြင်း)
- လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းရှိ အမျိုးသားပီသခြင်း၊ အမျိုးသမီးပီသခြင်းတို့အပေါ် ထားရှိသော မျှော်လင့်ချက်များနှင့် လူမှုရေးရာစံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များ
- အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ခံယူချက်သဘောထားများ
- ညဉ့်ပန်းနှိပ်စက်သောဆက်ဆံရေးနှင့် ကြုံတွေ့ရနေသော အမျိုးသမီးများအတွက် ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းများနှင့် ယင်းတို့၏သဘောထားများ

ဦးတည်အုပ်စုဆွေးနွေးပွဲတစ်ပွဲစီကို သုတေသနအဖွဲ့ဝင် နှစ်ဦးမှ ဦးဆောင်ဆွေးနွေးပြီး တစ်ဦးက အဓိကဦးဆောင် ဆွေးနွေးသူပေးသူအဖြစ် တာဝန်ယူကာ ကျန်တစ်ဦးကအသံဖြင့် ဖွင့်ဟမပြောသော အမူအရာများနှင့် အဖွဲ့အတွင်းဆွေးနွေးချက် များနှင့် ဆွေးနွေးသူများအပေါ် ထင်မြင်ချက်များကို မှတ်တမ်း တင်သူအဖြစ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့်လေ့လာ ဆန်းစစ်မှုပုံစံတွင် အဓိကသတင်းပေးနိုင်သူနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်း မှုများပါဝင်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်း ဖက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့ အစည်း၊ အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောနိုင်ငံအတွင်းနှင့် နိုင်ငံ တကာရှိ အဖွဲ့အစည်းများရှိပုဂ္ဂိုလ်များ၏ သဘောထားများနှင့် အဆိုပါ ပြဿနာရပ်အားဖြေရှင်းရာတွင် တိုးတက်မှုများ၊ လိုအပ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ ထင်မြင်ချက်များကို မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ အဓိက သတင်းပေးနိုင်သူအား တွေ့ဆုံ မေးမြန်းရာတွင် ပါဝင်သူများအပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားမှုများရှိ သော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် အောက်ပါအကြောင်းအရာများ ပါဝင်ပါသည် -

- မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရေးနှင့်ပတ်သက်၍ တွေ့ဆုံမေးမြန်းရာတွင် ပါဝင်သူ၏လုပ်ငန်းသဘာဝ

ပုံ ၁ - လေ့လာဆန်းစစ်မှု ပြုလုပ်ခဲ့သော နေရာများပြမြေပုံ

- ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသော အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးအစားများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေသောအဓိက အကြောင်းရင်းများအပါအဝင် ထိုအကြမ်းဖက်မှုပြဿနာနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ခံယူချက် သဘောထားများ
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုများ၏ လက်ရှိအနေအထားအထိတိုးတက်မှုများ
- ကျန်ရှိနေသေးသော လိုအပ်ချက်များနှင့် ဆက်လက်ဖြေရှင်းသွားနိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သော အထောက်အပံ့များ

အဓိကသတင်းပေးနိုင်သူများအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းကို သုတေသနအဖွဲ့ဝင်များမှ မြန်မာ ဘာသာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ဖြစ်စေ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ လေ့လာဆန်းစစ် မှုပုံစံသုံးမျိုး (အသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အဓိကသတင်းပေးနိုင် သူအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း) များကို ပေါင်းစပ်အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် တစ်မျိုးစီမှရရှိလာသော အချက် အလက်များခိုင်မာမှုကို အတည်ပြုနိုင်ပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် ပတ်သက်၍ ခြုံငုံပေါ်လွင်စေပါသည်။ နည်းလမ်းတစ်မျိုးစီမှ မတူညီသောအချက်အလက်များကို ပေးခြင်း ဖြစ်ရာ - အသေးစိတ် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းမှ အမျိုးသမီးတစ်ဦးချင်းစီ၏ ဖြစ်ရပ်မှန်များ၊ အတွေ့အကြုံ များကို သိရပါသည်။ ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်ပွားတတ်သော လူမှုရေးနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအခြေအနေ (ယုံကြည်မှုများ၊ စံနှုန်းများ) များအကြောင်း ထဲထဲဝင်ဝင်သိရှိရပါသည်။ အဓိကသတင်းပေးနိုင်သူအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု တုံ့ပြန်ရေး နှင့် ကာကွယ်တားဆီးရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံအတွင်းရှိ လက်ရှိလုပ်ငန်းများ၏ အခြေအနေများကို သိရပါ သည်။

၂. ၄ တည်နေရာနှင့် လေ့လာမှုနေရာရွေးချယ်သည့် စံနှုန်းများ

လေ့လာဆန်းစစ်မှုကို အဓိကရွေးချယ်ထားသောနေရာ (၂) နေရာနှင့် ဒုတိယဦးစားပေးရွေးချယ် ထားသောနေရာ (၅) နေရာများတွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ပဏာမနေရာ (၂) နေရာမှာ ရန်ကုန်နှင့် မော်လမြိုင် ဖြစ်ပါသည်။ အသေးစိတ်မေးမြန်းခြင်း၊ ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အဓိကသတင်း ပေးနိုင်သူ အားတွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းစသော လေ့လာဆန်းစစ်မှုပုံစံ (၃) မျိုးစလုံးကိုအဆိုပါ (၂) နေရာ တွင်ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ (၂) နေရာကိုလည်း GEN အဖွဲ့ဝင်များနှင့် အစိုးရပိုင်းမှ တာဝန်ရှိသူများ အပါအဝင် ပူးပေါင်းဆုံးဖြတ်ကာ ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုများပြုလုပ်ရာတွင် ဒုတိယဦးစားပေးရွေးချယ်ထားသောနေရာ (၅) နေရာလည်းပါဝင်ပြီး ယင်းနေရာ (၅) ခုတွင် ဦးတည် အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲများကိုသာပြုလုပ်ခဲ့ပါသည် (လေ့လာဆန်းစစ်မှု ပြုလုပ်ခဲ့သောနေရာအားလုံးကို ခြုံငုံ သိရှိနိုင်ရန် ဇယား ၁ ကိုကြည့်ပါ။ ပဏာမနှင့်ဒုတိယဦးစားပေးနေရာများ ရွေးချယ်သောစံနှုန်းများကို သိရှိနိုင်ရန် ဇယား ၂ ကိုကြည့်ပါ။)။ မြန်မာနိုင်ငံဒေသအသီးသီးရှိ ကျား၊ မရေးရာ စံနှုန်းများနှင့် အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်ခြင်းအပေါ် ခံယူချက်သဘောထားများ ကွဲပြားမှုရှိမရှိ ယေဘုယျ ဆန်းစစ်နိုင်ရန်အတွက် ဒုတိယဦးစားပေးနေရာများကို ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါနေရာ (၅) ခုမှာ ကလေး၊ လပွတ္တာ၊ လားရှိုး၊ လွိုင်ကော်နှင့် မကွေးတို့ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား ၁။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည့်နည်းစနစ်များအလိုက် ပဏာမနှင့် ဒုတိယဦးစားပေးနေရာများ ယေဘုယျဖော်ပြချက်

နေရာအမျိုးအစား	နေရာ	အသေးစိတ်တွေ့ဆုံ မေးမြန်းခြင်း	ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးခြင်း	အဓိကသတင်းပေးသူ အားတွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း
အဓိကဦးစားပေး	ရန်ကုန်	✗	✗	✗
	မော်လမြိုင်	✗	✗	
ဒုတိယဦးစားပေး	ကလေး		✗	
	လပွတ္တာ		✗	
	လားရှိုး		✗	
	လွိုင်ကော်		✗	
	မကွေး		✗	

ဇယား ၂။ ပဏာမနှင့်ဒုတိယဦးစားပေးနေရာများရွေးချယ်သည့်စံနှုန်းများ

နေရာအမျိုးအစား	ရွေးချယ်သတ်မှတ်သည့်စံနှုန်းများ
အဓိကဦးစားပေး	<p>၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏မြို့တော် သို့မဟုတ် အကြီးဆုံးမြို့တော်ပါဝင်ရမည်။ (ရန်ကုန်)</p> <p>၂။ ဆန်းစစ်မှုတွင်ပါဝင်သောအမျိုးသမီးများအတွက် အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပြဿနာများ ဖြစ်လာလျှင် အကူအညီပေးနိုင်မည့် ဝန်ဆောင်မှုများရှိရမည်။ (သုတေသနပြုလုပ်သူများ ၏ကျင့်ဝတ်နှင့် လုံခြုံရေးစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီရန် အတွက် ဤအချက်သည် လိုအပ်သည်)^{၁၀}</p> <p>၃။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော လူမှုရေး-နိုင်ငံရေးဝန်းကျင်ကို ထင်ဟပ်နိုင်ပြီး မတူညီသော လူတန်းစားအသီးသီး ပါဝင်ရမည် (ဥပမာ မြို့နေ</p>

^{၁၀} မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် အကူအညီပေးရေးဝန်ဆောင်မှုများကို အမျိုးသမီးများမှ ရယူအသုံးပြုနိုင်မှု နည်းပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤသုတေသနလုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံတကာဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် သုတေသနကျင့်ဝတ်များအတိုင်းလိုက်နာမှု ရှိကြောင်း သေချာစေရန် အကူအညီပေးသည့်ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာအချက်အလက်များပေးခြင်းနှင့် (မေးမြန်းသူရော ဖြေဆိုသူအတွက်ပါ) လွှဲပြောင်းညွှန်းပို့ပေးခြင်းတို့မှာလည်း အရေးကြီးပါသည်(Jansen *et al*, 2004; Heise & Ellsberg 2005)။

	<p>လူဦးရေ များပြားခြင်း)</p> <p>၄။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုကို ဦးဆောင်ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပြီး စီမံဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည့် ရွေးချယ်ထားသော GEN အဖွဲ့ဝင်များမှ အဓိကဆက်သွယ်နိုင်မည့်သူများ (GEN member focal points) ရှိရမည်။</p> <p>၅။ တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုရှိပြီး လုံခြုံရေး၊ သွားရေးလာရေး၊ ကုန်ကျစရိတ် စသည် တို့အရ သုတေသနအဖွဲ့အနေဖြင့် လွယ်ကူစွာရယူသွားလာနိုင်ရမည်။</p>
ဒုတိယဦးစားပေး	<p>၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မတူကွဲပြားသောဒေသအသီးသီးကို ယေဘုယျအားဖြင့် ကိုယ်စားပြုနိုင်ရမည်။ (ပထဝီအနေအထားမတူညီမှုအပါအဝင်)</p> <p>၂။ ဦးတည်အုပ်စုဆွေးနွေးပွဲများကို ဦးဆောင်ပံ့ပိုးပေးပြီး စီမံဆောင်ရွက်ပေးနိုင် မည့်ရွေးချယ်ထားသော GEN အဖွဲ့ဝင်များမှ အဓိကဆက်သွယ်နိုင်မည့်သူများ (GEN member focal points) ရှိရမည်။</p> <p>၃။ တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုရှိပြီး လုံခြုံရေး၊ သွားရေးလာရေး၊ ကုန်ကျစရိတ်စသည် တို့အရ သုတေသနအဖွဲ့အနေဖြင့် လွယ်ကူစွာရယူသွားလာနိုင်ရမည်။</p>

၂. ၅ လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် ပါဝင်မည့်သူများအားစုဆောင်း ရွေးချယ်ခြင်း

၂. ၅. ၁ အသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတွင် ပါဝင်မည့်သူများအားရွေးချယ်ခြင်း

ရန်ကုန်နှင့် မော်လမြိုင်မြို့များတွင် အသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ပြုလုပ်ရန်အတွက် ဖြေကြားပေးမည့် အမျိုးသမီး^{၁၁} စုစုပေါင်း (၄၀)ဦးအား (တစ်နေရာလျှင် ၂၀ဦးစီ) ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အမျိုးသမီးနှစ်ဦးမှာ သတ်မှတ်ထားသည့်အချက်အလက်များနှင့် မကိုက်ညီသောကြောင့် ထုတ်ပယ်ခဲ့ ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု (၂၅) ခုခန့်ပြုလုပ်ပြီးသောအခါတွင် သီအိုရီအရအချက်အလက်ပြည့်ဝသည့် အဆင့်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ထပ်မံရရှိလာသောအချက်အလက်များသည် သုတေသန မေးခွန်းများအတွက် အချက်အလက်အသစ်အနေဖြင့် ပေးတော့မည်မဟုတ်ဘဲ ယခင်ရရှိပြီးသော သတင်းအချက်အလက်များနှင့်ပုံစံတူများ အတိုင်းသာဖြစ်ပါသည်။ သုတေသနအဖွဲ့ဝင်များအနေဖြင့် လိုအပ်သည့်အချက်အလက်များကို အပြည့်အဝရရှိသည့်အပြင် ရရှိသောအချက်အလက်များအား

^{၁၁} လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် အမျိုးသားများမပါဘဲ အမျိုးသမီးများကိုသာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ ၏အတွေ့အကြုံများကို အသေးစိတ်လေ့လာရန်နှင့် အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းမှလွတ်မြောက်လာသူများ၏ ပြောသံကို ရှေးဦးစွာနားထောင်သင့်သည်ဆိုသောအချက်ကို အလေးပေးလိုသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားများ အနေဖြင့်လည်း မည်သည့်အတွက်ကြောင့် အကြမ်းဖက်သည့်နည်းလမ်းများကို သုံးရသည်ဆိုသည်ကို ပိုမိုနားလည်သဘော ပေါက်ရန် နောက်ထပ်သုတေသနတစ်ခု ထပ်မံလုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ပြီး ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှု၏တွေ့ရှိချက်များက ယင်းအား လမ်းညွှန်မှုပေးနိုင်ပါလိမ့်မည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင်မိန်းကလေးများကိုလည်း ထည့်သွင်းမေးမြန်းမထားပါ။ လူနည်းစုဖြစ်သူများနှင့် ကလေးသူငယ်များကို ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခြင်းကဲ့သို့သော ထိခိုက်လွယ်သည့် အကြောင်းအရာများ မေးမြန်းခြင်းသည် သုတေသနကျင့်ဝတ်နှင့် လုံခြုံရေးအရနောက်ဆက်တွဲပြဿနာများရှိလာနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကိုလည်း ဤလေ့လာမှု၏နယ်ပယ်အတွင်း ထည့်သွင်းမထားပါ။

တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးရန်အတွက် အင်တာဗျူးများအား ပိုမိုပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ သုတေသနပြုလုပ်သူများ သည်လည်း အမျိုးသမီးများ၏ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံရမှု အကြောင်းအရာများ၏ အခြေအနေ၊ ထင်မြင် ယူဆချက်သဘောထားများနှင့် အတွေ့အကြုံများအား ထဲထဲဝင်ဝင်လေ့လာမေးမြန်းနိုင်ရန် အရည် အသွေးအခြေပြုသုတေသနအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု အနည်းငယ်သာပြုလုပ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ဤသည်မှာ အရည်အသွေးအခြေပြု သုတေသန၏ ပုံမှန်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းလည်း ဖြစ်ပါသည် (Mack et al. 2005)။

ပါဝင်ဖြေဆိုမည့်သူများသည်အောက်ပါအချက်များနှင့်ပြည့်စုံပါသည် -

- အကြမ်းဖက်မှုတစ်မျိုးမျိုး၊ အထူးသဖြင့် ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှု တစ်မျိုးမျိုးကို တွေ့ကြုံခံစားဖူးသူ
- အသက် (၁၈) နှစ်အထက်ရှိသူ
- လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင်ပါဝင်နိုင်သူ၊ ပါဝင်ရန်လိုလိုလားလားရှိသူ
- မိမိကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် တွေးတောဆင်ခြင်နိုင်သူ

အသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတွင် ပါဝင်မည့်သူများကို ရန်ကုန်နှင့် မော်လမြိုင်မြို့များတွင် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော GENအဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ ရွေးချယ် မှုအစီအစဉ်တကျရှိစေရန်အတွက် GEN အဖွဲ့ဝင်များသည် သုတေသနအဖွဲ့နှင့် ပါဝင်ဖြေဆိုမည့်သူများ အကြား ညှိနှိုင်းပေးမည့် အဓိကတာဝန်ခံပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကို ရွေးချယ်ပေးခဲ့သည်။ ထိုအဓိက တာဝန်ခံများ ၏ တာဝန်မှာသက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ စီမံကိန်းရှိရာဒေသ သို့မဟုတ် အုပ်စုအတွင်းရှိ သုတေသန လိုအပ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီသော အမျိုးသမီးများ ထံသွားရောက်ကာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတွင် ပါဝင်လိုခြင်း ရှိမရှိ မေးမြန်းရွေးချယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများမှသုတေသနတွင် ပါဝင်ရန် သဘောတူသော အခါ ၎င်းတို့အား သုတေသနအဖွဲ့နှင့် ချိတ်ဆက်ပေးသည်။

GENအဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်း (၇) ခု^{၁၂}မှ ရန်ကုန်နှင့် မော်လမြိုင်မြို့ နှစ်မြို့စလုံးအတွက် အဓိက တာဝန်ခံ (၁၀) ဦးကို ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ အဓိကတာဝန်ခံများအနေဖြင့် သုတေသနတွင် ပါဝင်သူများ ကိုရွေးချယ်ရမည့် နည်းစနစ်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်ရန်အတွက် ရန်ကုန်တွင်ကျင်းပသော တစ်ရက် တာအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲသို့ တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲပြုလုပ်ရာတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုမည့်သူ ရွေးချယ်သည့် ဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက်လုံး၌ လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းရေး၊ ရွေးချယ်ထားသော အမျိုးသမီးများ အတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ရေးအချက်အလက်များအား လျှို့ဝှက်ထားရှိရေးစသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကိုလိုက်နာမှုရှိစေရန် အတွက်သုတေသနကျင့်ဝတ်နှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လိုအပ် ချက်များကို အာရုံစိုက်ဆွေးနွေးခဲ့ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းရာတွင်ပါဝင်မည့်သူများအား ရွေးချယ်ခြင်း

^{၁၂} အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် ဆက်သွယ်ခဲ့ပြီး ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင်ပါဝင်ခဲ့သော အမျိုးသမီးများ၏ လုံခြုံ ရေးနှင့် အတွင်းရေးကို လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းပေးသောအားဖြင့် ဤအစီရင်ခံစာတွင် အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများ၏ အမည်ကို ဖော်ပြသွားမည်မဟုတ်ပါ။

နှင့်ပတ်သက်၍ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အဓိကတာဝန်ခံများနှင့် သုတေသနအဖွဲ့ဝင်များသည် လေ့လာဆန်းစစ်မှုတစ်လျှောက်လုံး ဆက်သွယ်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

၂. ၅. ၂ ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းတွင် ပါဝင်မည့်သူများအားရွေးချယ်ခြင်း

ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးရန်အတွက် နေရာတစ်နေရာစီတွင် အမျိုးသမီး (၆)ယောက်မှ (၁၀)ယောက်အထိပါဝင်သော အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့ရွေးချယ်ခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းဆိုင်ရာ ကျား၊ မ ရေးရာ စံနှုန်းများနှင့် ယုံကြည်မှုသဘောထားများကို လေ့လာခဲ့ပါသည်။ တစ်နေရာစီတွင် အသက်(၁၈)နှစ်မှ (၂၅)နှစ်ကြား အမျိုးသမီးများဖြင့် ဆွေးနွေးပွဲတစ်ပွဲနှင့် အသက်(၂၆)နှစ်အထက်ရှိသောအမျိုးသမီးများဖြင့် ဆွေးနွေးပွဲတစ်ပွဲ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အဓိကဦးစားပေးနေရာ(၂)နေရာ (ရန်ကုန်နှင့် မော်လမြိုင်)နှင့် ဒုတိယဦးစားပေး ရွေးချယ်ထားသောနေရာ(၅)နေရာ (ကလေး၊ လပွတ္တာ၊ လားရှိုး၊ လွိုင်ကော်နှင့် မကွေး) တို့တွင် စုစုပေါင်းဆွေးနွေးပွဲ (၁၄)ပွဲပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ GEN အဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ကွန်ရက်များရှိဒေသများမှ တက်ကြွစွာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော အမျိုးသမီးများကိုရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ ဆွေးနွေးပွဲအုပ်စုများတွင် ပါဝင်သူအမျိုးသမီးများမှာ လူမှုအသိုင်း အဝိုင်းမှ သာမန်အမျိုးသမီးများဖြစ်ကြပြီး ပါဝင်သူအားလုံးသည် ဆွေးနွေးပွဲတွင်ပါဝင်နိုင်သူများ၊ ပါဝင်ရန်လိုလားသူများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များရှိပြီး သဘောတူခွင့်ပြုချက်ပေးနိုင်ရန်အလို့ငှာ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းရှိသူများ ဖြစ်ကြပါသည်။

၂. ၅. ၃ အဓိကသတင်းပေးနိုင်သူများအားရွေးချယ်ခြင်း

ရန်ကုန်နှင့် မော်လမြိုင်မြို့များတွင် အဓိကသတင်းပေးနိုင်သူ (၉)ဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမည့်သူများကို GENပဲ့ကိုင်ကော်မတီ (GEN Steering Committee)နှင့် သုတေသနအတွက် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သောလုပ်ငန်းအဖွဲ့ (Research Working Group) တို့တိုင်ပင် ဆွေးနွေး၍ ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ ရွေးချယ်ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများအား ဦးတည်ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် ကာကွယ်တားဆီးခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် ၎င်းတို့၏ပါဝင်မှုပေါ် အခြေခံကာ ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူ စာရင်းအပြည့်အစုံကို အောက်ဖော်ပြပါဇယားတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။

ဇယား ၃။ အဓိကသတင်းပေးခဲ့သူများ၏ စာရင်းများ

နေရာ	ပါဝင်သူများ
ရန်ကုန်	အမျိုးသမီးများအခွင့်အရေးအတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သူ
	အကြမ်းဖက်မှုတွေ့ကြုံဖူးသော အမျိုးသမီးများအတွက် ဥပဒေရေးရာအကြံပေးသူ
	အကြမ်းဖက်မှုတွေ့ကြုံဖူးသော အမျိုးသမီးများအတွက်လူမှုစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ

	နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးတိုင်ပင်သူ
	နိုင်ငံတော်အဆင့်ရဲမှူးကြီး
	လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနမှအရာရှိ
မော်လမြိုင်	ဥပဒေအကြံပေး
	အမျိုးသမီးများအခွင့်အရေးအတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သူ
	ဆရာဝန် (အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းမှ)
	မြို့နယ်ဆရာဝန် (အစိုးရအဖွဲ့အစည်း)

၂. ၆ သုတေသနကျင့်ဝတ်နှင့်ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

သုတေသနတွေ့ရှိချက်များ သုံးသပ်သည့်အခန်းတွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ယနေ့အထိ မြန်မာ နိုင်ငံတွင်ပြုလုပ်ခဲ့သော အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ သုတေသနများ၏ လိုအပ်ချက် တစ်ခုမှာ နည်းစနစ်ပိုင်းတွင် တသမတ်တည်းဖြစ်မနေခြင်း၊ အထူးသဖြင့် သုတေသနကျင့်ဝတ်နှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးကိစ္စများတွင် ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော သုတေသနများပြုလုပ်ရာတွင် ကျင့်ဝတ်နှင့်ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အခက်အခဲများစွာရှိပါသည် ^{၁၃} ။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် အောက်ပါ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကိုလိုက်နာထားပါသည် -

- World Health Organization [WHO]. (2001). *Putting Women First: Ethical and safety recommendations for research on domestic violence against women*. Geneva: WHO. Available at www.who.int
- Jewkes R, Dartnall E and Sikweyiya Y. (2012). *Ethical and Safety Recommendations for Research on Perpetration of Sexual Violence*. Sexual Violence Research Initiative, Medical Research Council, Pretoria, South Africa. Available at www.svri.org

သုတေသနအဖွဲ့သည် ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန (အောက်မြန်မာနိုင်ငံ) လက်အောက်ရှိ ကျင့်ဝတ်သုံးသပ်ရေး ကော်မတီထံမှ ကျင့်ဝတ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ခွင့်ပြုချက်ရရှိခဲ့ပါသည်။ လေ့လာ ဆန်းစစ်မှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် နည်းကိရိယာ(အသုံးပြုမည့်မေးခွန်း၊ နည်းလမ်း)အပြည့်အစုံ (မြန်မာ ဘာသာပြန်အပါအဝင်) ကို (၂၀၁၃) ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၂၆) ရက်နေ့တွင် တင်သွင်းခဲ့ပြီး (၂၀၁၄) ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၁၄) ရက်နေ့တွင် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာနှင့်ပတ်သက်ပြီးမေးမြန်းချက်များအား ပြန်လည်

^{၁၃} လေ့လာဆန်းစစ်မှုတစ်ခုလုံး၏ ကျင့်ဝတ်နှင့်ဘေးကင်းလုံခြုံရေးစနစ် အပြည့်အစုံကိုသိရှိလိုပါက GEN ညှိနှိုင်းရေးဌာန (GEN Coordination Unit) gen.myanmar@gmail.com သို့ဆက်သွယ်ပါ။

ဖြေဆိုခြင်းကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုချက်လက်မှတ်ကို (၂၀၁၄) ခုနှစ်၊ မတ်လ (၃) ရက်နေ့တွင် ရရှိခဲ့ပြီး အချက်အလက်များကို မတ်လ (၄) ရက်နေ့တွင်စတင်ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။

အကြမ်းဖက်မှုတွေ့ကြုံဖူးသော အမျိုးသမီးများနှင့် အသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများကို နှစ်ကိုယ်ကြား တံခါးပိတ်ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတိုင်းတွင် ဖြေဆိုသူတစ်ဦး နှင့် မေးမြန်းသူ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသာ ပါဝင်ပါသည်။ ဖြေဆိုသူလေးဦး (ရန်ကုန်တွင်တစ်ဦးနှင့် မော်လမြိုင်တွင်သုံးဦး)နှင့် အတူပါလာသော အသက်နှစ်နှစ်အောက် ကလေးငယ်များမှအပ မေးမြန်း သည့်နေရာတွင် အခြားမည်သူမျှမရှိခဲ့ပါ။ ဆန်းစစ်မှု၏ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဆန်းစစ်မှုပုံစံတို့ကို ဖြေဆိုမည့် သူများအား ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင်ပါဝင် ဖြေဆိုသူများအနေဖြင့် ခရီးစရိတ်မှအပ အခြားမည်သည့်အခကြေး ငွေမျှရရှိမည်မဟုတ်ကြောင်းကိုလည်း ပြောပြခဲ့ပါသည်။ အသံဖမ်းစက်ဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားမည့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတွင်ပါဝင်ရန် နှုတ်ဖြင့်ကတိကဝတ်မပြုမီ ဖြေဆိုမည့်သူများအား မေးမြန်းလိုသည်များကိုမေးခွင့်ပေးပြီး သုတေသီမှပြန်လည်ဖြေကြားပေးပါသည်။ နှုတ်ဖြင့် သဘောတူ ကြောင်းကတိကဝတ်ပြုချက်ကို အသံဖမ်းယူထားပြီး မေးမြန်းသူမှလည်းရေးမှတ်ထားပါသည်။ တွေ့ဆုံ မေးမြန်းမှုအပြီးတွင် ပါဝင်သူတစ်ဦးစီအား သုတေသနအဖွဲ့ကို ဆက်သွယ်ရန်အချက်အလက်များနှင့် သူမနေထိုင်ရာမြို့ရှိ (ကျန်းမာရေး၊ လူမှုစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအထောက်အပံ့နှင့် ဥပဒေရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများ ကဲ့သို့) ဝန်ဆောင်မှုပေး သောနေရာများ၏ အချက်အလက်များကိုပါ ပေးခဲ့ပါသည်။

ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အဓိကသတင်းပေးနိုင်သူများအား မေးမြန်းခြင်းတို့တွင်လည်း သတင်းအချက်အလက်များ သိရှိပြီးလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် မိမိဆန္ဒအလျောက်ပါဝင်ရန် သဘောတူခြင်း အတွက် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို အထက်ပါအတိုင်း အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ ဦးတည်အုပ်စုဆွေးနွေးပွဲ တစ်ပွဲစီကို သုတေသနအဖွဲ့ဝင်နှစ်ဦးနှင့် ပါဝင်ဆွေးနွေးကြမည့်အမျိုးသမီး (၆)ဦးမှ (၁၀) ဦးအထိဖြင့် တိတ်ဆိတ်သောအခန်းအတွင်း ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ သုတေသီများမှ ဆွေးနွေးပွဲ၏ သဘောသဘာဝကို ရှင်းပြပြီး ပါဝင်သူတစ်ဦးစီ၏ ထင်မြင်ချက်များနှင့်ပါဝင် ဆွေးနွေးမှုများသည် အရေးကြီးကြောင်းနှင့် အချင်းချင်းဝေဖန်ခြင်းမပြုဘဲ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းအပြန်အလှန်ဆွေးနွေးကြရန်လိုအပ်ကြောင်း အလေးပေး ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ ဆွေးနွေးကြမည့် အမျိုးသမီးများအား မေးခွန်းများ မေးခွင့်ပေးထားပါသည်။ နှုတ်ဖြင့် သဘောတူကြောင်းပြောဆိုခြင်းကို အသံဖမ်းမှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။ အဓိကသတင်းပေးနိုင်သူအား မေးမြန်းခြင်းကို သုတေသနအဖွဲ့အတွင်းရှိ မြန်မာလူမျိုးများနှင့် (အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မေးမြန်းနိုင်သော အခြေအနေမျိုးတွင်) ဦးဆောင်သုတေသနပြုလုပ်သူတို့က ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ မေးမြန်းမှုတွင်ပါဝင်ရန် သဘောတူညီမှုကို ဖြေဆိုသူတိုင်းထံမှရယူခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများ အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းမှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သူများအဖြစ် မှတ်တမ်းတွင်လိုလိုလားလားပါဝင် ပြောဆိုလို ကြောင်း အလေးအနက်ပြောဆိုခဲ့သော်လည်း အမည်နာမများကို လျှို့ဝှက်ထားပါသည်။

ကျင့်ဝတ်နှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးအဖွဲ့ကို GEN ညှိနှိုင်းရေးဌာနကိုယ်စားလှယ်များ၊ လေ့လာ ဆန်းစစ်မှု၏ ဦးဆောင်သုတေသနပြုလုပ်သူ၊ GEN ပုံကိုင်ကော်မတီမှအဖွဲ့ဝင်များဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားပြီး လေ့လာဆန်းစစ်မှုတစ်လျှောက်လုံးတွင်ကြုံတွေ့ရသောကျင့်ဝတ်နှင့်ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ အတွက် ချက်ချင်းတုံ့ပြန်နိုင်ရန် ၎င်းတို့ရှိနေခဲ့ပါသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုတစ်လျှောက်လုံးတွင် ပါဝင်

ဖြေဆိုသူများနှင့် သုတေသနအဖွဲ့သားများအားလုံး၏ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ကြီးမားသော အဖြစ်အပျက်တစ်စုံတစ်ရာမရှိခဲ့ပါ။

ပါဝင်ဖြေဆိုသူများ၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာနှင့် လေ့လာဆန်းစစ်ချက်၏ အရည်အသွေးကို ထိန်းသိမ်းသောအားဖြင့် ရရှိလာသောအချက်အလက်များကို လျှို့ဝှက်စွာထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြင့် စနစ် တကျစီမံခန့်ခွဲခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီးများ၏အမည်များကို လုံးဝမှတ်သားထားခြင်းမပြုပါ။ မေးမြန်းမှု တစ်ခုစီကို သီးခြားလျှို့ဝှက်နံပါတ်များဖြင့်မှတ်သားပြီး ယင်းအမှတ်အသားကိုဖြေဆိုသူ၏ သဘောတူညီ ချက်ပုံစံ၊ အသံမှတ်တမ်း၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုမှတ်တမ်းနှင့် ဘာသာပြန်စာများတွင် အသုံးပြုပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု အသံဖိုင်များကို လျှို့ဝှက်(စာ/ဂဏန်း)ဖြင့် ကာကွယ်ထားသော ကွန်ပျူတာတွင် သိမ်းဆည်းထားပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအားလုံးကို GEN၏ ယခင်လေ့လာဆန်းစစ်မှုများတွင် ပါဝင် ခဲ့ဖူးသော လျှို့ဝှက်သတင်းအချက်အလက်များအား ကိုင်တွယ်ဖူးသောသူများမှ အသံဖိုင်မှ စာသားဖိုင်သို့ ကူးပြောင်းပေးခြင်းနှင့် ဘာသာပြန်ပေးခြင်းတို့ကို လုပ်ကိုင်ပေးပါသည်။ ဖြေဆိုသူအား ခြေရာခံမသိရှိနိုင် စေရန် ဖြေဆိုသူ၏နေရပ်၊ မိသားစုဝင်များ သို့မဟုတ် မိတ်ဆွေများကို မှတ်တမ်းများမှ ဖျက်ထားပါသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုမှတ်တမ်းများနှင့် အသုံးပြုခဲ့သောပစ္စည်းကိရိယာများအားလုံးကို GEN ညှိနှိုင်းရေးဌာန ရုံးရှိ ဘီရိုအတွင်း၌ သေ့ခတ်သိမ်းဆည်းထားပါသည်။

၂. ၇ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်သည့်နည်းလမ်းများ

တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအသံဖိုင်များကို မြန်မာဘာသာဖြင့်စာသားဖိုင်သို့ ကူးပြောင်းမှတ်တမ်းတင်ပြီး အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတစ်ခုစီမှ လေ့လာမှုပြုစဉ်မှတ်စုများအား ပြန်လည်ဆန်းစစ်အပြီးတွင် အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးအစားများနှင့် အတွေ့အကြုံများ၊ အကြမ်းဖက်မှု၏ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ၊ အကြမ်းဖက်မှုလျော့နည်းစေရန် ကြိုးပမ်းမှုများနှင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့် နည်းဗျူဟာများစသည်ဖြင့် စိတ်ဝင်စားသောအကြောင်းအရာ ကဏ္ဍအလိုက် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်နိုင်ရန် ကုဒ်အမှတ်အသားစနစ် ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ ကုဒ်အမှတ်အသားခွဲများကို မူရင်းအချက်အလက်များ ပိုင်းဖြတ်စဉ်က ထုတ်ယူထားခဲ့ပြီး အဓိကတွေ့ရှိချက်များအား ဆန်းစစ်ရာတွင်အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။

၂. ၈ လေ့လာဆန်းစစ်မှု၏အားသာချက်များနှင့်အဟန့်အတားများ

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှု၏ အဓိကအားသာချက်မှာ သုတေသနကျင့်ဝတ်နှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး စနစ်ကို ဦးစားပေးနိုင်ခဲ့ပြီး ယင်းအတိုင်း လိုက်နာနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းက သုတေသနအကောင် အထည်ဖော်စဉ်နှင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ သုံးသပ်သည့်ဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် အထောက်အကူဖြစ်ခဲ့သည်။ သုတေသနကျင့်ဝတ်နှင့်ဘေးကင်းလုံခြုံရေး စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအား တိတိကျကျကျင့်သုံးခဲ့သည့် အတွက်ကြောင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်မီစံနှုန်းများအတိုင်း လိုက်နာနိုင်ခဲ့သည့်အပြင် အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံနှင့်ပတ်သက်၍ အရည်အသွေးပြည့်ဝသော သတင်းအချက်အလက်များ ကိုရရှိခဲ့သည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှု၏ တိကျခိုင်မာသောနည်းစနစ်သည် ဤအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ထပ်မံလုပ်ဆောင်မည့် အရည်အသွေးနှင့် ကိန်းဂဏန်းအခြေပြု သုတေသန များအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှု၏အဓိကအဟန့်အတားမှာ အရည်အသွေးအခြေပြုနည်းလမ်းနှင့် ပါဝင်သူ ရွေးချယ်သည့် စနစ်တို့ပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့သည် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံနှင့်ပတ်သက်၍ ခက်ခဲနက်နဲပြီး ထဲထဲဝင်ဝင်ရှိသော သတင်းအချက်အလက်များကိုပေး သော်လည်း မြန်မာ့လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံးကို ကိန်းဂဏန်းများဖြင့် ကိုယ်စားပြုလောက်သော သတင်း အချက်အလက်များကို မပေးနိုင်ပါ။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင်ပါဝင်သော အမျိုးသမီးများကိုလည်း GEN အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများမှတဆင့် ဦးတည်ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ရွေးချယ်ခဲ့သူများသည် လူမှု အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းတစ်မျိုးမျိုးတွင် ပါဝင်နေသူများ ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့တွေ့ကြုံရသည့် နှိပ်စက်မှုများကိုကိုင်တွယ်ရန် အကူအညီတစ်မျိုးမျိုး ရရှိနိုင်ပြီးသူများ ဖြစ်နေနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင်လေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လူမျိုးကွဲများ၊ လူမှု စီးပွားရေး အဆင့်အတန်းမျိုးစုံနှင့် ဘာသာကွဲများအားလုံးကို ကိုယ်စားပြုလေ့လာထားခြင်းမရှိပါ။ ကျား၊ မ ရေးရာ နှင့်ပတ်သက်ပြီး သတ်မှတ်ထားသော ယုံကြည်ချက်များနှင့် ခံယူချက်များ ဒေသအလိုက်ကွဲပြားမှုကို ဒုတိယဦးစားပေးဒေသများတွင် ဦးတည်အုပ်စုဆွေးနွေးပွဲများအားဖြင့် ဖော်ထုတ်လေ့လာနိုင်ခဲ့သော်လည်း အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေသအလိုက် သို့မဟုတ် ခရိုင် အလိုက် ကွဲပြားမှုများကို ကိန်းဂဏန်းများအားဖြင့် ဆန်းစစ်နိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ ယခုဖော်ပြခဲ့သည်များမှာ အရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသနများ၏ အခြေခံအဟန့်အတားများဖြစ်ပြီး ယင်းကလေ့လာဆန်းစစ်မှု အရ တွေ့ရှိချက်များ၏ ခိုင်လုံမှုအပေါ်တွင် သက်ရောက်မှုမရှိပါ။

ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်မည့်သူများအား ဦးတည်ရွေးချယ်သည့်စနစ်မှာလည်း GEN အဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ စီမံချက်လုပ်ငန်းများရှိသောဒေသများတွင် အမျိုးသမီးများဝန်ဆောင်မှုများအားရယူ အသုံးပြုနေခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍အဖိုးတန်သော အချက်အလက်များကိုပေးပါသည်။ ထို့ပြင် ရရှိလာသော အချက်အလက်များအားဖြင့် စီမံချက်လုပ်ငန်းများ၏ လက်တွေ့ပိုင်းတွင် ပြုပြင်တိုးတက်ရန်လိုအပ်သော နေရာများနှင့် ချက်ချင်းပြုပြင်ရန် လိုသည်များကိုလည်း သိမြင်လာရပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမျိုးသမီး များသည် အကူအညီပေးသည့်ဝန်ဆောင်မှုများကို အပြည့်အဝအသုံးမပြုကြကြောင်း လေ့လာဆန်းစစ်မှု တွေ့ရှိချက်များမှ ဖော်ပြနေပါသည်။ အချို့မှာအိမ်ထောင်ကွဲရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဥပဒေရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများထံ သွားရောက်ကြသော်လည်း အကြမ်းဖက်ခံရပြီးနောက် ရရှိလာသောဒဏ်ရာများနှင့် လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးတို့အတွက် ဆေးပေးခန်းများသို့ သွားရောက်သူ မရှိသလောက် နည်းပါးပါသည်။ အဆိုပါတွေ့ရှိချက်များသည် အကြမ်းဖက်ခံရသောအမျိုးသမီးများထံ ဝန်ဆောင်မှုများ မည်ကဲ့သို့ လက်ကမ်းပေးအပ်ရမည်ဆိုသည့် အရေးကြီးသောအချက်အလက်များကို ဖော်ပြပေးပါသည်။

မြန်မာဘာသာဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအားလုံးကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ပြန်ဆိုခဲ့ပြီး အသေးစိတ်သုံးသပ်ခြင်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ဘာသာပြန်ရာတွင် အရည် အသွေးပြည့်မီစေရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့ပြီး အရည်အချင်းရှိသော မြန်မာ-အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်များကို ငှားရမ်းခဲ့ပါသည်။ ဘာသာပြန်ထားသောမှတ်တမ်းများကို အဓိကသုတေသနပြုလုပ်သူနှင့် တွေ့ဆုံ မေးမြန်းခဲ့သူသုတေသီတို့မှ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခဲ့ပါသည်။ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရာတွင် မူရင်းမြန်မာဘာသာပါ သိမ်မွေ့သောကွဲပြားသည့် ဆိုလိုရင်းကို မပျောက်ပျက်စေရန် အဓိကကျသော စကားစုများနှင့် စကားလုံး များအား အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်နှင့်အတူ မူရင်းမြန်မာစာသားအတိုင်း မှတ်သားထားခဲ့ပါသည်။ ဘာသာ စကားနှစ်မျိုးစလုံး ကျွမ်းကျင်သောသုတေသနအဖွဲ့ဝင်များသည် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်

တစ်လျှောက်လုံးတွင် အနီးကပ်ပါဝင်ခဲ့ကြပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သတ်ကြီးစွာထား၍ ဂရုတစိုက်ဆောင်ရွက် ခဲ့သည့်ကြားမှပင် ဘာသာပြန်ရာတွင်အချို့သော ဘာသာစကားအရကွဲပြားသည့် အသုံးအနှုန်းများမပေါ် လွင်ဘဲရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ကမ္ဘာ့အကောင်းဆုံးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ထိတွေ့အသုံးပြုဖူး သည့် အတွေ့အကြုံကို အခြေခံကာ ဒေသသုံးဘာသာစကားများကိုအသုံးပြု၍ ကနဦး အချက်အလက် များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်မှုများပြုလုပ်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံသုတေသီများအား အကူအညီများ ထပ်မံပံ့ပိုးပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။

၂.၉ အချက်အလက်များခိုင်လုံမှု

လူမှုရေးသိပ္ပံပညာရှင်များနှင့် မနုဿဗေဒပညာရှင်များက ‘လူတစ်ယောက်ကသင့်ကို အမှန် တရား တွေ့ပြောနေတယ်၊ မပြောနေဘူးဆိုတာကို သင်ဘယ်လိုသိနိုင်သလဲ’ ဟုမကြာခဏ မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ ကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းကဲ့သို့ ထိခိုက်လွယ်သောအကြောင်း အရာများနှင့်ပတ်သက်၍ အချက်အလက်ကောက်ယူရာတွင် အချက်အလက်များ၏ ခိုင်လုံမှုအပေါ် ထိုသို့မေးခွန်းထုတ်တတ်ကြပါသည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုအတွက်မူ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုများ၏ ပုံစံ၊ ပြင်းထန်မှုနှင့် အမျိုးအစားများကွဲပြားလင့်ကစား သတင်းအချက်အလက်များ စုစည်းပုံဖော်ထားသည့်ပုံစံ တစ်ခုပေါ်ထွက်လာပြီး အဓိကကျသည့် တူညီသောအတွေ့အကြုံများရှိကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။ ဤ သည်မှာ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အခြားအရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသနများ နှင့်လည်း ကိုက်ညီမှုရှိပြီး (Warrington 2001) အမျိုးသမီးများမှ ၎င်းတို့၏ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ အချက် အလက်များကို တိတိကျကျ၊ ရိုးရိုးသားသား ဖွင့်ဟပြောဆိုထားကြောင်း ညွှန်းဆိုနေသည်။

အမျိုးသမီးများ၏ ဇာတ်လမ်းများအတွင်း မှန်ကန်မှု ကိုဖော်ပြနေသော နောက်ထပ်လက္ခဏာတစ်ခုမှာ ဇာတ်လမ်း များကိုကောက်ယူရာတွင် အသုံးပြုခဲ့သည့် လမ်းကြောင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ထိခိုက်ခံစားလွယ်သည့် အကြောင်း အရာများနှင့်ပတ်သက်ပြီး တွေ့ဆုံမေးမြန်းရာတွင် ဖြေကြားကြ သူများအနေဖြင့် မေးမြန်းမည့်သူအပေါ်တွင် ယုံကြည်မှုမရှိ သောအခါတွင်လည်းကောင်း၊ လုံခြုံမှုရှိတယ်လို့ မခံစားရ သောအချိန်တွင်လည်းကောင်း ပြောပြရန် အခက်အခဲရှိနေတတ်သည်။ မနုဿဗေဒပညာရှင် ဒေးဗစ်ဂရေးဘယ်David Graeber က ‘သင့်အနေနဲ့ ချီတုံချတုံဖြစ်မှု၊ ဇေဝဇဝါဖြစ်မှု၊ စိတ်တင်းကျပ်မှု၊ မရေရာမပြတ်သားမှုတွေကို တွေ့နေရမယ်ဆိုရင်၊ လူတစ်ယောက်ဟာ တစ်စုံတစ်ခုကိုပြောချင်ပေမယ့် တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ မပြောချင် တဲ့ပုံဖြစ်နေရင် အရေးကြီးတဲ့ အကြောင်းအရာတစ်ခုခုဖြစ်နေတယ်ဆိုတာ လုံးဝသေချာတဲ့လက္ခဏာပဲ’ ဟု ပြောဆိုခဲ့သည် (2007: 15-16)။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင်လည်း သတ်ကြီးစွာထားကာ ဂရုတစိုက်ဖြင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ မေးခွန်းများကို (သာမန်မေးခွန်းများမှ ထိခိုက်အလွယ်ဆုံး မေးခွန်းများသို့) အစဉ်လိုက်စီစဉ်ထားခြင်း၊ သုတေသန အဖွဲ့ဝင်များရရှိခဲ့သော လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုများနှင့် ၎င်းတို့၏အတွေ့အကြုံများ၊ လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းမှု အတွက် အဖန်တလဲလဲအာမခံချက်၊ ဝေဖန်မှုမရှိဘဲ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောဆိုနိုင်ခြင်းတို့က အမျိုးသမီး များအနေဖြင့် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံရသော ၎င်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများအား စိတ်ချလက်ချဆွေးနွေး

“အမျိုးသမီးများအနေဖြင့်သာမန်စကားပြောနေတဲ့ အချိန်မျိုးတွင်ဖွင့်ဟပြောဆိုမည်မဟုတ်သည့် တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှမေးမြန်းခံရဖူးခြင်းမရှိသော သို့မဟုတ်နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းမြဲသိထားသော အတွေ့အကြုံများကိုတွေ့ခဲ့ကြသည်။”

နိုင်သည့် ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးပေးခဲ့ပါသည်။ အိမ်ထောင်ဖက်မှညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခြင်းအပြင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားခြင်းခံခဲ့ရဖူးသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးက ‘ကျမ အရိုက်ခံရတဲ့အကြောင်းကို အစ်မတို့မေးတုန်းက ဒီအကြောင်းတွေကို ဘယ်လောက်အထိ အသေးစိတ်ပြောပြဖြစ်မယ်ဆိုတာ ကျမမသိခဲ့ဘူး။’ ဟုမေးမြန်းသူအားပြောခဲ့ပါသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၅ နှစ်)။

တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအပြီးတွင် စိတ်ထဲ၌ပေါ့ပါးသွားကြောင်း အမျိုးသမီးများက ဆိုပါသည်။ ဤသည်မှာ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ သုတေသနအများအပြားတွင် မကြာခဏတွေ့ရသော တုံ့ပြန်မှုတစ်ခုဖြစ်ပါသည် (Warrington 2001; Bergen 1994; Garcia-Moreno et al. 2005)။ အချို့အမျိုးသမီးများအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းမှာ ၎င်းတို့၏အတွေ့အကြုံများအကြောင်း ပထမဆုံးအကြိမ် အချိန်ကြာကြာပြောပြခွင့် ရခြင်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် သာမန်စကားပြောစဉ် အချိန်မျိုးတွင် ဖွင့်ဟပြောဆိုမည်မဟုတ်သည့် တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှမေးမြန်းခံရဖူးခြင်းမရှိသော သို့မဟုတ် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းမြို့သိပ်ထားသောအတွေ့အကြုံများကို ပြောပြခဲ့ကြသည်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းစဉ်တွင် ရင်ဖွင့်ခြင်းက ပြောဆိုဆွေးနွေးသော အချက်အလက်များ၏ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ခိုင်လုံမှုကို ပိုမိုအထောက်အပံ့ဖြစ်စေပါသည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာသုတေသနတွင် နိုင်ငံတကာမှအထူးကျွမ်းကျင်သူပညာရှင်များက ဤအစီရင်ခံစာ၏ နည်းပညာတိကျမှုအတွက် ပြန်လည်ဆန်းစစ်ပေးပြီးဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပပျောက်ရေး အမျိုးသားအဆင့်စီမံချက်နှင့် သုတေသနကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များမှလည်း ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခဲ့ပါသည်။

၂. ၁၀ လေ့လာဆန်းစစ်ရာတွင် ရွေးချယ်ထားသောသူများ၏ အချက်အလက်များ

အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း လေ့လာဆန်းစစ်ရာတွင် ရွေးချယ်ထားသောသူများ၏ အချက် အလက်များကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

အသက် - တွေ့ဆုံမေးမြန်းရန်ရွေးချယ်ထားသောအမျိုးသမီးအများစုမှာ အသက် (၂၆) နှစ်ကျော်သူများဖြစ်ကြပြီး အကြီးဆုံးမှာအသက် (၅၅) နှစ်နှင့် အငယ်ဆုံးမှာ အသက် (၂၂) နှစ်ရှိသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့အနက် ထက်ဝက်ကျော်မှာ အသက် (၂၆) နှစ်မှ (၃၅) နှစ်ကြားတွင်ရှိပြီး သုံးပုံတစ်ပုံခန့်မှာ အသက် (၃၅) နှစ်ကျော်သူများဖြစ်ကြသည်။

ပညာအရည်အချင်း - အမျိုးသမီးထက်ဝက်မှာ မူလတန်းအဆင့်ပညာ အရည်အချင်းရှိကြသည်။ ကျန်အမျိုးသမီးများအနက် ကျောင်းမနေဖူးသူ၊ အထက်တန်းအဆင့်အထိမနေဖူးသူ၊ တက္ကသိုလ်တက်ဖူးသူတို့မှာ အရေအတွက်အားဖြင့် အတူတူလောက်ပင်ဖြစ်သည်။ တက္ကသိုလ်တက်ဖူးသူများတွင် ရိုးရိုးဘွဲ့၊ မဟာတန်းဘွဲ့များအပြင် အဝေးသင်တက္ကသိုလ်တက်ဖူးသူများလည်း ပါဝင်သည်။ တက္ကသိုလ်တက်ဖူးသူများကို ရန်ကုန်မြို့ရှိ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများအကြားတွင် ပိုတွေ့ရသည်။

အလုပ်အကိုင် - နှစ်နေရာစလုံးတွင် အမျိုးသမီးအများစုသည် (အသီး၊ မုန့်ဟင်းခါး၊ ကော်ဇော/ ဖျာစသည်တို့ ရောင်းချသော) ဈေးရောင်းသူများဖြစ်ကြသည်။ ရန်ကုန်တွင်အလုပ်အကိုင်နှင့် ပတ်သက်၍ ကျောင်းသူ၊ စီးပွားရေးသမား၊ ဆရာမ၊ အိမ်အကူစသည်ဖြင့် အမျိုးအစားပိုမို ကွဲပြားသည်။ ဖြေဆိုသူများအနက် လေးပုံတစ်ပုံခန့်မှာ အလုပ်အကိုင်မရှိသူ သို့မဟုတ် ကျပန်းလုပ်ကိုင်သူများဖြစ်ကြသည်။

အိမ်ထောင်ရေး - ရန်ကုန်တွင်မေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများ၏သုံးပုံတစ်ပုံမှာ အမျိုးသားတစ်ဦးတည်း ကိုတစ်ကြိမ်သာလက်ထပ်ထားသောသူများဖြစ်ပြီး ကျန်အမျိုးသမီးများမှာ မုဆိုးမ၊ တရားဝင်ကွာရှင်းထား သူ သို့မဟုတ် တရားမဝင် အိမ်ထောင်ကွဲနေသူများဖြစ်သည်။ မုဆိုးမများနှင့် တရားဝင်ကွာရှင်းထားသူ အမျိုးသမီးများအနက်တစ်ဦးမှလွဲ၍ ကျန်အမျိုးသမီးများမှာ နောက်အိမ်ထောင်ထပ်ပြုသူ သို့မဟုတ် လက်တွဲဖော်တွေ့ရှိထားသူများ ဖြစ်ကြသည်။ မော်လမြိုင်တွင်မူ အနည်းငယ်ကွဲပြားမှုရှိပြီး လေးပုံသုံးပုံ ခန့်မှာ ပထမဆုံးခင်ပွန်းသည်နှင့် ပေါင်းသင်းနေဆဲဖြစ်သည်။ ကျန်အမျိုးသမီးများမှာ တရားမဝင် အိမ်ထောင်ကွဲနေသူများ၊ တရားဝင် ကွာရှင်းထားသူများ သို့မဟုတ် မုဆိုးမများဖြစ်ကြသည်။ ရန်ကုန်မှာ ကဲ့သို့ပင် တရားဝင်ကွာရှင်းထားသူများ သို့မဟုတ် မုဆိုးမများသည် နောက်အိမ်ထောင်နှင့်ဖြစ်သည်။

သားသမီးများ - တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောအမျိုးသမီးအများစုတွင် သားသမီးတစ်ယောက်မှ သုံးယောက် အထိ ရှိကြသည်။ မော်လမြိုင်မြို့ရှိအမျိုးသမီးများတွင် မိသားစုဝင်ပိုများသည်ကိုတွေ့ရသည်။ နှစ်နေရာ စလုံးရှိ အမျိုးသမီးအားလုံးနီးပါးမှာ ခင်ပွန်းသည်၊ သားသမီးများနှင့်အတူနေကြသည်။ တရားမဝင် အိမ်ထောင်ကွဲ နေသူများမှာ မိခင် သို့မဟုတ် အခြားမိသားစုဝင်များနှင့်အတူနေကြသည်။ အမျိုးသမီး နှစ်ဦးသာ အခြားသူများနှင့် မနေသည်ကိုတွေ့ရပြီး ၎င်းတို့အနက် တစ်ဦးတွင် (၁၄) လအရွယ်သမီးလေး တစ်ဦးရှိသည်။

အခန်း (၃) အမျိုးသမီးများ၏ အကြမ်းဖက်ခံရမှုအတွေ့အကြုံများ

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော နေရာနှစ်နေရာရှိအမျိုးသမီးများသည် အောက်ပါတို့အပါအဝင် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ မျိုးစုံကိုကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသည် -
 - ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ စီးပွားရေးအရအကြမ်းဖက်မှု (ဥပမာများတွင် ခင်ပွန်းဖြစ်သူမှ မိသားစု၏ ဝင်ငွေလိုအပ်ချက်ကိုသိသော်လည်း မိသားစုအား ငွေမပေးခြင်း သို့မဟုတ် အခြားနေရာတွင် အသုံးပြုလိုက်ခြင်း၊ ဇနီးသည်ထံမှ ငွေကြေးခိုးယူခြင်း၊ ဇနီးသည်၏ အလုပ်လုပ်ခွင့်၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုခံယူခွင့် သို့မဟုတ် အခြားဝန်ဆောင်မှုများအား အသုံးပြုခွင့်တို့ကို ချုပ်ချယ်ထားခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်သည်။)
 - ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု (ဥပမာများတွင် အခြားသူများရှေ့တွင်ဇနီးသည်အား အရှက်ခွဲခြင်း သို့မဟုတ် စော်ကားပြောဆိုခြင်း၊ ဇနီးသည်အား အန္တရာယ်ပြုမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း သို့မဟုတ် အိမ်ရှိပစ္စည်းများအား ဖျက်ဆီးပစ်ခြင်းစသည်တို့ပါဝင်သည်။)
 - ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု (ဥပမာများတွင် ခင်ပွန်းသည်မှ ရိုက်နှက်ခြင်း၊ ထိုးကြိတ်ခြင်း၊ ထုရိုက်ခြင်း၊ ပါးရိုက်ခြင်း၊ ခြေဖြင့်ကန်ခြင်း၊ ဓါး၊ တုတ်၊ တံမြက်စည်းများ အသုံးပြု၍အနာတရဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းစသည်တို့ပါဝင်သည်။)
 - ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု (ဥပမာများတွင် လိင်ဆက်ဆံရန် ငြင်းဆန်သောဇနီးသည်အား အော်ငေါက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရိုက်နှက်ခြင်း၊ မိမိတို့ငြင်းဆန်လိုက်ပါက ခင်ပွန်းသည်က တစ်ခုခုလုပ်မည် ကိုစိုးရိမ်သောကြောင့် ခင်ပွန်းသည်နှင့် လိင်ဆက်ဆံရန် လက်ခံလိုက်ရခြင်း၊ လိင်ဆက်ဆံစဉ် အချို့သောအပြုအမူများ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက်လည်း အတင်းအကျပ်စေခိုင်းခြင်းစသည်တို့ ပါဝင်သည်။)
 - ရင်းနှီးသူအတူနေအဖော်မဟုတ်သူများမှ လိင်မှုဆိုင်ရာထိပါးစော်ကားမှု (ဥပမာများတွင် အများပြည်သူသွားလာသော နေရာများတွင် မဖွယ်မရာထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခံရခြင်း၊ အဓမ္မကျင့်ရန်ကြိုးစားခြင်း၊ အဓမ္မကျင့်ခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။)
- အမျိုးသမီးအားလုံးသည် ၎င်းတို့၏ခင်ပွန်းသည်မှဖြစ်စေ၊ သိက္ခာမဲ့သော အမျိုးသားမိတ်ဆွေမှ ဖြစ်စေ၊ သူစိမ်းတစ်ဦးမှဖြစ်စေကျူးလွန်ခဲ့သော တစ်မျိုးထက်မကသော အကြမ်းဖက်မှုအတွေ့အကြုံများကို ပြောပြခဲ့သည်။
- အမျိုးသမီးအားလုံးနီးပါးသည် ယခင် သို့မဟုတ် လက်ရှိအိမ်ထောင်ဖက်၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ

အကြမ်းဖက်မှုကို အနည်းဆုံးတစ်ကြိမ်စီ တွေ့ကြုံဖူးကြပြီး အများစုက ကြိမ်ဖန်များစွာ ဖြစ်ကြောင်း ပြောသည်။

- အကြမ်းဖက်ခံရသောအမျိုးသမီးများ၏ ဇာတ်လမ်းများအရ ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသား အဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှုမှာ တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာဖြစ်သော အဖြစ်မျိုးမဟုတ်ဘဲ မကြာခဏ ဖြစ်ပေါ်နေကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။
- ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံမှာ တစ်ချိန်တွင် တစ်မျိုးတည်းမကဖြစ်ပေါ်တတ်ပြီး အိမ်ထောင်ရေးတွင် အကြမ်းဖက်မှုတစ်မျိုး ခံစားနေရသောအမျိုးသမီးများသည် အခြားအနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများလည်း ခံရကြောင်း မကြာခဏ တွေ့ရသည်။
- လေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှုကိုသာ အာရုံစိုက်ထားသော်လည်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများ၏ ထက်ဝက်နီးပါးသည် ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်မဟုတ်သူ အခြားအမျိုးသားများ၏ အဓမ္မကျင့်မှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးအနိုင်ကျင့်မှုများ၊ နှောင့်ယှက်စော်ကားမှုများကိုလည်း တွေ့ကြုံခံစားကြရသည်။
- အများပြည်သူသွားလာသောနေရာများ၌ မဖွယ်မရာထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခံရခြင်းမှာ မြို့ထဲ၌သွားလာလှုပ်ရှားနေရသော အမျိုးသမီးများအတွက် ပုံမှန်ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသော အတွေ့အကြုံတစ်ခု ဖြစ်သည်။
- လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားခံရခြင်းမှာ ရှက်စရာကောင်းသည်။ ထိုထိပါးစော်ကားခံရခြင်းသည် အမျိုးသမီးများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေသည်ဟူသည့်အကြောင်းအရာအပေါ်တွင် ဘောင်ခတ်ယူဆထားကြသည်။ ထိုယူဆချက်များကြောင့် ခံရသူအမျိုးသမီးအပေါ်တွင် ဝေဖန်ပြစ်တင်ခြင်းကိုဦးတည်စေသည်။

ဤအရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသနအရ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ ဘဝတစ်လျှောက်လုံး တွင်ကွဲပြားသော နေရာဒေသအသီးသီးတွင် မတူညီသောအမျိုးသားတို့ ထံမှ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံကို တွေ့ကြုံရင်ဆိုင်ခဲ့ရကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးအစားများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားမှုနှင့် နှောင့်ယှက်မှု၊ ရင်းနှီးသူ လက်တွဲဖော်မဟုတ်သူများ၏ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းအပြင် ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုစသည်တို့ ပါဝင်သည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောအမျိုးသမီး အားလုံးသည် တစ်မျိုးထက်မကသော အကြမ်းဖက်မှုများကို တွေ့ကြုံခံစားဖူးသူများဖြစ်ကြရာ အကြမ်းဖက်မှုဆိုသည်မှာ တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာ ဖြစ်တတ်သည့် အဖြစ်အပျက်မျိုးမဟုတ်ဘဲ တစ်ချိန်တည်းတွင် မတူညီသော အကြမ်းဖက်မှု အမျိုးအစားအမျိုးမျိုးနှင့် ကြုံတွေ့နိုင်ကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။ လာမည့်အခန်းတွင် ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှု၌ တွေ့ရှိခဲ့ရသော မတူညီသည့်အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများကို ဆက်လက်ဖော်ပြသွားပါမည်။

၃. ၁ ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှု

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးအများစုမှာ ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြုံဖူးကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရပြီး ခင်ပွန်းသည် (ခင်ပွန်းလောင်း၊ လက်ရှိခင်ပွန်း သို့မဟုတ် ခင်ပွန်းဟောင်းများ) များသည် အဓိကကျူးလွန်သူများဖြစ်ကြသည်။ ဤသည်မှာ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်ခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအချက်အလက်များနှင့်လည်း ကိုက်ညီမှုရှိပြီး (Garcia-Moreno et al ၂၀၀၅) လေ့လာဆန်းစစ်မှုမှာလည်း ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှုကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည့်အတွက် ထိုကဲ့သို့သောအခြေအနေကို မျှော်လင့်ထားပြီးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဟု ဆိုရာ၌ အဓမ္မပြုကျင့်မှု သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားမှုများကိုသာ မကြာခဏဖော်ပြလေ့ရှိပြီး ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှုအား သတိမမူမိဘဲ ချန်လှပ်ထားသည့်အတွက် ဤတွေ့ရှိချက်များမှာ အရေးကြီးပါသည် (အဓိကသတင်းပေးနိုင်သူအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ အမျိုးသမီးများ အခွင့်အရေးအတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သူ၊ ရန်ကုန်)။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများသည် ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများကို ခံစားနေရကြောင်း လေ့လာဆန်းစစ်မှုကတွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်မှ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်သည်ဟုပြောသော အမျိုးသမီးအများစုသည် တစ်မျိုးထက်မကသော အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကိုအကြိမ်ကြိမ် ခံစားနေကြရကြောင်း ဖော်ပြကြပါသည်။

“အမျိုးသမီးအားလုံးသည်အကြမ်းဖက်မှုတစ်မျိုးထက်မကတွေ့ကြုံဖူးကြပြီးယင်းကအကြမ်းဖက်မှုများသည်တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာဖြစ်သောအဖြစ်မျိုးမဟုတ်ဘဲမတူညီသောအကြမ်းဖက်မှုများလည်းတစ်ပြိုင်တည်းဖြစ်ပေါ်နေကြောင်းကိုဖော်ညွှန်းနေသည်။”

၃. ၁. ၁ စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု

အမျိုးသမီးအများစုသည် ယင်းတို့၏အိမ်ထောင်ဖက်/အတူနေ အမျိုးသားဆက်ဆံရေး ဖြစ်စဉ်တွင် စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုခံရသည့် အချိန်များရှိခဲ့သည်ဟုပြောပြကြပါသည်။ အရှက်ခွဲခံရခြင်း သို့မဟုတ် စော်ကားပြောဆိုခံရခြင်းစသည်တို့မှာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းစဉ်တစ်လျှောက် မကြာခဏကြားခဲ့ရသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများဖြစ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့သော အနိုင်အထက်ပြုခြင်းသည်အိတ်ချ်အိုင်စီပိုးရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဆင်းရဲနွမ်းပါးခြင်းစသော အခြေအနေများသည် ရှက်စရာကောင်းသည့်ဘဝဟု အများကယူဆထားမှု သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့်ပတ်သတ်၍ ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းမှုကို ဦးတည်စေပါသည်။ ချမ်းသာသောအမျိုးသားတစ်ဦးကို လက်ထပ်ထားသည့်အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ပြောပြချက်အရ ခင်ပွန်းသည်သည် သူမဆိုင်သို့တစ်ခါတစ်ရံလာ၍ ဧည့်သည်များရှေ့၌ သူမမိသားစု၏ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို ရှုတ်ချဝေဖန်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ‘လူတွေကြားထဲမှာ အဲ့လိုအပြောခံရတာ အရမ်းရှက်ဖို့ကောင်းတာပဲ’ ဟုသူမက ပြောပါသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)။ ခင်ပွန်းသည်များသည် ၎င်းတို့၏ဇနီးသည်များအား ဆဲဆိုလေ့ရှိပြီး လိင်မှုဆိုင်ရာ ဗန်းစကားများလည်းသုံးတတ်ကြပါသည်။ ယခုဖော်ပြခဲ့သော မတူညီသည့်အဖြစ်အပျက်များမှ တူညီသည့်

အကြောင်းအရာမှာ အမျိုးသားများသည် နှုတ်ဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းကို အသုံးပြု၍ ဇနီးသည်၏ အမည်ဂုဏ်သတင်း သို့မဟုတ် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း သူမရရှိထားသည့်အနေအထားကို ဦးတည်ကာ မိမိကိုယ်ကိုယုံကြည်လေးစားမှု၊ တန်ဖိုးထားမှုတို့ကို လျော့နည်းအောင်ပြုလုပ်တတ်ကြသည်ဟူသော အချက်ပင် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော် သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ဖက်၏ ညှဉ်းပမ်း နှိပ်စက်မှု အမျိုးအစားများအနက်မှ ထိုသို့နှုတ်ဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းသည် သတိမမူမိသော ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ‘အမျိုးသမီးတစ်ယောက် ဆိုးဆိုးရွားရွားအရှိက်အနှက်ခံရတဲ့အခါ ဘေးပတ်ဝန်းကျင် ကသတိထားမိပြီး အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုလို့ မှတ်ယူကြတယ်။ ဒါပေမယ့် အိမ်ထဲမှာ လူမသိသူမသိနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံနေရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေလည်း အများကြီးရှိပါတယ်။ လူတွေက ဒါကိုတော့ မတော်မတရားအနိုင်ကျင့်ခံနေရတယ်လို့ သတိမမူမိကြဘူးလေ’ (အဓိကသတင်း အချက်အလက်ပေးသူအား မေးမြန်းခြင်း၊ ရန်ကုန်၊ လူမှုစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးအတိုင်ပင်ခံသူ) ဟုအဓိကသတင်းအချက်အလက်ပေးသူတစ်ဦးမှ မှတ်ချက်ချသည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပြောပြ ချက်အရ နှုတ်ဖြင့်အနိုင်အထက်ပြုခြင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးအများစု တွေ့ကြုံခံစားနေရသော

“အမျိုးသားများသည် နှုတ်ဖြင့်အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခြင်းကိုအသုံးပြု၍ဇနီးသည်၏ အမည်ဂုဏ်သတင်း သို့မဟုတ်လူမှု အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသူမရရှိထားသည့် အနေအထားကိုဦးတည်ကာမိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်လေးစားမှု၊တန်ဖိုးထားမှုတို့ကို လျော့နည်းအောင်ပြုလုပ်ကြသည်”

ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက် မှုတစ်မျိုးဖြစ်ပြီး ယင်းက ၎င်းတို့၏ စိတ် ကျန်းမာရေးအပေါ် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ သက်ရောက် စေကာ စိတ်ဓါတ်ကျခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို တန်ဖိုးရှိသည်ဟု ခံစားရမှုလျော့နည်းလာခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အမျိုး သမီးတစ်ဦး ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ‘သူကကျွန်မကို စကားလုံး တွေနဲ့ အနိုင်ယူနေတာပါ။’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက်၃၃နှစ်)။ အကြမ်းဖက်မှု၏ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုး များနှင့်ပတ်သက်၍ ပိုမိုသိရှိလိုပါက အခန်း (၄) ကိုကြည့်ပါ။

©Maria Lopez Yuste 2014

အမျိုးသမီးများသည် အခြားစိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအကြောင်းကိုလည်း ပြောပြခဲ့ကြပါသည်။ အဖြစ်အပျက်အတော်များများတွင် ခင်ပွန်းသည်များသည် ၎င်းတို့၏ဒေါသကို ဖော်ပြသည့်အနေဖြင့် အိမ်ရှိအိုး၊ ခွက်နှင့် အခြားပစ္စည်းများကိုဖျက်ဆီးတတ်ကြသည်။ ဤညှဉ်းပမ်း နှိပ်စက်မှုမှာ လင်မယားချင်းစကားများခြင်းနှင့် ဆက်နွယ်လျက်ရှိပြီး အများအားဖြင့် ခင်ပွန်းသည်မှ အရက်မူးပြီး အိမ်ပြန်လာသောအချိန်မျိုးတွင် ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ အချို့သော အဖြစ်အပျက်များတွင် အိမ်ထောင်မှုပစ္စည်းများအား ဖျက်ဆီးခြင်းမှာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုအစား ပြုလုပ်သော ထွက်ပေါက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ‘သူ့ကျွန်မကို မရိုက်တဲ့အချိန်ဆိုရင် ပစ္စည်းတွေလိုက်ရိုက်ခဲ့တော့တာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၀ နှစ်)။ သို့ရာတွင် အခြား အမျိုးသမီးများအတွက်မူ ယင်း အပြုအမူမှာ ကိုယ်ထိလက်ရောက် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု၏ ရှေ့ပြေးလက္ခဏာတစ်ရပ်ဖြစ်နေတတ် သည်။ မော်လမြိုင်မြို့တွင်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူ တစ်ယောက်ကမူ ခင်ပွန်းသည်အရက်မူးလာလျှင် သူ၏ ဒေါသမှာ ‘အလွန်ကြောက်စရာကောင်းသည်’ ဟုမှတ်ချက်ချသည်။ ‘အိမ်တစ်အိမ်လုံးကို ဖျက်ဆီးပစ်တယ်၊ တစ်မိသားစုလုံးအကုန် သူလိုက်ရိုက်တယ်၊ ရေကြီးတဲ့ မိုးတွင်းပိုင်းဆိုရင် (ရေထဲကို) အဝတ်အစားတွေ အကုန်လွှင့်ပစ်တယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)။

စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ရာတွင် အခြားတွေ့ရသောပုံစံများမှာ ဇနီးသည်နှင့်/ သို့မဟုတ် သားသမီးများအား စွန့်ပစ်ခြင်း၊ နာကျင်အောင်ပြုမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ချုပ်ချယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဇနီးသည်အား လူ့အသိုင်းအဝိုင်း သို့မဟုတ် အထွေထွေလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် အဆက်အသွယ် ဖြတ်ထားခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ အချို့အမျိုးသမီးများသည် ခင်ပွန်းသည်၏ ဆွေမျိုးများ သို့မဟုတ် ခင်ပွန်း သည်၏ မိသားစုဝင်များထံမှလည်း စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုခံကြရသည်။ ဤသည်မှာ ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်/ အိမ်ထောင်ဖက်မှ တိုက်ရိုက်ကျူးလွန်ခြင်း မဟုတ်သော်လည်း အများအားဖြင့် ခင်ပွန်းသည်မှ အဆိုပါ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာချယ်လှယ်မှုအား လျစ်လျူရှုထားတတ်သည်။ ခွင့်ပြုထားတတ်သည်။ အဆိုပါ အပြုအမူများသည် အခြားမိသားစုဝင်များအကြား အမျိုးသမီးများ၏ အနေအထား ပိုမိုသိမ်ငယ်စေရန် တွန်းပို့ပေးနေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ယင်းက ၎င်းတို့၏အားနည်း နေသည့်အနေအထားနှင့် ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်နေရသော အကြမ်းဖက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။ ဤအချက်အလက်များအတွင်း တွေ့ရှိရသော စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အမျိုးအစား အပြည့်အစုံကို ဇယား (၄) တွင်ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား ၄။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများမှပြောပြခဲ့သော စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအမျိုးအစားများ

အရှက်ခွဲခြင်း သို့မဟုတ် နှုတ်ဖြင့်စော်ကားခြင်း (အခြားသူများ၏ရှေ့တွင်ပြုမူခြင်း အပါအဝင်)	‘လူအများရှေ့မှာပဲ သူ့ကျွန်မကို အော်တယ်၊ ဆဲတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၆ နှစ်) ‘ကျွန်မယောက်ျားက ကျွန်မအပေါ်မှာအရမ်းရိုင်းတာပဲ။ ဘာပြောလဲဆိုတော့ ကျွန်မမျက်နှာက ယောက်ျားတန်ဆာနဲ့ တူတယ်တဲ့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၇ နှစ်)
အော်ငေါက်ခြင်း	‘သူ့ကျွန်မကိုစိတ်တိုလာပြီဆိုရင် အချိန်မရွေးထအော်တော့တာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)

ခန္ဓာကိုယ်ကိုအနာတရဖြစ်အောင်လုပ်မည် (သို့မဟုတ်) ငွေကြေးအရ ဒုက္ခရောက်အောင်လုပ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း	‘ကျွန်မကို သေအောင်နှိပ်စက်ပြမယ်၊ သေတဲ့အထိရှိက်မယ်လို့ သူပြောဖူးတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၃ နှစ်) ‘ပိုက်ဆံရှိရင်တော့ အားလုံးပေးတယ်၊ တစ်ခါတစ်လေ သူစိတ်ဆိုးလာပြီဆိုရင်တော့ ကျွန်မမှာရှိတဲ့ပိုက်ဆံအကုန် ပြန်တောင်းတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)
အပေါင်းအသင်း၊ မိတ်ဆွေ သို့မဟုတ် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် အတင်းအကျပ်အဆက်အသွယ်ဖြတ်ထားခြင်း	‘ကျွန်မတို့စကားများရန်ဖြစ်ပြီးရင် ကျွန်မဘယ်သူ့ကိုမှ ပြောပြလို့မရဘူးလေ၊ သူက ကျွန်မကိုဘယ်မှပေးမသွားဘူး၊ အိမ်မှာပဲနေရတာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၉ နှစ်) ‘အပြင်လည်းမသွားရဘူး၊ အပြင်သွားရင် ယောက္ခမက ပြန်တိုင်တယ်၊ ပြန်လာရင်အရှိက်ခံရတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၃ နှစ်)
ချုပ်ချယ်သည့်အပြုအမူ	‘ကျွန်မရည်းစားက အရမ်းသဝန်တိုတတ်တယ်။ ကျွန်မကို ဆံပင် ပေးမညှပ်ဘူး၊ စကပ်တွေ၊ ဘောင်းဘီတွေလည်းပေးမဝတ်ဘူး။ တခြား ယောက်ျားတစ်ယောက်နဲ့ အပြင်လည်းမသွားရဘူး၊ စကားလည်း ပြောလို့မရဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၄၄ နှစ်) ‘သူ့မှာဖုန်းရှိတယ်၊ ဒါပေမယ့်ကျွန်မကို ပေးမပြောဘူး၊ သူ့ချုပ်ချယ်မှု အောက်မှာပဲနေရတာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၃ နှစ်)
ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများအား ဖျက်ဆီးခြင်း	‘သူ့မူးပြီးပြန်လာပြီဆိုရင် အိမ်ကအိုးခွက်ပန်းကန်တွေ အကုန်လုံးကို လိုက်ခွဲရော။ ကျွန်မတို့ကိုသူများက သနားလို့ပေးထားတဲ့အိုး နှစ်အိုး၊ သုံးအိုး ရှိတယ်၊ အဲ့ဒါလည်း သူခွဲလို့ကုန်ပြီ။’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၄၁ နှစ်)
စွန့်ပစ်ခြင်း	‘ကလေးတစ်လသားပဲရှိသေးတယ် ကျွန်မကိုသူထားခဲ့ပြီးတော့ နောက်မိန်းမ ယူသွားတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်) ‘သူ ကျွန်မတို့ကိုခဏခဏထားသွားတယ်၊ ကျွန်မပိုက်ဆံ အရမ်းလိုနေတယ်လို့ ပြောလည်းသူပြန်မလာဘူး။ ကျွန်မတို့ကအရေးမကြီးဘူးတဲ့’ ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)

အိမ်မှနှင်ချခြင်း	‘ညဘက်ကြီး ကျွန်မကိုနှင်ချတာ၊ ကျွန်မရဲ့နားကပ်နဲ့ လက်ဝတ် လက်စားတွေ ယူထားပြီးတော့ ကျွန်မကိုထွက်သွားတဲ့လေ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)
လျစ်လျူရှုခြင်း	‘ကျွန်မတို့ပေါင်းသင်းခဲ့တဲ့ (၁၀) နှစ်အတွင်းမှာ သူက တခြား မိန်းမတွေနဲ့ လျှောက်လည်ပြီး ကျွန်မကိုပစ်ထားတယ်။ ကျွန်မသူ့ကို မသိသလိုဘဲ ဟန်ဆောင်နေရတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၅၅ နှစ်)

စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများသည် အခြားအကြမ်းဖက်မှုများနှင့်အတူ ဖြစ်ပွားလေ့ ရှိသည်။ ဥပမာ အမျိုးသမီးများသည် ခင်ပွန်းသည်၏နှုတ်ဖြင့်အနိုင်အထက်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် ချုပ်ချယ် ခြင်းများကို ပြန်လည်ခုခံပါက ခင်ပွန်းသည်သည် သူ၏ဩဇာအာဏာနှင့် ချုပ်ချယ်နိုင်စွမ်းကို ပိုမိုပြသနိုင် ရန်အတွက် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်းကို ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ‘ကျွန်မနဲ့ ကျွန်မသားကြောင့် သူဘယ်လောက် အခက်အခဲတွေနဲ့ရင်ဆိုင်ရတယ်ဆိုတာပဲ ပြောပြောပြီး ကျွန်မတို့ကိုပြဿနာရှာတယ်၊ ကျွန်မ အမြတ်တိတ်တိတ်နေလိုက်တယ်၊ ကျွန်မစိတ်ဆိုးရင် သူက လက်ပါတော့မှာ’ ဟုတွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကဆိုသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃နှစ်)။ အခြားအဖြစ်အပျက်များတွင် ဇနီးသည်မှ လိင်ဆက်ဆံရန်ငြင်းဆန်ပါက ယောက်ျားဖြစ်သူမှ နှုတ်ဖြင့်စော်ကားခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း သို့မဟုတ် စိတ်ဆိုးမာန်ဆိုးဖြင့် အော်ဟစ်ကြိမ်းမောင်းခြင်း စသည့် စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု များကို အသုံးပြုတတ်ကြသည်။

‘သူကပြန်လာပြီး ကျွန်မကိုလာလာစတယ်၊ ကျွန်မကပြောတယ် လာလာမစနဲ့၊ ကလေးလည်းအိပ်နေပြီ။ ကျွန်မစိတ်ဆိုးပြီး သူနဲ့ရန်ဖြစ်ရော၊ ပိုဆိုးလာပြီဆိုရင် သူက ဓါးနဲ့ခုတ်သတ်ပစ်မှာနော်၊ မသာမဆိုပြီး ကျွန်မကို ဆဲတာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၂နှစ်)

၎င်းပုံစံများအရ ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံ တို့သည် အချင်းချင်း ဆက်စပ်လျက်ရှိကြောင်းကို ဖော်ပြနေသည်။ ထို့ပြင် လူမှုရေးရာစံနှုန်းများသည် အိမ်ထောင်တစ်ခုအတွင်းရှိ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့၏ အခန်းကဏ္ဍပေါ်လွှမ်းမိုးနေပြီး အဆိုပါစံနှုန်း များကို စိန်ခေါ်သည့်အခြေအနေမျိုး ဖြစ်လာသောအခါ (ဥပမာ ဇနီးသည်တစ်ဦးတွင် ရှိရမည်ဟု လူမှုရေးစံနှုန်းများအရ မျှော်လင့်ထားသော တာဝန်များကို ဖြည့်ဆည်းပြီး သူမ၏သဘောဆန္ဒမပါ သော်လည်း လိင်ဆက်ဆံရန် ပျက်ကွက်သောအခါ) နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အကျိုးဆက်များ ကိုလည်း ဖော်ပြနေသည်။ ဤအချက်များကို အခန်း (၆) တွင်ဆက်လက်၍ အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြသွား ပါမည်။

၃. ၁. ၂ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု

စီးပွားရေးအရ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရဖူးသည်ဟု တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးထက်ဝက်ကျော်မှ ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျသော အခြေအနေတွင် အမျိုးသားများသည် ဩဇာအာဏာ ပိုရှိပြီး အရင်းအမြစ်များအပေါ် ထိန်းချုပ်ခွင့်ရှိသည်ဟု သော ကျား၊ မ ရေးရာ ပုံစံများကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် အထူးသဖြင့် ဤနည်းဖြင့် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံရနိုင်ချေပိုများပါသည် (UN General Assembly ၂၀၀၆)။ ခင်ပွန်းသည်၏ စီးပွားရေးအရ အနိုင်အထက်ပြုခြင်းမှာ မော်လမြိုင်မြို့တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများအတွက် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ ပိုမိုများပြားပြီး ပိုမိုအရေးကြီးသည်ကိုလည်း တွေ့ခဲ့ရပါသည်။ ဤသည်မှာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီး များ၏ လူမှုစီးပွားရေး အခြေအနေနိမ့်ကျမှုနှင့် ၎င်းတို့ ရင်ဆိုင်နေရသော စီးပွားရေးအခက်အခဲများ ပိုမိုများပြားသောကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ စီးပွားရေးအရ အနိုင်အထက်ပြုခြင်းမှာ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုအတွက် ရွေးချယ်ခဲ့သော အမျိုးသမီးများအကြားရှိ စီးပွားရေးအခက်အခဲများနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ ထိခိုက်လွယ်မှုများနှင့် ဆက်စပ်နေနိုင်သော်လည်း လူမှုစီးပွားရေးအခြေအနေ အလယ်အလတ်အဆင့်ရှိသော အမျိုးသမီးများမှာလည်း အိမ်ထောင်ဖက်၏ ငွေကြေးအရ ချယ်လှယ်ချုပ်ကိုင်ခြင်းကို ခံနေရကြောင်း သတိပြုမိရန်အရေးကြီးပါသည်။

အများဆုံးပြောကြသော စီးပွားရေးအရ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းမှာ ခင်ပွန်းသည်မှ အိမ်အသုံးစရိတ်အတွက် ပံ့ပိုးမှုမရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ခင်ပွန်းသည်များသည် အိမ်အသုံးစရိတ်ကို ပံ့ပိုးရန်အတွက် ဇနီးသည်များအား ၎င်းတို့၏ဝင်ငွေကို မျှဝေပေးရန် ငြင်းဆန်ခြင်း သို့မဟုတ် လျစ်လျူရှုခြင်းများ ပြုလုပ်တတ်ကြသည်။ အချို့သော အဖြစ်အပျက်များတွင် ခင်ပွန်းသည်များသည် အလုပ်လက်မဲ့များဖြစ်ကြပြီး ဇနီးသည်များအား ဝင်ငွေရှာပြီး အိမ်ထောင်ထိန်းသိမ်းရန် မျှော်လင့်ထားကြသည်။ အခြားအဖြစ်အပျက်များတွင် အမျိုးသားများသည် မိသားစုအသုံးစရိတ် မလောက်မငြစ်သည်ကို သိလင့်ကစား ၎င်းတို့ဝင်ငွေကို အရက်၊ လောင်းကစား၊ ပြည့်တန်ဆာများ စသည့် မိမိတို့စိတ်ဝင်စားရာများတွင် သုံးစွဲပစ်တတ်ကြသည်။ မော်လမြိုင်မြို့တွင် မေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးတစ်ဦးက သူမ၏အခြေအနေကို အောက်ပါအတိုင်းပြောပြပါသည် -

ကျွန်မယောက်ျားက သူ့ရှာသမျှပိုက်ဆံနဲ့အရက်သောက်ပစ်ပြီး ဘာမှမပေးဘူး။ တစ်ခါတစ်လေပေးချင်ပေးတယ်၊ မပေးချင်မပေးဘူး။ အဲ့ဒီတော့ကိုယ့်ဖာသာကိုယ်လုပ်စားရတယ်။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၅၄ နှစ်)

အခြားအပြောများသောစီးပွားရေးအရ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းပုံစံများမှာ ကိုယ်ဝန်ဆောင်စဉ် သို့မဟုတ် ကလေးကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးတို့တွင် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုမပြုခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးပြောပြသကဲ့သို့ပင် သူမ၏ခင်ပွန်းသည် ‘သူမကလေးမွေးစဉ်အခါက မွေးစရိတ်

“အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဆိုဆိုရှားရှား အရိုက်အနှက်ခံရရင်ဘေးပတ်ဝန်းကျင်က သတိထားမိပြီးအိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုလို့ မှတ်ယူကြတယ်။တကယ်တော့အိမ်ထဲမှာ လူမသိသူမသိနဲ့စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကိုညှဉ်းပမ်း နှိပ်စက်ခံနေရတဲ့အမျိုးသမီးတွေလည်းအများကြီးရှိပါတယ်။ဒီပေမယ့် လူတွေကဒါကို မတော်မတရားအနိုင်ကျင့်ခံနေရတယ်လို့ သတိမယူမိကြဘူးလေ”

(အဓိကသတင်းအချက်အလက်ပေးနိုင်သူအားမေးမြန်းခြင်း၊ ရန်ကုန်ရပ်ကွက်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးအတိုင်ပင်ခံသူ)

ထောက်ပံ့ပေးခဲ့ခြင်းမရှိပေ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)။ ထို့ပြင် အမျိုးသားများသည် အရက်သောက်ရန်၊ လောင်းကစားလုပ်ရန်၊ အခြားမိန်းကလေးများနှင့်ပျော်ပါးရန် သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများနှင့် ပျော်ပါးရန်အတွက် ဇနီးသည်ထံမှ ပိုက်ဆံခိုးယူတတ်ကြကြောင်းလည်း အမျိုးသမီးများက ပြောပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများမှပြောပြသော စီးပွားရေးအရအနိုင်အထက် ပြုမူမှုပုံစံအားလုံးကို ဇယား (၅) တွင် ကြည့်နိုင်ပါသည်။

စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကဲ့သို့ပင် စီးပွားရေးအရ အနိုင်အထက်ပြုခြင်းမှာလည်း ရုပ်ပိုင်းနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် တစ်ခါတစ်ရံချိတ်ဆက်လျက်ရှိပါသည်။ အမျိုးသားများ မိမိသားစုကို ငွေကြေးအရ မထောက်ပံ့ခြင်းသည် လင်မယားကြား စကားများရန်ဖြစ်စေသော အဓိက အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ယင်းက ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများဆီသို့ ဦးတည်သွားစေသည်။ ‘... ကျွန်မပိုက်ဆံတောင်းရင် အရိုက်ခံရတယ်၊ တစ်ခါတစ်လေ ကန်တောင်ကန်တယ်။ နေ့တိုင်း အဲ့လိုပဲ ဖြစ်တာ’ ဟု အမျိုးသမီးတစ်ဦးကဆိုသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၅၄ နှစ်)။ မိသားစုအား ငွေကြေးထောက်ပံ့သော အခြားအမျိုးသားများမှာမူ အဆိုပါအချက်ကိုအသုံးပြု၍ ဇနီးသည်အလိုတူသည် ဖြစ်စေ၊ မတူသည်ဖြစ်စေ လိင်ဆက်ဆံရန် တောင်းဆိုတတ်ကြသည်။ ‘ဘယ်လောက်ပဲ ရှာကျွေးရှာကျွေး၊ နင်တို့တစ်မိသားစုလုံးကို ရှာကျွေးလည်း ငါ့(လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ)ဆန္ဒလေး တစ်ခုတောင် နင်ကမဖြည့်ပေးနိုင်ဘူးတဲ့။ အဲ့လိုမျိုးတွေ ပြောတာပေါ့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၆ နှစ်)။ ခြံငုံပြောရမည်ဆိုလျှင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အဖြစ်အပျက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ငွေကြေးသည်အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည်။ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသော စီးပွားရေးအရ ထိခိုက်လွယ်မှုနှင့် စိတ်ပင်ပန်းမှုအကြောင်းကို အခန်း (၆) တွင် ဆက်လက်ဆွေးနွေးသွားပါမည်။

ဇယား ၅။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများမှပြောပြခဲ့သော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အမျိုးအစားများ

မိသားစုအတွင်းတွင်ငွေကြေးမလုံလောက်သည်ကို သိသော်လည်း မိသားစုအား အသုံးစရိတ်ထောက်ပံ့ရန် ငြင်းဆန်ခြင်း	‘တစ်ခါတစ်လေ ကျွန်မပိုက်ဆံလိုနေတဲ့အခါ သူကမပေးတဲ့အချိန်တွေလည်း ရှိတယ်။ တစ်ပြားမှကို ပါမလာဘူး။ အခုဆိုရင် ကျွန်မမှာအကြွေးတွေ ဝိုင်းနေပြီ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)
အစားအစာ/ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ငြင်းဆန်ခြင်း (ဇနီးသည်နှင့် သားသမီးများ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အပါအဝင်)	‘သမီးလေးက အာဟာရပြတ်တာပေါ့နော်။ ကိုယ်ရှာတယ်၊ ရှာပေမယ့်လည်း မလောက်ဘူး။ နောက်ပြီး သူက ရှာပြီးတော့လည်း ကိုယ့်ကိုမပေးဘူး။ သူ့ဟာသူ ဟိုသုံးဒီသုံးနဲ့ ပြီးတော့အရက်သောက်တယ်။’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)
ဇနီးသည်၏အလုပ်လုပ်ကိုင်ခွင့်ကို ချုပ်ချယ်ခြင်း	‘သူကိုယ်တိုင်ကပဲ ကျွန်မကိုအလုပ်ပေးမလုပ်တာ၊ ကျွန်မလည်း ကလေးတွေကို ထားမသွားရဲဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၉ နှစ်)

ဇနီးသည်ထံမှခိုးယူခြင်း	<p>‘ကျွန်မယောက်ျားက တခြားဘာမှတော့မလုပ်ဘူး၊ ဒါပေမယ့် ကျွန်မဆီက ပိုက်ဆံခိုးယူပြီး တခြားမှာသွားသွားသုံးပစ်တာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၅၅ နှစ်)</p> <p>‘နောက်ဆုံးတော့ ကလေးပိုးပြီး သူ့အလုပ်နောက်လိုက်ရတယ်၊ ပိုက်ဆံတွေ အကုန် ဖဲရိုက်ပစ်မှာစိုးလို့။ ပိုက်ဆံကိုပိုက်ပြီး ကျွန်မမှာဖွက်အိပ်ရတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၉ နှစ်)</p>
------------------------	--

၃. ၁. ၃ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးအားလုံးနီးပါးသည် ယခင် သို့မဟုတ် လက်ရှိ အိမ်ထောင်ဖက်၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ပုံစံတစ်မျိုးမျိုးကိုတွေ့ကြုံခံစားဖူးကြပြီး အများစုမှာ ထိုအကြမ်းဖက်မှုများအား ကြိမ်ဖန်များစွာ တွေ့ကြုံခဲ့ရသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုသည် အမြင်သာဆုံးဆိုးကျိုးများကို ဖြစ်စေသောကြောင့် ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်မှ ကျူးလွန် “အကြမ်းဖက်မှုသည်တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာ လေ့ရှိသည့် အဖြစ်အများဆုံးအကြမ်းဖက်မှုဟု အများအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်သောအဖြစ်အပျက်မျိုးမဟုတ်ဘဲ မှတ်ယူကြသည်။ သို့ရာတွင် ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှု၌ ပါဝင်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ အပြင် အခြားအကြမ်းဖက်မှုပုံစံတစ်မျိုး သို့မဟုတ် တစ်မျိုးအခြားအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။” ထက်မက (ဥပမာ - စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ) ကိုလည်း တွေ့ကြုံခံစားရကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ယင်းက အကြမ်းဖက်မှုသည် တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာ ဖြစ်ပေါ်သောအဖြစ်အပျက်မျိုးမဟုတ်ဘဲ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများမှာ အခြားအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်တတ်ကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုခံရသောအမျိုးသမီးအားလုံးသည် ရိုက်နှက်ခြင်း၊ ထိုးကြိတ်ခြင်း၊ ထုရိုက်ခြင်း ပါးရိုက်ခြင်းစသည်တို့ကို တွေ့ကြုံကြရသည်။ အမျိုးသားများသည် လက်သီး သို့မဟုတ် လက်ကို သုံးလေ့ရှိကြပြီး အချို့မှာမူ ဓါး၊ တုတ်ချွန်၊ ကျောက်တုံး သို့မဟုတ် အခြားလက်နက်ကိရိယာများအပါအဝင် ‘အနားမှာတွေ့တဲ့ ပစ္စည်းနဲ့ကျွန်မကို ရိုက်တော့တာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၇ နှစ်)။ အချို့အမျိုးသမီးများမှာ ခင်ပွန်းသည်၏ ကန်ကြောက်ခြင်းကိုခံရသည်ဟုဆိုကြသည်။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ပုံစံအပြည့်အစုံကို ဇယား (၆)တွင် ဖော်ပြထားသည်။ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံအားလုံးမှာ လက်မခံနိုင်သောအကြောင်းအရာများဖြစ်သော်လည်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများ၏ ပြောပြချက်အရ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများမှာ ယင်းတို့၏လက်ဝင်းနှင့် ရေရှည်အကျိုးသက်ရောက်မှုအပေါ်မူတည်ပြီး အလယ်အလတ်မှ ‘ဆိုးရွားသော’အဆင့်အထိ ရှိသည်။ သေစေနိုင်လောက်သည်ထိ ဆိုးရွားဆုံးသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများတွင် သေစေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အလွန်အကျွံ ထပ်ခါထပ်ခါရိုက်နှက်ခြင်း၊ ကန်ကြောက်ခြင်း၊ အသက်ရှူကျပ်အောင် တစ်ခုခုဖြင့်ဖိခြင်း၊ လည်ပင်းညှစ်ခြင်း သို့မဟုတ် အဆိပ်ခပ်ရန်ကြိုးစားခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးတစ်ဦးက သူမခင်ပွန်းသည်က သူမ၏အသက်ကိုရန်ရှာရန် အကြိမ်ကြိမ် ကြိုးပမ်းသည့်အဖြစ်အပျက်များကို ပြောပြခဲ့သည်။ သူမမိသားစုသည်သူမအား အသက် များစွာပိုကြီးသော အမျိုးသားတစ်ဦးနှင့် အတင်းအကျပ်ပေးစားခဲ့သည်။ အဆိုပါအမျိုးသားသည် တစ်ကြိမ်ထက်မက သူမအား သတ်ရန်ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။

သူ ပရဆေးဆိုင်ကနေပြီးတော့ ကြွက်သတ်ဆေးတွေဝယ်လာတာ . . . ဆေးပုလင်းအဖုံးကို ဖွင့်လည်း ဖွင့်ပြီးရော ကျွန်မကို အတင်းပါးစပ်ဟခိုင်းတယ်။ ကျွန်မသေကံမရောက်သေးဘူးလို့ပဲ ပြောရမယ်။ အဲ့အချိန်မှာ လူငါးယောက်ဝင်လာရော . . . အဲ့တော့မှသူက ဆေးပုလင်းကိုဖွက်လိုက်တာ။ ကျွန်မ အဲ့ဒီမှာသေသွားရင် အဲ့လူတွေသိမှာပဲလေ။ အဲ့ဒါကြောင့်ကျွန်မကို တရွတ်တိုက်ဆွဲထုတ်သွားတာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၇ နှစ်)

အဆိုပါ အမျိုးသမီးကို သတ်ရန်ကြိုးစားသော အခြားအဖြစ်အပျက်များတွင် အဆိပ်ခပ်ထား သည်ဟုထင်ရသော မုန့်များကျွေးခြင်း၊ လည်ပင်းညစ်ရန် ကြိုးစားခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ ကမ္ဘာ့အနှံ့တွင် ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ အသတ်ခံရခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများ အရွယ် မတိုင်ခင်သေဆုံးခြင်းနှင့် မသန်စွမ်းဖြစ်ရခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်း တစ်ခုဖြစ်ပြီး (Stöckl et al 2013; VicHealth 2004; Krug et al 2002) ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုက ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသား အဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်ထံမှ အမျိုးသမီးများအပေါ် ဆိုးရွားသောရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၏ သဘောသဘာဝကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများသည် အိမ်အတွင်း၌ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသကဲ့သို့ နေအိမ်ပတ်ဝန်းကျင် (ဥပမာ ခြံဝင်း၊ ဝန်တာစသည်တို့)၌လည်းဖြစ်ပွားတတ်သည်။ ဤသည်မှာအမျိုးသားတစ်ဦးက ဇနီးသည် အားအများရှေ့တွင်ရိုက်နှက်သည်ကို မနှစ်မြို့သည့် လူမှုရေးသဘောထားများနှင့်လည်း ချိတ်ဆက် ကောင်းချိတ်ဆက်နေလိမ့်မည်။ ထိုသို့အများရှေ့တွင် အနိုင်အထက်အပြုခံရသော အမျိုးသမီးများသည် ထိုအဖြစ်အပျက်မှာ ရှက်စရာကောင်းသည်ဟု ခံယူထားကြသော်လည်း ရှက်ကြောက်ရခြင်း၏ အဓိက အကြောင်းရင်းမှာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရခြင်းကြောင့်မဟုတ်ဘဲ အခြားသူများသိမြင်သွားသောကြောင့် သာဖြစ်သည်။ ‘လမ်းမမှာ လျှောက်နေရင်းနဲ့လည်း တစ်ခါတစ်လေ ဆံပင်ဆောင့်ဆွဲပြီး ထိုးချင်ထိုးတာ၊ ကျွန်မသူ့ကိုပြောတယ်၊ လူမြင်ကွင်းကြီးမှာ မလုပ်ပါနဲ့လို့၊ ရှင်အိမ်ရောက်ရင် ကြိုက်သလို လုပ်လို့ရတယ် လို့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၁ နှစ်)။ အချို့သော အကြမ်းဖက်သူအမျိုးသားများမှာမူ ၎င်းတို့ အနိုင်အထက် ပြုခြင်းကိုအခြားသူများမသိအောင် ဂရုပြုကြသည်။

သူ့ကျွန်မကိုပြဿနာရှာတော့မယ်၊ ရိုက်တော့မယ်ဆိုရင် တံခါးတွေ၊ ပြတင်းပေါက်တွေ အကုန်လိုက် ပိတ်တာ၊ ပြီးတော့ သီချင်းအကျယ်ကြီးဖွင့်တယ်။ ကျွန်မဘယ်လောက်အော်အော်၊ ဘယ်လောက်ငိုငို၊ အိမ်နီးချင်းတွေက မကြားရဘူးလေ။ သူတို့ကတော့ ကျွန်မတို့လင်မယား သီချင်းအကျယ်ကြီး နားထောင်တတ်တယ်လို့ပဲထင်ကြတယ်။ သူက လက်သီးနဲ့ထိုးတယ်၊ ကန်လည်းကန်တယ်။ တစ်ခါကဆို ရေချိုးခန်းထဲအထိ ဒရွတ်တိုက်ဆွဲသွားပြီးတော့ ခေါင်းကိုလှေ့ထဲနှစ်တာ။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)

သို့သော် အခြားမိသားစုဝင်များနှင့်နေထိုင်လေ့ရှိသော အလေ့အထကြောင့် တစ်ခါတစ်ရံတွင် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခြင်းမှာ မိသားစုဝင်များ၏ရှေ့မှောက်တွင်လည်းဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ ‘ကျွန်မအမေနဲ့ ညီမရှေ့မှာ ကျွန်မကိုပါးချတာ။ ကျွန်မလေ အရမ်းခံစားရတယ်။ အမေနဲ့ညီမလေးဆို ကျွန်မထက်တောင်

ဒေါသထွက်သေးတယ်။ သူ့ကျွန်မကိုအဲ့လို တအားရိုက်လို့ အမေကသူ့ကိုခါးနဲ့ထိုးမလိုတောင်ဖြစ်သေးတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၄၄နှစ်)။ အချို့သောအဖြစ်အပျက်များတွင် မိသားစုဝင်များ ရှိနေခြင်းက ခင်ပွန်းသည်၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ သို့ရာတွင်ဤအချက်မှာ အကြမ်းဖက်မှုများရပ်တန့်သွားစေရေးတွင် အဖြစ်အပျက်အားလုံးအပေါ် တူညီသော ထိရောက်မှုရှိမနေပေ။ ညည်းပမ်းနှိပ်စက်တတ်သော အိမ်ထောင်ဖက်နှင့်ဆက်ပေါင်းရန် သို့မဟုတ် လမ်းခွဲရန်စသည်ဖြင့် သူငယ်ချင်းများနှင့်မိသားစုဝင်များ၏ အကြံပေးမှုအမျိုးမျိုးသည် အကြမ်းဖက်မှုကို ဖွင့်ဟတိုင်ကြားရန် ကာယကံရှင်ကိုယ်တိုင်၏ စိုးရိမ်မှုများသည် အဟန့်အတားများနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ မိသားစုဝင်များရှိနေခြင်းက အကြမ်းဖက်မှုအကြိမ်အရေအတွက်ကို လျော့ချကောင်း လျော့ချပေးနိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း တားဆီးရန်မှာ မဖြစ်နိုင်ပါ။ အနိုင်အထက်ပြုနိုင်ချေများအား အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် မည်ကဲ့သို့နည်းပါးအောင် ပြုလုပ်သည်၊ ယင်းအဖြစ်အပျက်များကို မည်ကဲ့သို့ ဖွင့်ဟပြောဆိုကြသည်ဆိုသည့်အကြောင်းအရာများကို အခန်း (၅) တွင်ဆက်လက်ဖော်ပြသွားမည်။

အချို့အမျိုးသမီးများက ကိုယ်ဝန်ဆောင်နေစဉ်လည်း ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရဖူးကြောင်းပြောပြကြသည်။ အချို့အတွက်မူ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများသည်ကိုယ်ဝန်ဆောင်ချိန် သို့မဟုတ် ကလေးမွေးပြီးချိန်တွင်မှ စတင်ဖြစ်ပေါ်သည်ဟုဆိုပါသည်။ ဤအချက်ကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းသည် အိမ်ထောင်ရေးတစ်ခုအတွင်း အဓိကကျသော အလှည့်အပြောင်းတစ်ခုဖြစ်နိုင်ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ မိဘဖြစ်ခြင်း၏စိတ်ဖိစီးမှုများ၊ စီးပွားရေးအခက်အခဲများ၊ ၎င်းတို့နှင့် ဆက်စပ်နေသည့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်သောကများ သို့မဟုတ် အခက်အခဲများက အမျိုးသားများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများကိုဖြစ်စေသော အကြောင်းရင်းများဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းသည် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခြင်းဖြစ်စေသော အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်နေကြောင်းကို အခန်း(၆)တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြသွားမည်။

ဇယား၆။တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများမှပြောပြခဲ့သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု အမျိုးအစားများ

ရိုက်နှက်ခြင်း/ ပါးရိုက်ခြင်း	‘သူ့ကို ထမင်းပွဲမပြင်ပေးလို့ဆိုပြီး ရိုက်တာ။ ပါးတွေလည်းချ၊ မျက်နှာလည်းရိုက်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)
ထိုးခြင်း/ အရာဝတ္ထုဖြင့်ရိုက်ခြင်း	‘ရိုက်ပြီဆိုရင်ခေါင်းကိုပဲရိုက်တာ၊ သနပ်ခါးတုံးကြီးနဲ့ရော၊ ခုံတွေနဲ့ရော ရိုက်တယ်။ နှိပ်လိုက်ရင် အဲ့ဒီနေရာတွေက အခုထိနာနေတုန်းပဲ။ ကံကောင်းလို့ မသေတာ။’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)
ကန်ကြောက်ခြင်း	‘သူပိုက်ဆံတောင်းတော့ ကျွန်မ မပေးဘူးလေ။ မပေးနိုင်ဘူးလည်း ပြောရော၊ ကျွန်မကိုကန်လိုက်တာ၊ နှာခေါင်းရိုးကျိုးသွားရော’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၀ နှစ်)
လည်ပင်းညှစ်ခြင်း (သို့မဟုတ်)	‘ကျွန်မကိုရိုက်တယ်၊ ပြီးတော့ လည်ပင်းညှစ်ဖို့ကြိုးစားတယ်’

ခေါင်းအုံးဖြင့် အသက်ရှူကျပ်အောင် ဖိခြင်း	(ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၃ နှစ်) 'ယူခါစတုန်းကဆို ဘယ်လောက်ထိတောင်လုပ်သလဲဆိုရင် ကျွန်မအိပ်နေတုန်း ခေါင်းအုံးနဲ့ တောင်ဖိသတ်တာ။ ဘာမှမဖြစ်ဘဲနဲ့။ ရန်လည်းမဖြစ်ဘဲ။ ဘာမှလည်းမပြောဘဲ လုပ်တာ' (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)
ဆံပင်ဆောင့်ဆွဲခြင်း	'ဆံပင်ကနေဆောင့်ဆွဲပြီးတော့ ပါးတွေနားတွေရိုက်တာ၊ ထိုးတာဆိုတာ မရေမတွက်နိုင်အောင်ပဲ' (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၄၄ နှစ်)
လက်နက်ကိရိယာတစ်စုံတစ်ခု သို့မဟုတ် အခြား အရာဝတ္ထုများကို အသုံးပြု၍ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျင်စေခြင်း	'ကျွန်မလည်း ပိုက်ဆံမပေးနိုင်ဘူးလို့ပြောရော သစ်သားတုတ်ယူပြီး ခြေသလုံးကိုရိုက်လိုက်တာ၊ ခြေသလုံးကိုလှုံနဲ့ထိုးလိုက်သလိုပဲ။ တစ်လ လောက် ကျွန်မလမ်းကောင်းကောင်း မလျှောက်နိုင်ဘူး။' (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၁ နှစ်)
ကိုယ်ဝန်ဆောင်စဉ်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခြင်း	'ရိုက်လည်းရိုက်တယ်၊ ကန်လည်းကန်တယ်။ အဲ့တုန်းက ကျွန်မ ကိုယ်ဝန် လေးလလောက်ရှိနေပြီ' (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်) 'ကျွန်မငိုက်ကြီးနေတုန်းကလည်း သူ ကျွန်မကို ဘောလုံးကန် သလိုကို အသေကန်တာ' (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၂ နှစ်) 'ငိုက်ကြီးတုန်းကဆို ရိုက်တယ်။ ငိုက်ပေါ်တက်နင်းပြီးတော့ ကျွန်မကို ဖျက်ချ ခိုင်းတယ်။ သူ့မှာပိုက်ဆံမရှိလို့တဲ့။ ဒါပေမယ့် ကျွန်မ နားမထောင်ခဲ့ဘူး' (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၃ နှစ်)

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများအနက် ထက်ဝက်ကျော်မှာရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသား အဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ဖက်၏ အဓမ္မပြုကျင့်မှု တို့ကိုတွေ့ကြုံရသည်။ ထိုသို့အတင်းအကျပ် လိင်ဆက်ဆံခံရသော အမျိုးသမီးအားလုံးသည် စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအပါအဝင် အခြားအကြမ်း ဖက်မှုများကိုလည်း တွေ့ကြုံခံစားဖူးကြသည်။ ထိုသို့ တစ်ချိန်တည်းတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အိမ်ထောင်ဖက်၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုပုံစံ များမှာ ဒေသအတွင်းပြုလုပ်ထားသော အခြား လေ့လာတွေ့ရှိချက်များနှင့်လည်း ကိုက်ညီမှု ရှိသည်။ (Santhya et al. 2007)။ ထိုကဲ့သို့ တွေ့ကြုံရသည်များကို အမျိုးသမီးအနည်းငယ် ကသာ အဓမ္မပြုကျင့်ခံရသည်ဟု ပြောဆိုကြပြီး အများစုမှာမူ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ၎င်းတို့၏ဆန္ဒမပါဘဲ အတင်းအကျပ်ဖိအားပေး ခဲ့လိင်ဆက်ဆံခံရသည်ဟု ဖော်ပြကြသည်။ အဖြစ်အပျက် အားလုံးတွင်စုံတွဲနှစ်ဦးအကြား လိင်မှုဆိုင်ရာညှိနှိုင်းမှုများ၏ နောက်ဆုံးရလဒ်အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည့်စွမ်းအားကို အမျိုးသား များကသာ ချုပ်ကိုင်ထားလေ့ရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။ အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် ယင်းမှာခွန်အားကို အသုံးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ ‘ကျွန်မလိင်ဆက်ဆံချင်လား၊ မဆက်ဆံချင်လား သူ့ဘယ်တော့မှ မမေးဘူး။ သူလုပ်ချင်တာသူလုပ်တာပဲ။ တံခါးတောင် သေ့ခတ်လိုက်သေးတယ်၊ ကျွန်မအခန်းထဲက ထွက်မသွား နိုင်အောင်လို့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၃ နှစ်)။ အခြား အဖြစ်အပျက်များတွင်လည်း အမျိုးသားများသည် လက်ရှိဇနီး သို့မဟုတ် ဇနီးဟောင်းအပေါ် စီးပွားရေး သို့မဟုတ် စိတ်ခံစားမှုပိုင်း ဆိုင်ရာချုပ်ချယ်မှုများကို အသုံးပြုတတ်ကြသည်။ ဇနီးနှင့်အတူနေရန်ငြင်းဆိုသော ယောက်ျားတစ်ဦး၏ ဇနီးဖြစ်သူက ‘တစ်ခါတစ်လေ နေ့ခင်းပိုင်းလောက်ဆိုသူ လိင်ဆက်ဆံဖို့ ပြန်လာချင်ပြန်လာတယ်။ ကျွန်မ လက်မခံချင်ပေမယ့် ကျွန်မအတွက်နဲ့ ကလေးအတွက်ဆိုပြီး မုန့်ဖိုးပေးတယ်လေ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်) ဟုပြောပြသည်။

အိမ်ထောင်ဖက်မှ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်း
အတင်းအကျပ်အနိုင်အထက်ပြု၍ သို့မဟုတ် ဖိအားပေး၍ လိင်ဆက်ဆံမှု သို့မဟုတ် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်အား ၎င်း၏ဆန္ဒမပါဘဲ လိင်ဆက်ဆံရာတွင် ပါဝင်လာစေရန် ခွန်အားသုံး၊ အကျပ်ကိုင်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းတို့ကို အသုံးပြုသော မည်သည့်လိင်ဆက်ဆံမှုမျိုးကိုမဆို အိမ်ထောင်ဖက်မှ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဤလေ့လာ ဆန်းစစ်မှုမှ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။ ထိုသို့ အတင်း အကျပ် အနိုင်အထက်ပြု၍ လိင်ဆက်ဆံရန် ပြုမှု ကြိုးပမ်း မှုသည် လက်ထပ်ထားသော ဆက်နွယ် ပတ်သက်မှု အတွင်း ဟုတ်သည်ဖြစ်စေ၊ မဟုတ်သည် ဖြစ်စေ၊ လက်ထပ်ထိမ်းမြားထားခြင်းသည် တရားဝင် အသိအမှတ်ပြု ခံရသည်ဖြစ်စေ၊ မခံရသည်ဖြစ်စေ ဤအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ဖြင့် အကျုံးဝင်ပါသည်။

အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် သူမတို့၏ခင်ပွန်းများနှင့် လိင်ဆက်ဆံရန်ငြင်းဆန်မှုပြုပါက ရုပ်ပိုင်း ဆိုင်ရာနှင့်/သို့မဟုတ် နှုတ်ဖြင့်စော်ကားခံရလေ့ရှိကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။ ခင်ပွန်းသည်နှင့် လိင် ဆက်ဆံရန်ငြင်းဆန်လိုက်ပါက ခင်ပွန်းသည်မှ (နှိပ်စက်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ပြည့်တန်ဆာများ ထံသွားရောက်ပျော်ပါးခြင်း၊ အပြင်ထွက်၍ အရက်သေစာသောက်စားခြင်း စသည်တို့အပါအဝင်) တစ်ခုခုလုပ်မည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် ခင်ပွန်းသည်နှင့် လိင်ဆက်ဆံကြရကြောင်း အမျိုးသမီးအချို့က ဆိုသည်။ အချို့သောအဖြစ်အပျက်များတွင် ခင်ပွန်းသည် မိမိတွင် အိတ်ချ်အိုင်ဗွီ/ကာလသားရောဂါ ရှိနေကြောင်းသိလျက်နှင့်ပင် သို့မဟုတ် သူတို့၏အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများကို ဇနီးသည်မှ သိရှိပြီး

ဖြစ်၍ ရောဂါကူးစက်ခံရမည်ကိုစိုးရွံ့ကြောင်း နှုတ်ဖြင့်ပြောဆိုနေလျက်ပင် လိင်ဆက်ဆံစဉ် ကွန်ဒုံး အသုံးပြုရန် ငြင်းဆိုမှုများလည်းရှိသည်။ လိင်ဆက်ဆံစဉ် ထူးခြားသောအပြုအမူများ လုပ်ဆောင်ရန် အတွက်လည်း အတင်းအကျပ်စေခိုင်းခြင်းခံရသည်ဟု အမျိုးသမီးအချို့က ဆိုပါသည်။ အချို့သော အဖြစ်အပျက်များတွင် အမျိုးသမီးငယ်များသည် လက်မထပ်ရသေးခင် အတင်းအကျပ်လိင်ဆက်ဆံရန် ဖိအားပေးခံရပြီး ဤသို့သော လက်မထပ်ခင် အဓမ္မပြုကျင့်ခံရမှုများသည် ကျူးလွန်သူနှင့် လက်ထပ် စေရန် အကြောင်းပြချက်တစ်ခု အနေဖြင့် အသုံးပြုခြင်းခံကြရသည်။^{၁၄}

ဇယား ၇။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများမှပြောပြခဲ့သော အိမ်ထောင်ဖက်မှအဓမ္မပြုကျင့်ခြင်း

<p>အမျိုးသမီးများသည် အတူနေရန် ငြင်းဆန်ပါက ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှင့်/ သို့မဟုတ် စကားလုံးများဖြင့် အနိုင်ကျင့် စော်ကားခံရခြင်း</p>	<p>‘ကျွန်မက လိင်ဆက်ဆံဖို့ ငြင်းလို့ရှိရင် သူကရန်လိုလာရော။ နင်နောက်တစ်ယောက်တွေ့နေ ပြီလား၊ ငါက နှုတ်ဖြင့်ကိုင်ကိုင်နဲ့ လိင်ဆက်ဆံချင်တာလားဆိုပြီး မေးရော’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)</p> <p>‘သူကြမ်းတဲ့အချိန်မှာ ညီမက လိင်ဆက်ဆံဖို့ငြင်းရင် တစ်ချက်တစ်ချက် သူရိုက်တယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)</p>
<p>မိမိတို့ ငြင်းဆန်လိုက်ပါက ခင်ပွန်းသည်က တစ်ခုခုလုပ်မည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် အတူနေရန် လက်ခံလိုက်ရခြင်း</p>	<p>‘မငြင်းပါဘူး။ တော်တော်များများမှာတော့ အသားအနာမခံချင်တော့ဘူး ပေါ့ အစ်မရယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၂ နှစ်)</p> <p>‘သူလိင်ဆက်ဆံချင်တဲ့အချိန် ကျွန်မက ငြင်းပြီဆိုရင် သူက ဒေါသထွက်ရော၊ ကျွန်မတို့ ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး အငြင်းအခုန် ဖြစ်နေတာကို သူများတွေ ကြားသွားမှာကြောက်တယ်လေ။ အဲ့တော့လည်း နောက်ဆုံးတော့ သူ့အလိုကိုလိုက်လိုက်ရတာပေါ့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၉ နှစ်)</p>
<p>ပြန်လည်မခုခံနိုင်သောအချိန်တွင် (ဥပမာ အိပ်ပျော်နေစဉ်) လိင်ဆက်ဆံ ခံရခြင်း</p>	<p>‘သူက ကော်ဖီထဲအိပ်ဆေးခပ်လိုက်တာပေါ့နော်။ ခဏနေတော့ အရမ်း အိပ်ချင်လာပြီး အစောကြီးအိပ်ပျော်သွားရော။ နိုးလာတဲ့အချိန်မှာ သူက ကိုယ့်အပေါ်ရောက်နေပြီ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၆ နှစ်)</p>
<p>ကွန်ဒုံးမသုံးဘဲ အတင်းအကျပ် လိင်ဆက်ဆံခြင်း</p>	<p>‘သူမိန်းမတွေရွပ်တာသိတယ်လေ၊ အဲ့ဒါကြောင့်မို့ သူ့ကို ကွန်ဒုံးဝယ်ပါလို့ အစ်မပြောတယ်။ နားမထောင်ပါဘူး။ သူကွန်ဒုံးမသုံးတော့ အစ်မက ငြင်းတယ်လေ။’</p>

^{၁၄} ဤအဖြစ်အပျက်များကို အခန်း (၆) အမျိုးသမီးများလက်ထပ်ရန်ဖြစ်ပေါ်လာသောလမ်းကြောင်းများ အခန်းတွင် ဆက်လက်ဖော်ပြ သွားမည်။

	ငြင်းရင်သူကဒေါ်သူပုန်ထရော၊ နောက်ဆုံးတော့လည်း မငြင်းနိုင်တဲ့အဆုံး ဒီလိုပဲလက်ခံလိုက်ရတာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၅၅ နှစ်)
ထူးခြားသောလိင်ဆက်ဆံသည့် အပြုအမူများ လုပ်ဆောင်ရန် အတင်းအကျပ်စေခိုင်းခြင်း	‘ဟိုလိုနေပေးပါ၊ ဒီလိုနေပေးပါ ပေါ့နော်။ ကျွန်မအထင်တော့ နိုင်ငံခြား ကားတွေဘာတွေ ကြည့်ပြီးတော့ပေါ့နော်၊ အဲဒီအတိုင်း လိုက်လုပ်တာ နေမှာပေါ့။ ကျွန်မငြင်းလို့ရှိရင်လည်း ကျွန်မကို ဟိုလူနဲ့စွပ်စွဲ၊ ဒီလူနဲ့စွပ်စွဲ။ နောက်ဆုံးတော့လည်း သူကြိုက်သလိုသူလုပ်သွားတာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)
ကိုယ်ဝန်ဆောင်စဉ် အတင်းအကျပ် လိင်ဆက်ဆံခြင်း	‘ကျွန်မ ကိုယ်ဝန်ကြီးနဲ့တုန်းကလည်း သူနေဖို့ပြောတာပဲ။ ကျွန်မ ထွက်ပြေးတယ်၊ ဒါပေမယ့် သူကယောက်ျားအားကြီးနဲ့အတင်းဆွဲတော့ လက်ခံ လိုက်ရတာပဲ။ သူ့ဆီကလွတ်ဖို့ကြိုးစားပေမယ့်လည်း သူက မလွတ်ဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်) ‘နောက်နေ့မနက် လို ကလေးမွေးမယ်ဆိုရင် ဒီနေ့လိုညမျိုးမှာတောင် သူလိင်ဆက်ဆံသေးတယ်။ ကျွန်မ ငြင်းဖို့ ကြိုးစားလည်း သူက ခြေတွေလက်တွေ ဖမ်းဆွဲပြီး လုပ်တာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)
ဇနီးသည်မှ လိင်ဆက်ဆံခြင်းကို ရပ်ရန်တောင်းဆိုသော်လည်း ဆက်လက်၍ လိင်ဆက်ဆံခြင်း	‘ကိုယ်က နာလို့အော်တာပေါ့နော်။ အော်ပေမယ့်လည်း သူ့ဆန္ဒမပြီးဘဲ သူဘယ်ဆင်းမလဲ။ ကျွန်မကရုန်းတော့ သူက ကျွန်မရဲ့ ခြေတွေလက်တွေ ကို ချုပ်ပြီးတော့ သူလိုချင်တာကိုဆက်လုပ်တာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၂ နှစ်)

ကမ္ဘာအနှံ့အပြားတွင် အိမ်ထောင်ဖက်မှအဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းမှာ အငြင်းအခန့်ဖြစ်နေဆဲ ပြဿနာ တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့နေရာအတော်များများတွင် ဇနီးမယားတစ်ယောက်သည် သူမဆန္ဒရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ ခင်ပွန်းသည်၏ကာမဆန္ဒကိုဖြည့်ဆည်းပေးရန် ဝတ္တရားရှိသောကြောင့် အဓမ္မပြုကျင့်ခံရ သည်ဆိုသည်မှာမဖြစ်နိုင်ဟု ယုံကြည်ထားကြသည် (Fahmida and Doneys 2013)။ သို့ရာတွင် ဤ အရည်အသွေးအခြေပြု လေ့လာဆန်းစစ်ချက်အရ အိမ်ထောင်ရေးအတွင်း အတင်းအကျပ် လိင်ဆက်ဆံ ခံရသည်ဟု ပြောဆိုလာသောအမျိုးသမီး ထက်ဝက်ကျော်ရှိနေသည်။ အမျိုးသမီးအများအပြား တွေ့ကြုံ ခဲ့ရသောလိင်မှုဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ဇာတ်လမ်းများမှာ ဖြစ်ပျက်နေသော အခြေအနေတစ်ရပ် ကို ဆန်းစစ်ခြင်း၊ ရရှိနိုင်သောရလဒ်များကို ချိန်ဆခြင်း၊ ခင်ပွန်းသည်နှင့်ညှိနှိုင်းကြည့်ခြင်း၊ အတင်း အကျပ် လိင်ဆက်ဆံခံရခြင်း၏နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများကို နည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် ကြိုးပမ်းခဲ့ခြင်း

စသည်ဖြင့် ၎င်းတို့တွေ့ကြုံဖြတ်သန်းခဲ့ရသော ဖြစ်စဉ်အရပ်ရပ်ကို ဖော်ပြနေသည်။ ဤသည်ကို အမျိုးသမီးတစ်ဦးက ‘သူကပဲ အမြဲစတာပေါ့နော်။ တစ်ခါတစ်လေတော့လည်း ကျွန်မအရမ်းပင်ပန်းနေပြီ၊ အိပ်ချင်နေပြီလို့ သူ့ကိုရှင်းပြလို့ရတယ်။ တစ်ခါတစ်လေ သူ့စိတ်မကြည်ရင်တော့၊ ဥပမာ အရက်သောက် လာတဲ့အခါမျိုးဆိုရင် ကျွန်မမပြောတော့ဘူး။ သူ့အလိုကိုလိုက်လိုက်တယ်။ အဲ့လိုအချိန်မှာမှ ကျွန်မ လက်မခံဘူးဆိုရင် အရိုက်ခံရမယ်လေ၊ အသားနာမယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဖော်ပြချက်များတွင် အမျိုးသားများ၏ လိင်မှု ဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်မှာ အဓိကအကြောင်းအရာဖြစ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ခင်ပွန်းသည်တစ်ဦးအနေဖြင့် မိမိ၏နီးသည်နှင့် လိင်ဆက်ဆံခြင်းမှာ၎င်း၏အခွင့်အရေးဖြစ်သည်ဟု ပွင့်လင်းစွာပြောဆိုကြသည်။ အခြား အဖြစ်အပျက်များတွင်လည်း အိမ်ထောင်ဖက်မှ အလိုမတူဘဲ အဓမ္မပြုကျင့်သည်ဟု ဝန်ခံသည် ဖြစ်စေ၊ ဝန်ခံသည်ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ခင်ပွန်းသည်နှင့် လိင်ဆက်ဆံ ရမည့် မယားဝတ္တရားရှိသည့်အတွက်ကြောင့် လိင် ဆက်ဆံရန်လက်ခံခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်^{၁၂}။ ‘ဘာပဲ ဖြစ်ဖြစ် ကျွန်မကသူ့မိန်းမဖြစ်နေတယ်လေ။ သူ့ မိန်းမဖြစ်နေတော့လည်း နောက်ဆုံးတော့ သူ့အလို အတိုင်း ခွင့်ပြုလိုက်ရတာပေါ့’ဟု အမျိုးသမီး တစ်ဦးမှ ပြောဆိုထားသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)။

အမျိုးသားများ၏လိင်မှုဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့် ဟု ဆိုရာတွင် လိင်ဆက်ဆံရန် အမျိုးသား များသည်သာ အခွင့်အရေးရယူခွင့်ရှိသည် ဟူသော ယုံကြည်မှု (သို့မဟုတ်) လိင်မှုဆိုင် ရာနှင့်ပတ်သက်၍အမျိုးသမီးမှဆန္ဒမရှိ သော်လည်း အမျိုးသားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ၎င်းဆန္ဒ ရှိသည့် အတိုင်း လုပ်ဆောင်ပိုင်ခွင့် ရှိသည် ဟူသော လက်ခံထားမှုကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

လိင်နှင့်မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်၍ ဗဟုသုတနည်းပါးခြင်း ကလည်း အိမ်ထောင်ဖက်၏အဓမ္မပြုကျင့်ခံရနိုင်ချေနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ အမျိုးသမီးများသည် လိင်နှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံစားမှုအပြုအမူများနှင့် ပတ်သက်သောအသိအမြင်နည်းပါးကြပြီး ယင်းကလင်မယား အကြားဆန္ဒနှင့် သဘောတူညီမှုတို့ကို ဆွေးနွေးပြောဆိုမှုနည်းပါးစေသည်။

ကျွန်မက(၁၉)နှစ်နဲ့ အိမ်ထောင်ကျတော့ လိင်ဆက်ဆံတယ်ဆိုတာ ဘာမှမသိသေးဘူး။ မင်္ဂလာဦးညမှာ ကျွန်မအရမ်းကြောက်တော့ အိပ်ရာထဲကထွက်ပြေးပြီး ပုန်းနေမိတယ်။ သူ့ဘာလုပ်မလဲဆိုတာ မသိတော့ကြောက်တာပေါ့။ (သူ့ကျွန်မကို ထိလိုက်တဲ့အချိန်မှာ) ကျွန်မလေသေသွားရင် ကောင်းမယ်လို့ တွေးမိတယ်။ သူကဝဝတုတ်တုတ်အဖိုးကြီး။ သူ့ကျွန်မကို တစ်ညလုံးဆက်ဆံတာ ကျွန်မဘယ်လိုမှ မခံနိုင်ဘူး။ တစ်ညလုံးငိုယိုနေရတယ် ... နောက်ပိုင်းလည်းကျရော ကျွန်မငိုတိုင်း သူကကျွန်မကို

^{၁၂} မိမိတို့၏မယားဝတ္တရားဖြစ်သောကြောင့် လိင်ဆက်ဆံရန်လက်ခံခဲ့သည်ဟုပြောဆိုခဲ့ပြီး အိမ်ထောင်ဖက်၏ အဓမ္မပြု ကျင့်ခြင်းခံရသည်ဟု ဖွင့်ဟမပြောဆိုသော တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများကို အိမ်ထောင်ဖက်၏ အလိုမတူဘဲလိင်ဆက်ဆံခံရသူ အမျိုးအစားအောက်တွင် ထည့်မထားပါ။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ခင်ပွန်းသည်လိုအပ်သည့်အခါတိုင်း လိင်ဆက်ဆံရန် အသင့်ရှိနေရမည်ဟူသော မျှော်လင့်ချက်များကြောင့်သာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတွင်ပါဝင်သူ အမျိုးသမီးများက လိင်ဆက်ဆံ လေ့ရှိကြသော်လည်း လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် အဆိုပါယုံကြည်မှုများကို ကျယ်ပြန့်စွာ လက်ခံယုံကြည်ထားခြင်းသည် တွေ့ဆုံ မေးမြန်းမှုတွင်ပါဝင်သူအမျိုးသမီးအားလုံး အိမ်ထောင်ဖက်မှ မုဒိမ်းကျင့်ကြောင်းတိုင်ကြားမှုများပေါ်ပေါက်စေနိုင်ခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းမှာညှိနှိုင်းခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်း အမျိုးသမီးများ၏ ဘဝအပေါ် လူမှုရေးအရ မျှော်လင့်ထားချက်များ၏ သက်ရောက်မှုများ စသည်တို့အား အတိအကျဖော်ပြခြင်းမဟုတ်ပါ။

ဆဲတယ်၊ ညစ်ညစ်ပတ်ပတ်တွေပြောပြီးဆဲတယ်။ သူကကျွန်မကိုကျွေးထားတာပေါ့နော်၊ သူ့ကိုမငြင်းသင့်ဘူးတဲ့၊ ရိုက်တယ်။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၇ နှစ်)

အိမ်ထောင်ရေးဖြစ်စဉ် အမျိုးသမီးများ၏လိင်မှုဆိုင်ရာအခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်သော လူမှုရေးရာစံနှုန်းများကလည်း အမျိုးသမီးများအတွက် လိင်မှုဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရနိုင်သော တွန်းအားများဖြစ်နေသည့်အကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍လည်း ဦးတည်အုပ်စုဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆွေးနွေးဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ ဆွေးနွေးပွဲအားလုံးတွင် ဤအကြောင်းအရာကိုပါဝင်ခြင်းရှိသော်လည်း ပါဝင်ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးမှ အဆိုပါစံနှုန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ သူမ၏အမြင်ကို အောက်ပါအတိုင်းရှင်းပြပါသည် -

အမျိုးသားတွေရဲ့ ၈၀%လောက်က အမျိုးသမီးတွေကို လိင်နဲ့ပတ်သက်ရင် အရာဝတ္ထုတွေလိုပဲ သဘောထားကြတာ။ အမျိုးသမီးတွေကို အဲ့လိုပဲပုံသေကားကျမြင်ထားကြတာ။ ယောက်ျားတွေဘက်က ကြည့်မယ်ဆိုရင် သူမိန်းမဖြစ်နေတဲ့အတွက်ကြောင့်မို့လို့ကို သူ့အလိုကိုလိုက်ရမယ်လို့ ထင်ထားတာ။ (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ လပွတ္တာ၊ အသက် ၁၈နှစ်မှ ၂၅ နှစ်ကြား အမျိုးသမီးများ)

အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာဆက်သွယ်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ဆွေးနွေးပွဲများသည် အမျိုးသားဆန္ဒနှင့် အမျိုးသမီးများ၏နာခံမှုတို့အပေါ်တွင်သာ အာရုံစိုက်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဆွေးနွေးပွဲတစ်ပွဲမှ အမျိုးသမီးများက ‘အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ လူမှုရေးအရ သူ့ယောက်ျား အဓမ္မကျင့်တာကိုလည်း တခြားလူတွေကိုမပြောပြသင့်ဘူး။ သူ့ယောက်ျားကို သူတအားချစ်တာလည်းပါမယ်။ ဝေဖန်ကဲ့ရဲ့ခံရမှာစိုးလို့ မပြောပြတာလည်းပါမယ်’ ဟုဆွေးနွေးခဲ့ကြသည် (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ လျိုင်ကော်၊ အသက် ၁၈နှစ်မှ ၂၅ နှစ်ကြား အမျိုးသမီးများ)။ ဤသည်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် လူမှုရေးစံနှုန်းများက အမျိုးသမီးများသည် လိင်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွင့်ဟပြောဆိုမှုများ ရှိပါက၎င်းသည် အမျိုးသမီးများအတွက် ရှက်စရာကောင်းသော၊ အများရှေ့တွင်ပြောဆိုရန် မသင့်တော်သောကိစ္စဖြစ်ကြောင်း သတ်မှတ်ထားကြသည်။ ထိုသတ်မှတ်ချက်များသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းများအား ဖွင့်ဟပြောလာနိုင်စေရန်အတွက် များစွာအကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိနေကြောင်းကို ဖော်ပြနေပါသည်။

အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းမခံရအောင် မည်ကဲ့သို့ ကြိုးစားခဲ့ကြောင်း ၎င်းတို့၏ဇာတ်လမ်းများက ဖော်ပြနေသော်လည်း အိမ်ထောင်ရေးအတွင်း အတင်းအကျပ်လိင်ဆက်ဆံခံရသည့် အခြေအနေများက အမျိုးသမီးများတွင် ၎င်းတို့၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ လိုအင်ဆန္ဒများကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းနိုင်သည့် အင်အားရှိမနေကြောင်းကို ညွှန်ပြနေသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ အချက်အလက်များနှင့်အတူ အိမ်ထောင်တစ်ခုအတွင်း လိင်ဆက်ဆံရာတွင် အမျိုးသမီး၏ သဘောတူညီမှုဆန္ဒရှိမရှိကို ပဓာနမထားဘဲ ခင်ပွန်းသည်လိုအပ်သည့် အခါတိုင်းလိင်ဆက်ဆံရန် အသင့်ရှိနေရမည်ဟူသော အမျိုးသမီးများ၏လိင်မှုတဝန်နှင့်ပတ်သက်၍ ကျယ်ပြန့်စွာလက်ခံ ယုံကြည်ထားသည့် သတ်မှတ်ချက်စံနှုန်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု၊ အမျိုးသမီးများ၏ လိင်နှင့် မျိုးဆက်ပွားဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်များအတွက် ဆောင်ရွက်နေသည့်လုပ်ငန်းများတွင် ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်နေကြောင်း သိသာထင်ရှားပါသည်။

©Maria Lopez Yuste 2014

၃. ၁. ၅ ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်/အိမ်ထောင်ဖက်မှအကြမ်းဖက်မှု သံသရာနှင့်ပုံစံများ

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများ၏ ပြောပြချက်၊ အထူးသဖြင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဇာတ်လမ်းများမှ အဓိကအကြမ်းဖက်မှုပုံစံနှစ်မျိုးကို တွေ့ရပါသည်။ အချို့အဖြစ်အပျက် များတွင် ခင်ပွန်းသည်သည် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ပြီးနောက် ချက်ချင်းပြန်လည်တောင်းပန်၍ ပြေလည်သော အချိန်ကာလတစ်ခုကိုရရှိသည်။ သို့ရာတွင် အကြမ်းဖက်မှုမှာ မလွဲမသွေပြန်ဖြစ်ပွားသည်သာ ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ခင်ပွန်းသည် သူမအားရိုက်နှက်သည့် အတွက်နိမ့်တွင်ဒဏ်ရာများရရှိခဲ့သည်။ အဖြစ်အပျက်ဖြစ်ပွားပြီးနောက်တွင် ‘ပြန်ချော့တယ်၊ သူမဟုတ်သလိုပဲ။ ချော့လည်းတစ်ရက်နှစ်ရက်ပါပဲ။ နောက်တော့ပြန်ရိုက်တာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၂နှစ်)။ ဤသံသရာလည်နေသည့် ပုံစံမှာ အနိုင်အထက်ပြုခံရသောအခြားအမျိုးသမီးများတွင် ပြုလုပ်ထားသည့်အခြား သုတေသနတွေ့ရှိချက်များနှင့်လည်း ကိုက်ညီမှုရှိပြီး တည်ငြိမ်ခြင်း၊ တင်းမာမှုစတင်ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ပဋိပက္ခဖြစ်ခြင်း၊ ပြန်လည်ပေါင်းစည်းခြင်းစသည့် အဆင့်များစွာပါဝင်သော ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လက်ခံ အသုံးပြုနေကြသည့် “အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသံသရာ” သီအိုရီ (cycle of abuse theory) ကိုလည်း အတည်ပြုထားပါသည် (Walker 1979; Johnson 2006)။ သို့ရာတွင်အခြားအချိန်များတွင် အမျိုးသမီးများသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများအား ပုံမှန်ဖြစ်နေကျအဖြစ်အပျက်များဟု ဖော်ပြကြသည်။ ‘ဒီလိုပဲ နေ့တိုင်းဖြစ်နေတာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၂၉ နှစ်)။ ဤသည်မှာ “အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသံသရာ” သီအိုရီနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်းမဟုတ်ဘဲ အဆင့်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား အချိန်ကာလမှာ တိုတောင်းလှသောကြောင့် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အဖြစ်အပျက်များကို သာသတိပြုမိကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤအဖြစ်အပျက်များအရ အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှုမှာ တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာဖြစ်ပျက်သော အဖြစ်အပျက်မျိုးမဟုတ်ဘဲ အမျိုးသားများ၏လွှမ်းမိုးမှုနှင့် အကြမ်းဖက်

ချုပ်ချယ်မှုတို့မှာ အိမ်ထောင်ရေးအတွင်း သံသရာလည်နေသည့်ပုံစံမျိုးဖြင့် ဖြစ်ပျက်နေသည်ကို ဖော်ညွှန်းနေသည်။ ညဉ့်ပမ်းနှိပ်စက်မှုပုံစံများနှင့် ယင်းတို့ကိုဖြစ်စေသောအကြောင်းရင်းများအကြောင်းကို အခန်း (၆) တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြသွားမည်။

၃. ၂ လိင်မှုဆိုင်ရာနှောင့်ယှက်မှုနှင့် ထိပါးစော်ကားမှု

လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် အိမ်ပြင်ပ၌တွေ့ကြုံရသည့် ခင်ပွန်းမဟုတ်သူများမှ လိင်မှုဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားမှု၊ နှောင့်ယှက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော အမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံများကိုလည်း လေ့လာဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် အဆိုပါအကြမ်းဖက်မှုများတွေ့ကြုံခံစားနေရသော အမျိုးသမီးများအား ဦးတည်ရွေးချယ်ထားခြင်း မဟုတ်သော်လည်း ဆန်းစစ်မှုတွင်ပါဝင်သော အမျိုးသမီးများ၏ထက်ဝက်နီးပါးသည် အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောနေရာများတွင် မိမိနှင့် ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်မဟုတ်သည့် အခြားအမျိုးသားများ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာထိပါးစော်ကားမှုများကို ပုံစံတစ်မျိုးထက်မကတွေ့ကြုံဖူးကြသည်။ ရင်းနှီးသူအတူနေ အမျိုးသားအဖော်မဟုတ်သူများ၏ ထိပါးစော်ကားနှောင့်ယှက်မှုများသည် အိမ်ထောင်ဆက်ဆံရေးတွင် အမျိုးသမီးများအား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရရန် တွန်းပို့လိုက်သည့် အန္တရာယ်ဖြစ်စေလွယ်မှု အကြောင်းအရာများနှင့် ဆက်စပ်နေနိုင်သည်ဟု ယူဆရသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အများပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သောနေရာများ၌ အမျိုးသမီးများအား လိင်မှုဆိုင်ရာထိပါးနှောင့်ယှက်မှုများမှာ အမျိုးသမီးအတော်များများ တွေ့ကြုံရလေ့ရှိသော အခက်အခဲတစ်ခု ဖြစ်ကြောင်းလည်းဖော်ပြနေသည်။

၃. ၂. ၁ အများပြည်သူသွားလာသောနေရာများတွင် မဖွယ်မရာထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခြင်း

တွေ့ဆုံမေးမြန်းထားသောအမျိုးသမီးများအကြား အများဆုံးတွေ့ကြုံရသည့် ရင်းနှီးသူအတူနေအမျိုးသားအဖော်မဟုတ်သူများမှ ကျူးလွန်သည့် လိင်မှုဆိုင်ရာထိပါးနှောင့်ယှက်မှုမှာ အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောနေရာများတွင် မဖွယ်မရာ ထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခံရခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ရန်ကုန်မြို့၊ လူကျပ်သော ဘတ်စ်ကားများပေါ်၌ လိင်မှုဆိုင်ရာမဖွယ်မရာထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခံရခြင်းများ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ ‘ယောက်ျားတွေက ကျွန်မအနားကို တဖြည်းဖြည်းကပ်လာပြီး... သူတို့ရဲ့လိင်တန်ဆာနဲ့ ကျွန်မကို အနောက်ကလိုက်ထောက်တယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၀ နှစ်)။ ဤပုံစံကဲ့သို့သော ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုမှာ မော်လမြိုင်တွင် အဖြစ်နည်းသည်။ အကြောင်းမှာ ဘတ်စ်ကားကဲ့သို့သော အများပြည်သူသုံးသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစနစ် မရှိသေးသောကြောင့်ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် မော်လမြိုင်နှင့် ရန်ကုန် နှစ်နေရာစလုံး၌ ဘုရားပွဲ၊ အခြားသော အများပြည်သူ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများကဲ့သို့ လူစည်ကားသော နေရာများတွင်လည်း မဖွယ်မရာ ထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခံရတတ်သည်ဟု အမျိုးသမီးများကဆိုသည်။ ‘ဘုရားပွဲသွားတိုင်းသွားတိုင်း ကျွန်မရဲ့ ရင်သား၊ ဒါမှမဟုတ် တင်ပါးကိုထိရင်ထိ၊ မထိရင်အကိုင်ခံရတာပဲ၊ လူအရမ်းကျပ်တာကိုး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၃ နှစ်)။ ဤကဲ့သို့ လိင်မှုဆိုင်ရာထိပါးနှောင့်ယှက်မှုများမှာ အမြဲလိုလိုသူစိမ်းများဖြစ်ပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဘတ်စ်ကားပေါ်၌ ထိပါးစော်ကားမှုများကို ကားဆရာ သို့မဟုတ် စပယ်ယာများကိုယ်တိုင်က ကျူးလွန်တတ်ကြသည်။

ဤကဲ့သို့သောထိပါးစော်ကားခံရမှုမျိုးမှာ နိစ္စဓူဝကြုံတွေ့နေရသည့် ၎င်းတို့၏ ဘဝအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု အမျိုးသမီးများက ဖော်ပြကြသည်။ ‘ဘတ်စ်ကားစီးတဲ့ မိန်းမတိုင်းလိုလို ဒီလိုမျိုးကြုံရတာပါပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)။ သို့ရာတွင်ယေဘုယျအားဖြင့် မိမိတို့၏အတွေ့

အကြံများကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောဆိုဆွေးနွေးကြခြင်းမရှိပေ။ ‘ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒီလိုဖွင့်ပြောရမှာကို သူတို့ရှက်လည်းရှက် ကြောက်လည်း ကြောက်တယ်လေ။’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)။ များသောအားဖြင့် ထိုကဲ့သို့သော ဆိတ်ဆိတ်နေမှုများသည် အမျိုးသမီးများသည် လိင်မှုကိစ္စတွင် စင်ကြယ်ရမည်၊ ဂုဏ်သိက္ခာရှိရမည်ဟူသော လူမှုရေးစံနှုန်းများသာမက မိမိအား လိင်အရမတော်မတရား ပြုခြင်းခံရသည်ဟု ဝန်ခံမိပါက ကျရောက်လာမည့်ဆိုးကျိုးများကို ကြောက်ရွံ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ‘ကျွန်မ ဒီလိုမျိုး ကြုံတွေ့ဖူးတယ် (လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားခံခဲ့ဖူးတယ်) ဆိုတာ ကျွန်မယောက်ျား သိရင်လည်း မကောင်းဘူးလေ’ ဟု တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူ တစ်ဦးမှပြောပြသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၆ နှစ်)။ ဤသည်ကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် မိမိတို့အတွေ့အကြုံများကို ဖွင့်ဟဆွေးနွေးလိုက်ပါက ပံ့ပိုးမှုမရရှိဘဲအပြစ်တင်ခံရနိုင်သည်ဟူသော ခံယူချက်များရှိနေကြောင်းကို ဖော်ညွှန်းနေသည်။ အဆိုပါ အတွေ့အကြုံများကြောင့် အချို့သောအမျိုးသမီးများအတွက် အများသုံး သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးယာဉ်များ အသုံးပြုခြင်း၊ လူထုထပ်သောနေရာများသို့ သွားလာခြင်းတို့ကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ အခြားသူများအတွက်မူ ထိုသို့သွားလာလှုပ်ရှားခြင်းမှာ ၎င်းတို့ နိစ္စဓူဝ ပြုလုပ်ရမည့် အရာဖြစ်သောကြောင့် ထိုအခက်အခဲများကို ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေကြရသည်။ ဤ အချက် မှာ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများ ထက်နိမ့်ကျသည်ဟူသော လူမှုရေးအရ ယုံကြည်လက်ခံမှုများ အားဖော်ညွှန်းနေသည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသားများကလည်း လူကွယ်ရာတွင်ဖြစ်စေ၊ လူအများရှေ့၌ ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးများ၏ ခန္ဓာကိုယ်အားအနိုင်အထက်ပြုပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟူသော လက်ခံထားသည့် အယူ အဆများ၏ နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများကို ဖော်ညွှန်းနေသည်။

၃.၂.၂ လိင်မှုဆိုင်ရာစော်ကားမှု သို့မဟုတ် အဓမ္မပြုကျင့်မှု

ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်မဟုတ်သူမှ အဓမ္မကျင့်ခြင်း၊ အဓမ္မပြုကျင့်ရန်ကြိုးစားခြင်း သို့မဟုတ် လိင်မှုဆိုင်ရာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်စော်ကားခြင်းများ တွေ့ကြုံဖူးကြောင်း အမျိုးသမီးအနည်းငယ်မှ ဖော်ပြထားပါသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ်ကျူးလွန်သူများမှာ အမြဲလိုလိုပင် အိမ်နီးချင်းများ သို့မဟုတ် အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းမှသူများ၊ သူငယ်ချင်းများ သို့မဟုတ် ဆွေမျိုးတော်စပ်သူများဖြစ်ကြသည်။

ကျွန်မ ၁၅ နှစ်အရွယ်လောက်ကပေါ့။ ဘေးအိမ်ကိုသွားပြီး တီဗီကြည့်ပြီး အပြန်မှာ မိုးတွေရွာနေတယ်။ ဘေးအိမ်ကလူက ကျွန်မနောက်လိုက်လာတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်မကိုတွန်းလှဲလိုက်ပြီး ဖိထားလိုက်တယ်။ သူက ကျွန်မ အပေါ်ကနေဆိုတော့ ဘယ်လိုမှထလို့မရတော့ဘူး။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၀ နှစ်)

အဆိုပါအဖြစ်အပျက်များနှင့် ယင်း၏နောက်ဆက်တွဲအဖြစ်အပျက်များအရ အကြမ်းဖက်မှု များက လူ့အသိုင်းအဝိုင်း အတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် လူမှုရေးရပ်တည်မှုတို့ အပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှုရှိနေကြောင်းကို ဖော်ပြနေသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော အမျိုးသမီးမှာ မိသားစုအား အော်ဟစ်အကူအညီတောင်းခံခဲ့ပြီး မိသားစုမှ လာရောက်ကယ်တင်ခဲ့သည်။ အဖြစ်အပျက် ကိုကျူးလွန်သူ အမျိုးသား၏မိသားစုထံသို့ အကြောင်းကြားသောအခါ ကျူးလွန်သူမိသားစုဘက်မှ မိန်းကလေး၏ဂုဏ်သိက္ခာကို ငဲ့ကွက်သောအားဖြင့် လက်ထပ်ပေးမည်ဟုကမ်းလှမ်းခဲ့သည်။ မိန်းကလေး ဘက်မှလက်ထပ်ရန်ငြင်းဆန်ခဲ့ပြီး သူမ၏ပြောပြချက်အရ လိင်ဆက်ဆံမှုမပြုရသေး၍ အရေးယူတိုင် ကြားရန်လည်း ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ ‘အရမ်းရှက်ဖို့ကောင်းတယ်လို့ ခံစားရတယ်’ (ဖြေဆိုသူ

တစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၀ နှစ်)။ ထို့ကြောင့် ၎င်းအဖြစ်အပျက်နှင့် ပတ်သက်သည့်စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုမှာ အမျိုးသမီး၏အပျိုရည်ပျက်ခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစင်ကြယ်မှုနှင့် ၎င်းအဖြစ်အပျက်ကို ပတ်ဝန်းကျင်၏တုံ့ပြန်မှုအပေါ် သူမခံစားရသောရှက်ကြောက်မှု စသည်တို့အပေါ်တွင်သာ အခြေခံထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

ဤအဖြစ်အပျက်နှင့်ကြုံရသည့်အမျိုးသမီးတွင် ရေရှည်ဆိုးကျိုးနည်းပါးခဲ့သော်လည်း အမျိုးသမီးများ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာဂုဏ်သိက္ခာအပေါ်တွင်ထားရှိသော အလေးပေးမှုများသည် ၎င်းတို့အား နောက်ထပ်အနိုင်အထက်ပြုခံရရန် ပိုမိုလွယ်ကူသောအခြေအနေများသို့ တွန်းပို့ပေးနေသည်။ ကလေးဘဝအတွင်း နှိပ်စက်ခံရသောအိမ်မှ ထွက်ပြေးပြီးနောက် သူစိမ်းအမျိုးသားတစ်ဦး၏ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းခံရသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးကမူ သူမအခြေအနေမှာ ‘မျှော်လင့်ချက်မဲ့’နေပြီး သူမကဲ့သို့သောအမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့် လိင်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ရန်မှလွဲ၍ အခြားရွေးချယ်စရာမရှိကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

သူ့အဖို့ မုဒိမ်းကျင့်ပြီးတော့ သမီးလမ်းတောင် ကောင်းကောင်းလျှောက်လို့မရဘူး။ တစ်ကိုယ်လုံး နာကျင်နေတာပဲ။ သေးတောင်မပေါက်နိုင်အောင်နာတယ်။ အန်တီကြီးတစ်ယောက်က သူ့အိမ်ကိုခေါ်သွားပေးပြီး အစာကျွေးတယ်။ ပြီးတော့ သူ့ရဲ့ပြည့်တန်ဆာအိမ်မှာ အလုပ်လုပ်မလားလို့မေးတယ်။ သမီးဘဝကလည်း မထူးတော့ဘူးဆိုပြီး လုပ်မယ်လို့ ခေါင်းညိတ်လိုက်တယ်။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)

အခြားအမျိုးသမီးတစ်ဦးမှာမူ သူမ၏ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် သူမအား အဓမ္မကျင့်သော အမျိုးသားနှင့် အတင်းအကျပ် လက်ထပ်ပေးစားခံရသည်။

သူကကျွန်မကိုဖမ်းချုပ်ပြီး အဓမ္မကျင့်တယ်။ ကျွန်မကအော်တော့ သူ့ကိုအရှက်မခွဲနဲ့၊ တိတ်တိတ်နေလို့ပြောတယ်။ လိင်ဆက်ဆံပြီးသွားပြီဆိုတော့ ကျွန်မတို့က လင်မယားလိုဖြစ်သွားကြပြီပေါ့၊ ဟုတ်တယ်မလား။ အဲ့တော့လည်း သူ့ကိုလက်ထပ်လိုက်ရတာပေါ့။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၂ နှစ်)

အဆိုပါ အဖြစ်အပျက်များက လိင်မှုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ဂုဏ်သတင်းအပေါ် ထိခိုက်နိုင်သည့် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများအကြောင်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ယင်းက အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများနှင့် ယင်းတို့၏ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များကို အမျိုးသမီးများမှ မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ပြောဆိုကြသည်၊ ကိုင်တွယ်ကြသည် ဆိုသည့်အပေါ်တွင် သက်ရောက်မှုရှိနေသည်။ တွေ့ရှိရသည့် အချက်အလက်များအရ အမျိုးသမီးများ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ပတ်သက်သော သတ်မှတ်ချက် စံနှုန်းများကြောင့် အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်သောအမျိုးသားများကို အပြစ်

ကျူးလွန်ခံရသူအားအပြစ်တင်ခြင်း ဆိုသည်မှာ လိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရသူအား ခံရသည့် ဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ တစ်နည်းတစ်ဖုံ တာဝန်ရှိသည် (အပြစ်ရှိသည်) ဟု လူအများက ထင်မြင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ ‘သူက တောင်းဆိုလို့နေမှာပေါ့’၊ ‘သူ့အဝတ်အစားတွေက ကျပ်လွန်းတာကိုး’ ဟုပြောဆိုကြခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းက ကျူးလွန်သူထက် ကျူးလွန်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် လိင်အကြမ်းဖက်မှု ကင်းဝေးသောဘဝတွင် နေထိုင်ခွင့်ရှိပြီး လိင်အကြမ်းဖက်ခံရပါကလည်း အပြစ်မတင်သင့်ပေ။ ထို့ပြစ်မှုအတွက် ကျူးလွန်ခံရသူမဟုတ်ဘဲ ကျူးလွန်သူတွင် တာဝန်ရှိရမည်။

တင်သည်ထက် အကြမ်းဖက်ခံရသူအမျိုးသမီးများကိုသာ အပြစ်တင်ပြောဆိုလေ့ရှိခြင်း လူမှုရေးတုံ့ပြန်မှုများကို ဦးတည်စေပြီးထိုသို့သော သတ်မှတ်ချက်စံနှုန်းများကြောင့် အမျိုးသမီးများအား ပိုမိုထိခိုက်လွယ်သည့်အခြေ အနေများသို့ ရောက်ရှိစေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

အခန်း (၄) အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု၏နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏လက်တွဲဖော်များ သို့မဟုတ် အခြားအမျိုးသားများ၏ အကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြုံခံစားရပြီးနောက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လိင်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများကိုကြုံတွေ့ကြရသည်။
- အဆိုပါနောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများသည် အမျိုးသမီးများ၏ဘဝအပေါ် ထိခိုက်မှုများဖြစ်စေပြီး ၎င်းတို့၏အတွေ့တွေကျန်းမာရေး၊ အိမ်တွင်းအိမ်ပြင်အလုပ်လုပ်နိုင်စွမ်း၊ ကလေးများအား ပြုစုစောင့်ရှောက်နိုင်စွမ်း၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်နိုင်စွမ်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေပါသည်။
- နောက်ဆက်တွဲ စိတ်ကျန်းမာရေးပြဿနာများသည် အမြဲထင်သာမြင်သာ မရှိသော်လည်း အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမှုများသည် အမျိုးသမီးများ၏စိတ်ကျန်းမာရေးကို ဆိုးရွားစွာထိခိုက်ပြီး စိတ်ဓါတ်ကျခြင်း၊ စိတ်ဖိစီးမှုများရှိခြင်းနှင့် အချို့သောသူများတွင် မိမိကိုယ်ကိုသေကြောင်း ကြံစည်ခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။
- အမျိုးသမီးထက်ဝက်နီးပါးသည် ဆေးပညာသဘောတရားအရ ဆိုးရွားသောရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ကြပြီး အဆိုပါအမျိုးသမီးများသည် လက်တွဲဖော်မှ အိမ်ထောင်တွင်း အဓမ္မလိင်ဆက်ဆံခြင်း အပါအဝင် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံကို ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသည်။
- လိင်ကျန်းမာရေးနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့ ခန္ဓာကိုယ်နှင့်ပတ်သက်၍ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သော ဩဇာအာဏာနည်းပါးကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။
- ကလေးများအနေဖြင့်လည်း မိခင်ဖြစ်သူအားအကြမ်းဖက်နေခြင်းကိုမြင်တွေ့ပြီး အချို့ကလေးများမှာ ကိုယ်တိုင်အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရလေ့ရှိသည်။
- အချို့အမျိုးသမီးများသည်အသိုင်းအဝိုင်း၏ ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံခြင်း၊ အထီးကျန်ခြင်းကဲ့သို့သော လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များကို တွေ့ကြုံခံစားကြရကာ ထိုအချက်က ၎င်းတို့အတွေ့အကြုံများကို ပြောပြနိုင်စွမ်းနှင့် အကူအညီတောင်းခံနိုင်စွမ်းတို့အပေါ် သက်ရောက်နေပြန်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ‘အရိုးကွဲအောင်ရိုက်မှ အသည်းစွဲအောင်ချစ်မယ်’ ဟူသည့် စကားပုံတစ်ခုရှိသည်။ အဆိုပါစကားပုံက အမျိုးသမီးများ၏အကြမ်းဖက်ခံနေရသည့် ပကတိဘဝအခြေအနေကို မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ဖုံးကွယ်ပေးထားပြီး မည်မျှလိုရာဆွဲပြောထားကြောင်းကို အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများဆိုင်ရာအချက်အလက်များက ညွှန်ပြနေသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရခြင်းကြောင့်

စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာဆိုးကျိုးများကို ခံစားကြရကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီး တစ်ဦးစီသည် သူမနှင့်ကလေးများ၏ ကိုယ်ကျန်းမာရေး၊ စိတ်ပျော်ရွှင်မှုတို့အပေါ် တစ်မျိုးထက်မကသော ဆိုးကျိုးများသက်ရောက်ခဲ့ကြောင်း ပြောပြခဲ့ကြသည်။ ဤအချက်အလက်မှာ အများလက်ခံထားသည့် အယူအဆများ၊ ဆိုရိုးများနှင့် ဆန့်ကျင်နေသည့် အရေးပါသောအကြောင်းအရာများကို ပြသနေပါသည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်ချက်တွင် ၎င်းစကားပုံများသည် အမျိုးသားများကျူးလွန်သည့် အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် အမျိုးသမီးများ၏ ခံစားချက်နှင့် တုံ့ပြန်မှုများကို မှန်ကန်စွာဖော်ပြထားခြင်းမရှိဘဲ အမျိုးသားများက ၎င်းတို့၏ လက်တွဲဖော်များနှင့် အခြား အမျိုးသမီးများအား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်သည့်အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာသော နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ၏ အတိုင်းအတာကို မွေးမြန်ဖုံးကွယ်စေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

‘ကျွန်မကို ခွေးလောက်တောင် တန်ဖိုးမရှိဘူးလို့ ပြောတယ်၊ ဒါကျွန်မ မာနကိုထိခိုက်တာပဲ။
ခွေးကမှ သင်လို့ရသေးတယ်။
ကျွန်မကို ဘာမှသင်လို့မရဘူးလို့ပြောတယ်’
(ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ ၃၆ နှစ်)

၄. ၁ စိတ်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ

အမျိုးသမီးများ မိမိတို့နှိပ်စက်ခံရသည့်အတွေ့အကြုံများကို ပြောကြသည့်အခါတွင် အဆိုပါ အဖြစ်အပျက်များက ၎င်းတို့အပေါ် မည်ကဲ့သို့စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှု ဖြစ်စေခဲ့ကြောင်းပြောလေ့ရှိကြသည်။ အကြမ်းဖက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်သော စိတ်ကျန်းမာရေးပြဿနာများသည် ထင်သာမြင်သာရှိမနေသော်လည်း ယင်းတို့မှာကြီးလေးနိုင်ပြီး အမျိုးသမီးများ၏ ဘဝအရည်အသွေးကို ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်စေနိုင်သည် (Krug et al. 2002)။ စိတ်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာနောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများသည်

©Maria Lopez Yuste 2014

လက်တွဲဖော်များ၏ နှုတ်မှုရေးရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများနှင့် လက်တွဲဖော်မဟုတ်သူများမှ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းအပါအဝင် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ အချို့ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံစားချက်များကို အခြားသူများက အရေးတယူမလုပ်သောကြောင့် အားမလိုအားမရဖြစ်မိကြောင်းဖော်ပြကြသည်။ ‘အညိုအမည်းစွဲပြီး ရောင်ကိုင်း နေတာကမှခဏပဲနာဦးမယ်၊ ဒါပေမယ့် ဒီလိုအနိုင်အထက်လုပ်ခံရတာက ကျွန်မရင်ထဲမှာ စူးနေအောင် နာတယ်’ဟု အမျိုးသမီးတစ်ဦးကဆိုသည်။
(ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၉ နှစ်)။

၄. ၁. ၁ စိတ်ဓါတ်ကျခြင်းနှင့် စိတ်ဖိစီးခြင်း

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူအများအပြား၊ အထူးသဖြင့် လက်တွဲဖော်၏အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု မကြာခဏခံရသူများမှာ စိတ်ဓါတ်ကျခြင်း၊ ဝမ်းနည်းကြေကွဲခြင်းတို့ခံစားရကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။ အချို့ အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့ဘဝနှင့်ပတ်သက်၍ စိတ်ကုန်နေကြပြီး ‘အလဟဿအသက်ရှင်နေရသည်’ဟု ခံစားကြရသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၅၅ နှစ်) သို့မဟုတ် ‘ထွက်ပြေးပြီး ပျောက်သွား နိုင်ရင်ကောင်းမယ်’ ဟုဆန္ဒရှိကြသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)။ အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခံရခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် မိမိကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်လေးစားမှု လျော့နည်းလာပြီး မိမိ ကိုယ်ကိုတန်ဖိုးထားမှုလည်း နည်းပါးလာသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ပြောပြသည့်အတိုင်းပင် ‘ကျွန်မကို ခွေးလောက်တောင် တန်ဖိုးမရှိဘူးလို့ပြောတယ်။ ဒါကျွန်မမာနကိုထိခိုက်တာပဲ။ ခွေးကမှ သင်လို့ရသေး တယ်။ ကျွန်မကို ဘာမှသင်လို့မရဘူးလို့ပြောတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၆ နှစ်)။ အမျိုးသမီးများသည် ကိုယ်တိုင်အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း ခံရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဆိုပါ အဖြစ်အပျက်များက မိသားစု၊ ကလေးများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိသူမ၏ သိက္ခာတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိ သောကြောင့်လည်းကောင်း စိတ်ဖိစီးမှုနှင့် စိတ်ပင်ပန်းမှုများခံစားကြရသည်။ အချို့အမျိုးသမီးများတွင် အဆိုပါစိတ်ဖိစီးမှုများက နှလုံးရောဂါ၊ သွေးတိုးရောဂါစသောရောဂါလက္ခဏာများကို ဖြစ်စေကြောင်းသိရ သည်။ သို့ရာတွင် ထိုလက္ခဏာများက ဆရာဝန်များမှရှာဖွေတွေ့ရှိထားခြင်း ဟုတ်မဟုတ်မသေချာပါ။

၄. ၁. ၂ မိမိကိုယ်ကိုသတ်သေရန်ကြိုးစားခြင်းနှင့် ကြံရွယ်ခြင်း

မိမိဘဝအခြေအနေနှင့် အိမ်ထောင်ဖက်နှင့်ဆက်ဆံရေးတို့တွင် စိတ်ဓါတ်ကျခြင်း၊ စိတ်ပူပန်မှု ဖြစ်ခြင်းများသည် အသက်ရှင်ရန်ဆန္ဒ မရှိတော့ခြင်း သို့မဟုတ် မိမိကိုယ်ကိုသတ်သေရန်ကြိုးစားမိခြင်း စ သောစိတ်ကျန်းမာရေး ပြဿနာများကို ဖြစ်စေသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောအမျိုးသမီးများအနက် ခြောက်ဦးမှာ မိမိကိုယ်ကိုယ် သတ်သေရန်ကြိုးစားဖူးသည်။ သို့မဟုတ် ကြံရွယ်ဖူးသည်ဟု ပြောပြခဲ့ကြ သည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကမူ ခင်ပွန်းသည်မှ အနိုင်အထက် ထပ်မံမပြုကျင့်မီ မိမိကိုယ်ကိုအန္တရာယ် ဖြစ်စေရန်နှင့် သတ်သေရန် ကြိုးစားဖူးကြောင်း ပြောပြခဲ့သည် -

တစ်ခါတစ်လေကျတော့ ကိုယ့်ခေါင်းကို တိုင်နဲ့ဆောင့်ပစ်လိုက်တယ်။ ကျွန်မကိုယ့်ကိုယ်ကို ဒုက္ခပေး လည်း သူပေးမှာပဲလေ။ အဲ့ဒါကြောင့် ကိုယ့်ဟာကိုယ် အရင်လုပ်တယ်။ ကျွန်မအဲ့လိုလုပ်တော့ သူကျွန်မကို မနှိပ်စက်တော့ဘူး။ ဝင်တောင်ဆွဲသေးတယ်။ တစ်ခါတစ်လေ ကြိမ်ကြိမ်ရာ ကျွန်မ အိပ်ဆေး လေးငါးပြားသောက်ပြီး နှစ်ရက် သုံးရက်လောက် အိပ်ပစ်လိုက်တယ်။ သူလန့်သွားပြီး နှစ်လသုံးလလောက် ကျွန်မကိုမနှိပ်စက်တော့ဘူး။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၉ နှစ်)

အခြားအမျိုးသမီးတစ်ဦးကမူ သူမထိုကဲ့သို့ကြံရွယ်ရခြင်းကို ‘နှိပ်စက်ခံရတာက သေတာထက် တောင် ဆိုးသေးတယ်’ဟု ပြောကြားခဲ့ပါသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)။ အခြား ယဉ်ကျေးမှုထုံးစံများကဲ့သို့ပင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အခြားဘာသာယုံကြည်မှုများအရ မိမိကိုယ်ကိုသတ်သေခြင်းမှာ လူအများကဲ့ရဲ့အပြစ်ဆိုသော အပြုအမူဖြစ်သည်။ ဤသို့သော လူမှုရေး၊ ဘာသာရေးယုံကြည်မှုနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများကို ဂရုမပြုနိုင်တော့ဘဲ မိမိကိုယ်ကိုသတ်သေရန် ကြံရွယ် ကြိုးစားခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများ၏ စိတ်ဓါတ်ကျခြင်းနှင့် စိတ်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာဆိုးကျိုးများသည် ၎င်းတို့

အသက်ရှင်နေထိုင်လိုစိတ်အပေါ် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ သက်ရောက်မှုရှိနေသည် ဆိုသည်ကို ခန့်မှန်းနိုင်သည်။

၄. ၁. ၃ ဒေါသထွက်ခြင်းနှင့် ခံပြင်းခြင်း

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောအမျိုးသမီးများအနေဖြင့် စိတ်ဆိုးသည့်ခံစားချက်မျိုးလည်းဖြစ်မိကြောင်း ပြောပြခဲ့သည်။ သူတို့သည် မိမိဘဝအနေအထားကို မပြောင်းလဲနိုင်သည့်အခြေအနေအပေါ်လည်း ခံပြင်းမိကြပြီး မိသားစုဝင်များ၊ သူငယ်ချင်းများ၊ အိမ်နီးချင်းများက သူတို့အစား ခင်ပွန်းသည်ကို ထောက်ခံအားပေးသောအခါမျိုးတွင် စိတ်ဆိုးဒေါသဖြစ်ရသည်ဟုဆိုသည်။ ‘သူ့ဘက်မှာက ထောက်ခံ မယ့်သူတွေရှိတယ် အစ်မရဲ့။ အဲ့ဒါကိုစဉ်းစားလိုက်တိုင်း ကျွန်မ စိတ်လည်းမကောင်းဘူး၊ ဒေါသလည်း ထွက်ရတယ်။ သူ့မိဘတွေ၊ သူငယ်ချင်းတွေက သူ့ဘက်က၊ အမှန်ဆို သူ့သူငယ်ချင်းတွေကလည်း ကျွန်မ သူငယ်ချင်းတွေပဲလေ။ သူတို့က မိန်းကလေးဖြစ်တဲ့ကျွန်မကိုတော့ ကိုယ်ချင်းမစာကြဘူး’ (ဖြေဆိုသူ တစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)။ ခင်ပွန်းသည်၏အပြုအမူများဖြစ်သည့် အနိုင်အထက်ပြုခြင်း၊ လောင်း ကစားပြုလုပ်ခြင်း၊ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်ခြင်းနှင့် လင်မယားကြား အခြားပြဿနာများ ကြောင့်လည်း စိတ်ဆိုးဒေါသထွက်ရသည်ဟု ဆိုသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့် မည်ကဲ့သို့ရှိရမည် ဆိုသည့် လူမှုရေးစံနှုန်းများအတိုင်း အမျိုးသမီးများသည် ၄င်းတို့ခင်ပွန်းသည်များမှ အနိုင်အထက်ပြုကျင့် လင့်ကစား၊ လျစ်လျူရှုလင့်ကစား နာခံတတ်ရမည်၊ ဆိတ်ဆိတ်နေရမည်ဟု မျှော်လင့်ခံထားရကြောင်း တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ခံပြင်းမှုများကြောင့် တစ်ခါတစ်ရံတွင် မခံနိုင် သည့်

အမျိုးသမီးများသည်ခင်ပွန်းသည်များမှ
အနိုင်အထက်ပြုကျင့်လင့်ကစား၊
လျစ်လျူရှုလင့်ကစားနာခံတတ်ရမည်၊
ဆိတ်ဆိတ်နေရမည်ဟု
မျှော်လင့်ခံထားရကြောင်း တွေ့ရသည်။

အဆုံးသို့ရောက်ရှိသွားတတ်သည်။ ‘ရှက်ဖို့လည်း ကောင်းပါ တယ်။ ညည်းလည်း မညည်းချင်ပါဘူး။ ကိုယ်တတ်နိုင် သလောက်သည်းခံတယ်၊ အဲ့ဒါကြောင့်မို့လည်း ဘယ်သူမှ မသိတာပေါ့။ ကျွန်မအမျိုးတွေတောင် မသိဘူး။ ကျွန်မ အရမ်းစိတ်ဆိုးပြီးထအော်တော့မှ သူတို့သိကြတာ’ (ဖြေဆိုသူ တစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)။ အမျိုးသမီးများသည် အများပြည်သူ သွားလာသောနေရာများ၌ မဖွယ်မရာ ထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခံရကြောင်း ပြောပြသောအခါ မျိုးတွင်

စိတ်ဆိုးဒေါသဖြစ်ကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဒေါသဖြစ်ရခြင်းမှာ ကျူးလွန်သူအားရင်ဆိုင်၍ အကြမ်းဖက်မှု ကိုရပ်တန့်စေခြင်းငှာ မလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းဆိုသည့် ခံစားချက်မှအခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်။ ‘တစ်ယောက်ယောက်က ကျွန်မတင်ပါးကို ကိုင်လိုက်တာ၊ ကျွန်မရှက်လည်းရှက်၊ ဒေါသလည်းထွက်တယ်။ ဒါပေမယ့် ပွဲဈေးထဲမှာလူအရမ်းကျပ်တော့ ဘယ်သူလုပ်လိုက်မှန်း မသိဘူးလေ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)။

၄. ၂ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောအမျိုးသမီးများသည် လက်တွဲဖော်၏ နှိပ်စက်မှုကြောင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ အများအပြားခံစားဖူးကြောင်း ပြောဆို ခဲ့ကြသည်။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခံ ရခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိပြီး အထူးသဖြင့် ဆိုးကျိုးထင်သာမြင်သာရှိသည့်အခါတွင်လည်းကောင်း

သို့မဟုတ် နာကျင်ခံစားရသည့်အခါတွင်လည်းကောင်း ယင်းတို့ကိုအနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အဖြစ်အပျက်များနှင့်ယှဉ်တွဲဖော်ပြကြသည်။

၄.၂.၁ အညီအမည်းစွဲခြင်း၊ ရောင်ကိုင်ခြင်း၊ အရေပြားအပေါ်ယံဒဏ်ရာရခြင်း

လက်တွဲဖော်၏ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးအများစုသည် ၎င်းတို့ ရရှိခဲ့သော မြင်သာသည့်ဒဏ်ရာများအကြောင်း ပြောပြခဲ့ကြသည်။ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုမှာ ပြင်းထန်မှုအသင့်အတင့်မှ ဒဏ်ရာရလောက်အောင် ပြင်းထန်သည့်အဆင့်အထိရှိကြောင်း ယင်းကဖော်ညွှန်းနေသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ပြောပြသကဲ့သို့ပင် ‘ခါတိုင်းဆိုရင် သူ့ကျွန်မကိုထိုးတိုင်း သွေးမထွက်ဘူး၊ အညီအမည်းစွဲတာလောက်ပဲဖြစ်တာ။ အဲ့တစ်ခါကဆို သူကလက်ငှေ့ထိုးသလိုကို အားနဲ့ထိုးလိုက်တာ။ ဘုကြီးအကြီးကြီးဖြစ်သွားပြီးတော့ ရောင်ကိုင်နေတာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၉ နှစ်)။ အများအားဖြင့် ရရှိခဲ့သောဒဏ်ရာများသည် ရက်အနည်းငယ်အတွင်း သက်သာပျောက်ကင်းသွားလေ့ရှိသော်လည်း အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသည် သံသရာလည်နေသကဲ့သို့ဖြစ်နေသည့် သဘောသဘာဝကြောင့် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် တစ်ကြိမ်ထက်မကသော အကြမ်းဖက်မှုများကို ခံစားနေရပြီး မကြာမီပြန်လည်၍ ထိုဒဏ်ရာများ ရရှိနိုင်ပါသည်။ ။အမျိုးသမီးတစ်ဦးကမူ ‘ကျွန်မ မျက်နှာမှာ အညီအမည်း မရှိတဲ့အချိန်ကို မရှိဘူး’ ဟုဆိုသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၉ နှစ်)။ အချို့သော ဒဏ်ရာများတွင် တံမြက်စည်းဖြင့် ရိုက်နှက် ခံရခြင်းကြောင့် ရရှိလာသော အစင်းကြောင်းဒဏ်ရာများ၊ ‘ကျွန်မလည်ကုပ်ကို ကျောက်ခဲနဲ့ထုလိုက်တာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၁ နှစ်) တို့ အတွက်ကြောင့်ရရှိလာသော ပွန်းပဲ့ဒဏ်ရာများလည်း ပါဝင်သည်။ အဆိုပါမြင်သာသော ဒဏ်ရာများကြောင့် အမျိုးသမီးများကိုယ်တိုင်ကဖြစ်စေ၊ ခင်ပွန်းသည်က ဟန့်တား၍ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးများသည် အိမ်တွင်းမှ အိမ်ပြင်သို့မထွက်ဘဲနေလေ့ရှိသည်။ အခြေအနေနှစ်ရပ်စလုံး၌ အမျိုးသမီးများ အိမ်တွင်း၌ နေရန် ရွေးချယ်ခြင်းမှာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းကို အခြားသူများမသိစေရန် ဖြစ်သည်။ ‘မျက်လုံးပတ်လည်မှာဆို ညိုမည်းနေတာပဲ။ ကျွန်မတစ်ပတ်လောက်အပြင်မထွက်ဘဲနေရတယ်။ ဒီလို ညိုညိုမည်းမည်း ရောင်ရောင်ကိုင်ကိုင်နဲ့အပြင်ထွက်ရမှာ ဘယ်လောက်တောင်ရှက်ဖို့ကောင်းလိုက်လဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၉ နှစ်)။

၄.၂.၂ ကျန်းမာရေးအရ စိုးရိမ်ရသည့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများ

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူ အမျိုးသမီးထက်ဝက်နီးပါးတွင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမှုကြောင့်ကျန်းမာရေးအရ ဆိုးဝါးသောရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ သို့မဟုတ် ရေရှည်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများရှိကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ရိုက်နှက်ခံရခြင်းကြောင့် သွေးထွက်သံယိုဖြစ်ခြင်း၊ နှာခေါင်းရိုးကျိုးခြင်း၊ မေးရိုးအဆစ်လွဲခြင်း၊ နားစည်ရောင်ခြင်း၊ မျက်စိကွယ်ခြင်း၊ နံရိုးကျိုးခြင်း သို့မဟုတ် ဆေးရုံတက်ကုသခံရသော နာကျင်မှုများကို ခံစားရသည်ဟုဆိုကြသည်။ ‘သူထိုးလိုက်တုန်းက ဒီမျက်လုံးက သွေးတွေထွက်တာ။ အခုတခါတလေကျရင် မျက်လုံးတွေက အရမ်းဝါပြီး စာကောင်းကောင်းဖတ်လို့မရဘူး။ အထူးသဖြင့်

ရိုက်နှက်ခံရခြင်းကြောင့်
သွေးထွက်သံယိုဖြစ်ခြင်း၊
နှာခေါင်းရိုးကျိုးခြင်း၊မေးရိုးအဆစ်လွဲခြင်း၊
နားစည်ရောင်ခြင်း၊မျက်စိကွယ်ခြင်း၊
နံရိုးကျိုးခြင်းသို့မဟုတ် ဆေးရုံတက်ကုသ
ခံရသော နာကျင်မှုများကိုခံစားရသည်ဟု
အမျိုးသမီးများကဆိုကြသည်။

ညဖက်မိုးချုပ်ရင်။ နောက်ပြီးတော့ ကလေးပျက်ကျပြီးစတုန်းကလည်း ဒီမျက်လုံးပဲ တစ်ခါထပ်အထိုးခံရ တယ်ဆိုတော့ တစ်ခါတစ်လေကျရင် မျက်လုံးတွေဝါးပြီး မျက်ရည်ပူတွေကျတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)

ထိုကဲ့သို့ပိုမိုဆိုးရွားသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများခံစားနေရသောသူများသည် မကြာခဏ နှိပ်စက်ခံရလေ့ရှိသူများဖြစ်ပြီး အိမ်ထောင်ဖက်မှ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းအပါအဝင် အခြားသော အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ပုံစံမျိုးစုံကိုလည်း တွေ့ကြုံရလေ့ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ဆိုးရွားသော၊ နာတာရှည် ဒဏ်ရာများရဖူးသည်ဟု ပြောပြခဲ့ကြသော အမျိုးသမီးများအနက် အမျိုးသမီးသုံးဦးမှအပ ကျန်အမျိုးသမီး များအားလုံးမှာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ခင်ပွန်းသည်နှင့် လိင်ဆက်ဆံရန်ငြင်းဆန်ပါက ရိုက်နှက်ခံရသည် သို့မဟုတ် ဆဲဆိုခံရသည်ဟုဆိုကြသည်။ အဆိုပါ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုပုံစံများနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် “ဆိုးရွားသော” ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့် ခံရသည့်အမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်ဖက်၏ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းကိုလည်း ခံရကြောင်းတွေ့ရသည်။ ဤသည်မှာ အမျိုးသမီးများ၏အားနည်းမှုနှင့် အိမ်ထောင်ဖက်နှင့်ဆက်ဆံရေးအတွင်း ဩဇာအာဏာရှိ မနေခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ လက်တွေ့တွင် ထိုအမျိုးသမီးများအားလုံးနီးပါးသည် ၎င်းတို့၏ အိမ်ထောင်ရေးကို လူမှုရေးသို့မဟုတ်စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းများမှလွတ်မြောက်ရန် လမ်းကြောင်း တစ်ခုအနေဖြင့်သာ ရှုမြင်ခဲ့ကြသူများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ မူရင်းအားနည်းမှုများက အိမ်ထောင်ရေး ဆက်ဆံမှုအတွင်း ဩဇာအာဏာမညီမျှမှုအပေါ်တွင်လည်း ဆက်လက်သက်ရောက်မှုရှိနေပြီး အမျိုးသမီး များအား ဩဇာအာဏာပိုနည်းသော အနေအထားနှင့် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခံမှုများ ပို၍ခံနေရသော်လည်း ခင်ပွန်းသည်အားစွန့်ခွာနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းနည်းသောအနေအထားသို့ ရောက်ရှိစေသည်။ ဤလေ့လာ တွေ့ရှိမှုပုံစံနှင့်ပတ်သက်၍ အခန်း (၆) တွင်ဆက်လက် ဖော်ပြသွားပါမည်။

၄.၂. ၃ စိတ်ဖိစီးမှုများကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်မှုများကြောင့်မဟုတ်ဘဲ စိတ်ဖိစီးမှုများနှင့်ဆက်စပ်၍ ကိုယ်ခန္ဓာ ထိခိုက်သော ဆိုးကျိုးများခံစားရသည်ဟု အမျိုးသမီးအချို့ကဆိုပါသည်။ အဆိုပါနောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုး များတွင် အစာမကျေခြင်း၊ အစားအသောက်မမှန်ခြင်း၊ အိပ်ရေးပျက်ခြင်း၊ မကြာခဏနေမကောင်း ဖြစ်ခြင်းနှင့် နာတာရှည်ကျန်းမာရေးပြဿနာများ ပါဝင်ပါသည်။ ဤရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဆိုးကျိုးများကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုအခြားပုံစံများ - ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်သော သို့မဟုတ် ချုပ်ချယ် သောအိမ်ထောင်ရေးအတွင်း နေထိုင်ရခြင်း - သည် လတ်တလော ထိခိုက်ဒဏ်ရာများအပြင် အမျိုးသမီး များ၏ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ ယင်းမှာ အမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေးအပေါ် သက်ရောက်နေသော အကြမ်းဖက်မှုများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် အပြုအမူပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများနှင့်ပတ်သက်၍ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် ပြုလုပ်ထားသည့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွေ့ရှိချက်များ နှင့်လည်း ကိုက်ညီပါသည် (Campbell 2002; Krug et al 2002)။

၄.၃ လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့်မျိုးဆက်ပွားမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများ

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောအမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့တွေ့ကြုံခဲ့ရသော လိင်နှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး ပြဿနာများအပြားကိုလည်း ပြောပြခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် အချို့မှာ ဥပမာအားဖြင့် ဆိုးရွားလှသော မိန်းမကိုယ်ဒဏ်ရာများသည် ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် အခြား

အမျိုးသားတစ်ဦးဦးမှ လိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်နွှယ်နေပါသည်။ ခင်ပွန်းသည် ၏ အတင်းအကျပ်လိင်ဆက်ဆံခံခဲ့ရဖူးသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးက ‘ကျွန်မကလည်း စိတ်မပါလက်မပါ ဖြစ်နေတဲ့အချိန်ဆိုတော့ မိန်းမကိုယ်က ခြောက်နေတယ်။ အဲ့ဒီတော့ ပိုဆိုးတာပေါ့နော်။ နောက်နှစ်ရက် လောက်ကြာတဲ့အထိနာနေတုန်းပဲ။ အစကတော့ မိန်းမကိုယ်ကပဲနာတာ။ နောက်ပိုင်းကျတော့ ရုတ်တရက်ရပ်လိုက်တဲ့ အချိန်မျိုးဆိုရင် ဆီးခုံရိုးတွေရော၊ ခါးတွေရောနာလာတာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)။ သူစိမ်းအမျိုးသားတစ်ဦး၏ အဓမ္မကျင့်ခြင်းခံရသော အမျိုးသမီးတစ်ဦး ကလည်း ထိုကဲ့သို့ မိန်းမကိုယ်ဒဏ်ရာ ရဖူးကြောင်းပြောပြခဲ့သည် - ‘သူအဲ့လို မုဒိမ်းကျင့်ပြီးတော့ သမီး လမ်းတောင်လျှောက်လို့မရဘူး။ တစ်ကိုယ်လုံးနာကျင်နေတာပဲ။ သေးတောင်မပေါက်နိုင်ဘူး’ (ဖြေဆိုသူ တစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)။ ထိုကဲ့သို့ဒဏ်ရာမျိုးရရှိသောအမျိုးသမီးတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ ဆေးကု သမှုခံယူရန် ကြိုးစားခဲ့ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။

ဆန်းစစ်လေ့လာမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သူများအနက် အနည်းငယ် မှာ ၎င်းတို့၏ အိမ်ထောင်ရေးအတွင်း အဓမ္မလိင်ဆက်ဆံခံရခြင်း ကြောင့် လိင်မှတဆင့် ကူးစက်တတ်သောရောဂါများ ကူးစက်ခြင်း ခံခဲ့ရပါသည်။ ယင်းတွင် ခင်ပွန်းသည်ထံမှ အိတ်ချ်အိုင်ဗွီပိုး ကူးစက်ခံရသော အမျိုးသမီးနှစ်ဦးပါဝင်သည်။ နှစ်ဦးစလုံးမှာ မိမိ ခင်ပွန်းသည်တွင် အိတ်ချ်အိုင်ဗွီပိုးရှိနေကြောင်းကို မသိရှိခဲ့ပါ။ အခြား အမျိုးသမီးများကလည်း ခင်ပွန်းသည်၏အိမ်ထောင်ရေး

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော
အမျိုးသမီးတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ
၎င်းတို့၏ခင်ပွန်းသည်များအား
ကွန်ဒုံးသုံးရန်အောင်မြင်စွာ
ညှိနှိုင်းပြောဆိုနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။

ဖောက်ပြန်မှုများ သို့မဟုတ် ပြည့်တန်ဆာများထံ သွားရောက်တတ်သော အလေ့အကျင့်များကြောင့် လိင်မှတဆင့် ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများကူးစက်ခံရမည်ကို စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့နေရကြောင်း ပြောပြခဲ့ ကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိုကဲ့သို့ပြောပြခဲ့သော အမျိုးသမီးများအားလုံးသည် ခင်ပွန်းသည်၏ ခြိမ်းခြောက် မှုကြောင့်ဖြစ်စေ၊ နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်ပေါ်လာမည့်အကြမ်းဖက်မှုများကို ကြောက်ရွံ့၍ မငြင်းဆိုနိုင်ခဲ့ သောကြောင့်ဖြစ်စေ ခင်ပွန်းသည်များ၏ အတင်းအကျပ်လိင်ဆက်ဆံခြင်းကိုခံခဲ့ရပါသည်။ တွေ့ဆုံ မေးမြန်းခဲ့သူများထဲတွင် ကွန်ဒုံးသုံးရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ ခင်ပွန်းသည်များအား အောင်မြင်စွာ ညှိနှိုင်း နိုင်ခဲ့သောသူ တစ်ယောက်မျှမပါရှိခဲ့ပေ။ အထက်ဖော်ပြပါ တွေ့ရှိချက်များအရ လိင်မှုဆိုင်ရာ ဆက်ဆံ ရေးတွင် အမျိုးသားများ၏ဩဇာအာဏာနှင့် ချုပ်ချယ်မှုသည် အမျိုးသမီးများအား ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော် မှအနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုကိုခံရစေရန် တွန်းအားပေးရုံမျှမက အိတ်ချ်အိုင်ဗွီနှင့် အခြားလိင်မှတစ်ဆင့် ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများကူးစက်ခံရနိုင်သည့် အန္တရာယ်ကျရောက်စေနိုင်သည့် အတိုင်းအတာ ပမာဏကို ဖော်ပြနေပြီး အိမ်ထောင်ဖက်၏အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အိတ်ချ်အိုင်ဗွီတို့အကြား ဆက်နွှယ်မှုများ အားဖော်ပြထားသည့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုများနှင့်လည်း ကိုက်ညီမှုရှိနေသည် (Dunkle and Jewkes 2007; Dunkle, et al 2004; National AIDS Programme 2012; UNAIDS 2013)။

အမျိုးသမီးများသည် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရခြင်းကြောင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးတို့အပေါ် သက်ရောက်နေမှုများကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ခင်ပွန်းသည်

များသည် မီးဖွားပြီး (၄၅)ရက်အထိ^{၁၆} လိင်ဆက်ဆံခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်တတ်ကြသည်ဟု အမျိုးသမီးအချို့ ပြောသော်လည်း အချို့အမျိုးသမီးများတွင် မီးဖွားမီလေးတင်နှင့် မီးဖွားပြီးစ အချိန်များတွင်လည်း အိမ်ထောင်ဖက်၏အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းကိုခံရဖူးကြောင်းတွေ့ရသည်။ ‘ကျွန်မ ကိုယ်ဝန်ကြီးနဲ့တုန်းကလည်း သူမရှောင်ပါဘူး။ ကျွန်မ ငြင်းဖို့ကြိုးစားလည်း သူကတော့ မရှောင်ပါဘူး။’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၃နှစ်)။ အဆိုပါအမျိုးသမီးကပင် ခင်ပွန်းသည်ကသူမအား ခွေးခြေဖြင့် ရိုက်ခဲ့ဖူးသည်ဟု ပြောပြခဲ့သည် - ‘ကျွန်မခေါင်းတစ်ခုလုံးဖူးရောင်နေတာပဲ၊ မျက်နှာမှာဆိုလည်း အညိုအမည်းတွေနဲ့ ဒဏ်ရာတွေချည်းပဲ။ အဲ့တုန်းက ကျွန်မကိုယ်ဝန်သုံးလရှိနေပြီ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၃ နှစ်)။ မွေးဖွားလာသောကလေးမှာ ဉာဏ်ရည်မဖွံ့ဖြိုးပါ။ အမျိုးသမီး၏ပြောပြချက်အရ ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ညှပ်ဆွဲမွေးခဲ့ရသောကြောင့်ဟု ဆိုသော်လည်း ကိုယ်ဝန်နုစဉ်တွေ့ကြုံခဲ့ရသော အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု များကြောင့်လည်း ဖြစ်နေနိုင်ပါသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုအတော်များများတွင် ကိုယ်ဝန်နုစဉ် အကြမ်း ဖက်ခံရခြင်းသည် ကိုယ်ဝန်အတွက် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများဖြစ်နိုင်ချေမြင့်မားသည်ဟု ဖော်ပြထား ပါသည် (Coker, Sanderson and Dong 2004)။

အခြားအမျိုးသမီးများကလည်း ကိုယ်ဝန်ဆောင်စဉ် စီးပွားရေးအရ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရ ကြောင်းဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ယင်းတွင်ခင်ပွန်းဖြစ်သူများမှ ကိုယ်ဝန်ဆောင်စောင့်ရှောက်မှုစရိတ် သို့မဟုတ် မီးဖွားပြီးကုန်ကျစရိတ်များကိုမပေးဘဲ အမျိုးသမီးများမှ မိမိကိုယ်ဝန်အတွက်ရော၊ မိသားစုအတွက်ပါ ရှာဖွေကြရသည်။ ထို့ကြောင့် အချို့သော အမျိုးသမီးများမှာကိုယ်ဝန်ဆောင်စဉ်ကာလအတွင်းတွင်လဲ အနားယူချိန်မရဘဲ အလုပ်ချိန်ကြာမြင့်စွာ လုပ်ကိုင်ရခြင်းကြောင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ ပြဿနာများ၊ သားပျက်သားလျှောခြင်းများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ အခြားမျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးပြဿနာ များတွင် ခင်ပွန်းသည်များ၏ ချုပ်ချယ်မှုကြောင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုခံယူရာတွင် ရွေးချယ်စရာများ နည်းပါးခဲ့သည်။ အဆိုပါနောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးအများအပြားမှာ အမျိုးသမီးများ၏ မျိုးဆက်ပွားနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေးဗဟုသုတ နည်းပါးခြင်းနှင့် မျိုးဆက်ပွားအခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်သော အသိပညာနည်းပါးခြင်းတို့နှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိပြီး ယင်းတို့အကြောင်းကို အခန်း (၆)တွင် ဆက်လက်ဆွေးနွေးသွားမည်။

၄. ၄ အိမ်ထောင်ရေးနှင့် မိသားစုအပေါ်သက်ရောက်နေသောနောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ

အမျိုးသားများ၏ အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးချင်း အပေါ်သက်ရောက် နေသည့်ဆိုးကျိုးများအပြင် အိမ်ထောင်ရေးနှင့် မိသားစုအပေါ်တွင်လည်း ကွဲပြား သောနောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများရှိနေကြောင်း အချက်အလက်များက ဖော်ပြနေသည်။ အမျိုးသမီးများ ပြောပြချက်အရအဓိကတွေ့ရသောပုံစံများမှာ အိမ်ထောင်ရေး တင်းမာမှုနှင့် သားသမီးများအပေါ် သက်ရောက်မှုများဖြစ်သည်။

^{၁၆} (၄၅)ရက် သို့မဟုတ် ခြောက်ပတ်ဆိုသည်မှာ မီးဖွားပြီးပြန်လည် နုလန်ထရန်လိုအပ်သောအချိန်ဟူ၍ မြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းရှိ သားဖွားဆရာမများနှင့် အရပ်လက်သည်များမှ သတ်မှတ်လေ့ရှိပြီး အဆိုပါအချိန်အတွင်းတွင်အမျိုးသားများကို ဇနီးသည်နှင့် လိင်ဆက်ဆံခြင်းမပြုရန် တိုက်တွန်းလေ့ရှိကြသည် (UNFPA 1999)။

၄. ၄. ၁ အိမ်ထောင်ရေးအခြေအနေတင်းမာမှု

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော လက်တွဲဖော်၏ အနိုင် အထက်ပြုကျင့်မှုကို အလေးမထားဘဲ ၎င်းတို့၏အိမ်ထောင်ရေး/အိမ်ထောင်သည် ဘဝအပေါ် စိတ်ပျက် ခြင်း၊ အလိုမကျဖြစ်ခြင်းစသည့်ခံစားချက်များကိုနည်းလမ်းပေါင်းစုံ/ခံချက်ပေါင်းစုံဖြင့် ပြောပြခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ကမူ ‘ကလေးဘဝကဆို သိပ်ပျော်ဖို့ကောင်းတယ်။ အခု အိမ်ထောင်ကျပြီးမှ ပျော်စရာမကောင်းတော့တာ။ မိဘတွေနဲ့ပဲပြန်နေချင်တယ်။ အိမ်ထောင်သည်ဘဝကို စိတ်ကုန်နေပြီ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)။ အခြားဖြေဆိုသူများမှလည်း ၎င်းတို့ခင်ပွန်းသည်များနှင့် ပတ်သက်၍ခါးသီးခြင်း၊ စိတ်မချခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ဆက်ဆံရေးနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး စိတ်ရှုပ်ထွေးခြင်း၊ ခင်ပွန်း သည်အပေါ် ဇဝေဇဝါခံစားရခြင်း စသည့်အနုတ်သဘောဆောင်သောခံစားချက်များ ခံစားရကြောင်းပြော ခဲ့ကြသည်။ ‘ကျွန်မစိတ်ရှုပ်မိတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ သူ့ကိုလူကောင်းတစ်ယောက်ပြန်ဖြစ်စေချင်တယ်။ တစ်ခါတစ်လေကျတော့လည်း သူ့ကိုမုန်းတယ်’ ဟုအမျိုးသမီးတစ်ဦးကဆိုသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၅နှစ်)။

အဆိုပါခံစားချက်များသည် လင်မယားကြားပြောဆိုဆက်ဆံရေးကို ထိခိုက်စေပြီး အချို့အဖြစ် အပျက်များတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အိမ်ထောင်ရေးကိုအဆုံးသတ်ရန် မျှော်လင့်မိတတ်ကြသည်။ ‘ပြောစရာလိုမှပဲ ပြောကြတော့တယ်။ သူကအိမ်ရှေ့မှာဆို ကျွန်မက နောက်ဖေးမှာ။ သူကနောက်ဖေးမှာ ဆိုကျွန်မက အိမ်ရှေ့မှာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက်၃၆နှစ်)။ အမျိုးသမီးအများစုကမူ အခြေ အနေကို အရှုံးပေးပြီး အိမ်ထောင်ရေးကို အဆုံးသတ်နိုင်ရန်သာ ဆန္ဒရှိကြသည်။ အဆက်မပြတ် အနိုင် အထက်ပြုကျင့်ခံရပြီး အိမ်တွင်းရေးတင်းမာနေသော အချို့အမျိုးသမီးများကမူ ၎င်းတို့၏ ခင်ပွန်းသည် များကို စောလျင်စွာ သေဆုံးသွားရန် မျှော်လင့်ကြသည်။ ‘တစ်ခါတစ်လေ အရမ်းစိတ်ကုန်လာလို့ သူ့ကို ကားတိုက်သေပါစေလို့တောင် ကျိန်ဆဲမိတယ်။ ဒါမှကျွန်မလည်း အလျော်ရမယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၄၈ နှစ်)။ ဖော်ပြပါဆန္ဒများသည် အမျိုးသားများမှ ဇနီးသည်အား အနိုင်အထက်ပြု ကျင့်မှုများက အမျိုးသမီးများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့မှုအပေါ် မည်သည့်အတိုင်းအတာ အထိသက်ရောက်မှုရှိနေသည်၊ ယုံကြည်မှုပျက်သုဉ်းစေသည်၊ အမုန်းတရားများကို ပေါက်ပွားစေသည်၊ အနုတ်သဘောဆောင်သော မိသားစုပတ်ဝန်းကျင်အား ဖန်တီးပေးနေသည်ကို ဤတွေ့ရှိချက်များက ဖော်ညွှန်းနေသည်။

၄. ၄. ၂ အကြမ်းဖက်မှုမှ သားသမီးများအပေါ်သက်ရောက်မှု

အမျိုးသမီးများရင်ဆိုင်ရသော အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများမှာ သားသမီးများအပေါ်တွင်လည်း တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ (ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုကိုမြင်ရခြင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်တိုင်နှိပ်စက်ခံရခြင်း)၊ သွယ်ဝိုက်၍ ဖြစ်စေ (အန္တရာယ်ရှိသော မိသားစုပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေထိုင်ရခြင်း) သက်ရောက်မှုရှိနေပါသည်။ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကြောင့် သားသမီးများအပေါ်သက်ရောက်မှုမှာ ဆိုးရွားလှသောနောက်ဆက် တွဲဆိုးကျိုးများအနက် အရေးကြီးဆုံးနှင့် အသိသာအထင်ရှားဆုံး ဆိုးကျိုးတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု အမျိုးသမီး များက မကြာခဏဖော်ပြကြပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့ရှိ တရားဝင်ကွာရှင်းပြတ်စဲထားသော အမျိုးသမီး တစ်ဦးက ‘ကျွန်မရဲ့သားတွေအတွက်တွေးမိရင် တကယ်စိတ်မကောင်းဘူး။ သူတို့မှာ အဖေမရှိတော့ဘူး

ဖြစ်သွားပြီ။ တစ်နေ့နေ့ သူတို့ဒုက္ခရောက်မှာကို ကျွန်မစိုးရိမ်တယ်’ ဟုပြောသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၇ နှစ်)။

အမျိုးသမီးများသည် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်ခံရသည့်အကြောင်းများကို ပြောပြသည့်အခါ ၎င်းတို့၏သားသမီးများသည်လည်း အဆိုပါ အကြမ်းဖက်မှုများကို မြင်တွေ့နေရကြောင်း ပြောခဲ့ကြသည်။

ကျွန်မကို သူ့လက်သီးနဲ့ထိုးတာ၊ ကျွန်မလည်း ရုန်းပြီးသူ့ကိုပြန်တွန်းတာပဲ၊ ဒါပေမယ့် သူကပိုသန်တာပေါ့။ ကျွန်မ ရုန်းတော့ ကျွန်မကိုအခန်းထဲက နေလှေကားတစ်လျှောက်လုံး ဒရွတ်တိုက်ဆွဲသွားတာ၊ ဆွဲသွားတော့ လှေကားအောက်ကို ပြုတ်ကျတာပေါ့။ အောက်လည်းရောက်ရော သွေးတွေထွက်လာတာ။ အဲ့ဒါ ကလေးရှေ့မှာ လုပ်တာ။ ကျွန်မသေပြီထင်လို့ကလေးကငိုတာပေါ့။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)

ကလေးများကိုယ်တိုင်လည်း အထူးသဖြင့်ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုဖြစ်စဉ်တွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မိပါက အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံကြရသည်။ အခြားအမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ပြောပြချက်အရ ‘သူကကျွန်မကို ထိုးတော့ ကလေးကငိုတယ်။ ကျွန်မက ကလေးကိုအပြင်ထွက်သွားလိုက်ဖို့ ပြောတယ်။ သူလက်လွန်သွားမှာ ကြောက်လို့ပေါ့နော်။ ဒါပေမယ့် ကလေးကကျွန်မနောက်ပဲ ငိုပြီးလိုက်တယ်။ လိုက်တော့ သူကဘာမှ မပြောဘဲ ကလေးကိုဆွဲပြီး ကုတင်ပေါ်ပစ်တင်လိုက်တာ၊ လက်ဆစ်ပြုတ်သလိုဖြစ်သွားတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၉ နှစ်)။

အနုတ်သဘောဆောင်သောမိသားစုပတ်ဝန်းကျင်သည် ကလေးများနှင့် မိဘများအကြား ဆက်ဆံရေးအပြင် ကလေးများ၏ အထွေထွေကျန်းမာရေးကိုလည်း ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ ယင်းသည် လက်တွဲဖော်၏ အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုများမှ ကလေးများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအပေါ် သက်ရောက်နေသော နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြုလုပ်ထားသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များ နှင့်လည်းကိုက်ညီမှုရှိသည် (Dong et al. 2004)။ အမျိုးသမီးများပြောပြချက်အရ ကလေးများသည်အကြမ်းဖက်မှုအပေါ်ထိတ်လန့်နေကြပြီး အကြမ်းဖက်သူ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ဖခင်ဖြစ်သူကိုလည်း ကြောက်ရွံ့နေကြသည်။ အထူးသဖြင့် ကြီးလာသောအခါ အချို့ကလေးများသည် ဒေါသထွက်တတ်ကြပြီး မိခင်ကိုယ်စား ခုခံကာကွယ်ပေးရန်ကြိုးပမ်းလာကြသည်။ ‘ကျွန်မသားလေးကဆို အမြဲပြောတယ်။ သားတို့ အတူတူထွက်သွားရအောင်ဆိုပြီး။ သူ့အဖေက ကျွန်မကိုအမြဲရိုက်နှက်နေတာကိုး။ သူ့ဆိုအိမ်မှာ မနေချင်ဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၆နှစ်)။ အချို့ကလေးများမှာမူ အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားပါက ပုန်းရှောင်တတ်ကြသည်။ အချို့ယောက်ျားကလေးများမှာ မိခင်အပေါ် အနုတ်သဘောဆောင်သော သို့မဟုတ် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော သဘောထားများထားတတ်လာသည်။ ယင်းသည် ၎င်းတို့ ဖခင်များပြုမူသည့်အတိုင်း ရှိသေလေးစားမှုမရှိခြင်းနှင့် ယောက်ျားဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လူမှုရေးစံပုံစံများနှင့် ဆက်စပ်နေနိုင်သည်။

သတိပြုမှတ်သားစရာကောင်းသောအချက်မှာ မိခင်ဖြစ်သူ/အမျိုးသမီးများသည် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်တတ်သော အိမ်ထောင်ဖက်ကိုမစွန့်ခွာနိုင်ရခြင်း၏အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ ၎င်းတို့၏ကလေးများ ကောင်းစားရေးကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အကြမ်းဖက်မှုများသည် ကလေးများအပေါ်တွင်လည်း အနုတ်သဘောဆောင်သော သက်ရောက်မှုများရှိနေပြီး တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုမရှိသော အနိုင်အထက်ပြုသည့် မိသားစုပတ်ဝန်းကျင်ကိုဖြစ်စေကာ ကလေးများ၏ကျန်းမာသုခအပေါ်တွင်လည်း ရေရှည်

သက်ရောက်မှုများရှိနေကြောင်းမှာ အထင်အရှားပင်ဖြစ်ပါသည် (Fry, McCoy and Swales 2012)။ ဤသည်ကိုအခန်း (၅) တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြသွားပါမည်။

၄. ၅ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များ

အကြမ်းဖက်မှုများတွေ့ကြုံခံစားနေရသော အမျိုးသမီးများသည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ ကွဲရဲ ဖြစ်တင်ခြင်း၊ ရှောင်ဖယ်ခံရခြင်း၊ စိုးရိမ်မှုလွန်ကဲခြင်းကဲ့သို့သော လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များနှင့် ရင်ဆိုင်ကြရသည်။

၄. ၅. ၁ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ကွဲရဲဖြစ်တင်ခံရခြင်း

လူမှုရေးဝေဖန်မှုအခြေအနေတွင် “ပတ်ဝန်းကျင်” ဟူသောအသုံးအနှုန်းကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ သောအမျိုးသမီးအများအပြားမှ သုံးခဲ့ကြသည်။ ယင်းသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောအဓိပ္ပါယ်ရှိနိုင်သော်လည်း (အသုံးအနှုန်း၏ ဆိုလိုရင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ယေဘုယျ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းကို ညွှန်းဆိုခြင်းဖြစ်နိုင် သော်လည်း) အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့နေထိုင်သည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ ဆွေမျိုးများ၊ သူငယ်ချင်းများ၊ အိမ်နီးချင်းများကို အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့်ဆိုလိုသည်။ အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏ အကြမ်းဖက်ခံရသည့်အတွေ့အကြုံများကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အတင်းအဖျင်းပြောခံရမည်၊ သွားပုတ် လေလွင့်ပြောဆိုခံရမည်ကို စိုးရိမ်မိကြောင်းပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ အရက်သောက်ပြီးရိုက်နှက်တတ်သော အမျိုးသားတစ်ဦး၏ဇနီးဖြစ်သူ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကမူ ‘ကျွန်မက တစ်ချိန်လုံး အရက်သောက်နေတဲ့ အရက်သမားမိန်းမဆိုတော့ လင်စိတ်သားစိတ်မကုန်သေးဘူးလို့ ထင်နေကြတယ်။ ကျွန်မ သနပ်ခါးလိမ်း၊ နှုတ်ခမ်းနီဆိုး၊ လှလှပပ ဝတ်ပြီးဈေးသွားပြီဆိုရင် ကြည့်ပါလား၊ သူက ပြင်မှာဆင်မှာပေါ့၊ နောက် ယောက်ျားလိုချင်နေတာကိုး ဆိုပြီးပြောကြတယ်’ ဟုပြောပြသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၃နှစ်)။ အခန်း (၃) တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ခင်ပွန်းသည်မဟုတ်သော အမျိုးသား တစ်ဦးဦးမှ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းခံခဲ့ရသော အမျိုးသမီးများသည်လည်း ၎င်းတို့၏ လိင်မှုဆိုင်ရာဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ပတ်သက်၍ပတ်ဝန်းကျင်မှရှုတ်ချပြောဆိုမည်ကို အထူးစိုးရိမ်ကြသည်။ ဤသည်မှာ အမျိုးသမီးများ ဆိုလျှင် လိင်မှုဆိုင်ရာစင်ကြယ်ရမည်၊ အပျိုစင်ဖြစ်ရမည်၊ လိင်နှင့် လိင်အကြမ်းဖက်မှုများအကြောင်း ပွင့်လင်းစွာ ပြောဆိုဆွေးနွေးခြင်းမပြုရ အစရှိသည့် စံနှုန်းများကြောင့်ဖြစ်နိုင်ပါသည် (GEN 2014)။

အဆိုပါစိုးရိမ်ပူပန်မှုများသည် နေရာဒေသအသီးသီးတွင်ပြုလုပ်ခဲ့သော ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးခြင်းရလဒ်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိပါသည်။ ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများသည် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အဓမ္မပြုကျင့်သူများ၏သားကောင်မဖြစ်စေရန်အတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ ဝတ်စားဆင်ယင်သင့် သည်၊ ညရေးညတာအပြင်ထွက်ခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်သင့် သည်ဟု ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည် (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေး ခြင်း၊ လွိုင်ကော်၊ အသက် ၁၈နှစ်မှ ၂၅နှစ်ကြား အမျိုးသမီးများ)။ တစ်ဦးချင်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများ၏ ပြောပြချက်အရ အနိုင်အထက်ပြု ကျင့်ခံရသူအား အပြစ်တင်ဝေဖန်ခြင်းနှင့် လိင်မှုဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားခံရပါကလည်း အမျိုးသမီးများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိပါးပြောဆိုခံရခြင်းကြောင့် နောက်ဆက်

“ပတ်ဝန်းကျင်၌နာမည်ပျက်နှင့် နေခြင်းအနှိမ်ခံရခြင်းမှာ ပုံသေမဟုတ်ဘဲ အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ဇာတ်လမ်းအတွင်း တွင်ပင်သူမ၏ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သူမအား နှိမ်သောသူများရှိသကဲ့သို့ထောက်ခံ အားပေးသူများလည်း ရှိသည်ဟုသိရသည်။”

တွဲရလဒ်အားဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသူ အမျိုးသမီးများသည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် မထိတွေ့ရအောင် မိမိဖာသာရှောင်နေပြီး အကူအညီမတောင်းခံဘဲနေကြသည်။ ‘အဲဒီကိစ္စလည်းဖြစ်ပြီးရော အဖေက ခရီးကနေပြန်ရောက်လာတယ်။ ဒီမှာဖြစ်ပျက်သွားတာတွေကို တခြားလူတွေက အဖေ့ကို ပြန်ပြောပြကြတယ်။ သူတို့က ကျွန်မကို ယောက်ျားတွေနဲ့ ဖောက်ပြန်နေတယ်ဆိုပြီးတော့ စွပ်စွဲကြတယ်။’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၃ နှစ်) ဟု အမျိုးသမီး တစ်ဦးကဆိုသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အဆိုပါ အမျိုးသမီးသည် ‘ရှက်လွန်းသောကြောင့်’ သူမနေထိုင်ရာရွာမှထွက်ခွာခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ပတ်ဝန်းကျင်၌နာမည်ပျက်နှင့်နေရခြင်း၊ အနှိမ်ခံရခြင်းမှာ ပုံသေမဟုတ်ပေ။ အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ဇာတ်လမ်းအတွင်းတွင်ပင် သူမ၏ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သူမအား နှိမ်သောသူများရှိသကဲ့သို့ ထောက်ခံအားပေးသူများလည်း ရှိသည်ဟုသိရသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သောရွာတွင်း၌ အဓမ္မပြုကျင့်ရန် ကြိုးစားခံရသူ အမျိုးသမီးကို သူမအသိုင်းအဝိုင်းရှိ မိတ်ဆွေများက ရဲစခန်းတွင် အမှုဖွင့်ရန်ပံ့ပိုးကူညီခဲ့ကြသည်။ အခြား ဖြေဆိုသူများကလည်း ၎င်းတို့၏ အိမ်နီးချင်းများက ငွေကြေး၊ နေစရာများပေး၍ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ၎င်းတို့သည် ကလေးများဘက်ကပင် ကာကွယ်ပေးကြသည်ဟုဆိုသည်။ ‘ညဘက်ဆိုရင် ကျွန်မ သမီးအကြီးလေးကို ခေါ်ပြီး တခြားအိမ်တွေမှာ လိုက်ပုန်းနေရတယ်။ ရပ်ကွက်ထဲက လူတိုင်းကတော့ ကျွန်မတို့အကြောင်းကို သိပြီးသားဆိုတော့ သနားပြီးလက်ခံကြပါတယ်’ ဟု အမျိုးသမီးတစ်ဦးကဆိုသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၅နှစ်)။ အလားတူ ကွဲလွဲသည့် အခြေအနေများကိုလည်း ဦးတည်အုပ်စုဆွေးနွေးပွဲများတွင် တွေ့ရသည်။ ဦးတည်အုပ်စုဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပခဲ့သော ဒေသအများစုမှပါဝင်သူများသည် အကြမ်းဖက်သူများကို မနှစ်မြို့ကြဘဲ အနိုင်အထက်ပြုခံရသော အမျိုးသမီးများအပေါ် ကိုယ်ချင်းစာနာသနားကြသည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ခင်ပွန်းသည်အား စွန့်ခွာသွားမည်ဆိုပါကလည်း ‘ဂုဏ်သိက္ခာထိခိုက်နိုင်သည်’ဟု ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသမီးများ၏စိုးရိမ်မှု၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ နှိမ်ချမှုနှင့်ပံ့ပိုးမှုတို့အကြား ကွာဟချက်များကြောင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသောအမျိုးသမီးများသည် လူမှုရေးအရ နာမည်ပျက်ခြင်းနှင့် အနှိမ်ခံရခြင်းကို ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်တစ်ခုကဲ့သို့ပင် စွဲမှတ်ခံယူလာကြသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှု တွေ့ရှိချက်များအရ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ပတ်ဝန်းကျင်မှ တစ်ဦးချင်း သို့မဟုတ် စုပေါင်းပံ့ပိုးမှုများ ရရှိနေကြသော်လည်း ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ပတ်ဝန်းကျင်အသိုင်းအဝိုင်းတွင် လွှမ်းမိုးနေသောလူမှုရေးစံနှုန်းများနှင့် နှိမ်ချဆက်ဆံမှုများကြောင့် ရွေးချယ်စရာများ နည်းပါးနေကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

၄.၅.၂ လူမှုရေးအရပုပန်မှုနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှရှောင်ဖယ်နေထိုင်ခြင်း

အမျိုးသမီးအချို့သည် စိတ်ပူပန်မှုများခံစားရပြီး နေအိမ်မှအပြင်ထွက်ရန်ကြောက်ရွံ့သည်ဟု ပြောဆိုခဲ့ကြပါသည်။ ဤသည်မှာ သုတေသနတစ်ခု၏ တွေ့ရှိချက်ဖြစ်သော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ ရှောင်ဖယ်နေထိုင်ခြင်းသည် ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်မှ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း၏ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးတစ်ခုဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ဖြစ်စေနိုင်သော ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်ဆိုသည့် တွေ့ရှိချက်နှင့် ကိုက်ညီနေပါသည် (Warrington 2001; Fulu 2013)။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ဒဏ်ရာများကို အခြားသူများအား မမြင်စေလိုသောကြောင့် အိမ်တွင်းပုန်းနေရကြောင်း ပြောပြကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုသို့နေထိုင်ခြင်းမှာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း၏ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများဖြစ်သော မိမိကိုယ်ကိုယ်

တန်ဖိုးထားယုံကြည်မှုလျော့နည်းလာပြီး အခြားသူများထက် နိမ့်ကျသည်ဟုထင်မြင်ခံစားရစေသော စိတ် ခံစားမှုဆိုးကျိုးများနှင့်လည်း ချိတ်ဆက်နေပါသည်။ ‘တစ်ခါက ကျွန်မကို ထမီအသစ်တစ်ထည်လောက် ဝယ်ပေးဖို့တောင်းဖူးတယ်။ ကျွန်မလည်းအသက်ရလာပြီဆိုတော့ ဘုရားသွား ကျောင်းတက်လုပ်ချင် တယ်။ သူက ကျွန်မကို မကောင်းတဲ့မိန်းမ၊ နင့်အသက် နင့်အရွယ်နဲ့ အဝတ်အစား အသစ်တွေဝတ်ပြီး ဘယ်သွားချင်နေတာလဲတဲ့ . . . အဲ့ဒါနဲ့ပဲ ကျွန်မ ဘယ်မှသိပ်မသွားဖြစ်တော့ဘူး။ အိမ်မှာပဲနေတယ်။’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက်၃၇နှစ်)။ အခြား အမျိုးသမီးတစ်ဦးကမူ လူများ သို့မဟုတ် အများ ပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သော နေရာများကို ကြောက်ရွံ့သည်ဟုပြောဆိုခဲ့ပြီး ယင်းမှာအခြားသူများကို ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့နေခြင်းနှင့် ဆက်နွှယ်နေနိုင်ပါသည်။ ‘ကျွန်မ လူတွေကိုကြောက်တယ်။ လူတွေကပဲ ကျွန်မကိုဒုက္ခပေးနိုင်တာလေ။ အဲ့ဒါကြောင့်မို့လို့ အများအားဖြင့် တစ်ယောက်တည်းပဲနေတယ်။ ကျွန်မ အမျိုးတွေအိမ်မှာတောင် သွားမအိပ်ဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊အသက် ၂၆ နှစ်)။

လူ့အသိုင်းအဝိုင်းမှရှောင်ဖယ်နေထိုင်ခြင်းသည် မိမိတစ်ဦးတည်းသာ အကြမ်းဖက်မှုများကို အမြဲတစေခံစားနေရသည်ဆိုသည့် ခံစားချက်မျိုးကို ပိုမိုဆိုးရွားစေကာ အကူအညီအထောက်အပံ့များ ရှာဖွေနိုင်စွမ်းကို ထိခိုက်စေသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက သူမ၏အဖြစ်အပျက်ကို အခြားသူများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကာ ‘တခြားသူတွေလည်း ကျွန်မလိုမျိုး ပြဿနာရှိကြပေမယ့် သူတို့ကစကားပဲများကြတာ။ ကျွန်မလိုအထိုးခံရတဲ့သူ တစ်ယောက်မှမရှိဘူး’ ဟုဆိုသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊အသက် ၃၉ နှစ်)။ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများသည် မိသားစုအတွင်း၊ အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ဆက်ဆံရေးကိုလည်း ထိခိုက် စေပါသည်။ အချို့အမျိုးသမီးများသည် မိသားစုများထံမှ အကူအညီရရှိမည်ဟု မမျှော်လင့်သောကြောင့် မိမိတို့၏ပြဿနာများကို ၎င်းတို့အားမပြောပြကြပေ။ မိမိတို့၏ပြဿနာများကို ပြောပြဖူးသော အခြား အမျိုးသမီးများသည်လည်း အနိုင်အထက်ပြုသော ခင်ပွန်းသည်ထံသို့ ပြန်သွားမည်ဆိုသည်ကိုသိသော ကြောင့် မိသားစုဝင်များမှ ကူညီရန်တွန့်ဆုတ်နေသည်ကိုလည်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။

တစ်ခါတစ်လေကျရင် ကျွန်မနဲ့ရင်းနှီးတဲ့သူငယ်ချင်းဆီမှာသွားနေတယ်။ ကျွန်မမှာ မောင်နှမတွေရှိပါ တယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီလင်ဆိုးနဲ့ ဆက်ပေါင်းနေတဲ့အတွက် ကျွန်မကိုသိပ်လက်မခံချင်ကြဘူး။ သူ့ကို မကွဲတာကလည်း ကလေးတွေအတွက်ပေါ့နော်။ ကျွန်မမောင်နှမတွေက ဒီလောက်တောင် ထိုးနှက် ရိုက်ပုတ်နေတာကို ဆက်ပေါင်းနေလို့ဆိုပြီး ကျွန်မကို မကြိုက်ကြဘူး။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၄၉ နှစ်)

အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော ခင်ပွန်းသည်ထံသို့သာ ပြန်သွားသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား စဉ်ဆက်မပြတ်ကူညီ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းမှာလည်း အခက်အခဲတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ နောက်ဆုံးဆုံးဖြတ်ချက်သည် ကာယကံရှင်အမျိုးသမီးအပေါ်တွင်သာ မူတည်နေသောကြောင့်ဖြစ်ပါ သည်။ ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့သူတစ်ဦးက အကြမ်းဖက်တတ်သော ခင်ပွန်း သည်ထံသို့ပင် မကြာခဏပြန်သွားသော သူငယ်ချင်းတစ်ဦးအပေါ် စိတ်ပျက်မိပြီး နောက်ဆုံးတွင် ‘စိတ်ကုန်ပြီး သူ့ကိုဆက်မကူညီတော့ဘူး’ ဟုပြောပြခဲ့သည် (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ လှိုင်ကော်၊ အသက်၂၆နှစ်အထက် အမျိုးသမီးများ)။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးအများအပြားမှာ မိသားစုဝင်များထံမှ အကူအညီအတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ရရှိခဲ့သည်ဟု ပြောဆိုထားပြီး ယင်းတို့ကို ဆက်လက်ဖော်ပြမည့် အခန်းတွင် ဆွေးနွေးသွားပါမည်။

အခန်း (၅)။ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်နည်းဗျူဟာများနှင့် အကူအညီရယူသည့်ပုံစံများ

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- အမျိုးသမီးများသည် သည်းခံခြင်း၊ ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်းသည် ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်ရမည့် မယားဝတ္တရားများဟု မှတ်ယူထားသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ခံစားချက်များနှင့်ဒဏ်ရာများကို တစ်ဦးတည်းမြို့သိပ်ထားကြသည်။
- အသိုင်းအဝိုင်း၏ ပံ့ပိုးမှုရသောသူများသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော ခင်ပွန်းသည်၏ ရန်မှ မိမိကိုယ်ကိုယ်ကာကွယ်ရန် ပို၍လိုလိုလားလားရှိတတ်ကြသည်။
- အမျိုးသမီးအချို့မှာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်သော ခင်ပွန်းသည်များအား ပြန်လည်ခုခံတိုက်ခိုက်ကြသော်လည်း အများအားဖြင့် ၎င်းတို့သာဆိုးရွားစွာအနာတရဖြစ်လေ့ရှိပြီး နောက်ဆုံးတွင် ခင်ပွန်းသည်နှင့် ၎င်းတို့အကြား ခွန်အားကွာဟမှုကိုသာ သိရှိလာရသည်။
- အမျိုးသမီးများမှာ ၎င်းတို့၏သူငယ်ချင်းများ၊ မိသားစုဝင်များနှင့်တိုင်ပင်လေ့ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့ထံမှ ကွဲပြားသော အကြံဉာဏ်အမျိုးမျိုးသာ ရရှိကြသည်။
- အမျိုးသမီးမှာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့် နှိပ်စက်ခံရခြင်းအတွက် ဆေးခန်းသွားပြီးကုသမှုခံယူရန် မရှိသလောက်ရှိပြီး အိမ်တွင်သာ ကုသတတ်ကြသည်။
- သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များ သို့မဟုတ် ရှေ့နေများထံ တိုင်တန်းသောအမျိုးသမီးများသည် မိတ်ဆွေ သို့မဟုတ် ဆွေမျိုးများနှင့်အတူသွားလေ့ရှိသည်။
- အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခံရမှုများကို ရပ်ကွက်လူကြီးများ၊ ရဲများသို့တိုင်တန်းသောအခါတွင်လည်း အဆိုပါ အာဏာပိုင်များမှအရေးယူဆောင်ရွက်ပေးခြင်းအနည်းငယ်သာရှိသည်။ သို့မဟုတ် လုံးဝရှိမနေပေ။ ယင်းက အမျိုးသမီးများအား အကူအညီမဲ့ပြီး ပိုမိုထိခိုက်လွယ်သောခံစားမှုမျိုးကို ဖြစ်စေသည်။
- အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အာဏာပိုင်များကို တိုင်တန်းသောအခါ သို့မဟုတ် ဥပဒေရေးရာအထောက်အပံ့ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများကို အသုံးပြုသောအခါ ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်လုံခြုံရေးအတွက်အန္တရာယ်ရှိကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းတို့ပြောပြသောအကြောင်းအရာများကို လျှို့ဝှက် ထိန်းသိမ်းပေးမှုမရှိခြင်းနှင့် လူမှုရေးအရ အကာအကွယ်ပေးသောလုပ်ငန်းများ (ဥပမာ-အမျိုးသမီးအား အကာအကွယ်ပေးသည့်အနေဖြင့် သီးခြားနေရန်အမိန့်များ ထုတ်ပေးခြင်း၊ နားခိုရာနေရာဖန်တီးပေးခြင်း) မရှိခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။
- ကလေးတစ်ယောက်တွင် မိခင်၊ ဖခင်စုံစုံလင်လင်ရှိသင့်သည်ဟု အမျိုးသမီးများစွာ၏ ယုံကြည်လက်ခံထားမှုနှင့် သားသမီးများအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများသည် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်တတ်သော ခင်ပွန်းသည်ကိုမစွန့်ခွာရခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်းဖြစ်သည်။
- အမျိုးသမီးများသည် ငွေကြေးအားဖြင့်မိမိကိုယ်တိုင်ရပ်တည်ရန်နှင့် အိမ်ထောင်ကွဲ အမျိုးသမီးများအပေါ် လူမှုရေးအရ ခွဲခြားနှိမ်ချမှုများကို စိုးရိမ်ကြသည်။

ရှေ့အခန်းနှစ်ခန်းတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများတွေ့ကြုံခဲ့ရသော ၎င်းတို့၏ ခင်ပွန်းနှင့်အခြားအမျိုးသားများ၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများနှင့် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို ဖော်ပြ ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့စဉ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် အမျိုးသမီးများသည် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုများကို ၎င်းတို့အနေဖြင့် မည်ကဲ့သို့ကိုင်တွယ်ခဲ့ကြကြောင်း၊ နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများကို လျော့နည်းနိုင်သမျှ လျော့နည်းအောင် မည်ကဲ့သို့ကြိုးစားခဲ့ကြကြောင်းကိုပါ ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ အဆိုပါ နည်းဗျူဟာများသည် အမျိုးသမီးများနိစ္စရည် လုပ်ဆောင်နေရသော စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများနှင့် အနိုင်ကျင့် နှိပ်စက်ခံရခြင်း၏ အကျိုးဆက်များကို ၎င်းတို့ တတ်စွမ်းသမျှလျော့နည်းရန် ကြိုးပမ်းကြကြောင်း ညွှန်ပြ နေပါသည်။

၅. ၁ မိမိဖာသာကုစားနိုင်သည့်နည်းဗျူဟာများ

အမျိုးသမီးများသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းခဲ့သည့် နည်းလမ်းများ သို့မဟုတ် မိမိဖာသာကုစားနိုင်သည့်နည်းဗျူဟာများအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်သည့် နည်းဗျူဟာများစွာကိုပါ ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါနည်းလမ်းများတွင်တရားနာခြင်း၊ ဆုတောင်းခြင်း သို့မဟုတ် အချိန်ယူ၍ တိတ်ဆိတ်စွာနေခြင်း၊ အချိန်ယူ စဉ်းစားခြင်းနှင့် အနားယူခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ ‘တစ်ခါတစ်လေကျရင် ခပ်လှမ်းလှမ်းက ရေတိုင်နားမှာသွားထိုင်နေလိုက်တယ်။ စိတ်သက်သာရာရပြီး စိတ်တည်ငြိမ်သွားတဲ့အထိ အဲ့မှာပဲ ထိုင်နေလိုက်တယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၀ နှစ်)။ အခြားအမျိုးသမီးတစ်ဦးကလည်း ‘ရေမိုးချိုးလိုက်တယ်၊ ဘုရားစာရွတ်တယ်။ ကျွန်မဆီက မုန့်ဝယ်စား မယ့်ဖောက်သည်တွေအပါအဝင် သတ္တဝါအားလုံးကို အမျှဝေတယ်။ အဲ့လိုလုပ်ပြီးရင် စိတ်သက်သာ သွားတယ်’ ဟုဆိုသည် (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၃ နှစ်)။ အမျိုးသမီးအများအပြားမှာ ၎င်းတို့၏ဒေါသ၊ ဝမ်းနည်းပူဆွေးမှုများ၏ထွက်ပေါက်အနေဖြင့် ငိုကြွေးခဲ့သည့်အချိန်များအကြောင်းကို ပြောပြခဲ့ကြသည်။ အခြားအမျိုးသမီးများမှာ သားသမီးများနှင့် ဘဝအဓိပ္ပါယ်ရှာဖွေခြင်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ကြံ့ခိုင်အောင်တည်ဆောက်နေထိုင်ကြသည်။ ‘ကျွန်မ ကလေးတွေနဲ့ခွဲမနေနိုင်ဘူး။ ကလေးတွေကိုပစ် သွားရင် ကျွန်မဟာအသုံးမကျတဲ့ မိခင်တစ်ယောက်ဖြစ်သွားမှာပေါ့။ ကြက်မကြီးတွေတောင်မှ သူ့သား သမီးကို စောင့်ရှောက်နိုင်သေးတာပဲလေ၊ ကျွန်မက ဘာလို့မလုပ်နိုင်ရမှာလဲ။ ကျွန်မဘဝအချိန်တွေကို ငိုကြွေးရင်းနဲ့ပဲ အကုန်မခံနိုင်ဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၃ နှစ်)။

အများဆုံးအသုံးပြုသော ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနည်းမှာ ‘တိတ်ဆိတ်စွာနေခြင်း’၊ ‘စိတ်ရှည်ခြင်း’ သို့မဟုတ် ‘သည်းခံခြင်း’ တို့ဖြစ်သည်။ ယင်းတွင် အနိုင်ကျင့်နှိပ်စက်ခံရမှုများကို အခြားသူများ မသိ အောင်၊ မကြားအောင် ရှောင်ရှားရန် စိတ်ဒဏ်ရာ သို့မဟုတ် နာကျင်ခံစားရမှုများကို မြှိုသိပ်ထားခြင်း၊ ဖွင့်ဟပြောဆိုရန် ငြင်းဆန်ခြင်းတို့လည်း ပါဝင်သည်။

ကျွန်မစိတ်ရှည်အောင်ကြိုးစားသင့်တယ်လို့ထင်တယ်လေ။ ကျွန်မသာ ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်မယ်ဆိုရင် ကျွန်မရဲ့ ပြဿနာတွေ၊ အခုခံစားနေရတာတွေဟာ အဆုံးသတ်သွားမှာပဲ။ ကျွန်မက ရက်လည်းရှက်ပြီး ကူရှေ့ သိက္ခာမဲ့တဲ့လူလည်းမဟုတ်တော့ မကွဲချင်ဘူးလေ။ ဒါပေမယ့် သူကတစ်နေ့တစ်ခြား ပိုပိုဆိုးလာတယ်။ တစ်ခါတစ်လေတော့လည်း ကျွန်မဘာကြောင့် ဒီလောက်သည်းခံနေရသလဲဆိုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကို ပြန်မေးမိတယ်။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)

အဆိုပါနည်းဗျူဟာများသည် မြန်မာအမျိုးသမီးတစ်ဦးဆိုသည်မှာ မည်သို့ဖြစ်ရမည်ဆိုသည့် ကျယ်ပြန့်စွာ လက်ခံထားသော လူမှုရေးစံနှုန်းများဖြစ်သည့် ခင်ပွန်းသည်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက နိမ့်ကျခြင်း၊ ဩဇာအာဏာမရှိခြင်းနှင့် မိသားစု “ငြိမ်းချမ်းမှု” ရှိစေရန် မိမိလိုအပ်ဆန္ဒများကို ချိုးနှိမ်ရခြင်းတို့ကို ထင်ဟပ်ပြသနေသည်။ အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများအား တိတ်ဆိတ်နေစေသော၊ အကြမ်းဖက်မှုများကို တုံ့ပြန်ရန်နှင့်အဆုံးသတ်ရန် တက်ကြွစွာ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းကို ချိုးနှိမ်ထားသော အဆိုပါစံနှုန်းများ၏ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို ရရှိလာသောအချက်အလက်များမှ ဖော်ပြနေသည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့တွင် ပတ်ဝန်းကျင်၏ ပံ့ပိုးမှုများရှိနေကြောင်းသိရသော အခါတွင်မူ မိမိကိုယ်ကိုနှုတ်အားဖြင့် ခုခံကာကွယ်စွမ်း၊ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းမဖြစ်မီ လုပ်ဆောင်ချက်များလုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း ပိုရှိကြသည်။ ‘အရင်ကတော့ သူဘာပြောပြော ကျွန်မငြိမ်ခံနေတယ်။ အခုတော့မရတော့ဘူး။ သူငယ်ချင်းတွေကလည်း ပြန်ပြောဖို့ သင်ပေးတယ်။ အမြဲငြိမ်နေဖို့ မလိုဘူးဆိုတာ အခုတော့သိလာပြီ။ အရင်ကဆို ဘာမှပြန်မပြောခဲ့လို့ တစ်ယောက်တည်းခံစားနေခဲ့ရတာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ ၄၀ နှစ်)။

‘အရင်ကတော့ သူဘာပြောပြော ကျွန်မ ငြိမ်ခံနေတယ်။ အခုတော့ မရတော့ဘူး။ သူငယ်ချင်းတွေကလည်း ပြန်ပြောဖို့ သင်ပေးတယ်။ အမြဲငြိမ်နေဖို့ မလိုဘူးဆိုတာ အခုတော့သိလာပြီ။ အရင်ကဆို ဘာမှပြန်မပြောခဲ့လို့ တစ်ယောက်တည်း ခံစားနေခဲ့ရတာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ ၄၀ နှစ်)

များသောအားဖြင့် အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော နေရာများတွင် မဖွယ်မရာထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် လိင်မှုဆိုင်ရာထိပါးနှောင့်ယှက်ခံရသည့် အတွေ့အကြုံများကို ပြန်ပြောပြကြသည့်အခါ ‘ဘာမှပြန်မလုပ်ခဲ့ဘူး’ဟုသာ အမျိုးသမီးများက ပြောကြသည်။ အထူးသဖြင့် ဘတ်စ်ကားပေါ်၌ မဖွယ်မရာထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် ထိပါးစော်ကားခံရခြင်းမျိုး ကြုံတွေ့ဖူးသည်ဟု အမျိုးသမီးအများအပြားကဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများသည် ကျူးလွန်သူအား ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းခြင်းထက် ဘတ်စ်ကားပေါ်တွင် အခြားတစ်ဖက်သို့ တိတ်ဆိတ်စွာ နေရာရွှေ့သွားခြင်း၊ ကားပေါ်မှဆင်းလိုက်ခြင်းတို့ကိုသာပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ထိုသို့ ကိုင်တွယ်သည့်နည်းမှာ အမျိုးသမီးများ၏ “အရှက်အကြောက်ကြီးမှု” ဆိုသည့်သဘောထားများနှင့် များစွာဆက်စပ်မှုရှိပါသည်။

ဤကဲ့သို့သော သည်းခံပြီးတိတ်ဆိတ်စွာနေထိုင်သည့်နည်းဗျူဟာကို ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲတွင်လည်း ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။ သို့ရာတွင်အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိသာ လုပ်နိုင်သည်ဟု ဆိုခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ‘တစ်ကြိမ် တစ်ခါသာဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုရင်တော့ သည်းညည်းခံသင့်တယ်။ ဒါပေမယ့် သည်းခံတယ်ဆိုတဲ့နေရာမှာလည်း အတိုင်းတာတော့ရှိတယ်။ တစ်ချိန်လုံးရှိက်နှက်နေရင်တော့ အဲ့ဒီယောက်ျားကိုစွန့်ခွာသင့်တယ်’ (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးခြင်း၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် (၂၆) နှစ်အထက် အမျိုးသမီးများ)။ အဆိုပါအကြံပြုချက်ကို ဦးစားပေးလေ့လာဆန်းစစ်သည့် နေရာနှစ်နေရာ (ရန်ကုန်နှင့် မော်လမြိုင်) အပြင် ဒုတိယဦးစားပေးနေရာများ၌လည်း အလားတူဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဤသည်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ရင်ဆိုင်သည့်အခါ ‘သည်းခံမှုအတိုင်းအတာ’ တစ်ခုအထိ သတ်မှတ်ထားသည်ဆိုသည့်အချက်ကို မြန်မာနိုင်ငံရှိနေရာဒေသအသီးသီးတွင် ထောက်ခံထားကြကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးရာ၌ အိမ်ထောင်ကွဲခြင်းကို ပြင်းထန်စွာ ကန့်ကွက်ကြပြီး ယင်းနှင့်ပတ်သက်သောစံနှုန်းများမှာ လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ အခြေအနေ

©Maria Lopez Yuste 2014

အလိုက်ကွဲပြားနိုင်သော်လည်း လူတို့၏အပြုအမူအပေါ်သက်ရောက်နိုင်သောအင်အား ရှိနေသေးကြောင်း ပြသနေသည်။ အိမ်ထောင်ကွဲခြင်းဆိုင်ရာ လူမှုရေးတုံ့ပြန်မှုများအကြောင်းကို ဤအခန်း၏အပိုင်း (၅. ၄) တွင်ဆက်လက်ဖော်ပြသွားပါမည်။

၅. ၂ မိမိကိုယ်ကိုခုခံကာကွယ်သည့်နည်းများ

အမျိုးသမီးများသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရချိန်တွင် မိမိကိုယ်ကိုခုခံကာကွယ်သည့် နည်းလမ်း မျိုးစုံကို သုံးတတ်ကြသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့်အမျိုးသမီးများ၏ လေးပုံတစ်ပုံနီးပါးသည် ၎င်းတို့ ခင်ပွန်းသည်များက ၎င်းတို့ကို ကိုယ်ထိလက်ရောက်ရိုက်နှက်သောအခါ ပြန်လည်ထုချိတ်ကြသည်^{၁၇} ဟုပြောပြကြသည်။ အမျိုးသမီးများသည် မိမိကိုယ်မိမိကာကွယ်နိုင်ရန် ကိုယ်ထိလက်ရောက် ပြန်လည် တုံ့ပြန်လေ့ရှိကြသော်လည်း ၎င်းတို့ခုခံနိုင်သည့်ခွန်အားမှာ မိမိကိုယ်ကို ထိခိုက်မှုမရှိအောင်၊ အန္တရာယ်ကို ရှောင်လွှဲနိုင်လောက်အောင် တတ်စွမ်းနိုင်ခြင်းမရှိကြောင်းသိကြသည်။ ‘သမီးက သူ့ကိုကုတ်ဆွဲတယ်၊ ကိုက်တယ်၊ ဒါပေမယ့် သူ့သမီးကို ရိုက်တာမရပ်ဘူး။ သူ့အသားနာရင်ပိုလုပ်တယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် အသက် ၂၈ နှစ်)။ အမျိုးသမီးများသာ ၎င်းတို့ကိုတိုက်ခိုက်သည့် အမျိုးသားများထက် ပိုမိုဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရကြသည်။ လျှင်ကော်မြို့ရှိ ဦးတည် အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေး

^{၁၇} အချို့သောလေ့လာဆန်းစစ်မှုများအရ အမျိုးသမီးများမှ အမျိုးသားများအား အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခြင်းမှာ အမျိုးသားများမှ အမျိုးသမီးများအား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်သည့် ပမာဏနှင့်အတူတူပင်ဖြစ်သည်ဟုဆိုထားပါသည် (Whitaker, Haileyesus and Saltzman ၂၀၀၇)။ သို့ရာတွင် အဆိုပါဆန်းစစ်ချက်များကိုဝေဖန်သူများကမူ အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ပွားသောအခြေအနေ ဥပမာ အမျိုးသမီးများ ကိုယ်ထိလက်ရောက်အကြမ်းဖက်ခြင်းမှာ တိုက်ခိုက်လိုသောသဘောဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည်၊ ခုခံလိုသောသဘောဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည်၊ အကြမ်းဖက်လိုစိတ်မည်မျှရှိသည်၊ ထိခိုက်မှုအတိုင်းအတာ မည်မျှ အထိရှိသည် စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို ဖော်ပြထားခြင်းမရှိဟု ထောက်ပြခဲ့ကြသည်(Kimmel 2002)။

ခဲ့သူအမျိုးသမီးများက ထိုသို့ ခုခံနိုင်ရန်ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည့် အပြုအမူများကို ဖော်ထုတ်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသော်လည်း မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ရာတွင် အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးအကြား ‘အင်အားမမျှခြင်း’ကြောင့် ခုခံနိုင်ချေနည်းပါးသည်ဟု ပြန်လည်ပြောဆိုခဲ့ကြသည် (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးခြင်း၊ လွိုင်ကော်၊ အသက် (၁၈) နှစ်မှ (၂၅) နှစ်ကြားအမျိုးသမီးများ)။ သို့ရာတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးအနည်းငယ် အတွက်မူ မိမိကိုယ်ကိုခုခံသည့်နည်းလမ်းသည် နောက်ထပ် အကြမ်းဖက်မှုများအတွက် အကာအကွယ်ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ‘အခုဆိုရင် သူလုံးဝမရှိတော့ဘူး။ သူရှိတာနဲ့ တစ်ခုခု အတွက်မူ မိမိကိုယ်ကိုခုခံသည့်နည်းလမ်းသည် နောက်ထပ် အကြမ်းဖက်မှုများအတွက် အကာအကွယ် ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ‘အခုဆိုရင် သူလုံးဝမရှိတော့ဘူး။ သူ ရှိတာနဲ့ တစ်ခုခု ပြန်လုပ်တာပဲ။ သူကွန်မက်ရိုက်ရင် သူ့ကိုလည်းနာအောင်ပြန်လုပ်တယ်။ ငြိမ်နေမှာမဟုတ်ဘူး ဆိုတာသဘောပေါက် သွားတော့ နောက်ပိုင်း မရှိတော့ဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၀ နှစ်)။

အမျိုးသမီးများသည် လိင်မှုဆိုင်ရာထိပါးစော်ကားသူများနှင့် ရင်ဆိုင်ရာတွင်လည်း မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်သည့်နည်းဗျူဟာမျိုးစုံကို အသုံးပြုကြသည်။ အချို့ အမျိုးသမီးများက ပြန်လည်ထုရှိက်ခြင်း ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့၏ အပြုအမူများကို နှုတ်အားဖြင့်မေးခွန်းထုတ်၍ဖြစ်စေ ကျူးလွန်သူနှင့် တိုက်ရိုက် ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းခဲ့ကြသည်။ ‘ဘတ်စ်ကားစီးတိုင်း လုံခြုံတယ်လို့ မခံစားရပါဘူး။ တချို့ယောက်ျားတွေက နောက်ကနေ သူတို့ဥစ္စာနဲ့ လိုက်ထောက်တယ်လေ။ အဲ့လိုလာလုပ်ရင်တော့ ကျွန်မကအသံကျယ်ကျယ်နဲ့ ပြန်ပြောတာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၇ နှစ်)။ အခြားအမျိုးသမီးများကမူ အဆိုပါ အမျိုးသားနှင့်ဝေးရာသို့ ရှောင်သွားခြင်း၊ အသက်ကြီးသူများနဲ့ဘေးသို့ ပြောင်းထိုင်ခြင်း၊ ကားပေါ်မှ ဆင်းလိုက်ခြင်း စသည်တို့ကို ပြုမူလေ့ရှိကြသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် လိင်မှုဆိုင်ရာ ထိပါးမှုများကိုအဆုံးသတ်ရန် နည်းဗျူဟာမျိုးစုံကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ဤသည်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုတစ်ခု၏ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို လျော့နည်းစေရာတွင် နည်းလမ်းများစွာ အသုံးပြု နိုင်သည် ဆိုသည့်အချက်ကိုတွေ့ရပါသည်။

၅. ၃ အကူအညီရယူသည့်ပုံစံများ

အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသည့်အတွေ့အကြုံများကို မိတ်ဆွေများ၊ မိသားစုဝင်များအား ပြောပြကြသည်။ သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များအား တိုင်တန်းခဲ့ကြသည်။ ဇယား (၈)တွင် အမျိုးသမီးများ အကူအညီရယူသည့်ပုံစံအမျိုးမျိုး၊ မည်သူထံမှ အကူအညီရယူခဲ့သည် ဆိုသည်နှင့် ယင်းတို့၏ရလဒ်များကို အကျဉ်းချုံး ဖော်ပြထားသည်။

၅. ၃. ၁ မိတ်ဆွေများ၊ ဆွေမျိုးများ၊ အိမ်နီးချင်းများအား ပြောပြခြင်း

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် အမျိုးသမီးထက်ဝက်ကျော်သည် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ရသော ပြဿနာများကို မိတ်ဆွေများ၊ ဆွေမျိုးများ၊ အသိုင်းအဝိုင်းထဲမှအခြားသူများနှင့်တိုင်ပင်ခဲ့ကြသည်ဟုဆိုသည်။ ယင်းမှာ ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲမှ ဆွေးနွေးချက်များနှင့်လည်းကိုက်ညီပါသည်။ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် အမျိုးသမီးများက တရားဝင်ပေးခြင်း မဟုတ်သည့် အကူအညီပေးသူများ (ဥပမာ မိသားစုဝင်များ၊ သူငယ်ချင်းများ၊ ယောက္ခမများ)အား ပထမဦးဆုံး အကူအညီပေးသူများအဖြစ် ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ အဖြစ်အပျက်အတော်များများတွင် အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်များသည် အမျိုးသမီးများအတွက် အဝတ်အထည်၊

စားစရာ၊ နေစရာနှင့် အကာအကွယ်များပေးခြင်းမှစ၍ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသည့် အကြောင်းများကို ပြောဆိုနိုင်ခြင်းအထိ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လက်တွေ့ပံ့ပိုးမှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးခဲ့ကြသည်။

တစ်နေ့ ကျွန်မအစ်မက အိမ်ကိုလာတယ်။ ကျွန်မအခန်းထဲကထွက်မလာတော့ သူ့အခန်းထဲဝင်လာတယ်။ (အညှိအမည်းစွဲပြီးဖူးယောင်နေလို့) ကျွန်မမျက်လုံးတွေဖွင့်လို့ မရဘူးဖြစ်နေတယ်။ သူ့အရမ်းစိတ်ဆိုးပြီး ကျွန်မယောက်ျားနဲ့ စကားများကြတယ်။ ကျွန်မကိုခေါ်သွားပြီး ဆေးကုပေးတယ်။ အစ်မတွေရော၊ ညီမတွေရော ပြုစုကြတယ်။ ဒါပေမယ့်အမေနဲ့ အဒေါ်တွေကိုမပြောဖို့ သူတို့ကိုတောင်းပန်ထားရတယ်။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၂၈ နှစ်)

သို့ရာတွင် အချို့အဖြစ်အပျက်များ၌ အမျိုးသမီးများ၏မိသားစုဝင်များမှာ ဤမျှလောက်အကူအညီမပေးကြပေ။ ‘ကျွန်မအမေက သူမသေခင် ကျွန်မကိုအမြဲပြောတယ်။ နင့်ဒုက္ခနင်ခံရမှာပဲ။ ဘယ်သူမှ နင့်ကို အံ့ဒီလူနဲ့ အတင်းပေးစားခဲ့တာ မဟုတ်ဘူးတဲ့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၄၈ နှစ်)။ အခြားမိသားစုဝင်များနှင့် အိမ်နီးချင်းများသည် လင်မယားကြားဖြစ်ပေါ်နေသော ပြဿနာများတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရန် တွန်ဆုတ်ကြသည်။ ‘ကျွန်မယောက်ျား ကျွန်မကို ထိုးနေတဲ့အချိန်မှာ ကျွန်မတို့ အိမ်ဘေးမှာ ဦးလေးလည်းရှိတယ်၊ တခြားလူတွေလည်း ရှိတယ်။ သူတို့ စိတ်ဆိုးပြီး မလုပ်ဖို့တားကြတယ်။ ဒါပေမယ့် ကျွန်မတို့က လင်မယားတွေဆိုတော့ ဦးလေးလည်း ဘာမှသိပ်မပြောနိုင်ဘူးပေါ့။ သူ့ကို ဆူရုံကလွဲရင် ဘာမှသိပ်မတတ်နိုင်ဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၂၈ နှစ်)။ အချို့အိမ်နီးချင်းများကလည်း ‘ကျွန်မတို့ကို ကိုယ့်ပြဿနာကိုယ့်ဖာသာကိုရှင်းဖို့ပဲ ပြောကြတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၆နှစ်)။ အမျိုးသမီးများသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမှုများကို ပြောပြလိုကြသော်လည်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့် ခံရမှုများကိုမူ မပြောလိုကြပေ။ ဤသည်မှာ လိင်နှင့် လိင်မှုဆက်ဆံရေးများအကြောင်းပြောဆိုရမည်ကို ရှက်ရွံ့ခြင်း၊ ပြစ်တင်ရှုတ်ချခံရမည်ကို စိုးရွံ့ခြင်းတို့ကြောင့်လည်းဖြစ်နိုင်သည်။

အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုမှုအပေါ် မည်သို့လုပ်ဆောင်ရမည်ဆိုသည်ကို မိသားစုနှင့်မိတ်ဆွေများထံမှ ကွဲပြားသောအကြံဉာဏ်များရရှိကြသည်။ အချို့အမျိုးသမီးများသည် သားသမီးများကို စောင့်ရှောက်ရန်နှင့် အိမ်ထောင်မပြိုကွဲရန်အတွက် လက်ရှိခင်ပွန်းနှင့်ပင် ဆက်လက်ပေါင်းသင်းရန် တိုက်တွန်းခံရသည်။

အဲဒီအချိန်တုန်းက အမေကကျွန်မတို့နဲ့အတူနေတယ်။ ဒါပေမယ့် (ကျွန်မယောက်ျား ကျွန်မကို ရိုက်နှက်တဲ့အခါ) လုံးဝဝင်မပါဘူး။ ကျွန်မတို့မှာ ကလေးသုံးယောက်ရှိတဲ့အတွက် သူပစ်သွားရင် ကျွန်မတို့ပဲဒုက္ခရောက်မယ်တဲ့။ အဲဒါကြောင့်မို့ ကျွန်မကပဲသည်းခံရမယ်လို့ အမေကပြောတယ်။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၅ နှစ်)

သို့ရာတွင် အချို့အမျိုးသမီးများ၏ မိတ်ဆွေများနှင့် မိသားစုဝင်များက အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော ခင်ပွန်းသည်များကို စွန့်ခွာရန် တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည်။ ဤသည်မှာ အထူးသဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းကို ကိုယ်တိုင်မြင်တွေ့ရသော မိတ်ဆွေများမှတိုက်တွန်းခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအချက်မှာ အရေးကြီးပါသည်။ အကြောင်းမှာ အကြမ်းဖက်တတ်သောခင်ပွန်းသည်နှင့် လမ်းခွဲခဲ့သူ သို့မဟုတ် တရားဝင်ကွာရှင်းခဲ့သူ အမျိုးသမီးအားလုံးသည် ၎င်းတို့၏ မိတ်ဆွေများနှင့် အိမ်နီးချင်းများက ၎င်းတို့အား ကူညီပံ့ပိုးပုံ၊ အကြံဉာဏ်ပေးခဲ့ပုံများကို ပြောပြခဲ့ကြပါသည်။ အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် အိမ်နီးချင်းများနှင့်

မိသားစုဝင်များသည် တရားဝင်ကွာရှင်းရေးအတွက် ဥပဒေရေးရာဝန်ဆောင်မှုများနှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များကိုပေးခြင်းဖြင့် ကူညီပေးခဲ့ကြသည်။

၅. ၃. ၂ ဥပဒေရေးရာအထောက်အပံ့များကို ရယူအသုံးပြုခြင်း

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများထဲမှ အနည်းငယ်မှာ အမြဲပင်ဥပဒေရေးရာ အကြံပေးဆွေးနွေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုအကူအညီနှင့် တစ်ခါတစ်ရံမိသားစုနှင့် မိတ်ဆွေများ၏အကြံပေးမှုဖြင့် ခင်ပွန်းသည်များအား အမှုဖွင့် တရားစွဲဆိုနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ‘(သူ့ကျွန်မကို နှိပ်စက်တာ)သိတဲ့ အိမ်နီးနားချင်းတွေဆို သိပ်စိတ်ဆိုး ကြတာပဲ။ အဲ့ဒီတုန်းကဆို ဘာလုပ်လို့ဘာကိုင်ရမှန်းမသိဘူး။ သူတို့တွေက (ဥပဒေရေးရာ အကူအညီပေး တဲ့သူတွေကို) သိတော့ ကျွန်မကိုပြောတယ်။ အဲ့ဒီမှာ ကျွန်မရဲ့အဖြစ်အပျက်ကို တိုင်လို့လည်းရတယ်။ ဆွေးနွေးအကြံတောင်းလို့လည်း ရတယ်လို့ပြောပြကြတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)။ ယခုဖော်ပြခဲ့သော ဥပမာများကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် စည်းလုံးညီညွတ်မှုရှိသောအသိုင်းအဝိုင်း၊ မိတ်ဆွေ များနှင့် အိမ်နီးချင်းများသည် ဥပဒေရေးရာ အထောက်အပံ့များကို ရယူအသုံးပြုခြင်းနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ပြီး ဘေးဖြစ်စေသော အိမ်ထောင်ရေးကိစ္စနှင့်အောင်အောင် အမျိုးသမီးများအား အကူအညီ ပေးခြင်း စသည့်ဖြစ်စဉ်များတွင် အရေးပါကြောင်းတွေ့ရသည်။

သို့ရာတွင် အခြားအမျိုးသမီးများမှာမူ ကုန်ကျစရိတ်များခြင်း၊ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ကျူးလွန် သူ၏ဝင်ရောက်စွက်ဖက် နှောင့်ယှက်ခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်း၊ တရားစွဲဆိုသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုလုံး အတွက်ပေးရမည့်အချိန်၊ ရင်ဆိုင်ရန် စိတ်ဓါတ်ခွန်အားတို့နှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်သောကြောင့် ဥပဒေ လမ်းကြောင်းအရ ရယူနိုင်သည့် အကူအညီကိုရယူရန် ဆန္ဒမရှိ သို့မဟုတ် မရယူနိုင်ဘဲဖြစ်နေရသည်။ ‘ရှေ့နေနဲ့သွားတိုင်ပင်ဖို့ ကျွန်မမှာပိုက်ဆံမရှိဘူး’ ဟုအမျိုးသမီးတစ်ဦးကဆိုသည်။ ‘သူတို့ဆီသွားရင် အလုပ်မစခင်မှာကတည်းက ပေးရတဲ့ ဝန်ဆောင်ခတွေရှိတယ်လေ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၉ နှစ်)။ အခြားအမျိုးသမီးများ၏ ခင်ပွန်းသည်များကလည်း တရားဝင်ကွာရှင်းသည့်ဖြစ်စဉ်များကို တားဆီးနိုင်ရန်အတွက် ရှေ့နေများကို လာဘ်ပေးခဲ့ကြသည်။

ဥပဒေလမ်းကြောင်းအတိုင်းရင်ဆိုင်ဖို့ ကျွန်မကြိုးစားဖူးတယ်။ ဒါပေမယ့် စိတ်နာဖို့ကောင်းတာက ကျွန်မယောက်ျားက ဥပဒေအရာရှိတွေကို လာဘ်ထိုးနိုင်ခဲ့တယ်။ အခုဆို ကျွန်မသူတို့ကို သွားတောင် မတွေ့တော့ဘူး။ အစကတော့ ကျွန်မ သူတို့ကို အရမ်းလည်းလေးစားတယ်။ အားလည်းကိုးတယ်။ အခုတော့ သိသွားပြီလေ။ သူတို့က ပိုက်ဆံရှိတဲ့သူကိုပဲဦးစားပေးတာ။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၇ နှစ်)

အဆိုပါတွေ့ရှိချက်များသည် ဥပဒေရေးရာ အထူးကျွမ်းကျင်သူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့စဉ်က ပြောကြားချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိပါသည်။ ၎င်းတို့၏ပြောပြချက်များအရ တသမတ်တည်းရှိမနေသော ပြစ်မှုနှင့်ပြည်သူတရားရေးရာ လုပ်ငန်းစဉ်များသည် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားခံရမှုများ တိုင်ကြားမှုနည်းရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်။ ‘တရားလိုတွေက အချိန်ကုန် တယ်၊ ငွေလည်းကုန်တယ်။ နောက်ဆုံးကျတော့ ဘာမှလည်း အကျိုးမခံစားရဘူး’ (အဓိကသတင်းပေး နိုင်သူအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ မော်လမြိုင်၊ ဥပဒေရေးရာကျွမ်းကျင်သူ)။ အခြားဥပဒေအကြံပေးများ ကလည်း ဥပဒေဝန်ဆောင်မှုများ၏ကုန်ကျစရိတ်များကြောင့် အမျိုးသမီးများ ယင်းဝန်ဆောင်မှုတို့ကို

ရယူခြင်းမရှိကြောင်း ပြောခဲ့ကြသည်။ ဥပဒေနည်းလမ်းအရ ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့သောအမျိုးသမီးများမှာလည်း ငွေကြေးတတ်နိုင်သူများသာ ဖြစ်လေ့ရှိကြသည်။

သို့ရာတွင် အထူးသဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော ခင်ပွန်းသည်နှင့် ကွာရှင်းရန် လျှောက်တင်လာသော အမျိုးသမီးများကို ဥပဒေအရ လုံခြုံမှုမပေးနိုင်သေးပေ။ တရားဝင်ကွာရှင်းရန် လျှောက်ထားခဲ့ကြသော အမျိုးသမီးအချို့၏ ပြောပြချက်အရ ၎င်းတို့မှာ ယခုကွာရှင်းပြီးသော ခင်ပွန်း သည်၏အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့်ရင်ဆိုင်နေကြရသည်။ ‘ကျွန်မ သူနဲ့ကွဲမယ်ဆိုရင် ကျွန်မတစ်ဦးစီလုံးကို သတ်ပစ်မယ်လို့ပြောခဲ့တယ်။ လူငှားပြီး ကျွန်မကိုလည်း မုဒိမ်းကျင့်ခိုင်းပြီးသတ်ပစ်မယ်လို့ ခြိမ်းခြောက်ခဲ့တယ်။ အခုဆိုရင် (ကွာရှင်းဖို့ လျှောက်လွှာတင်ပြီးပြီ ဆိုတော့) ကျွန်မ အသက်အန္တရာယ်စိုးရိမ်နေရတယ်။ ကျွန်မနေတဲ့လမ်းနားမှာ သူလာလာကြည့်နေတယ် ဆိုတာ ကျွန်မသိတယ်။ သူမကြည့်နိုင်ရင်လည်း တခြားတစ်ယောက်ယောက်ကို ကျွန်မကိုစောင့်ကြည့်ဖို့ သူခိုင်းထားမှာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)။ ဤအဖြစ်အပျက်က ကွာရှင်းပြတ်စဲရန် ဥပဒေရေးရာ ရွေးချယ်စရာများရှိနေသော်လည်း ထိုသို့ကြိုးစားသည့်အမျိုးသမီးများအတွက် လူမှုရေးအရ ကာကွယ်ပေးသည့် နည်းလမ်းများမရှိနေသောကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများ၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကို ဆက်လက်ခံစားရနိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိနေသေးကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။

၅. ၃. ၃ ဆေးခန်းနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူအသုံးပြုခြင်း

အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရခြင်းနှင့်ဆက်စပ်၍ ဆေးခန်းသို့သွားသော အမျိုးသမီးအနည်းငယ်သာ ရှိပြီး ကိုယ်ဝန်ဆောင်စဉ်အတွင်း^{၁၁} ဖြစ်ပွားပါကလည်း သွားလေ့သွားထမရှိကြပေ။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက် ဒဏ်ရာများကြောင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသူထံ သွားရောက်ခဲ့သည်ဟု ပြောကြားခဲ့သော အမျိုးသမီးငါးဦးသာ ရှိသည်။ အဓမ္မပြုကျင့်ရန် ကြိုးစားခံရသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးမှလွဲ၍ စိတ်ထိခိုက်မှု များ သို့မဟုတ် လိင်မှုဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများမှ ရရှိလာသော ဒဏ်ရာများကြောင့် ဆေးခန်းသို့သွားခဲ့ သည်ဟုပြောဆိုသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးမျှမရှိပါ။ အဆိုပါ အမျိုးသမီးမှာလည်း ဆရာဝန်မှ လိင်ဆက်ဆံခံ ခဲ့ခြင်းရှိမရှိ သိရှိရန်အတွက်စစ်ဆေးပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ‘စစ်ဆေးမှုတွေရှိချက်တွေအရ သက်ပိုး မတွေ့ရဘူးလို့ပြောတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့်မို့လို့ ကြံရွယ်မှုနဲ့ ကြိုးစားမှုရှိသော်လည်း အဓမ္မမှုမမြောက်ဘူးလို့ ပြောတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)။

ဆေးခန်းသို့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဒဏ်ရာများအတွက် ကုသမှုခံယူရန်သွားသော အမျိုးသမီးများ သည်လည်း ကုသမှုခံယူရန်အတွက် စိတ်မတင်မကျဖြစ်နေပုံရသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကမူ သူမဒဏ်ရာ ရခဲ့သည့်အကြောင်းရင်းကို လိမ်ညာပြောဆိုခဲ့သည် ‘(ယောက်ျားထိုးထားတဲ့) မျက်လုံးပြဖို့ ဆေးခန်းသွား ပေမယ့်လည်း ကျွန်မ တစ်ခုခုနဲ့ဆောင့်မိတာလို့ ပြောလိုက်တယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၈ နှစ်)။ အခြားအမျိုးသမီးတစ်ဦးကိုမူ ဆရာဝန်က သက်ဆိုင်ရာသို့တိုင်ကြားရန် တိုက်တွန်းခဲ့

^{၁၁} ဤသည်မှာ လေ့လာဆန်းစစ်မှုအတွက်ပါဝင်သူများကို ရွေးချယ်ခဲ့သည့်နည်းစနစ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် ပါဝင်သူများကို ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသူများမှတစ်ဆင့် ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် (အကူအညီရရှိပြီးသား အမျိုးသမီးများမဟုတ်သောကြောင့်) အဆိုပါဝန်ဆောင်မှုများကို အသုံးပြု ရာတွင် အမျိုးသမီးများကြုံတွေ့ရသော အဟန့်အတားများကို အချက်အလက်များက ဖော်ပြပေးသည်။ အဆိုပါ အချက် အလက်များသည် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏တုံ့ပြန်ရေးနှင့် အထောက်အပံ့ပေးသည့်ဝန်ဆောင်မှုများကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် အရေးကြီးပါသည်။

သော်လည်း ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ ‘ကျွန်မသူ့ကို ထောင်မကျစေချင်ဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)။

ဆေးခန်းသို့မသွားခဲ့ကြသော အမျိုးသမီးများသည် ထိုသို့မသွားရခြင်းအတွက် အကြောင်းပြချက် မျိုးစုံပေးခဲ့ကြသည်။ အချိန်နှင့်ငွေမရှိခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသူများနှင့် သွားရောက် တွေ့ဆုံသည့်မရှိခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းအရင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အချို့အခြေအနေ များတွင် ခင်ပွန်းသည်များကိုယ်တိုင်က ဆရာဝန်ထံသွားမပြရန် တားမြစ်ခဲ့ကြသည်။ ‘မျက်လုံးတစ်ခုလုံး ဖူးရောင်နေတာပဲ။ (၁၀)ရက်ကျော်တာတောင် မသက်သာဘူး။ (ကျွန်မယောက်ျားက) ကျွန်မကို ဆေးခန်း ပေးမသွားဘူး။ ဒါ့အပြင် ကျွန်မအဲ့ဒီလောက်လည်း ငွေမသုံးနိုင်ဘူး။ အစားအသောက်ဝယ်ဖို့တောင် အနိုင်နိုင်ဖြစ်နေတာ ကျွန်မဘယ်လိုလုပ်ဆေးခန်းသွားနိုင်မှာလဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၂ နှစ်)။ အမျိုးသမီးအများစုသည် မိမိတို့၏ထိခိုက်ဒဏ်ရာများကို မိမိဖာသာကုစားကြသည်။ အထက် ဖော်ပြပါ အချက်အလက်များကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု များကို အသုံးပြုရန် - မိမိတို့ကိုယ်၌သော်လည်းကောင်း၊ လူမှုရေးအရသော်လည်းကောင်း- အတားအဆီး များစွာကို ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ယင်းက ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော လက္ခဏာရှိသည့်အမျိုးသမီးများအား ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ အနေဖြင့် မည်သို့ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ပြီး ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်မည် ဆိုသည့်အပေါ် သက်ရောက်မှုများရှိနေသည်။ ယင်းကို အခန်း (၇) တွင်ဆက်လက် ဖော်ပြသွားမည်။

၅. ၃. ၄ သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များအား တိုင်တန်းခြင်း

သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များအားတိုင်တန်းခြင်းကို ကျန်းမာရေးဌာနသို့သွားရောက်ခြင်းထက်ပို တွေ့ရပြီး အများအားဖြင့် ဆွေမျိုးတော်စပ်သူများ၊ ခင်ပွန်းနှင့်ဆက်နွယ်ပြီး တော်စပ်သူဆွေမျိုးများ၊ ရင်းနှီး သောမိတ်ဆွေများမှ တက်ကြွစွာကူညီဆောင်ရွက်ပေးလေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အာဏာပိုင်များမှ အရေး တယူဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှု အလွန်နည်းပါးသည်ကိုတွေ့ရပြီး အမျိုးသမီးများအပေါ် အနိုင်အထက်ပြုကျင့် မှုပိုမိုကျရောက်စေနိုင်သလို အမျိုးသမီးများသည် သူမတို့အကြမ်းဖက်ခံရမှု အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ လည်း အကူအညီမဲ့ သကဲ့သို့ခံစားရစေပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် ရပ်ကွက် လူကြီးများ သို့မဟုတ် ရဲများကို တိုင်တန်းလေ့ရှိကြသည်။ ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲများတွင် မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးရေးရာ (MWARF) ရုံးများမှ အမျိုးသမီးများအား အကူအညီပေးသည်ဟု ဆွေးနွေးခဲ့ကြသော် လည်း ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုအတွက်မေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများအနက် အမျိုးသမီးရေးရာသို့ တိုင်တန်းခဲ့သည်ဟုပြောဆိုခဲ့သော အမျိုးသမီးအရေအတွက်မှာ အလွန်နည်းပါးသည်ကို တွေ့ရသည်။

လင်မယားကွဲခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်မှုများကြောင့် သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များက ဆက်လက်ပေါင်းသင်းနေထိုင်ရန်သာ အကြံပြုတိုက်တွန်းလေ့ရှိကြသည်။ အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် တာဝန်ရှိသူများသည် ‘အိမ်တွင်းရေးပဋိပက္ခဖြစ်သည့်အတွက် မပါဝင်လိုကြောင်း’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၆ နှစ်) အကူအညီပေးရန် တွန့်ဆုတ်နေကြသည်။ ‘ကျွန်မအမေက ကျွန်မ ယောက်ျားနှိပ်စက်တဲ့အကြောင်းကို ဆယ်အိမ်မျိုးဆိုသွားတိုင်တယ်။ ဒါပေမယ့် သူက ကျွန်တော်တို့ဝင်ပါ လည်းမထူးပါဘူး။ အချိန်တန်ရင် အဆင်ပြေသွားပါလိမ့်မယ်လို့ပဲ ပြန်ပြောခဲ့တယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)။ အာဏာပိုင်များမှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးရာတွင်လည်း ခင်ပွန်းဖြစ်သူအား

ဆူပူခြင်း၊ အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့် ရှင်းပြခြင်းတို့ကိုသာ လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းက ခင်ပွန်းသည်များ၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သည့် အမူအကျင့်များအပေါ် သက်ရောက်မှု အနည်းငယ်သာရှိသည်။

(ရပ်ကွက်လူကြီးကို) သွားတိုင်လို့လည်းမရတော့ဘူးလေ။ ကျွန်မယောက်ျားက သူတို့ကို ကြောက်မူမကြောက်တာ။ ရပ်ကွက်လူကြီးက (သူ့အနိုင်အထက်ပြုလို့) ခေါ်ဆူလည်း သူကနောက်မလုပ်တော့ပါဘူးလို့ ပြောလိုက်ပြီးရင် ကိစ္စပြီးသွားပြီ။ ဒါပေမယ့် သူပြောင်းလဲလားဆိုတော့ တစ်ရက်ပဲ။ ပြီးရင် အရင်အတိုင်း ပြန်လုပ်တာပဲ။ ရပ်ကွက် လူကြီးတွေက သူ့ကို တစ်ချိန်လုံးမှစောင့်ကြည့်မနေနိုင်တာ။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၄၁ နှစ်)

အချို့အာဏာပိုင်များက ခင်ပွန်းသည်အား တစ်ခါတစ်ရံ ဖမ်းချုပ်သော်လည်း အချိန်ကြာမြင့်စွာမဟုတ်ပေ။ တရားဝင်အိမ်ထောင်ကွဲရန် သို့မဟုတ် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သောအိမ်ထောင်ရေးကို အပြီးအပိုင်စွန့်လွှတ်ရန် အာဏာပိုင်များက အကြံပေးခဲ့သည်ဟူ၍ မည်သည့်အမျိုးသမီးကမျှ မပြောပေ။ အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် အခြေအနေတင်းမာမှု လျော့ကျသွားရန် ရွာမှခေတ္တခဏရှောင်နေရန်သာ အကြံပေးခဲ့ကြသည်။ အခြားအမျိုးသမီးများကမူ ရပ်ကွက်လူကြီးများသည် အိမ်ထောင်ကွဲရန်အားမပေးဘဲ အပြင်းအထန်ကန့်ကွက်ပြီး အနိုင်အထက်ပြုကျင့် တတ်သောခင်ပွန်းသည်ထံသို့ပင် ပြန်သွားရန် တိုက်တွန်းကြသည်။

ရပ်ကွက်လူကြီးကို တိုင်တာနှစ်ခါရှိပြီ။ ပထမအခေါက်တုန်းက သူ့ကျွန်မကို ခါးနဲ့ထိုးလို့၊ ဒုတိယအခေါက်မှာတော့ ကျွန်မမျက်လုံးတွေ ဆိုးဆိုးရွားရွားထိခိုက်သွားလို့။ တကယ်လို့ ရပ်ကွက်လူကြီးကသာ ကျွန်မတို့ကို ကွာရှင်းခွင့်ပေးခဲ့မယ်ဆိုရင် အခုလောက်ဆို ကွာပြီးတာ ကြာရောပေါ့။ လူကြီးတွေက ကျွန်မတို့ကို ပြန်ပေါင်းဖို့ပဲ အမြဲပြောတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့်မို့လို့ နောက်ဆို မတိုင်တော့ဘူး။ ကိုယ့်ဟာကိုယ်ပဲ အရိုက်ခံလိုက်တော့တယ်။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၄၈ နှစ်)

သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများမှ ရေရှည်အကာအကွယ်ဖြစ်စေမည့် အကူအညီများလုပ်ဆောင်ပေးရန် တွန့်ဆုတ်နေမှုများသည် အမျိုးသမီးများကို ထပ်မံအနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရစေရန် လမ်းဖွင့်ပေးထားသကဲ့သို့ဖြစ်စေသည်။ အချို့အမျိုးသမီးများက ၎င်းတို့၏ခင်ပွန်းသည်များမှာယာယီအားဖြင့် ကောင်းမွန်လာသော်လည်းအဆုံးတွင်အကြမ်းဖက်မှုများ ပြန်လည်ပြုလုပ်ကြသည်ဟုဆိုသည်။ သက်ဆိုင်ရာသို့ တိုင်ကြားခြင်းကပင် အနိုင်ကျင့်နှိပ်စက်ခြင်း ဖြစ်စေပြီး ထိုသို့တိုင်တန်းခြင်းဖြင့် တစ်ခါတစ်ရံတွင် လင်မယားကြားမှ ပြဿနာကို အများသိအောင်ပြုလုပ် သကဲ့သို့ဖြစ်စေသည်ဟု ကျန်အမျိုးသမီးများက ဆိုသည်။

ရပ်ကွက်ရုံးကို တစ်ခါပဲရောက်ဖူးတယ်။ ကျွန်မတို့ ငယ်ငယ်တုန်းက တန်ဆောင်တိုင်ပွဲတော်အချိန်ကပေါ့ သူ့ကျွန်မကို ရိုက်လည်းရိုက်ရော ကျွန်မဖိနပ်ကိုင်ပြီးပြေးတာ။ လမ်းမှာ လုံခြုံရေးရဲနဲ့ တွေ့တော့ ကျွန်မတိုင်တယ်။ ကျွန်မ ယောက်ျားကို သူတို့တစ်ညပဲ ဖမ်းချုပ်ထားလိုက်တယ်။ ကျွန်မတို့က လင်မယားတွေမို့လို့တဲ့၊ တစ်ညပဲဖမ်းချုပ်ထားတယ်။ သူလည်းပြန်လွှတ်လာရော ရဲကိုတိုင်ရ

“အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့်အနိုင်ကျင့်သူထံမှ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခြင်းနှင့်သူမအားဆက်လက် အနိုင်ကျင့်ရန်ခွင့်ပြုထားခြင်းတို့အကြား ကွာခြားချက်မှာပတ်ဝန်းကျင်မှသူမအား မည်မျှထောက်ပံ့ပေးသည်၊တုံ့ပြန်ပေးသည် စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်သောသူမ၏ခံယူချက် သဘောထားပေါ်တွင်မူတည်နေသည်။”

ကောင်းမလားဆိုပြီး ကျွန်မကိုရိုက်တယ်။ အဲဒါကြောင့်မို့ အခုဆိုရင် ဘယ်သူ့ကိုမှ မတိုင်တော့ဘူး။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၄၈ နှစ်)

ဤသို့အရေးယူဆောင်ရွက်ပေးမှုမရှိခြင်းကြောင့် ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးပွဲတွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် တိုင်တန်းမှုမပြုကြတော့ချေ။ ‘(အာဏာပိုင်တွေက) ခင်ပွန်းသည်ကို နောက်ထပ်မလုပ်ဖို့ပဲ သတိပေးတယ်။ အဲဒါက တစ်လနှစ်လလောက်ပဲ ထိရောက်မယ်။ အဲဒါကြောင့်မို့လို့ ဘယ်သူမှ အုပ်ချုပ်ရေးရုံးတွေ၊ ရဲဌာနတွေဆီကို မသွားချင်ကြဘူး’ (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် (၂၆) နှစ်အထက် အမျိုးသမီးများ)။

အခြားဖြေဆိုသူများ၏ပြောပြချက်အရ၎င်းတို့၏ ခင်ပွန်းသည်များသည် သူတို့၏လုပ်ရပ်နှင့် ပတ်သက်သော ဥပဒေရေးရာ နောက်ဆက်တွဲပြဿနာများကိုရှောင်ရှားရန် ဒေသအာဏာပိုင်များကို လာဘ်ထိုးခြင်း သို့မဟုတ် ရပ်ကွက်မှခဏတာထွက်ခွာသွားခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ တိုင်တန်းမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့၏ခင်ပွန်းသည်များမသိအောင် လျှို့ဝှက် ထိန်းသိမ်းပေးထားသော အာဏာပိုင်များရှိသည်ဟု ပြောကြားသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးမျှမရှိပါ။ ယင်းမှာ အမျိုးသမီးများ၏ လုံခြုံရေးအတွက် သူမတို့၏တိုင်တန်းမှုများကို အထူးသဖြင့် ကျူးလွန်သူများမသိအောင် လျှို့ဝှက် ထိန်းသိမ်းပေးရမည်ဟူသော နိုင်ငံတကာအကောင်းဆုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ဆန့်ကျင်လျက် ရှိသည်(WHO 2013)။

ဇယား ၈။ ဖွင့်ဟပြောဆိုသည့်နည်းလမ်းများနှင့်ရလဒ်များ အကျဉ်းချုပ် (သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများသည် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခံရပုံများကို မည်သူတို့နှင့်တိုင်ပင်ပြောဆိုကြသနည်း)

ဖွင့်ဟပြောဆိုသည့်နည်းလမ်းများ	ရလဒ်ပုံစံများ
ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခံရပုံများကို မိတ်ဆွေများ၊ ဆွေမျိုးများနှင့် အိမ်နီးချင်းများအား ပြောပြခြင်း	ဆွေမျိုးများ၊ မိတ်ဆွေများသည် လင်မယားနှစ်ဦးစလုံးအား ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းပေးခြင်း၊ အိမ်ထောင်ရေးသာယာအောင် မည်သို့လုပ်ဆောင်သင့် သည် ဆိုသည့် အကြံဉာဏ်များပေးခြင်း စသည်ဖြင့် ကြားဝင်ဖျန်ဖြေပေးသည့် နေရာမှလုပ်ဆောင်ပေးသည်။
	ဆွေမျိုးများ၊ မိတ်ဆွေများနှင့်အိမ်နီးချင်းများသည် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှု အဖြစ်အပျက်တွင် ဝင်ရောက်ဟန့်တာပေးခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအား အစားအစာနှင့် နေရာနေရာများပေးခြင်းဖြင့် ကာကွယ်ပေးသည့်နေရာမှ လုပ်ဆောင်ပေးသည်။
	မိသားစုဝင်များနှင့်မိတ်ဆွေများသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့် ခြင်း၏ပြင်းထန်မှုများကြောင့် ခင်ပွန်းသည်အားစွန့်ခွာပစ်ရန် အမျိုးသမီးကို တိုက်တွန်းကြသည်။
	မိသားစုဝင်များနှင့်မိတ်ဆွေများသည် ကလေးများကိုညှာသောအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊

	အိမ်ထောင်ရေးမပြုကွဲစေလိုသောကြောင့် လည်းကောင်း ခင်ပွန်းသည်နှင့်ဆက်လက်ပေါင်းသင်းရန် အမျိုးသမီးကို တိုက်တွန်းကြသည်။
	အိမ်နီးချင်းများသည် အမျိုးသမီးများကို ကိုယ်ချင်းစာသနားသော်လည်း ၎င်းတို့နှင့်မသက်ဆိုင်သော ကိုယ်ရေးကိုယ်တာပြဿနာဖြစ်သည်ဟုသာ ရှုမြင်ကြသည်။
	မိသားစုဝင်များသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော အမျိုးသားများနှင့် လက်ထပ်ရန်ဆုံးဖြတ်သူမှာ အမျိုးသမီးများကိုယ်တိုင်ဖြစ်သောကြောင့် မိမိပြဿနာကို မိမိရင်ဆိုင်သည်းခံရန်သာ ပြောကြသည်။
အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရခြင်းကြောင့် ဆေးပေးခန်းများသို့ သွားရောက်ခြင်း	ဆေးဝန်ထမ်းများသည် အပေါ်ယံထိခိုက်ဒဏ်ရာများကို ကုသပေးသော်လည်း ရဲကိုတိုင်ကြားအမှုဖွင့်ရန် အကြံပြုချက်ကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အဖြစ်အပျက်တစ်ခုတွင်သာတွေ့ရသည်။
အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ရပ်ကွက်အာဏာပိုင်များနှင့်ရဲကို တိုင်တန်းခြင်း	အာဏာပိုင်များသည် ခင်ပွန်းသည်အားဆူပူကြိမ်းမောင်းခြင်း၊ အကျိုးအကြောင်း ရှင်းပြရန်ကြိုးပမ်းခြင်းတို့ ပြုလုပ်ကြသည်။
	အာဏာပိုင်များသည် အမျိုးသမီးအား ပုန်းရှောင်နေရန်၊ ခေတ္တခဏ ထွက်ခွာသွားရန်အကြံပေးသည်။
	ခင်ပွန်းသည်များသည် အချုပ်ခန်းတွင်ရက်အနည်းငယ် (လေးရက်ထက် မပို) နေရသည်။
	ခင်ပွန်းသည်သည် ဇနီးသည်အပေါ် အကြမ်းမဖက်တော့ပါဟု နှုတ်ဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ စာဖြင့်သော်လည်းကောင်း ခံဝန်ကတိပြုသော်လည်း ချက်ချင်းဖြစ်စေ၊ အချိန်အနည်းငယ်ကြာလျှင်ဖြစ်စေ ပြန်လည် အနိုင်အထက် ပြုကြသည်။
	ခင်ပွန်းသည်သည် မိမိတို့လုပ်ရပ်အတွက်အပြစ်ပေးခံရခြင်းမှ တိမ်းရှောင်ရန် ပုန်းခိုခြင်း၊ အခြားဒေသသို့ထွက်ခွာခြင်းများပြုလုပ်ကြပြီး အချိန်တိုအတွင်း တွင် ပြန်လာကြသည်။
	အာဏာပိုင်များသည် ခင်ပွန်းသည်၏ အနိုင်အထက်

	ပြုကျင့်မှုများမှာ အိမ်တွင်းရေးပြဿနာသာဖြစ်သည် ဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ အချိန်တန်လျှင် အလိုအလျောက် ပြီးသွားမည်ဖြစ်၍ မိမိခင်ပွန်းထံပြန်ရန် တိုက်တွန်းခြင်းဖြင့်သော် လည်းကောင်း အကူအညီတောင်းခံမှုများကို လျစ်လျူရှု ထားကြသည်။
တရားဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ လုပ်ဆောင်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်း သို့မဟုတ် အောင်မြင်စွာ လုပ်ဆောင်ခြင်း	ဥပဒေရေးရာအကူအညီများရရှိသည်/ ဥပဒေရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများ၏ အကူအညီဖြင့် တရားဝင်ကွာရှင်းရန် လျှောက်တင်နိုင်ခဲ့သည်။
	ခင်ပွန်းသည်က ဥပဒေရေးရာဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအား လာဘ်ထိုးခဲ့သည်။
	ခင်ပွန်းသည်က နောက်မှလိုက်လံချောင်းမြောင်းသည်။ သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်သည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသုတေသနများတွင် ‘အမျိုးသမီး တစ်ဦးအနေဖြင့် အနိုင်ကျင့်သူထံမှထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခြင်းနှင့် သူမအားဆက်လက်အနိုင်ကျင့်ရန် ခွင့်ပြု ထားခြင်းတို့ အကြားကွာခြားချက်မှာ ပတ်ဝန်းကျင်မှ သူမအားမည်မျှထောက်ပံ့ပေးသည်၊ တုံ့ပြန်ပေးသည် စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်သော သူမ၏ခံယူချက် သဘောထားပေါ်တွင် မူတည်နေသည် ဟုဆိုထားသည် (Coates and Wade, 2014)။ ယေဘုယျအားဖြင့် ရန်ကုန်နှင့်မော်လမြိုင်မြို့များမှ ရရှိခဲ့သောအချက် အလက်များကို ကြည့်မည်ဆိုလျှင် အာဏာပိုင်များကိုတိုင်ကြားရန်ကြိုးပမ်းခဲ့သော အမျိုးသမီးတစ်ဦး တစ်ယောက်မျှ ရေရှည်အကျိုးကျေးဇူးများရရှိခဲ့သည်ဟူ၍ မတွေ့ခဲ့ရပါ။ အမျိုးသမီးအများအပြားအတွက် ထိုသို့တိုင်ကြားခဲ့ခြင်းကြောင့် ဆိုးကျိုးများသာခံစားခဲ့ရသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုများကို လျော့နည်းစေရန် သို့မဟုတ် အဆုံးသတ်စေရန် တရားဝင်တိုင်ကြားမှုမရှိခြင်းက အမျိုးသမီးများအား အကူအညီမဲ့ပြီး ရွေးချယ်စရာလမ်း မရှိသကဲ့သို့ဖြစ်စေပြီး ပိုမိုခံစားရစေသည်။ တရားဝင်ပံ့ပိုးမှုမရရှိခြင်းသည် ကျူးလွန်သူများအားအပြစ်မယူဘဲ လွတ်မြောက်ခွင့်ပေးထားသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ကို ပိုမိုအားဖြည့်ပေးရာရောက်သည့်အပြင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသည့် အဖြစ်အပျက် များအား တိုင်ကြားမှုနည်းပါးစေခြင်း၊ ကျူးလွန်ခံရသူများအား အထီးကျန်စေခြင်းနှင့် စိတ်ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများအပါအဝင် ရေရှည်တွင် ပိုမိုဆိုးရွားသည့်နောက်ဆက်တွဲ ပြဿနာများ ဖြစ်နိုင်ချေပိုများလာစေသည်။

၅. ၃. ၅ ဖွင့်ဟပြောဆိုရာတွင် တွေ့ကြုံရသောအဟန့်အတားများ

အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသည့်အတွေ့အကြုံများကို လူမျိုးစုံအား ဖွင့်ဟပြောဆိုကြသော်လည်း ထိုသို့ပြောဆိုရာတွင် အဟန့်အတားအချို့ကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရသည်။ အိမ်ထောင်ဖက်၏ အကြမ်းဖက်မှု အထူးသဖြင့် လိင်အကြမ်းဖက်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြောပြရာတွင် ရှက်ရွံ့

ခြင်း၊ အရှက်ကွဲသည်ဟုခံရခြင်း စသည့်ခံစားချက်များခံစားရကြောင်း အမျိုးသမီးအများအပြားက ပြောပြခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကမူ သူမခံစားရသော အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများအကြောင်း ‘ဘယ်သူ့ကိုမှမပြောပြဖူးဘူး’ ဟုဆိုပါသည်။ ‘ကျွန်မ မိဘတွေကပြောတယ်၊ ဘုရားတည်ပြီး ပြန်ဖျက်လို့မရဘူးတဲ့၊ ကောင်းတာကို စံစားပြီး မကောင်းတာကိုခံရမယ်တဲ့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၅၄ နှစ်)။ တစ်နည်းဆိုရသော် အိမ်ထောင်ပြုခြင်းမှာ တစ်ဘဝစာ ကတိကဝတ်ပြုထားခြင်းဖြစ်ပြီး အိမ်ထောင်ရေးအတွင်းဖြစ်ပေါ်လာသော မည်သည့်အခြေအနေကို မဆိုသည်းခံရမည်ဟူသော လူမှုရေးရာမျှော်လင့်ချက်များအတိုင်းနေထိုင်ရမည်ဟု အမျိုးသမီးများက စွဲမှတ်ခံယူထားကြသည်။ အချို့ကလည်း ‘တခြားသူတွေ ကြားသွားမှာကြောက်တယ်’ ဟုဆိုကြသည်။ ဤကဲ့သို့သော ရှက်ကြောက်သည့်ခံစားမှုမျိုးကို လက်တွဲဖော်မဟုတ်သူများမှ ကျူးလွန်သည့် လိင်မှုဆိုင်ရာထိပါးနှောင့်ယှက်မှုများအကြောင်း ပြောပြသည့်အခါတွင် လည်းတွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့အား ပတ်ဝန်းကျင် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ လှောင်ပြောင်ကဲ့ရဲ့မည်၊ ထိုသို့ပြောပြခြင်းအတွက် အရှက်ကွဲသည်ဟု ခံစားရပြီး လူမှုရေးအရ ဆိုးကျိုးများသက်ရောက်လာမည်ကို စိုးရိမ်မိကြောင်း ဖော်ပြကြပြီး ယင်းအချက်ကြောင့် အခြားသူများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအား ဖွင့်ဟပြောဆိုခြင်း လျော့နည်းစေသည်။

‘ကျွန်မတိုင်လည်း ဘာမှဖြစ်လာတာမှ မဟုတ်တာ၊ အဲ့ဒါကြောင့် တိတ်တိတ်ပဲ နေလိုက်တယ်’
(ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၅၄ နှစ်)

ဝမ်းနည်းစရာအကောင်းဆုံးမှာ အများအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့အတွက် အကူအညီတစ်စုံတစ်ရာမျှ ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဟု မမျှော်လင့်သောကြောင့် ၎င်းတို့၏အဖြစ်အပျက်များကို ဖွင့်ဟပြောဆိုခြင်း၊ တိုင်တန်းခြင်း မပြုကြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးပြောပြသကဲ့သို့ပင် ‘ကျွန်မ မတိုင်ချင်ပါဘူး။ တိုင်လည်း ဘာမှဖြစ်လာတာမှမဟုတ်တာ၊ အဲ့ဒါကြောင့် ဘယ်သူ့ကိုမှ ဘာမှမပြောဘဲ တိတ်တိတ်ပဲနေလိုက်တယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၅၄ နှစ်)။ ဖွင့်ဟပြောဆိုရာတွင် တွေ့ကြုံရသောအဆိုပါ အဟန့်အတားသည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အထောက်အပံ့နည်းပါးမှုက အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ တိုင်တန်းမှုကို မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိလျော့ပါးစေသည်ဆိုသည့်အချက်ကို မီးမောင်းထိုးပြနေပါသည်။

၅. ၄ အိမ်ထောင်တရားမဝင်ကွဲခြင်း၊ တရားဝင်ကွာရှင်းခြင်းနှင့် ယင်းတို့နှင့်ဆက်စပ်နေသော အဟန့်အတားများ

၅. ၄. ၁ တရားဝင်ကွာရှင်းခြင်းနှင့် နောက်အိမ်ထောင်ပြုခြင်း

ရန်ကုန်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများအနက် လေးပုံတစ်ပုံခန့်မှာ တရားဝင်ကွာရှင်းပြီးသူများသို့မဟုတ် ကွာရှင်းရန်လုပ်ဆောင်နေသူများဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် အခြားဖြေဆိုသူများနှင့်စာလျှင် ပို၍ပညာတတ်ကြပြီး လူမှုစီးပွားရေးအခြေအနေလည်း မြင့်မားကြသည်။ ဤသည်ကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အခြားလူမှုရေးအင်အား (ငွေကြေး၊ ပညာ၊ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာခွင့်) ရှိသော

အိမ်ထောင်ကွဲခြင်းမှာ လူမှုရေးအရ လက်မခံနိုင်သော ကိစ္စဖြစ်ပြီး အိမ်ထောင်ကွဲအမျိုးသမီးများသည် ပတ်ဝန်းကျင်၌ အနိမ့်မဲရ တတ်သော်လည်း သည်းခံမှုအတိုင်းအတာ တစ်ရပ်ကို ကျော်လွန်သွားပါက အနိုင်အထက် ပြုကျင့်တတ်သော ခပ်ပွန်းသည်အား ဖွန်ခွာရန် ထောက်ခံအားပေးမှုအတိုင်းအတာ တစ်ခု အထိရှိလာတတ်သည်။

အမျိုးသမီးများသည် တရားဝင်ကွာရှင်းသည့်လုပ်ငန်းများအတွက် ပံ့ပိုးပေးသော အရင်းအမြစ်များကို ပိုမိုရယူအသုံးပြုနိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ မော်လမြိုင်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးအများစု မှာမူ လက်တွဲဖော်မှ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်လင့်ကစား ပထမအိမ်ထောင်နှင့်ပင် ဆက်လက် ပေါင်းသင်း နေထိုင်ကြဆဲဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ နေရာဒေသအလိုက်တွေ့ရှိချက်များ ကွဲပြားခြင်းမှာ တွေ့ဆုံမေးမြန်း မည့်သူများကို ရွေးချယ်ခဲ့သည့်စနစ်ကြောင့်သော်လည်းကောင်း (ရန်ကုန်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမည့်သူ များကို ဥပဒေရေးရာအကြံပေးဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် အဖွဲ့အစည်း၏ အကူအညီဖြင့် ရှာဖွေထားခြင်း)၊ ရန်ကုန်နှင့်စာလျှင် မော်လမြိုင်တွင် ဥပဒေရေးရာဝန်ဆောင်မှုများ ရယူအသုံးပြုနိုင်သည့် အခွင့်အရေး နည်းပါးခြင်းတို့ကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အခန်း (၂) တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း တရားဝင်ကွာရှင်းထားသောအမျိုးသမီး အားလုံးနီးပါး သည် လေ့လာဆန်းစစ်မှု ပြုလုပ်သည့်အချိန်တွင် နောက်အိမ်ထောင်နှင့်ဖြစ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးအများ အပြားအတွက်မူ နောက်အိမ်ထောင်ပြုခြင်းသည် ၎င်းတို့ပတ်ဝန်းကျင်တွင်တစ်ခုလပ် အမျိုးသမီးအဖြစ် နေထိုင်ရခြင်းမှ တွေ့ကြုံရသောအခက်အခဲများနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ နောက်အိမ်ထောင်ပြု ခြင်းမှာ ‘အားကိုးအားထားရှာသည်’ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးအရ လိုအပ်ချက်ကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု အမျိုးသမီးများက ဆိုသည်။ အခြားအမျိုးသမီးများမှာမူပတ်ဝန်းကျင်၏ တိုက်တွန်းမှုကြောင့် နောက် အိမ်ထောင်ပြုဖြစ်ကြပြီး အချို့မှာမူ တစ်ခုလပ်အမျိုးသမီး၊ တစ်ဦးတည်းရပ်တည်ရသော မိခင်တစ်ဦး အနေဖြင့် တွေ့ကြုံရသည့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများနှင့် နှောင့်ယှက်စော်ကားမှုများကို ရှောင်ရှားရန် လူမှုရေးအရလုံခြုံမှု ရလိုသောကြောင့် ဟုဆိုကြသည်။

ပထမယောက်ျားနဲ့ ဝေးနိုင်သမျှဝေးအောင် ကျွန်မထွက်လာခဲ့တယ်။ ဒါပေမယ့် အိမ်ထောင်မရှိတာ ကလည်း ကျွန်မအတွက်မလုံခြုံဘူး။ (ကျွန်မအလုပ်ရှာနေတုန်း တည်းတဲ့) အဆောင်မှာ ယောက်ျား တွေရှိတယ်။ ကျွန်မ အိပ်နေတုန်းဆို လက်ကိုလာဆွဲတာရှိတယ်၊ ခြေထောက်ကိုလာဆွဲတာရှိတယ်။ ကျွန်မအိမ်ကိုပြန်လို့လည်း မဖြစ်၊ အဲ့ဒီအဆောင်မှာလည်း မလုံခြုံ ဖြစ်နေတာပေါ့။ အဲ့ဒါကြောင့်မို့ ကျွန်မ အားကိုးလို့ရမယ့် လူတစ်ယောက်ကိုရှာဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တာ။ အဲ့ဒီရည်ရွယ်ချက်နဲ့ နောက် အိမ်ထောင်ပြုဖြစ်တာ။ ဒါပေမယ့်လည်း အစကတည်းက နောက်အိမ်ထောင်က ကျွန်မအပေါ် မကောင်းတာ။ သူက ဖဲရိုက်တယ်၊ အရက်သောက်တယ်၊ ကျွန်မကိုလည်း ခဏခဏရိုက်တယ်။ (ဖြေဆို သူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၉ နှစ်)

နောက်အိမ်ထောင်ပြုကြသော အမျိုးသမီးအများစုသည်လည်း ဒုတိယခင်ပွန်းသည်၏ အကြမ်းဖက်မှုများ ကိုထပ်မံကြုံတွေ့ရသည်ဖြစ်ရာ အဆိုပါအခြေအနေများက အမျိုးသမီးများအား အကူအညီမဲ့သူများကဲ့သို့ ခံစားရစေသည်။

၅. ၄. ၂ ခင်ပွန်းသည်အားစွန့်ခွာရာတွင် တွေ့ကြုံရသောအဟန့်အတားများ

အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော အိမ်ထောင်ရေးအား စွန့်ခွာရန်ကြိုးစားရာတွင် အဟန့်အတား များစွာရှိသည်ဟု အမျိုးသမီးများက ဆိုပါသည်။ အများဆုံးပြောကြသော အဟန့်အတားမှာ အိမ်ထောင် ကွဲခြင်းကြောင့် သားသမီးများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိမည် စိုးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏သားသမီးများ ဖခင်မရှိဘဲကြီးပြင်းရမည်ကို စိုးရိမ်ကြောင်း၊ မိခင်ဖခင်တကွတပြားဖြစ်နေသော မိသားစုတွင်ကြီးပြင်းရသည့်အတွက် လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေး နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ ခံစားရမည်

ကိုလည်း ပူပန်ကြောင်းပြောကြားခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသမီးများကိုယ်တိုင်က လက်ရှိအိမ်ထောင်ရေးကို စွန့်ခွာလိုသော်လည်း သားသမီးများအတွက်စိုးရိမ်ပူပန်မှုက လက်ရှိခင်ပွန်းသည်အား ဆက်လက် ပေါင်းသင်းကြသည်။ ‘သူ့ကိုဆို ကျွန်မအရမ်းစိတ်ဆိုးတာပေါ့။ သူနဲ့လည်း ဆက်မနေချင်တော့ဘူး။ ဒါပေမယ့် ကလေးတွေမျက်နှာကြောင့် ကျွန်မသည်းခံရမယ်လေ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၇ နှစ်)။ ဤသည်မှာဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲတွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း ‘သားသမီးတွေအတွက်’ အမျိုးသမီးများသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော အိမ်ထောင်ရေးအတွင်း ဆက်လက်တည်ရှိနေ သင့်သည် ဆိုသည့်အချက်နှင့် ကိုက်ညီနေပါသည် (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ လွိုင်ကော်၊ အသက် ၁၈ နှစ်မှ ၂၅ နှစ်ကြား အမျိုးသမီးများ)။

အခြားအဟန့်အတားတစ်ခုမှာ အိမ်ထောင်ကွဲအမျိုးသမီးများကြုံတွေ့ရနိုင်သော လူမှုရေးအရ ခွဲခြားနှိမ်ချမှုများကို စိုးရိမ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအချက်မှာ လက်ရှိအိမ်ထောင်ရှိနေသောအမျိုးသမီးများရော၊ တရားဝင်ကွာရှင်းပြီးသော သို့မဟုတ် တရားဝင်မကွာရှင်းရသေးဘဲ ကွဲနေသော အမျိုးသမီးများကပါ ပြောဆိုကြသော အဟန့်အတား တစ်ခုဖြစ်သည်။ အိမ်ထောင်ကွဲခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော ခွဲခြားနှိမ်ချ ဆက်ဆံမှုများနှင့် လူမှုရေးအရစိုးရိမ်မှုများအကြောင်းကို ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲများတွင်လည်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ ဆွေးနွေးသူတစ်ဦး၏ပြောပြချက်အရ ‘(နောက်အိမ်ထောင်ပြုတဲ့ အမျိုးသမီးတွေ ဆိုတာကလည်း) လုံခြုံစိတ်ချရတဲ့အိမ်ထောင်ဘဝကို ရချင်လို့ပဲလေ။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ တစ်ခုလပ် အမျိုးသမီးတွေကို ပတ်ဝန်းကျင်ကအထင်သေးတယ်’ (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၁၈ နှစ်မှ ၂၅ နှစ်ကြားအမျိုးသမီးများ)။ အလားတူထင်မြင်ချက်မျိုးကို မကွေးမြို့တွင်ပြုလုပ်ခဲ့သော ဆွေးနွေးပွဲတွင် ပါဝင်သူများကလည်းပေးခဲ့ကြသည်။ ‘အမျိုးသမီးတွေဆိုတာက ယောက်ျားရှိမှ ပိုလေးစားခံရတာ’ (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးခြင်း၊ မကွေး၊ အသက် ၁၈ နှစ်မှ ၂၅ နှစ်ကြား အမျိုးသမီး

“အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော အိမ်ထောင်ရေးအတွင်းမည်သည့်အတွက်ကြောင့် ဆက်လက်နေထိုင်ရန်ရွေးချယ်ရသည်ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်၍အမျိုးသမီးများ၏ရှင်ပြုချက်များသည် မယားဝတ္တရား၊မိခင်တစ်ဦး၏တာဝန်များစသော အမျိုးသမီးများ၏အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်သည့် လူမှုရေးစံနှုန်းများ၏ပိအားနှင့်မိသားစုနှင့်သားသမီးများ အတွက်အမျိုးသမီးများသည်မိမိတို့၏ကိုယ်ပိုင် ချမ်းသာသုခများကိုစွန့်လွှတ်ပေးမည်ဟူသော မျှော်လင့်ချက်များကိုဖော်ညွှန်းနေသည်။”

များ)။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့် မှုများသည် အတိုင်းအတာတစ်ခုကို ကျော်လွန် သွားပါကလည်း တရားဝင်ကွာရှင်းသင့်သည်ဟု ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အိမ်ထောင်ကွဲခြင်းမှာ လူမှု ရေးအရ လက်မခံနိုင်သောကိစ္စဖြစ်ပြီး အိမ်ထောင် ကွဲအမျိုးသမီးများသည် ပတ်ဝန်းကျင်၌ အနှိမ်ခံရ တတ်သော်လည်း သည်းခံမှုအတိုင်းအတာတစ်ရပ် ကိုကျော်လွန်သွားပါက အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ် သောခင်ပွန်းသည်အားစွန့်ခွာရန် ထောက်ခံ အားပေးမှု အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ရှိကြောင်း ယင်းက ဖော်ပြနေသည်။

အခြားအဖြစ်အပျက်များတွင် စီးပွားရေး အရ အခက်အခဲရှိခြင်းများသည် အမျိုးသမီးများ ၎င်းတို့ခင်ပွန်းသည်ကို စွန့်ခွာရာတွင် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကမူ သူမခင်ပွန်း သည်အား မစွန့်ခွာနိုင်ရခြင်းအကြောင်းကို ဤသို့ပြောပြခဲ့ သည် ‘ကျွန်မမှာသာ အလုပ်ရှိနေမယ်ဆိုရင် ဘယ်သူ့ကိုမှ မှီခိုစရာ မလိုဘူး။ အခုက ကျွန်မမှာမှ အလုပ်မရှိဘဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ ၂၈နှစ်)။ ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးရာတွင် ပညာရေးနှင့်စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများရှိနေခြင်းက အနိုင်အထက်

ပြုကျင့်တတ်သောအိမ်ထောင်ရေးအတွင်း ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက်ဖြစ်သော်လည်း ခင်ပွန်းသည်အား စွန့်ခွာရန် -အထူးသဖြင့် သားသမီးများရှိသည့်အခါ သားသမီးများအားထားခဲ့ရပြီး အိမ်ထောင်ကွဲရန်ဝန်လေးကြသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ စီးပွားရေးအခက်အခဲကြောင့် အမျိုးသမီးများမှာ ခင်ပွန်းသည်အား စွန့်ခွာနိုင်ခြင်းမရှိခြင်း၏ အဓိက အဟန့်အတားတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း ပညာရေးနှင့် ငွေကြေးအရ အမှီအခိုကင်းခြင်းတို့ကိုမူ ခင်ပွန်းသည်ကိုစွန့်ခွာရန်ထက် အိမ်ထောင်အတွင်း မိန်းမ၏ သြဇာအာဏာပိုရရှိစေပြီး အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုကို လျော့ပါးနိုင်သော အကြောင်းတစ်ခုအဖြစ်သာ မြင်ကြသည်။

ခြုံငုံ၍သုံးသပ်ရလျှင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံနေရသော အိမ်ထောင်ရေးကို ဆက်လက်ထိမ်း ရခြင်း၏ အကြောင်းအရင်းမှာ အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အများကလက်ခံထားရှိသော စံနှုန်းများ အရ ဇနီးမယားကောင်းတစ်ဦး၏တာဝန်၊ မိခင်တစ်ဦး၏တာဝန် စသည့်ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုးများကြောင့်ဖြစ် သည်။ ထို့ကြောင့် အိမ်ထောင်ရှင်မိခင်များသည် မိမိတို့၏ ဆန္ဒ၊ ကိုယ်ပိုင်ရရှိမည့် အခွင့်အလမ်းများ ပျော်ရွှင်မှုများကို စွန့်လွှတ်ခဲ့ကြသည်။

ဇယား ၉။ အမျိုးသမီးများ၏ပြောပြချက်အရ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော အိမ်ထောင်ရေးအား စွန့်ခွာရာတွင် ကြုံတွေ့ရသောအဟန့်အတားများ

တရားမဝင် ကွာရှင်းခြင်း သို့မဟုတ် တရားဝင် ကွာရှင်းခြင်းကြောင့် မိသားစုနှင့် သားသမီးများအပေါ် သက်ရောက်နေသော ထိခိုက်မှုများ	သားသမီးများတွင် မိစုံဖစုံ ရှိနေစေရန် ကိုယ်ပိုင်ဆန္ဒ များကို စွန့်လွှတ်လိုက်ခြင်း	တစ်ခါတစ်လေ ကျွန်မ သူ့ကိုကွာပစ် လိုက်ချင်တယ်။ ဒါပေမယ့် ကလေး ဆိုတာက အမေရယ်၊ အဖေရယ်နဲ့ အတူတူ နေဖို့လိုအပ်တယ်လေ။ အဲ့ဒါ ကြောင့်မို့ ကျွန်မသူ့ကို သည်းခံနေတာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက်၂၆နှစ်)
	သားသမီးများကို မိမိ တစ်ဦးတည်း ထောက်ပံ့နိုင်ခြင်း ရှိမရှိနှင့် ပတ်သက်၍စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်း	ကျွန်မမှာ ကလေးနှစ်ယောက်ရှိတယ်။ ကျွန်မ သူနဲ့ ကွဲလို့မဖြစ်ဘူးလေ။ အဲ့တော့ ကျွန်မကပဲ သည်းခံပေါ့။ သူ့အဖမ်းခံရရင် ကျွန်မတို့ ဘယ်လို လုပ်မလဲ။ ကျွန်မတို့မှာ ဝင်ငွေရှာပေး မယ့်သူ မရှိဘူးဖြစ်သွားမှာပေါ့’ (ဖြေဆို သူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက်၃၉နှစ်)
	မိသားစု တကွတပြားဖြစ်မည် ကို စိုးရိမ်ခြင်း	ကျွန်မက မိန်းမသားဆိုတော့ တစ်လင် တစ်မယားစနစ်ကိုပဲကြိုက်တယ်။ မိသားစု တကွတပြားလည်းမဖြစ်ချင်ဘူး’ (ဖြေဆိုသူ တစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၇ နှစ်)

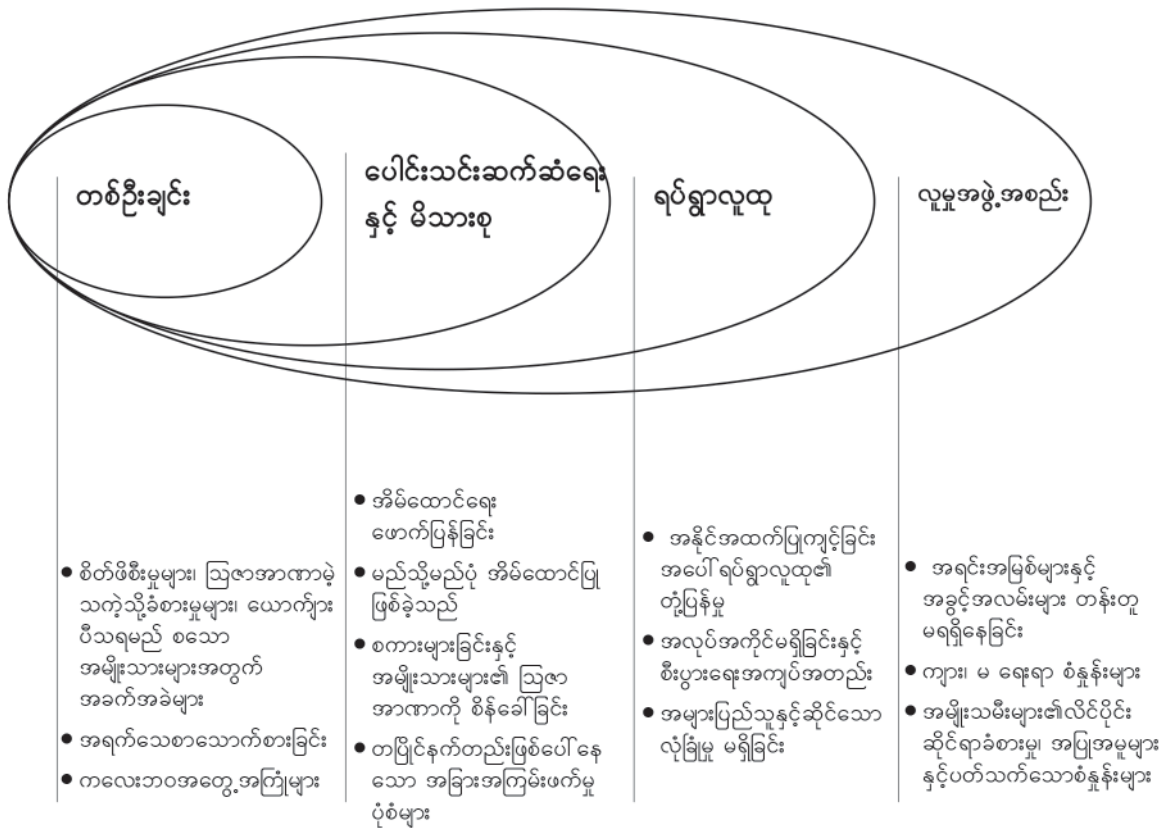
လူမှုရေးအရ အနှိမ်ခံရခြင်း	တရားမဝင် ကွာရှင်းခြင်း သို့မဟုတ် တရားဝင်ကွာရှင်း ထားသော အမျိုးသမီး များအား ပစ်ပယ်ထားခြင်း၊ ခွဲခြားနှိမ်ချ ဆက်ဆံခြင်း	ကျွန်မတစ်ဦးလုပ်မဖြစ်ချင်ဘူး။ ပတ်ဝန်းကျင်က သိရင်အထင်သေးမယ်။ မလေးမစားဖြစ်မယ်လေ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၅ နှစ်)
ဆက်လက်ပေါင်းသင်းရန် ဖိအားပေးခံရခြင်း	ခင်ပွန်းသည်က ကွာရှင်း ပေးရန်ငြင်းဆန်ခြင်း သို့မဟုတ် တားဆီးခြင်း	သူ့ကို ကွာဖို့စဉ်းစားရဲစဉ်းစားကြည့်၊ ကျွန်မ မျက်နှာကို ဓါးနဲ့မွန်းပစ်မယ်လို့ ပြောတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၉ နှစ်)
	ဆွေမျိုးများက အိမ်ထောင်မကွဲရန် တိုက်တွန်းခြင်း သို့မဟုတ် အကျပ်ကိုင်ခြင်း	သူနဲ့ကွဲဖို့ ကျွန်မ မိသားစုနဲ့ တိုင်ပင် လိုက်တိုင်း အစ်ကိုတွေက အဲ့လိုမလုပ်ဖို့ တားကြတယ်။ အဲ့ဒါနဲ့ပဲ ဒီလို မသာယာတဲ့ အိမ်ထောင်ရေးထဲမှာ အခုထိနေနေရတာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၅၅ နှစ်)

အခန်း (၆) အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုလက္ခဏာများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုဆီဦးတည်စေသည့် လမ်းကြောင်းများ

အထက်ပါအခန်းများတွင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသောအမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် ပတ်သက်၍ ဤအရည်အသွေးအခြေပြုလေ့လာဆန်းစစ်ချက်မှအဓိကတွေ့ရှိချက်များ (အခန်း ၃)၊ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ (အခန်း ၄)နှင့် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အခက်အခဲများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခဲ့သည့် နည်းဗျူဟာများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများအားဖွင့်ဟပြောဆိုခဲ့ပုံများ (အခန်း ၅)ကို ဖော်ပြသွားခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ယခုဆက်လက်ဖော်ပြမည့်အခန်းတွင် မတူညီသောအခြေအနေများ၊ အမျိုးသမီးများအကြမ်းဖက်ခံရမှုနှင့် ချိတ်ဆက် နေနိုင်သောအချက်များနှင့် လမ်းကြောင်းများအပါအဝင် အမျိုးသမီးများပြောပြခဲ့သောဇာတ်လမ်းများမှ ကွဲပြားသောသွင်ပြင်လက္ခဏာများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပြသွားမည်ဖြစ်သည်။ ဤအခန်းတွင် အကြမ်းဖက်မှုများကို ရှောင်ရှားရန် သို့မဟုတ် တားဆီးရန် အမျိုးသမီးများအသုံးပြုခဲ့သော ကာကွယ်ရေးနည်းလမ်းများကိုလည်း ဖော်ထုတ်သွားမည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးစီ၌ မတူညီသည့်ဇာတ်လမ်းများ ကိုယ်စီရှိကြသော်လည်း ဤနေရာတွင် တင်ပြသွားမည့် အကြောင်းအရာများမှာ အမျိုးသမီးများ၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရပုံ ဇာတ်လမ်းအားလုံးနှင့် မည်သို့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားခဲ့သည်ဆိုသည့် အကြောင်းများတွင် မကြာခဏတွေ့ရလေ့ရှိပါသည်။ အဆိုပါ မတူညီသောအဓိကအကြောင်းအရာများကို စနစ်တကျဖြစ်စေရန်အတွက် ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် လူမှုဂေဟစံပုံစံ (Socio-ecological model)ကို အသုံးပြုသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့မှသာ စာဖတ်သူများအနေဖြင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းရှိ မည်သည့်အဆင့်တွင် အဆိုပါပြဿနာများ ဖြစ်ပွားနေသည်၊ ယင်းတို့က အမျိုးသမီးများ၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု အတွေ့အကြုံများအပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်နေသည်ဆိုသည်ကို ပုံဖော်ကြည့်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုမှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များအားလုံးကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ သို့မဟုတ် ကိန်းဂဏန်းများ အခြေပြုကာ အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြထားခြင်း မဟုတ်ပါ။ ယင်းအစား အရည်အသွေးအခြေပြု အချက်အလက်များကိုအသုံးပြုကာ အမျိုးသားများ အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများ၊ အိမ်ထောင်ဖက်များ၏ ဆက်ဆံရေး သဘောသဘာဝနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို အသုံးပြုနေသော၊ လက်ခံထားသော ပတ်ဝန်းကျင်မျိုးကို ဖန်တီးပေးနေသည့် လူမှုရေးအချက်အလက်များကို ထဲထဲဝင်ဝင်လေ့လာသွားနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

ဆက်လက်ဖော်ပြမည့်စာမျက်နှာရှိ ပုံစံများအကျဉ်းချုပ်သည် အဆင့်အသီးအသီး၌ မည်သည့်အဓိက အကြောင်းအရာများ ပေါ်ထွက်လာသည်ဆိုသည်ကို ရှင်းပြပါလိမ့်မည် (ပုံ ၂ တွင်လည်း ပြသထားသည့်အတိုင်း)။ အသေးစိတ်ကို ဤအခန်း၏ကျန်အပိုင်းများတွင် ဆက်လက်ရှင်းလင်းဖော်ပြသွားပါမည်။

ပုံ ၂။ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုအကြောင်း အမျိုးသမီးများပြောပြသောဇာတ်လမ်းများမှ ထုတ်နုတ်ထားသည့် အဓိကအကြောင်းအရာများအား ပြသသောပုံ

လူမှုဂေဟစံပုံစံ၏ အဆင့်တစ်ဆင့်ချင်းစီရှိ ပုံစံများအကျဉ်းချုပ်

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုအားဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသောအမျိုးသမီးများ၏ဇာတ်လမ်းများမှ မတူညီသောပုံစံများကိုတွေ့ရှိခဲ့ရပြီး ယင်းတို့ကို လူမှုဂေဟစံပုံစံတွင် အဆင့် (၄) ဆင့်အနေဖြင့် ပုံဖော်ကြည့်ရှုနိုင်သည်။

တစ်ဦးချင်းစီအဆင့်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ဇာတ်လမ်းများသည် အဓိကအကြောင်းအရာ (၃) ခုကို ညွှန်ပြနေသည် - အမျိုးသားများသည် ဘဝအခက်အခဲကြုံရသည့်အချိန်များနှင့် မည်ကဲ့သို့ရုန်းကန်နေရပြီး သူတို့၏ မချင့်မရဲဖြစ်မှုအားလုံးကို ဇနီးသည်အပေါ်တွင် မည်ကဲ့သို့အပြစ်ပုံချလေ့ရှိကြောင်း၊ အမျိုးသားများ အရက်သောက်ခြင်းသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း၊ အမျိုးသမီးများ ကလေးဘဝတွင် အကြမ်းဖက်မှုများကို တွေ့ကြုံခဲ့ဖူးပြီး ဆယ်ကျော်သက်သို့မဟုတ် အရွယ်ရောက်လာသည့်အခါ ယင်းက ထိခိုက်လွယ်သောအနေအထားသို့ တွန်းပို့ပေးသည့် အပြင် သူမတို့၏ဘဝနောက်ပိုင်း အချိန်များတွင်လည်း အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမှုများကိုထပ်မံကြုံတွေ့စေကြောင်း စသည်ဖြင့် တွေ့ရသည်။

ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးအဆင့်တွင် အဓိကအကြောင်းအရာ (၄) ခုကို သုံးသပ်တွေ့ရှိခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးအတော်များများသည် ၎င်းတို့ခင်ပွန်းသည်များ၏အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ထိုဖောက်ပြန်မှုက လင်မယားအကြား စကားများရန်ဖြစ်စေသည့် ပြဿနာမီးစကို ဖန်တီးပေးခြင်းဖြစ်ပြီး နှစ်ဦးကြားဆက်ဆံရေးကို ဆိုးဆိုးဝါးဝါးထိခိုက်စေသည်။ စကားများရန်ဖြစ်ခြင်းသည် ကိုယ်ထိလက်ရောက်အနိုင်အထက်ပြုမှုများကို အစပြုစေသည့် ရှေ့ပြေးလက္ခဏာတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ခင်ပွန်းသည်က ၎င်း၏ ဩဇာအာဏာကို ဇနီးသည်မှစိန်ခေါ်နေသည်ဟု ခံစားရသည့်အချိန်များနှင့် ဆက်စပ်နေလေ့ရှိသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့ “မည်သို့မည်ပုံ” အိမ်ထောင်ကျခဲ့သည် သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ပြုရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့သည် စသည်တို့ကိုလည်း ဆွေးနွေးဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။ အများအားဖြင့်အမျိုးသမီးများသည် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ထိရလွယ်သည့် အခက်အခဲများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန်အတွက် အိမ်ထောင်ပြုခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုသို့ပြုခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများအတွက် မိမိတို့၏ကိုယ်ပိုင်ဆန္ဒရှိသည့်အရာများကို ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးနိုင်သည့်စွမ်းရည် သို့မဟုတ် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်မည့် အနေအထားမရှိသည့် ဩဇာအာဏာအားနည်းသော အိမ်ထောင်ရေးအခြေအနေများကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထို့ပြင် ခင်ပွန်းသည်ဖြစ်သူ အမျိုးသားများသည် ကလေးများအားရိုက်နှက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရပ်ရွာအတွင်း ရမ်းကားပြုမှုခြင်းစသည့် အခြားသော အကြမ်းဖက်မှုပုံသဏ္ဌာန်များကိုလည်း ပြုလုပ်လေ့ရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။

ရပ်ရွာလူထုအဆင့်တွင် ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်၏ အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် ရပ်ရွာလူထု၏ တုံ့ပြန်ချက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ခံယူချက်သဘောထားနှင့် အတွေ့အကြုံများမှာ ကွဲလွဲမှုများရှိသည်ဟု အမျိုးသမီးများက ပြောပြကြသည်။ ထိရောက်မှုနည်းသော်လည်း အိမ်နီးချင်းများနှင့် မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းများ အတော်များများက ကူညီပံ့ပိုးမှုပေးကြသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း လင်မယားကြား အိမ်တွင်းရေးပြဿနာများတွင် ဘေးလူဝင်မပါသင့် ဟူသည့်ယေဘုယျမျှော်လင့်ထားချက်များကလည်း ရှိနေသည်။ ရပ်ရွာအဆင့် စီးပွားရေးမပြေလည်မှုများနှင့် ငွေကြေးအကျပ်အတည်းများကလည်း အမျိုးသမီးများ၏ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်ခံရသည့်အခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည့်သဘောရှိပါသည်။ နောက်ဆုံးတစ်ချက်အနေဖြင့် အများပြည်သူနှင့် ဆိုင်သောနေရာများသည် အမျိုးသမီးများအတွက် လုံခြုံမှုမရှိကြောင်းနှင့် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် လူကျပ်သောသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးယာဉ်များဖြင့် သွားလာရမည်ကို စိုးရွံ့မှုရှိကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။ ၎င်းတို့၏ အဖြစ်အပျက်ဇာတ်လမ်းများအရ ဤအခြေအနေကိုပင် ၎င်းတို့အတွက်ပုံမှန်ဟု ကြိုတ်မှတ်လက်ခံကာ ဤသည်မှာ သွားလာလှုပ်ရှားမှုပုံစံတစ်ခု ဖြစ်နေသည်။

လူမှုရေးအဆင့်တွင်ကျယ်ပြန့်စွာလက်ခံထားသော သတ်မှတ်ချက်စံနှုန်းများနှင့် ယုံကြည်မှု အယူအဆများက အမျိုးသမီးတစ်ဦးချင်းစီ၏ဘဝအတွေ့အကြုံများအပေါ် မည်သို့သက်ရောက်မှုရှိနေကြောင်းကို ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှု ကဖော်ပြနေသည်။ လူမှုရေးတွင်ဖြစ်စေ၊ စီးပွားရေးတွင်ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးများသည် အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို အမျိုးသားများနှင့်တန်းတူရရှိနေခြင်းမရှိဟု ဆန်းစစ်မှုတွင်ပါဝင်သော အမျိုးသမီးများကဖော်ပြကြပြီး ထိုသို့ညီမျှမှုမရှိခြင်းက ၎င်းတို့၏ အမျိုးသားများကိုစွန့်ခွာနိုင်ရန် အခက်အခဲဖြစ်စေသည်။ အမျိုးသမီးများသည် မိမိခင်ပွန်းသည်ထက် နိမ့်ကျသည်ဟူသောကျယ်ပြန့်စွာယုံကြည်လက်ခံထားသည့် အယူအဆများကြောင့်လည်း အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများနှင့်ကြုံတွေ့ရသောအခါ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် လက်တွေ့ကျကျ ထိရောက်စွာပြန်လည် တုံ့ပြန်နိုင်ရန် အခက်အခဲတွေ့ရပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် လိင်မှုကိစ္စတွင်စင်ကြယ်ရမည်၊ အပျိုစစ်ရမည်

ဟူသော သတ်မှတ်ချက်စံနှုန်းများကလည်း အမျိုးသမီးများလိင်မှုဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး၊ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဗဟုသုတကင်းမဲ့မှုအပေါ် များစွာသက်ရောက်ပြီး ယင်းကတဖန် ၎င်းတို့၏ အိမ်ထောင်ဆက်ဆံရေးတွင် နှစ်ဦးသဘောတူ လိင်ဆက်ဆံမှုဖြစ်အောင် ညှိနှိုင်းနိုင်စွမ်းအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိနေပြန်သည်။

ဤနေရာတွင် တင်ပြထားသောအဓိကအကြောင်းအရာအများအပြားမှာ ဆက်နွယ်လျက်ရှိသည်။ သို့မဟုတ် တပြိုင်နက်တည်းဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ ယင်းက အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏မတူညီသော အတွေ့အကြုံများသည် လူမှုဂေဟစနစ်ရှိအဆင့်တိုင်း၌ ရှုပ်ထွေးလျက်ရှိပြီး အချင်းချင်းဆက်နွယ်လျက်ရှိကြောင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများက အမျိုးသမီးများဘဝ၏ အခြားကဏ္ဍများ အပေါ်တွင်လည်း မည်ကဲ့သို့ သက်ရောက်နေကြောင်းကို ဖော်ပြနေသည်။

၆. ၁ တစ်ဦးချင်းအဆင့်

အမျိုးသမီးများအားတွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ရာတွင် တစ်ဦးချင်းစီအဆင့်တွင် အကြောင်းအရာ (၃) ခုကိုများသောအားဖြင့် တွေ့ရပါသည်- အမျိုးသားတစ်ဦးချင်းစီ၏ ဘဝအစိတ်အပိုင်းအသီးသီးတွင် တွေ့ကြုံရသောစိတ်ဖိစီးမှုများနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော အခက်အခဲများ သို့မဟုတ် ဩဇာအာဏာမဲ့သည် ဟူသောခံစားချက်များ၊ အမျိုးသားလက်တွဲဖော်များ အရက်သေစာသောက်သုံးခြင်းနှင့် ငယ်စဉ်ဘဝတွင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံများ စသည်တို့ဖြစ်သည်။

၆. ၁. ၁ စိတ်ဖိစီးမှုများ၊ ဩဇာအာဏာမဲ့မှုများနှင့် ယောက်ျားပီသမှု စသည့်အမျိုးသားများအတွက် အခက်အခဲများ

ယောက်ျားပီသမှုနှင့် ပတ်သက်သည့်နိုင်ငံတကာသုတေသန သို့မဟုတ် သတ်မှတ်ထားသော အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ယောက်ျားတစ်ဦးနေထိုင်ပြုမူသင့်သည့် နည်းလမ်းပုံစံများ နှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးသားအများအပြားသည် လူမှုရေးအရသတ်မှတ်ထားသော ယောက်ျားပီသမှုဆိုင်ရာစံနှုန်းများနှင့် လျော်ညီစွာ နေထိုင်ပြုမူနိုင်ရန် ကြိုးစားရုန်းကန်နေကြရပါသည် (Connell 2005)။ ယင်းက အမျိုးသားများ၏ စိတ်ကျန်းမာရေးနှင့် ဘဝကျေနပ်ပျော်ရွှင်မှု အပေါ်သက်ရောက်မှုရှိနေပါသည် (Barker et al. 2011)။ တိတိကျကျဆိုရလျှင် အဆိုပါစံနှုန်းများနှင့် ဆက်စပ်ပြီးကြိုးစားရုန်းကန်နေရခြင်း သို့မဟုတ် ဩဇာအာဏာမဲ့ခြင်းနှင့် ထိုအချက်များက ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်အပေါ် အကြမ်းဖက်မိခြင်းနှင့် မည်ကဲ့သို့ ချိတ်ဆက်နိုင်သည်ဆိုသည့်အချက်များပင်ဖြစ်ပါသည် (Fulu et al. 2013)။ အမျိုးသားများ၏ အကြမ်းဖက်မှုမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်အမျိုးသားတစ်ဦးနေထိုင်ပြုမူသင့်သည့် စံနှုန်းများအား ၎င်းတို့နားလည်သဘောပေါက်ပုံနှင့် ပြုမူပုံများနှင့်လည်း ချိတ်ဆက်နေပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းသည် အမျိုးသားများအကြမ်းဖက်ခြင်းအတွက် အကြောင်းပြချက်ပေးနေခြင်းမဟုတ်ဘဲ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သည့် အလေ့အထများကို ကျယ်ပြန့်သောလူမှုရေးနယ်ပယ်နှင့် ချိတ်ဆက်ကြည့်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ဤအရည်အသွေးအခြေပြု သုတေသနတွင် မေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများပြောပြသည့် အကြမ်းဖက်မှုအဖြစ်အပျက်များသည် အခက်အခဲ သို့မဟုတ် စိတ်ဖိစီးမှုများသော ဘဝအဖြစ်အပျက်မျိုးစုံနှင့် ၎င်းတို့၏ လက်တွဲဖော်များက ယင်းတို့ကိုရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင် တွေ့ကြုံရသောအခက်အခဲများနှင့်

ချိတ်ဆက်နေနိုင်သည်။ ယင်းတွင် အမျိုးသားများအလုပ်အကိုင်မရှိခြင်း သို့မဟုတ် လင်မယားနှစ်ဦး၏ ငွေကြေးအကျပ်အတည်းများ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း၊ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာခြင်း သို့မဟုတ် အတင်းအကျပ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရခြင်း၊ စစ်မှုထမ်းခြင်းနှင့် စစ်တပ်မှထွက်ပြေးခြင်း သို့မဟုတ် အကျဉ်းကျခြင်းကဲ့သို့ သော အကြမ်းဖက်သည့် အခြေအနေများစသည်တို့နှင့် ချိတ်ဆက်နေသည့် စိတ်ဒဏ်ရာရစေသော အဖြစ်အပျက်များပါဝင်သည်။ အမျိုးသမီးများပြောပြသည့် ဇာတ်လမ်းများတွင် အဆိုပါအချက်များပါဝင် နေပုံကိုသုံးသပ်ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ယင်းတို့သည် အမျိုးသားတစ်ဦးဖြစ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍လွှမ်းမိုး နေသောစံနှုန်းများနှင့် အမျိုးသားများအနေဖြင့် အဆိုပါစံနှုန်းများကို မပြည့်မီနိုင်ဟုခံစားရသောအခါ ဖြစ်ပျက်လာသောအကျိုးဆက်များနှင့် ချိတ်ဆက်နေပုံပေါ်သည်။

ဥပမာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောအမျိုးသမီးလေးပုံတစ်ပုံ၏ ပြောပြချက်အရရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့်/ သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများသည် ကိုယ်ဝန်ဆောင်စဉ်၊ မီးဖွားပြီးချိန် သို့မဟုတ် ကလေးများငယ်ရွယ်စဉ်တွင် စတင်ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ အကြမ်းဖက်မှုတစ်ခုခုတွင် ခင်ပွန်းသည်၏ ကိုယ်ထိလက်ရောက် အနိုင်ကျင့်မှု၊ စကားလုံးများဖြင့် အနိုင်အထက်ပြောဆိုမှု၊ ဇနီးနှင့်သားသမီးများ အတွက် ငွေကြေးမထောက်ပံ့ခြင်း သို့မဟုတ် မီးဖွားစဉ်နှင့် မီးဖွားပြီးချိန်များတွင် စွန့်ပစ်သွားခြင်း တို့ပါဝင်သည်။ ဤသည်မှာ အမျိုးသားများတွင် မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးနှင့် မိဘဖြစ်ခြင်းစသည်တို့နှင့် ပတ်သက်သော ဗဟုသုတနည်းပါးခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှု မရှိခြင်းတို့နှင့်လည်း ဆက်စပ်နေနိုင်သည်။ အဆိုပါဖြစ်စဉ်များသည် အခြားရေးသားချက် များတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းနှင့် စောလျင်စွာ မိဘဘဝသို့ရောက်ရှိခြင်းတို့သည် အကြမ်းဖက်မှု များကို ဖြစ်စေနိုင်သော အန္တရာယ်မြင့်မားသည့် အချိန်ကာလ များဖြစ်သည် ဟူသောတွေ့ရှိချက်များနှင့် ကိုက်ညီနေပါသည် (Flynn 2011)။ ဤပုံစံမျိုးကို အိမ်ထောင်စောစောကျသော စုံတွဲများအကြားတွင် ပိုမိုတွေ့ရလေ့ရှိပါသည်။ ဤသည်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့သည် လိင်နှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးတို့နှင့် ပတ်သက်၍ အချက်အလက် နည်းပါးပြီး ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးတွင်လည်း အတွေ့အကြုံ နည်းပါးသော အခြေအနေမျိုးတွင် အိမ်ထောင်စောလျင်စွာ ပြုမည်ဆိုပါက တွေ့ကြုံလာမည့်အခက်အခဲများကို ကိုင်တွယ် နိုင်မည့် စွမ်းရည်အနည်းငယ်သာရှိနိုင်သည်ဆိုသည်ကို ဖော်ပြ နေပါသည်။

ဇနီးသည်ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းနှင့် သားသမီးများကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း တာဝန်များနည်းတူ အတင်းအကျပ် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ရခြင်း သို့မဟုတ် အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခြင်း စသော စိတ်ဖိစီးမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသည့် အခြားအဖြစ်အပျက် များသည်လည်း ဇနီးသည်အပေါ် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

‘အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်ပေါ်ရခြင်းမှာ အမျိုးသားများအနေဖြင့် မိမိကိုယ်ကို သြဇာအာဏာမဲ့သကဲ့သို့ ခံစားရခြင်း၊ အမျိုးသားတစ်ဦးနေထိုင်ပြုမူသင့်သည် ဟု သတ်မှတ်ထားသော စံနှုန်းများကို မပြည့်မီနိုင်သကဲ့သို့ခံစားရခြင်းတို့နှင့် ဆက်စပ်နေနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးတွင် အမျိုးသားများသည် ဇနီးသည်အပေါ် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခြင်းကို မိမိတွင် သြဇာအာဏာနှင့် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရှိသည် ဟူသော ခံစားချက်မျိုး ဖြစ်ပေါ်စေသည့် ထွက်ပေါက်တစ်ခုအနေဖြင့် အသုံးပြုကြဟန်တူသည်။’

ကျွန်မတို့ စတွေ့တုန်းကဆိုရင် သူကလူအေးတစ်ယောက်ပဲ။ သူက ဖိနပ်ချုပ်တယ်။ သူ့အလုပ်ကလည်း ဝင်ငွေကောင်းတယ်။ ကျွန်မတို့အိမ်ဝယ်ပြီးလေးနှစ်လောက်ကြာတဲ့အခါမှာ (စီမံကိန်းရှိလို့ဆိုပြီး) ကျွန်မတို့ရွှေ့ပေးရတယ်။ အဲ့ဒါနဲ့ (ယာယီနေရာချထားပေးတဲ့နေရာမှာ) ကျွန်မတို့ပြောင်းနေကြတယ်။ နောက်ဆုံး ကျွန်မတို့ မော်လမြိုင်ဘက်ကိုရောက်လာတယ်။ (အဲ့ဒီမှာ သူ့အလုပ်ရှာမတွေ့ဘူး။) သူက ဖိနပ်ပဲချုပ်တတ်တာဆိုတော့ အခုတော့ ကြုံရာကျပန်းပဲလုပ်နေရတယ်။ တခါတလေ တစ်နေ့လုံးသူ အိမ်ပြန်မလာဘူး။ ဘာမှလည်းမလုပ်ဘူး။ ကျွန်မသူ့ကို ပိုက်ဆံတောင်းတဲ့အခါကျတော့ ကျွန်မကို ရိုက်တယ်။ တခါတလေ ကန်တောင်ကန်တယ်။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊မော်လမြိုင်၊အသက်၅၄နှစ်)

ဘဝအခက်အခဲများတွေ့ကြုံရချိန်၌ ဇနီးသည်အပေါ် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ ပိုမိုများပြားလာသည့် အလားတူအဖြစ်အပျက်များသည် ဒုက္ခသည်စခန်းများ သို့မဟုတ် နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးလာရသူများနေထိုင်ရာစခန်းများတွင် ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသော အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများနှင့်ပတ်သက်သည့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုစာတမ်းများမှ တွေ့ရှိချက်များနှင့် များစွာကိုက်ညီမှုရှိသည်ကိုတွေ့ရပါသည် (Sleigh, Barker, Ruratotoye and Shand 2012)။ ယင်းသည် အမျိုးသားများအနေဖြင့် လူမှုရေးအရ ပြဌာန်းထားသော အိမ်ထောင်ဦးစီးနှင့် အဓိကဝင်ငွေရှာသူဆိုသည့်ဝတ္တရားများကို ဖြည့်စွမ်းနိုင်ခြင်း မရှိသည့် မိမိကိုယ်မိမိစိတ်ပျက်အားမရမှုများနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း မိမိကိုယ်မိမိ ဩဇာအာဏာမဲ့လာသကဲ့သို့ခံစားရခြင်းများနှင့် ချိတ်ဆက်နေနိုင်သည်။ အဆိုပါစိတ်ခံစားချက်များကို ရင်ဆိုင်ရန်နှင့် မိမိတွင်ဩဇာအာဏာရှိသည်ဆိုသည့် ခံစားချက်မျိုးပြန်ရလာစေရန်အတွက် ဇနီးသည်အား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းမှာ အမျိုးသားများအတွက် ထွက်ပေါက်တစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်။ ခင်ပွန်းသည်များ အနေဖြင့် အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်သွားသည့်အခါ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းများ ဖြစ်ပေါ်နေသောအခါမျိုးတွင် အကြမ်းဖက်မှုများပိုမိုများပြားလာတတ်သည်ဟု အခြားအမျိုးသမီးများကလည်း ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။

©Maria Lopez Yuste 2014

ဤတွေ့ရှိချက်များကို ထပ်မံလေ့လာဖော်ထုတ်ရန်အတွက် အထူးသဖြင့် အမျိုးသားများနှင့် သုတေသနများထပ်မံ လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ ကြုံတွေ့ ခဲ့ရသောအမျိုးသမီးများ၏ ပြောပြချက်များအရ ပြောင်းလဲလာသော မြန်မာနိုင်ငံလူမှုအသိုင်းအဝိုင်း အတွင်း အမျိုးသားတစ်ဦးဖြစ်ခြင်းဆိုသည်မှာ မည်သည်ကိုဆိုလိုသည်၊ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဖြစ်ခြင်းမှာ မည်သည်ကိုဆိုလိုသည် စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ ပို၍သာတူညီမှုရှိသော၊ တင်းကျပ်မှုမရှိလွန်းသော လူမှုရေးစံနှုန်းများဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် အမျိုးသမီးများ၊ မိန်းကလေးများနှင့်သာမက အမျိုးသားများ နှင့်ပါ လုပ်ဆောင်သွားရန်လိုအပ်နေပါသည်။

၆. ၁. ၂ ခင်ပွန်းသည်များအရက်သေစာသောက်စားခြင်း

ခင်ပွန်းသည်များအရက်စွဲနေခြင်း သို့မဟုတ် အရက်မူးနေစဉ် ဇနီးသည်အား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောအမျိုးသမီးထက်ဝက်နီးပါးမှ ပြောကြားခဲ့ကြသည်။ လက်တွဲဖော် အရက်သောက် ခြင်းမှာ ရံဖန်ရံခါသောက်သုံးခြင်းမှ အလွန်အကျွံစွဲနေခြင်းအထိပါဝင်သည်။ အချို့ အမျိုးသားများသည် အရက်သောက်သုံးမှု ပြဿနာများကြောင့် ဆေးရုံတင်ရသည်အထိရှိသည်။ ခင်ပွန်းသည်များ အရက်မူး သည့်အခါ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ၊ နှုတ်အားဖြင့်၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြု ကျင့်မှုများ ခံစားရကြောင်း အမျိုးသမီးများက ဆိုသည်။

သူ့အရက်မမူးနေရင် ကျွန်မကိုမရိုက်ဘူး။ သူမူးလာပြီဆိုရင်တော့ ပုန်းဖို့နေရာရှာထားရတယ်။ အဲ့လိုမှ မဟုတ်ရင်တော့ အသေအရိုက်ခံရပြီသာမှတ်။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)

အချို့အမျိုးသမီးများ၏ ခင်ပွန်းသည်များသည် သူငယ်ချင်းများနှင့် အရက်သောက်ရန်အတွက် ဇနီးသည်၏ အိမ်အသုံးစရိတ်ထဲမှ ငွေကြေးများခိုးယူတတ်သည်ဟုသိရ သည်။ ‘ကျွန်မ တီဗွီမဝယ်နိုင်တော့ ရေဒီယိုအသေးလေး တစ်လုံးဝယ်ထားတယ်။ အဲ့ဒါကို အရက်သောက်ဖို့ဆိုပြီး ရောင်းစားပစ်တယ်လေ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၆နှစ်)။ အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် ခင်ပွန်းသည် များသည် အိမ်အတွက် လိုအပ်သော အစားအစာ၊ အသုံး အဆောင်၊ သားသမီးများ၏ ပညာရေး သို့မဟုတ် ကျန်းမာရေး အသုံးစရိတ်များကိုမပေးဘဲ မိမိတို့၏ဝင်ငွေ များကို အရက်သောက်ရန်အတွက်သာ အသုံးပြုတတ်ကြ သည်။ အမျိုးသမီးအချို့သည်လည်း ခင်ပွန်းသည် အရက် မူးပြီး အိမ်ပြန်လာသောအခါတွင် အတင်းအကျပ် လိင်ဆက်ဆံခံရတတ်သည်ဟု ပြောပြကြသည်။

“အရက်သောက်သုံးခြင်းမှာအမျိုးသားများ အကြမ်းဖက်ခြင်းကိုဦးတည်စေသော အဓိကအကြောင်းရင်းသို့မဟုတ်တွန်းအား တစ်ခုအဖြစ်ယေဘုယျမှတ်ယူထားသော်လည်း ယင်းမှာအကြမ်းဖက်မှုများကိုဦးတည်စေသော အကြောင်းရင်းများစွာအနက်မှတစ်ခုသာဖြစ်ကြောင်း သိမှတ်ထားရန်အရေးကြီးသည်။အရက်သောက် တတ်သော်လည်းမိမိတို့၏ဇနီးသည်များအား အနိုင်အထက်မပြုကျင့်သော အမျိုးသား အများအပြားရှိပါသည်။”

သူမူးပြီးပြန်လာပြီဆိုရင် ကျွန်မနဲ့လိင်ဆက်ဆံချင်ရော။ ဒါပေမယ့် သူကအဲ့လိုအချိန်ဆိုရင် အရမ်းကြာ တယ်လေ။ တခါတလေဆိုရင် နှစ်နာရီ သုံးနာရီလောက်ကို ကြာတယ်။ ကျွန်မလည်း အဲ့ဒီလောက် သည်းမခံနိုင်ဘူး။ ဒါပေမယ့် ကျွန်မငြင်းလို့မရဘူးလေ။ ကျွန်မလက်မခံရင် ပိုဆိုးတယ်။ အဲ့ဒီအခါ သူကျွန်မကိုရိုက်တယ်။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)

ပြဿနာဖြစ်လောက်အောင် အရက်သေစာသောက်စားခြင်း အလေ့အကျင့်မှာ အမျိုးသားများ စိတ်ဖိစီးသောအချိန်တွင် စတင်လေ့ရှိသည်။

သမီးလေး သုံးနှစ်အရွယ်လောက်ရောက်တော့ သူ့အရက် စသောက်တတ်လာတယ်။ သူ့မှာ အလုပ်အကိုင် မယ်မယ်ရရ မရှိတော့တာရယ်၊ အလုပ်သိပ် မလုပ်ဖြစ်တော့တာရယ်ကစပြီး သူနဲ့ ကျွန်မ လည်းမတည့်တော့ဘူး။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၅ နှစ်)

အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ခင်ပွန်းသည်များ အရက်သောက်သုံးခြင်းကို စိတ်ဓါတ်ကျခြင်းနှင့် ချိတ်ဆက်၍ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ‘ကျွန်မသူ့ကို အရက်ဖြတ်ပြီး အလုပ်ပြန်လုပ်ဖို့ ပြောတော့ သူ့အလုပ်မလုပ်ချင်ဘူးတဲ့၊ အသက်လည်းဆက်မရှင်ချင်တော့လို့ အရက်သောက်ပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုသတ်နေတာလို့ ပြောတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၂ နှစ်)။ အထက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာများကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသားများအရက်သောက်ခြင်း၊ စိတ်ဓါတ်ကျခြင်း၊ လူမှုစီးပွားရေး ဖိစီးမှုများနှင့် (အထက်တွင် ဆွေးနွေးဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း) အမျိုးသားတစ်ဦး ဖြစ်ရန်သတ်မှတ်ထားသော စံနှုန်းများကို ပြည့်မီအောင် ကြိုးပမ်းရာတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်ပူပန်မှုများတို့သည် အချင်းချင်းချိတ်ဆက်နေပြီး အမျိုးသမီးများအား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရနိုင်ချေများသော အခြေအနေကို ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

အရက်သောက်သုံးခြင်းမှာ အမျိုးသားများအကြမ်းဖက်ရခြင်းကိုဦးတည်စေသော အဓိက အကြောင်းရင်း သို့မဟုတ် တွန်းအားတစ်ခုအဖြစ် ယေဘုယျမှတ်ယူထားသော်လည်း ယင်းမှာ အကြမ်းဖက်မှုများကိုဦးတည်စေသော အကြောင်းရင်းများစွာအနက်မှ တစ်ခုသာဖြစ်ကြောင်း သိမှတ်ထားရန် အရေးကြီးပါသည် (Heise2011)။ အရက်သောက်သော်လည်း မိမိတို့၏လက်တွဲဖော်များအား အနိုင်အထက်မပြုကျင့်သော အမျိုးသားအများအပြား ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကိုဖြစ်စေသော အကြောင်းရင်းများကို ဖော်ထုတ်ရာတွင်အရက်ကိုသာ အကြောင်းရင်းတစ်ခုတည်းအဖြစ် ဦးတည်ဖော်ပြသွားမည်ဆိုပါက အခြားအကြောင်းအရင်းများကို ချန်လှပ်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှု၌ လက်တွဲဖော်၏ အရက်သေစာသောက်စားမှုကို မကြာခဏ ပြောဆိုထားသော်လည်း ဒေသတွင်းအခြားနိုင်ငံများရှိ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်များတွင် အရက်သောက်ခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်စေသောအကြောင်းရင်းများတွင် သိပ်မပါဝင်နေပါဟုဖော်ပြထားသည် (Naved, Huque, Farah and Shuvra 2011)။

၆. ၁. ၃ ကလေးဘဝတွင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အတွေ့အကြုံများ

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးထက်ဝက်နီးပါးသည် ငယ်စဉ်က အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုပုံစံတစ်မျိုး သို့မဟုတ် တစ်မျိုးထက်ပို၍ တွေ့ကြုံခံစားဖူးကြပါသည်။ ကလေးဘဝက ကွဲပြားသော အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရပုံများကို ဇယား (၁၀)တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ငယ်စဉ်က ၎င်းတို့ဖခင်မှ မိခင်အား ရိုက်နှက်သည်ကို မြင်တွေ့ခဲ့ရကြောင်းများ

ထိခိုက်လွယ်မှုနှင့်မိဘများ၏ လျစ်လျူရှုမှုတို့မှာ အမျိုးသမီးများတွင်တူညီကြပြီးမိမိတို့၏မိခင်များ အနိုင်ကျင့်ခံရသည်ကိုမြင်တွေ့ခဲ့ဖူးသောကြောင့် အိမ်ထောင်ဖက်မှအကြမ်းဖက်ခြင်းကို သာမန်ကိစ္စဟုသာထင်မှတ်နေမှုက အရွယ်ရောက်သောအခါအကြမ်းဖက်မှုများ ကိုယ်တိုင်ကြုံတွေ့ ရခြင်းနှင့်လည်းဆက်နွှယ်နေပြန်ပါသည်။

သောအားဖြင့် ပြောကြသည်။ ဤသည်မှာ ဖြေဆိုသူ မိဘနှစ်ပါး၏ ဆက်ဆံရေးကို အထူးပြုမေးမြန်းထားခဲ့ပြီး သူမကလေးဘဝကတွေ့ကြုံခဲ့ရသော အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရပုံများအား သီးသန့်မေးမြန်းထားခြင်းမရှိသော သုတေသနမေးခွန်းပုံစံကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ငယ်စဉ်ဘဝက အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရပုံများကို ပြန်လည်ပြောပြရန် ရှက်ရွံ့နေခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်နေနိုင်ပါသည် (Luo, Parish and Laumann 2008)။ အမျိုးသမီးအချို့က သူမတို့၏ခင်ပွန်းသည်များသည်လည်း ငယ်စဉ်အချိန်က မိသားစုအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုများကို တွေ့ကြုံခံစားဖူးကြသူများဖြစ်ကြောင်းပြောခဲ့သည်။

ကမ္ဘာအနှံ့တွင် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများတို့၏ငယ်စဉ်က အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အတွေ့အကြုံများသည် အရွယ်ရောက်သောအခါ အကြမ်းဖက်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့နှင့် အခိုင်အမာ ဆက်စပ်နေပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော ကလေးငယ်များသည် အရွယ်ရောက်သောအခါ ၎င်းတို့၏ ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်နိုင်ချေ မြင့်မားသည်။ သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ဖက်များ၏ အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းကို တွေ့ကြုံရနိုင်ချေ မြင့်မားပါသည် (Botts et al. 2012; Kishor and Johnson 2004; Gupta et al. 2008)။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုမှာအရည်အသွေးကိုသာ အခြေပြုထားခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ကိန်းဂဏန်းများအရဆက်နွှယ်မှုကို မဖော်ပြနိုင်ပါ။ ထိခိုက်လွယ်မှုနှင့် မိဘများ၏လျစ်လျူရှုမှုတို့မှာ အမျိုးသမီးများတွင်တူညီကြပြီး မိမိတို့၏မိခင်များအနိုင်ကျင့်ခံရသည်ကို မြင်တွေ့ခဲ့ဖူးသောကြောင့် အိမ်ထောင်ဖက်မှအကြမ်းဖက်ခြင်းကို သာမန်ကိစ္စဟုသာ ထင်မှတ်နေမှုက အရွယ်ရောက်သောအခါ အကြမ်းဖက်မှုများ ကိုယ်တိုင်ကြုံတွေ့ရခြင်းနှင့်လည်း ဆက်နွှယ်နေပြန်ပါသည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးများသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သောမိသားစုနှင့် အုပ်ထိန်းသူများထံမှ လွတ်မြောက်ရန်ကြိုးပမ်းရာမှ တခါတရံတွင် စောလျင်စွာအိမ်ထောင်ပြုမိကြပြီး အပိုင်း ၆.၂.၁တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အိမ်ထောင်ဖက်နှင့်ဆက်ဆံရေးတွင် အခြားသော အခက်အခဲများနှင့်ရင်ဆိုင်ကြရသည်။

ဇယား ၁၀။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများပြောပြခဲ့သော ၎င်းတို့ငယ်စဉ်ဘဝက အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမှုများ

စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းနှင့် လျစ်လျူရှုခြင်း	‘ကျွန်မ ငယ်ငယ်တုန်းက အဖေက အရမ်းနှိပ်စက်တာ။ တစ်ခါက သူ ကျွန်မကို ထမင်းစားဖို့ပြောတော့ ကျွန်မက ထမင်းစားချိန် မဟုတ်သေးဘူးလေလို့ ပြန်ပြောလိုက်လို့ ကျွန်မကိုစိတ်ဆိုးပြီး ကျွန်မရဲ့ ထမင်းတွေ ဟင်းတွေကို ခွေးကျွေးပစ်လိုက်တယ်လေ။ အဲ့ဒါ ကျွန်မအတွက်ဘာမှ မကျန်တော့ဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)
အတင်းအကျပ် အလုပ်လုပ်ခိုင်းခြင်း	‘ကျွန်မ အသက် ၁၁ နှစ်လောက်တုန်းက လက်ဖက်ရည်ဆိုင်မှာ အလုပ်လုပ်တယ်။ ဆိုင်ရှင်က မိန်းမလိုက်စားတယ်၊ အကျင့်မကောင်းဘူး။ ဆိုင်မှာ ညအိပ်ရတာ ကျွန်မအတွက်မလုံခြုံဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၃ နှစ်)

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု	‘အဖေက အမေ့ကိုရိုက်တယ်။ ပြီးလည်းပြီးရော ကျွန်မကိုပါ ရိုက်တယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၃ နှစ်)
အရွယ်ရောက်သူမှ လိင်မှုဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း	‘ကျွန်မဦးလေးက ကျွန်မကိုသူ့အနားလာခဲ့ဖို့ခေါ်တယ်။ ပြီးတော့ သူ့ ယောက်ျားတန်ဆာကြီးကို ကိုင်ထားဖို့ပြောတယ်။ ကျွန်မလည်း တခြား ဘာလုပ်ရမှန်းမသိတာနဲ့ ခဏလောက်ကိုင်ထားပေးရတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၄၄ နှစ်)
ဖခင်က မိခင်အား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်သည်ကို မြင်တွေ့ခဲ့ရခြင်း	‘အဖေက အမေ့ကိုတံမြက်စည်းနဲ့ရိုက်တယ်။ သူ့အဲ့လို ရိုက်ပြီးသွားတော့ ကျွန်မတို့မောင်နှမတွေက အမေ့အသားထဲ စိုက်နေတဲ့ တံမြက်စည်းရိုးတွေကို ဆွဲထုတ်ပေးကြရတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၃၇ နှစ်)
ကလေး / မြီးကောင်ပေါက် အရွယ်တွင် မိတ်ဆွေ သို့မဟုတ် ချစ်သူရည်းစားမှ လိင်မှုဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း	‘ကျွန်မရည်းစားက ကျွန်မကို အိပ်ရာပေါ်အတင်းဆွဲလှဲပြီး သူ ကျွန်မကို တကယ်ချစ်တာပါ။ လက်ထပ်ယူပါမယ် လို့ပြောတယ်။ ကျွန်မလည်း ကြောက်အားလန့်အားနဲ့ သူ့ကိုအတင်းတွန်းပြီး ထွက်ပြေးခဲ့တယ်’ (ဖြေဆိုသူ တစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၈ နှစ်)

၆. ၂ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး/ မိသားစုအဆင့်

ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး သို့မဟုတ် မိသားစုအတွင်း ဆက်ဆံရေးနှင့်ဆိုင်သော အဓိက အကြောင်းအရာအချို့ကို အမျိုးသမီးများပြောပြသော ဇာတ်လမ်းများနှင့် လက်တွဲဖော်များအကြား ပဋိပက္ခများမှ တွေ့ရပါသည်။ ယင်းတို့တွင် အမျိုးသမီးများ မည်သို့မည်ပုံ အိမ်ထောင်ပြုဖြစ်ခဲ့သည်၊ ခင်ပွန်းသည်များ၏ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများ၊ စကားများရန်ဖြစ်ခြင်းနှင့် အမျိုးသားများ၏ ဩဇာအာဏာကို စိန်ခေါ်ခြင်းနှင့် တပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်ပေါ်နေသော အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ စသည်တို့ပါဝင်သည်။ ဤအထောက်အထားများသည် အိမ်ထောင်ရေးနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းရှိ အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးတို့၏ ဩဇာအာဏာသည် အမျိုးသမီးများအကြမ်းဖက်ခံရမှုအပေါ် မည်ကဲ့သို့ သက်ရောက်နေကြောင်းကို ဖော်ပြနေသည်။

၆. ၂. ၁ အမျိုးသမီးများ အိမ်ထောင်ပြုဖြစ်ခဲ့သည့် ၁၀အတွေးအကြံများ

အိမ်ထောင်ရေးတစ်ခုအတွင်း အမျိုးသမီးများအနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရနိုင်သော အဓိကကျသည့် အကြောင်းရင်းတစ်ခုမှာ ၎င်းတို့အိမ်ထောင်ပြုရန်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အခြေအနေနှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိ ပါသည်။ ‘မည်သို့မည်ပုံ’ အိမ်ထောင်ပြုဖြစ်ခဲ့သည်ဟုဆိုရာတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ရည်ရွယ်ချက် ရှိရှိ သို့မဟုတ် အသိရှိရှိ ချမှတ်ခဲ့သောဆုံးဖြတ်ချက်များကိုမဆိုလိုဘဲ အိမ်ထောင်ပြုရန်ဖြစ်ပေါ်လာသော အခြေအနေနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့သည့်ဖြစ်စဉ်များကို လေ့လာဖော်ထုတ်သွားခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

ဥပမာအနေဖြင့် အိမ်ထောင်ဖက်ဖြစ်လာမည့်အမျိုးသားနှင့် သူမတို့ဘယ်လိုတွေ့ဆုံခဲ့ကြသလဲ။ ဘာလို့ သူမက လက်ထပ်ဖို့ဆုံးဖြတ်ခဲ့တာလဲ။ သူမမှာ တခြားရွေးချယ်စရာဘာတွေရှိသေးသလဲ။ အိမ်ထောင်ပြုဖို့ ဆုံးဖြတ်တဲ့နေရာမှာ တခြားဘယ်သူတွေ ပါဝင်နေသေးသလဲ။ အဆိုပါမေးခွန်းများ၏ အဖြေများတွင် အိမ်ထောင်ပြုမည့် အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ သြဇာအာဏာကိုဖော်ပြနေပြီး ယင်းက အိမ်ထောင်ရေးအတွင်း သူမ၏ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးနိုင်စွမ်းနှင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့်အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်စွမ်း အပေါ်တွင် သက်ရောက်နေသည်။

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများ၏ သုံးပုံတစ်ပုံနီးပါးမှာ အိမ်ထောင်ပြုရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် တွန်းအားပေးနေသော လူမှုရေး သို့မဟုတ် စီးပွားရေးအခက်အခဲများရှိနေကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ ယင်းတို့အနက်မှ အမျိုးသမီးအချို့မှာ မှီခိုအားထားရန်မိသားစုဝင်များရှိမနေပါ။ သို့မဟုတ် မိသားစု ဝင်များနှင့် အဆင်ပြေမနေပါ။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ ဘဝတည်ငြိမ်မှုနှင့် တစ်စုံတစ်ဦးအပေါ် “မှီခိုအားထား ရန်” အတွက် အိမ်ထောင်ပြုခဲ့ကြသည်။

အမေက ဒီနိုင်ငံမှာအလုပ်ရှာမရတော့လို့ နိုင်ငံခြားကိုထွက်သွားတယ်။ အဲ့တော့ ကျွန်မကိုကျွေးမွေး မယ့်သူ မရှိတော့ဘူး။ ကျွန်မတို့မောင်နှမတွေလည်း တကွတပြားစီဖြစ်ကုန်တယ်။ အဲ့လိုနဲ့ နောက်ဆုံး ကျတော့ ကျွန်မလည်းအိမ်ထောင်ပြုလိုက်တယ်။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)

အချို့အမျိုးသမီးများမှာ အသက် (၁၈)နှစ်မတိုင်ခင် အိမ်ထောင်ပြုခဲ့ကြပြီး ကလေးဘဝက အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသည့် အတွေ့အကြုံများသည် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် စောလျင်စွာ အိမ်ထောင်ပြုရန်ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့သည် ဆိုသည်နှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏မိခင်သည် သူမငယ်ရွယ်စဉ်ကတည်းက ဆုံးပါးသွားခဲ့သည်။ သူမ၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော ဖခင်ကလည်း နောက်အိမ်ထောင်ပြုခဲ့သည်။ ‘ကျွန်မမိထွေးက အရမ်းချုပ်ချယ်တာ။ နောက်ဆုံးကျတော့ အဖေက ပြောတယ် ကျွန်မကို ဆက်မကျွေးထားနိုင်တော့ဘူးတဲ့။ အဲ့ဒီ အချိန်တုန်းက ကျွန်မအသက်က (၁၇) နှစ်ပဲရှိသေးတယ်။ အဖေက မကျွေးထားနိုင်ဘူးဆိုမှတော့ ကျွန်မလည်း ပထမဆုံးတွေ့တဲ့ယောက်ျားနဲ့ ယူဖို့ပဲရှိတော့တာပေါ့။ မယူချင်ဘဲ ယူလိုက်ရတာ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၂နှစ်)။ အခြားအဖြစ်အပျက်များတွင် အမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်ကွဲပြီးနောက် သို့မဟုတ် ခင်ပွန်းသည် ဆုံးပါးပြီးနောက် နောက်အိမ်ထောင်ပြုရန် ပတ်ဝန်းကျင်မှ ဖိအားပေးမှုများကိုရင်ဆိုင်ကြရသည်။ ‘ပထမ အိမ်ထောင်ဆုံးပြီးတော့ ကျွန်မအမေအိမ်မှာ ပြန်လာနေဖြစ်တယ်။ ကျွန်မက မုဆိုးမဆိုတော့ တခြား လူတွေက စချင်နောက်ချင်ကြတယ်။ လူကြီးတွေက ကျွန်မကို နောက်အိမ်ထောင် ထပ်ပြုစေချင်ကြတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၂နှစ်)။ ယင်းမှာ ဦးတည်အုပ်စု ဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲများမှ အမျိုးသမီး များနောက်အိမ်ထောင်ပြုရန် လူမှုရေးအရ ‘လိုအပ်မှု’နှင့်ပတ်သက်သော ဆွေးနွေးချက်များနှင့်လည်း ကိုက်ညီမှုရှိသည် - ‘မှီခိုဖို့ တစ်ယောက်ယောက်လိုတယ်လေ။ (အဲ့ဒါကြောင့်မို့ နောက်) ယောက်ျား တစ်ယောက်ရှာကြရတယ်’ (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ ကလေး၊ အသက် ၂၆နှစ်အထက် အမျိုးသမီး များ)။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် လူမှုရေးအရ အကာအကွယ်အနည်းငယ်သာရှိသော အခြေအနေတွင် အိမ်ထောင်ပြုမည်ဆိုပါက ယင်းက အနိုင်အထက်ပြုမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့၏ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးနိုင်စွမ်း အပေါ်သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ အများအားဖြင့် ထိုသို့သော အမျိုးသမီးများတွင် အိမ်ထောင်ရေးကို စွန့်ခွာနိုင်မည့် နည်းလမ်းများမရှိဘဲ ဖြစ်နေတတ်သည်။ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ကို ကာကွယ်ပေးမည့်သူ၊ ကြားဝင်ဖျန်ဖြေပေးမည့်သူ တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မရှိဘဲဖြစ်နေတတ်သည်။

ကျွန်မမှာ မှီခိုအားထားစရာ ဆွေမရှိ၊ မျိုးမရှိဆိုတော့ သူက ကျွန်မကိုနှိမ်ချင်တယ်လေ။ ကျွန်မ ဘယ်မှ သွားစရာ မရှိဘူးဆိုတာသိတော့ သူလုပ်ချင်တိုင်းလုပ်လို့ရမယ်ဆိုတာ သိနေတယ်။ သူဘာလုပ်လုပ်၊ ဘယ်လိုလုပ်လုပ် ကျွန်မသူ့ကိုပစ်မသွားဘူး၊ သူ့လက်ခုပ်ထဲကရေပဲဆိုတာကို သိနေတယ်။
(ဖြေဆိုသူ တစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၂ နှစ်)

အခြားအမျိုးသမီးများကမူ အိမ်ထောင်ပြုလိုက်ပါက ၎င်းတို့အနာဂတ်အတွက် ငွေကြေးအရ လုံခြုံမှုရရှိနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ကြသည်။ ‘ကျွန်မအဖေက လောက်ငံအောင်ရှာဖွေပေးနိုင်ဘူး။ ကျွန်မတို့ မှာပိုက်ဆံမရှိတော့ ကျောင်းထွက်လိုက်ရတယ်။ အိမ်မှာ မပြည့်မစုံနဲ့လိုအပ်နေတော့ ကျွန်မအစ်မနဲ့ ကျွန်မက အိမ်ထောင်ပြုလိုက်ရတယ်။ ကျွန်မ အိမ်ထောင်ပြုချင်တယ်ဆိုတာကလည်း ခင်ပွန်းသည်က ကျွန်မကို ကူညီထောက်ပံ့ပေးနိုင်အောင်လို့ပါ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)။

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော နေရာနှစ်နေရာစလုံးရှိ အမျိုးသမီးများအကြားတွင် ခိုးရာလိုက် ပြေးခြင်းမှာ အတွေ့ရများသော ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးများ၏ထက်ဝက်နီးပါးမှာ သူတို့၏ချစ်သူ များနှင့် ခိုးရာလိုက်ပြေးခဲ့ကြသည်။^၉ အချို့သော အမျိုးသမီးများအတွက်မူ ဤနည်းမှာ အိမ်ထောင်ပြုရန် အတွက် ပြုလုပ်လေ့ပြုလုပ်ထရှိသောနည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ကျွန်မယောက်ျားက ကျွန်မရဲ့တစ်ဦးတည်းသော ရည်းစားပဲလေ။ ငါတို့ထွက်ပြေးကြရအောင်လို့ သူက ပြောလာတော့ သူ့ရွာကိုကျွန်မလိုက်သွားခဲ့တယ်။ အဲ့ဒီမှာ ကျွန်မတို့တစ်လလောက်နေတယ်။ တစ်လ ကျော်သွားတော့ ကျွန်မမိဘအိမ်ကိုပြန်လာကြတယ်။ လူကြီးတွေက မင်္ဂလာဇန့်ခံပွဲစဉ်ပေးပြီး ဧည့်သည်တွေကို လက်ဖက်ရည်နဲ့ မုန့်နဲ့ကျွေးကြတယ်။
(ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၅၄ နှစ်)

အချို့အတွက်မူ ခိုးရာလိုက်ခြင်းမှာ လူမှုရေးကြောင့် သို့မဟုတ် အချင်းချင်း ဖိအားပေး သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အချို့ အမျိုးသမီးများမှာ မိဘမှ သဘောမတူသောကြောင့် ခိုးရာလိုက်ပြေး ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းက အိမ်ထောင်ရေး အဆင်မပြေဖြစ်သောအခါ မိဘများထံမှ ရရှိနိုင် သောအကူအညီအထောက်အပံ့များအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ အခြားအမျိုးသမီးများမှာမူ သူမတို့ ၏အပျိုစင်ဘဝနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်ပြောဆိုခံရသောအခါ လူမှုရေးအရနာမည် ပျက်မည်ကို စိုးရွံ့သောကြောင့် ခိုးရာလိုက်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ကျွန်မလည်း အရွယ်ရောက်လာပြီဆိုတော့ လှလှပပလေးတွေလိုချင်လာပြီလေ။ သူက ကျွန်မကို နာရီ တစ်လုံးဝယ်ပေးမယ်ဆိုပြီး ညာပြောတယ်။ သူနဲ့ကျွန်မ နာရီကြည့်ဖို့ဆိုပြီး ဘတ်စ်ကားတွေ တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့်စီးကြတာ ညနေမိုးလည်းချုပ်လာရော သူကပြောတယ်။ နာရီဝယ်ပေးမယ်ဆိုတာ ညာပြောတာ တဲ့။ ကျွန်မတို့နှစ်ယောက် မြို့ထဲနှစ်ယောက်သား ထွက်လာတာကို လူတိုင်းမြင်တယ်တဲ့။ အဲ့ဒီတော့ ခိုးပြေးရုံပဲရှိတော့တယ်ဆိုပြီး ပြောတယ်။ ကျွန်မက အိမ်ပဲပြန်ချင်တာဆိုတော့ ငိုတာပေါ့။ ငိုတော့သူက ကျွန်မကိုချော့ပြီး အမေ့ကိုအကြောင်းကြားပေးပါ့မယ်လို့ပြောတယ်။
(ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၇ နှစ်)။

^၉ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူနှစ်ဦးသည်လိင်ဆက်ဆံပြီးကြောင်း လူသိရှင်ကြားသိရှိသွားပါက ‘လက်ထပ်ပြီး’ ဖြစ်သည်ဟုပင် ယူဆကြသည်။ ဤကဲ့သို့ ခိုးရာလိုက်ခြင်း သို့မဟုတ် သူငယ်ချင်း သို့မဟုတ် ဆွေမျိုးများအိမ်သို့ အတူထွက်ပြေးခြင်းမှာ အိမ်ထောင်ပြုရန်အတွက် ပြုလုပ်လေ့ ပြုလုပ်ထရှိသောအလေ့အကျင့်တစ်ခုဖြစ်သည်။ တရားဝင်လက်ထပ်ပွဲကျင်းပခြင်းမှာ အသိုင်းအဝိုင်းအလိုက်ကွဲပြားမှုရှိပြီး တရားဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးလက်ထပ်သောသူ အနည်းငယ်သာရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာတွင် ခိုးရာလိုက်ခြင်းဟုဆိုရာ၌ အနောက်တိုင်းအခေါ်အဝေါ်နှင့် အဓိပ္ပါယ်ကွဲပြားမှုရှိသည်။

ခိုးရာလိုက်ခြင်းမှာလည်း ခင်ပွန်းသည်ကိုစွန့်ခွာရန် ဆုံးဖြတ်ခြင်းအပါအဝင် အမျိုးသမီးများ၏ ရွေးချယ်စရာများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေပြန်ပါသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက သူမ၏ခင်ပွန်းသည်နှင့် ခိုးရာလိုက်လာခဲ့သည်။ ခင်ပွန်းသည်၏နေအိမ်တွင် ရက်အနည်းငယ်နေထိုင်ပြီးနောက် ၎င်းတွင်အခြား အမျိုးသမီးများနှင့် ဆက်သွယ်ပတ်သက်မှုများရှိနေသည်ကို သိခဲ့ရသည်။ သို့သော်သူမက ‘ဒီအချိန်မှာ ကျွန်မ ဘာမှလုပ်လို့မရတော့ဘူးလေ။ သူနဲ့လိုက်လာပြီးပြီ။ လိင်လည်းဆက်ဆံပြီးသွားပြီဆိုတော့ အိမ်ကို လည်းပြန်လို့မဖြစ်တော့ဘူး။ ကျွန်မ အမေကိုလည်း သူကကျွန်မတို့အကြောင်း ဖွင့်ပြောပြီးသွားပြီ။ ဒီအချိန်မှာသာ ကျွန်မအိမ်ပြန်သွားမယ်ဆိုရင် မောင်းထုတ်ခံရမှာပေါ့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၃နှစ်)။ အခြားအမျိုးသမီးများကလည်း သူမတို့မှာ အဆင်သင့်မဖြစ်သေးဘဲ လက်ထပ်ခဲ့ကြ ရသည်ဟု ဆိုသည်။ အဆိုပါအမျိုးသမီးများအပြားကို ‘ပေးစားခဲ့ခြင်း’ မဟုတ်သော်လည်း သူမတို့၏ အနာဂတ်အတွက် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် အောင်မြင်မှုရှိနိုင်မည့် ရွေးချယ်မှုများ လွတ်လပ်စွာ ပြုလုပ် ခဲ့ခြင်းမျိုးလည်း မရှိခဲ့ပါ။

ဤအချက်အလက်များသည် အိမ်ထောင်ပြုရန်ချမှတ်ခဲ့သော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် အိမ်ထောင်ပြု စေသည့်အခြေအနေတို့က အမျိုးသမီးများ အိမ်ထောင်ပြုခြင်းအပေါ် မည်မျှသက်ရောက်မှုရှိနေကြောင်း ကိုဖော်ပြနေသည်။ အမျိုးသမီးများ မည်သို့မည်ပုံ အိမ်ထောင်ပြုဖြစ်ခဲ့ကြသည် ဆိုသည့်လမ်းကြောင်းများ သည် ၎င်းတို့၏လုံခြုံရေးနှင့် ချမ်းသာသူခပြည့်ဝမှု၊ အိမ်ထောင်ဖက်အားစွန့်ခွာနိုင်စွမ်းနှင့် အိမ်ထောင်ရေး အတွင်း ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးနိုင်သည့် ဩဇာအာဏာစသည်တို့အပေါ်တွင် သက်ရောက်မှုများရှိနေပါသည်။

၆.၂.၂ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများ

အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများသည်လည်း အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်ပေါ်လာခြင်းနှင့် ဆက်စပ် နေသည့် အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်သည့်အပြင် ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင်ပါဝင်သည့် အမျိုးသမီးများမှ အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုအပေါ် အမြင်နှင့်လည်း ဆက်စပ်နေပါသည်။ ဤသည်မှာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အကြောင်းရင်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး လေ့လာထားသည့် ပြည်တွင်းပြည်ပသုတေသန များ၏တွေ့ရှိချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိပါသည် (Heise 2011; Kyu 2005)။ Kyu နှင့် Kanai သည် အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုအကြောင်းကို သူတို့၏အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်သော သုတေသနတွင် ဆန်းစစ်လေ့လာထားပြီး ‘မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် ဒုတိယဇနီးဖြစ်ရမည်ကို စိုးရွံ့ကြ သည် . . . အမျိုးသမီးများသည် သူတို့၏အိမ်ထောင်ရေး အနေအထားအကြောင်း အမှန်သိရှိသွား သောအခါတွင် . . . အိမ်ထောင်ရေးပဋိပက္ခများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများ ပေါ်ပေါက်နိုင်သည်’ ဟုရှင်းပြ ထားပါသည် (2005:267)။

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောအမျိုးသမီးများအနက် ထက်ဝက်နီးပါးမှာ ၎င်းတို့ခင်ပွန်းသည်များသည် အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများ ရှိနေသည်ဟု ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ယင်းတွင် ပြည့်တန်ဆာများနှင့် ပျော်ပါးခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ အခြားအမျိုးသမီးများနှင့်ဖောက်ပြန်ခြင်း သို့မဟုတ် နောက်မိန်းမထားခြင်း သို့မဟုတ် နောက်အိမ်ထောင်ထူထောင်ခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။ အဖြစ်အပျက်အများအပြားတွင်

အမျိုးသားများ၏ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများက မိသားစုအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုများ စတင်ဖြစ်ပေါ်စေသောကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းတို့၏ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ပဋိပက္ခဖြစ်ခြင်း၊ စကားများရန်ဖြစ်ခြင်းတို့ဖြစ်ပွားရာမှ အနိုင်အထက်ပြုမှု သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ရေးအဆင်မပြေမှုကို ဖြစ်စေသည်။ အမျိုးသားများ၏ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများသည် ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပေါ်နေသည့် အမျိုးသမီးများအား အလေးမထားခြင်း၊ တန်ဖိုးမထားခြင်းကို ဖော်ပြနေပြီး ယင်းက အမျိုးသမီးများ၏ခန္ဓာကိုယ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အမျိုးသားများသည် လိင်မှုဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်များ ရှိသည်ဟူသော ယုံကြည်မှုများ၊ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများအကြား မညီမျှမှုများစသည်တို့နှင့် ဆက်နွှယ်နေသည်။ အမျိုးသားများ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်ခြင်းသည် တစ်ခါတစ်ရံ စီးပွားရေးအရ အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုများနှင့်လည်း ချိတ်ဆက်နေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမျိုးသားများသည် မိသားစု၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ပံ့ပိုးပေးရမည့်အစား အခြားအမျိုးသမီးအဖော်များအတွက် ငွေကြေးသုံးစွဲနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် အမျိုးသားများသည် ၎င်းတို့၏ ဒုတိယအမျိုးသမီးများအတွက် ပထမဇနီးနှင့် သားသမီးများကို စွန့်ပစ်ခဲ့ကြသည်။ ဤအကြောင်းအရာကို ဒုတိယဦးစားပေးနေရာများတွင်ပြုလုပ်ခဲ့သော ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲများတွင်လည်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုများနှင့် အိမ်ထောင်ဖက်များအကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုများက မြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းရှိ အိမ်ထောင်ရေးဇာတ်လမ်းများကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ထင်ဟပ်နေသည်။

၆. ၂. ၃ စကားများခြင်းနှင့် အမျိုးသားများ၏ဩဇာအာဏာကို စိန်ခေါ်ခြင်း

လင်မယားကြားစကားများရန်ဖြစ်ခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများပြောပြခဲ့သော အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ဇာတ်လမ်းများတွင် အတွေ့ရများပြီး အများအားဖြင့် ယင်းသည် အမျိုးသားများ၏ဩဇာအာဏာကို အမျိုးသမီးများမှစိန်ခေါ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြဿနာတစ်ခုနှင့်ပတ်သက်ပြီး အမျိုးသားများနှင့် ထိပ်တိုက် ရင်ဆိုင်ခြင်း စသည်တို့နှင့်ချိတ်ဆက်နေသည်။ စကားများရန်ဖြစ်ခြင်းကို အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတစ်မျိုးအဖြစ် ရှုမြင်သင့်သည်။ သို့မဟုတ် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရနိုင်သော အခြေအနေတစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်သင့်သည်ဟု အငြင်းပွားနေကြသော်လည်း (Fulu et al. 2013; Jewkes 2002) အမျိုးသမီးများ၏ ပြောပြချက်အရ လက်တွေ့တွင် စကားများရန်ဖြစ်ပြီးနောက် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း များဖြစ်လေ့ရှိပြီး ယင်းက အကြမ်းဖက်မှုများကို ပိုဖြစ်စေကြောင်းတွေ့ရသည်။ အဖြစ်အပျက် အချို့တွင်မူ စကားများရန်ဖြစ်ခြင်းနှင့် နှုတ်ဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းများသည် တပြိုင်နက်တည်းဖြစ်နေပြီး အထက်ပါပြောဆိုချက် နှစ်ရပ်စလုံးသည် ကွဲပြားသော အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ပုံစံများအတွက် ခိုင်လုံမှု ရှိကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။

မည်သည့်အကြောင်းရင်းကြောင့် စကားများသည်ဖြစ်စေ အဓိကအချက်မှာ ဇနီးသည်မှ မိမိတို့ ခင်ပွန်း၏ဩဇာအာဏာ သို့မဟုတ် သဘောထားများကိုစိန်ခေါ်ခဲ့ခြင်း သို့မဟုတ် ခင်ပွန်းက ဇနီးသည်၏ အပြုအမူများကို ချုပ်ချယ်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းကို ဇနီးသည်မှ တွန်းလှန်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

သူက သူ့ကို ‘ကိုကို’တို့၊ ‘မောင်မောင်’တို့ ခေါ်စေချင်တယ်။ ပြဿနာက သူ့အိမ်ပြန်လာတဲ့အချိန်ဆို ကျွန်မက ခေါ်ချင်စိတ်ကို မရှိတော့ဘူး။ သူက သူပြန်လာတဲ့အချိန်မှာ ကျွန်မအိမ်အလုပ်တွေ လုပ်နေတာကိုလည်း မမြင်ချင်ဘူး။ သူဖြစ်စေချင်တာက ရေမိုးချိုးပြီး သူ့ကိုစောင့်နေစေချင်တယ်။ သူလာမယ့် လမ်းကိုထိုင်ကြည့်ပြီး သူ့ကိုမျှော်နေစေချင်တယ်။ သူပြန်လာပြီဆိုရင် ပင်ပန်းနေပြီလားဆိုပြီး မေးစေချင်

တယ်။ သိတယ်မလား။ သူက တစ်ခွန်းအော်ရင် ကျွန်မကတစ်ခွန်းပြန်ပြောတယ်။ အဲ့ဒါကို သူက မကြိုက်ဘူး။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)

အခြားအဖြစ်အပျက်များတွင် အမျိုးသမီးများသည် လိင်ဆက်ဆံရန်ငြင်းဆိုပါက သို့မဟုတ် ခင်ပွန်းသည်၏ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှု၊ လောင်းကစားပြုလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် အရက်သေစာ သောက်စားခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီးရင်ဆိုင်ပြောဆိုကြရာမှ စကားများရန်ဖြစ်ခြင်းစတင်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ‘မိန်းကလေးတစ်ယောက်က သူ့လက်ကိုင်ဖုန်းကို ခေါ်တယ်၊ ကျွန်မက (ဘယ်သူလဲဆိုတာ သိချင်လို့) ကိုင်လိုက်တယ်။ အဲ့လိုကိုင်လိုက်လို့ ကျွန်မကိုရိုက်တယ်၊ သူ့ဖုန်းကိုကိုင်လို့ ကျွန်မခေါင်းကို တိုင်နဲ့ ဆောင့်တယ်။ ဖုန်းဆက်လာတာ သူ့သူငယ်ချင်းလို့ပြောတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၃ နှစ်)။

အထက်ပါ ဥပမာများကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် ခင်ပွန်းသည်၏လိင်ဆက်ဆံပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းဆန်လျှင်ဖြစ်စေ၊ ခင်ပွန်းသည်၏ အတွေးအခေါ်၊ အကြံအစည်များအတိုင်း လိုက်လုပ်ရန် ငြင်းဆိုလျှင်ဖြစ်စေ ထိုကဲ့သို့ ခင်ပွန်းသည်များ၏ ဩဇာအာဏာကိုစိန်ခေါ်သည့် အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်လာပါက စကားများခြင်းနှင့် နောက်ဆက်တွဲ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေ ကြောင်းကိုတွေ့ရသည်။ အချို့ အမျိုးသမီးများကမူ အဆိုပါ အကြောင်းအရာများသည် အကြမ်းဖက်မှုကို ဖြစ်စေသော အဓိကအကြောင်းရင်းဖြစ်သည်ဟု စွဲမှတ်ခံယူထားသည်။ ‘ကျွန်မယောက်ျားက သူ့ဦးလေးရှေ့မှာ ကျွန်မကို လက်သီးနဲ့ထိုးတယ်။ ကျွန်မ မျက်ကွင်းညှိသွားတယ်။ သူဘာလို့ထိုးတယ်ဆိုတာကိုတောင် ကျွန်မမေ့နေပြီ။ သူခိုင်းတာတစ်ခုခု ကျွန်မမလုပ်မိလို့ထင်တယ်’ (ဖြေဆိုသူ တစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၆ နှစ်)။ အခြားအမျိုးသမီးများအတွက်မူ ခင်ပွန်းသည်မှ ကိုယ်ထိ လက်ရောက် ပြန်လည်တုံ့ပြန်မည် စိုးသောကြောင့် မိမိတို့၏ကိုယ်ပိုင်အမြင်များ၊ ထင်မြင်ယူဆချက်များကို ဖော်ပြရာတွင် အဟန့်အတား ရှိနေသည်။ ‘ကျွန်မ သူ့ကိုပြန်ပြောတာနဲ့ သူကျွန်မကိုရိုက်မှာပဲ။ အဲ့ဒါ ကြောင့်မို့ ဘာမှမပြောဘဲနေလိုက် တယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈နှစ်)။ အဆိုပါ ဖော်ပြ ချက်များက အိမ်ထောင်တစ်ခုရှိ အမျိုးသားများ၏ဩဇာအာဏာနှင့်ပတ်သက်သော စံနှုန်းများသည် လင်မယားကြားဆက်ဆံရေး၊ ဆုံးဖြတ် ချက်ချင်း၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးချုပ်ချယ်ခြင်းကို မည်သို့ပုံသွင်းနေကြောင်းဖော်ပြနေပြီး ယင်းကအမျိုးသမီး များ အကြမ်းဖက်မှုခံရနိုင်စေသည်။

“အဆိုပါစကားများရန်ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ချယ်ခြင်းဆိုင်ရာဖော်ပြချက်များက အိမ်ထောင်တစ်ခုရှိအမျိုးသားများ၏ ဩဇာအာဏာနှင့်ပတ်သက်သော စံနှုန်းများသည်လင်မယားကြားဆက်ဆံရေး၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ချုပ်ချယ်ခြင်းကိုမည်သို့ပုံသွင်းနေကြောင်း ဖော်ပြနေပြီးယင်းကအမျိုးသမီးများအကြမ်းဖက်မှု ခံရနိုင်ချေကိုမြင့်မားစေသည်။”

၆.၂.၄ တပြိုင်နက်တည်းဖြစ်ပေါ်နေသော အခြားအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သော အမျိုးသားများနှင့်ပတ်သက်၍ အာရှ ပစိဖိတ်ဒေသတွင် ပြုလုပ်ထားသော ကိန်းဂဏန်းအခြေပြုသုတေသနများအရ မိမိနေအိမ်ပြင်ပတွင် အခြားအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများကို ကျူးလွန်တတ်သောအမျိုးသားများသည် နေအိမ်၌လည်း လက်တွဲဖော် အားအနိုင်အထက်ပြုကျင့်နိုင်ချေ ပိုမိုမြင့်မားသည်ကို တွေ့ရပါသည် (Fulu et al. 2013)။ အဆိုပါ အမျိုးသားများသည် မိမိတို့၏သားသမီးများအား ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်နိုင်ချေလည်း ပိုမိုမြင့်မား

သည်ဟု အချက်အလက်များက ဖော်ပြထားပါသည် (Fulu, Miedema, Jewkes and Roselli *in progress*)။ ယင်းက မိသားစုအတွင်းနှင့်အပြင်တွင် အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးမျိုး တစ်ပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်ပွားနေသော အခြေအနေမျိုးကိုဖန်တီးနေသည်။ ဤလေ့လာ ဆန်းစစ်မှုတွင်လည်း ခင်ပွန်းသည်များသည် နေအိမ်ပြင်ပတွင် အခြားအကြမ်းဖက်မှုများလည်း ပြုလုပ်ကြသည်ဟု အချို့အမျိုးသမီးများကဆိုသည်။ ယင်းက အဆိုပါအမျိုးသား၏မိသားစုနှင့် အိမ်နီးချင်း၊ မိတ်ဆွေများအကြား ဆက်ဆံရေးကို ထိခိုက်စေပြီး ဇနီးသည်များကိုလည်း လူမှုရေးကွန်ရက်များမှ သီးသန့်ဖယ်ထားရာ ရောက်စေသည်။

ခင်ပွန်းသည်များသည် သားသမီးများကိုလည်း အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်ကြသည်ဟု အချို့အမျိုးသမီးများက ဆိုသည်။ အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် ကလေးငယ်များသည် မိခင်အား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်နေခြင်းကို ကိုယ်တိုင်မြင်တွေ့နေရပြီး တခါတရံ၌ အကြမ်းဖက်မှုများကို ကိုယ်တိုင်ခံကြရသည်။ အခြားအမျိုးသမီးများ၏ ပြောပြချက်အရ သားသမီးများအားရိုက်နှက်နေသည်ကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မိသောကြောင့် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း အကြမ်းဖက်ခံရကြောင်း တွေ့ရသည်။

ကလေးကိုရိုက်နေတာကို ကျွန်မကဝင်တားတော့ မျက်နှာကိုခြေထောက်နဲ့တန်လိုက်တယ်လေ။ သားက နှစ်နှစ်ပဲရှိသေးတာကို နွားရိုက်တဲ့ကြာပွတ်နဲ့ရိုက်တယ်လေ။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ပုခက်ထဲမှာသေးပေါက် ချလို့တဲ့။ ကျွန်မရဲ့ မျက်လုံးတစ်လုံးဆိုရင် တော်တော်ကိုဖူးရောင်သွားတာ။
(ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)

အိမ်တွင်း၌ရော၊ အိမ်ပြင်၌ပါ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံတပြိုင်နက်တည်းဖြစ်ပေါ်တတ်သည်ဟု ပြောပြသော အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့ခင်ပွန်းသည်များ၏ ပြင်းထန်သော အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကို ပုံမှန်ခံစားနေကြရသည်။ အဆိုပါ အမျိုးသားများအတွက် သူတစ်ပါးအား အကြမ်းဖက်ခြင်းမှာ မိမိတို့၏ဩဇာအာဏာနှင့် ခွန်အားကို ပိုမိုရရှိစေသည်ဟု ထင်မှတ်စေသော တစ်ခုတည်းသောနည်းလမ်း ဖြစ်နေသောကြောင့်ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤအချင်းအရာများကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် မတူညီသော အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုဆက်နွှယ်နေပြီး အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအား အဆုံးသတ်စေရန် ကြိုးပမ်းမှုများသည် လူထုအတွင်းရှိ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အမျိုးသားများ၏ အခြားအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများကိုပါ အဆုံးသတ်ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရမည် ဆိုသည်ကို ဖော်ပြနေသည်။

၆. ၃ ရပ်ရွာလူထုအဆင့်

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများသည် ရပ်ရွာလူထု သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်မှ မိမိတို့၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အတွေ့အကြုံများအပေါ် သက်ရောက်နေသောပုံစံမျိုးစုံကို ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသမီးများ ပြောပြချက်အရ အဓိကအကြောင်းအရင်း (၃)ခုကိုတွေ့ခဲ့ရပါသည်။ အကြမ်းဖက်မှုများအပေါ် ရပ်ရွာလူထု၏ မတူညီသောတုံ့ပြန်မှုများ၊ ရပ်ရွာလူထုအဆင့် အလုပ်အကိုင်မရှိခြင်းနှင့် စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းများနှင့် အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောနေရာများတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် လုံခြုံမှုမရှိခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

၆. ၃. ၁ ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်၏အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းအပေါ် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ တုံ့ပြန်မှု

အမျိုးသမီးများ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရပါက ဆိုးကျိုးများကိုလျော့ချနိုင်ရန်အတွက် ရပ်ရွာလူထု၊ အိမ်နီးချင်းများနှင့် ဆွေမျိုးများမှ တစ်ခါတစ်ရံ အကာအကွယ်ပေးသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ဝင်ပါလေ့ရှိသော်လည်း ခင်ပွန်းသည်၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းများမှာ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာပြဿနာအဖြစ် လက်ခံထားကြသောကြောင့် ထိရောက်မှုအနည်းငယ်သာရှိသည်။ အချို့အမျိုးသမီးများအတွက်မူ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရခြင်းကိုသိရှိပြီး အစားအစာ၊ နေထိုင်စရာနှင့် အခြားအကူအညီများပေးကမ်းခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့တတ်နိုင်သမျှ ကူညီပံ့ပိုးကြသည်။

ထို့ပြင် အခြားမိသားစုဝင်များနှင့်အတူ နေထိုင်ခြင်းကလည်း အမျိုးသမီးများအပေါ် အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိအကာအကွယ်ဖြစ်စေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ‘ကျွန်မတို့ ကိုယ်ပိုင်အိမ်မဝယ်နိုင်တော့အင်ဒေါ်အိမ်မှာနေရတယ်။ အင်ဒေါ်ရှိနေတော့ ကျွန်မယောက်ျားက ကျွန်မကိုမရိုက်တော့ဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၁ နှစ်)။ ယင်း၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် မထိတွေ့ရအောင်နေထိုင်ခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ပိုခံရနိုင်စေသည်။ ‘သူက ကျွန်မမှာ သူကလွဲပြီးအားကိုးစရာ မရှိဘူးဆိုတာသိနေတော့ ပိုနှိပ်စက်တာပေါ့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၂ နှစ်)။

“အစားအစာနှင့်နေထိုင်စရာမသောအကူအညီ
အထောက်အပံ့များဖြင့်ပံ့ပိုးပေးခြင်းအပြင်
တခါတရံတွင်အိမ်နီးချင်းများနှင့်
မိသားစုဝင်များသည်အထူးသဖြင့်
ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများကိုကာကွယ်ရန်၊
တားဆီးရန်ထိရောက်သောအခန်းကဏ္ဍမှ
ပါဝင်နေကြသည်။”

အကူအညီ အထောက်အပံ့များဖြင့် ပံ့ပိုးပေးခြင်းအပြင် တခါတရံတွင် အိမ်နီးချင်းများနှင့် မိသားစုဝင်များသည် အထူးသဖြင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးရန် ထိရောက်သောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ကြသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများအနက် သုံးပုံတစ်ပုံခန့်မှာ နေအိမ်၌ဖြစ်စေ၊ လူသူအကြား၌ဖြစ်စေ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရစဉ် တစ်စုံ

တစ်ဦးက ကြားဝင်ဖျန်ဖြေပေးတတ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ‘ကျွန်မတို့ရန်ဖြစ်သံ ကြားတော့ အိမ်နီးချင်းက ကျွန်မတို့ဆီရောက်လာတယ်။ အဲ့လိုအခါမျိုးဆိုရင် ကျွန်မကိုမရိုက်တော့ဘဲ ငြိမ်သွားတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၂၈ နှစ်)။ အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် အိမ်နီးချင်းအမျိုးသားများက အမျိုးသမီးအား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရခြင်းမှ ဝင်ရောက်ကာကွယ်ပေးတတ်သည်။ ‘ကျွန်မတို့နဲ့ မောင်နှမလို ဖြစ်နေတဲ့ အိမ်နီးချင်းက ကျွန်မကိုဝင်ကူတယ်။ ကျွန်မယောက်ျားကျွန်မကိုရိုက်ရင် သူကဝင်ထိုးကြိတ်ပြီးတော့ ကျွန်မယောက်ျားကို နောက်တစ်ခါလုပ်ရင် သတ်ပစ်မယ်ဆိုပြီး ကြိမ်းမောင်းပေးတယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၁ နှစ်)။

ယခုကဲ့သို့ အိမ်နီးချင်းများ၏ ဝင်ရောက်ကာကွယ်ပေးမှုများသည် ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆွေးနွေးထားသည့် အချက်များနှင့် ကွဲလွဲမှုရှိသည်။ ဒေသအလိုက် ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများသည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့် လင်မယားကြား၊ မောင်နှမ ကြား၊ မိဘနှင့် သားသမီးကြား ဟူသောကြားသုံးကြားတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမပြုသင့်ဟု ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည် (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ လပွတ္တာ၊ အသက် ၁၈ နှစ်မှ ၂၅ နှစ်ကြား အမျိုးသမီးများ)။ အဓိက သတင်းအချက်အလက်ပေးသူများက ၎င်းတို့အလုပ်လုပ်ရာပတ်ဝန်းကျင်ရှိ အသိုင်းအဝိုင်းမှ ‘အကြမ်းဖက်မှုဆိုတာ မိသားစုအတွင်းမှာဖြစ်တဲ့ အိမ်တွင်းရေးပြဿနာပဲ။ ဒါကြောင့် တခြားလူတွေ ဝင်ပါစရာမလိုဘူး’ ဟုပြောဆိုကြသည်ဟု ဆိုသည် (အဓိကသတင်းအချက် အလက်ပေးနိုင်သူအား မေးမြန်းခြင်း၊ ရန်ကုန်၊ အမျိုးသမီးများ အခွင့်အရေးအတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သူ)။ ဤသို့ အကြမ်းဖက်မှုများကို ကိုယ်ရေးကိုယ်တာပြဿနာအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းသည် အကြမ်းဖက်မှုများအား အိမ်နီးချင်းများမှ ဝင်ရောက်ဖျန်ဖြေတားဆီးပေးခြင်းအတွက် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ သို့ရာတွင် အသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများ၏ပြောပြချက်အရ ဤသည်မှာအမြဲမမှန်ကန်ဘဲ တခါတစ်ရံတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများရင်ဆိုင်ရပါက လူမှုရေးစံနှုန်းများ၏ ထိရောက်မှု လျော့နည်းသွားတတ်သည်။

အမျိုးသမီးများ၏ပညာရေးမှာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရခြင်းအတွက် အကာအကွယ်ပေးနိုင်သောအရာအဖြစ် ရှုမြင်ထားကြသည်။ အမျိုးသမီးများ ကိုယ်တိုင်ကလည်း ပညာတတ်ခြင်းကို ဝင်ငွေကောင်းသောအလုပ်အကိုင်များ ရရှိနိုင်သည့်လမ်းကြောင်းအဖြစ်မြင်ကြပြီး ယင်းက မိသားစုအတွင်းရှိသူမတို့၏ စီးပွားရေးဩဇာအာဏာကိုမြှင့်တက်စေပြီး အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမှုများကို လျော့ပါးစေမည်ဟု မြင်ကြသည်။ ထို့ပြင် ပညာရေးကိုအိမ်ထောင်မှုဆက်ဆံရေးအတွင်း “ဗဟုသုတ” ဆိုင်ရာဩဇာအာဏာများ ရရှိနိုင်သည့်လမ်းကြောင်းအဖြစ်လည်း ရှုမြင်ကြသည်။

(မိန်းမကောင်းတစ်ယောက်ဖြစ်အောင် ဘယ်လိုနေထိုင်ရမလဲဆိုတာကို) အဖေက အမြဲသင်ပေးတယ်။ ကျွန်မယောက်ျားကို ရိုင်းရိုင်းစိုင်းစိုင်းပြန်ပြောမိရင် အဖေကဆူတယ်။ ယောက်ျားစကား နားထောင်ရမယ်လို့လည်း ပြောတယ်။ သူ့သားမက်က ကျွန်မကိုအနိုင်ကျင့်တာလည်း မြင်ပြီးရော အခုတလော ကျွန်မကို မဆူတော့ဘူး။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၄၉ နှစ်)

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ရပ်ရွာလူထုမှ ဝင်ရောက်ဖျန်ဖြေပေးခြင်းသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကို အဆုံးသတ်ပေးသည်မဟုတ်ဟု ဖော်ပြနေသည်။ ရပ်ရွာလူထုမှ ဖိအားပေးနေသည့်တိုင်အောင် အကြမ်းဖက်မှုများသည် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာပြဿနာဖြစ်သည်ဟူသော စံနှုန်းများက အမျိုးသမီးများ ၎င်းတို့အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရခြင်းအပေါ်ထုတ်ဖော်မပြောခြင်းနှင့် အမျိုးသားများ ပြစ်ဒဏ်ပေးမခံရခြင်း စသည်တို့အပေါ် ဆက်လက်သက်ရောက်မှုများရှိနေသည်။ ‘ကျွန်မတို့ရန်ဖြစ်သံလည်းကြားရော (အိမ်နီးနားချင်းအမျိုးသမီးက) ရောက်လာပြီးတော့ ကျွန်မယောက်ျားကိုတားတယ်။ ကျွန်မယောက်ျားက ခင်ဗျားနဲ့ဘာမှမဆိုင်ဘူးလို့ပြောပြီး သူ့ကိုမောင်းထုတ်လိုက်တယ်။ သူက ကျွန်မတို့မိသားစုဝင် မဟုတ်ဘူးဆိုတော့ သူ့စကားကို ဘယ်နားထောင်ပါ့မလဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၃၀ နှစ်)။

၆. ၃. ၂ အလုပ်အကိုင်မရှိခြင်းနှင့် စီးပွားရေးအကျပ်အတည်း

စီးပွားရေးမပြေလည်မှုများနှင့် ငွေကြေးအကျပ်အတည်းများကဲ့သို့သော လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အခြေအနေများသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများအပေါ် သက်ရောက်မှုများရှိနေပါသည်။ ဥပမာ အလုပ်အကိုင်မရှိခြင်းသည် ခင်ပွန်းသည်များအား စိတ်ဖိစီးမှုများ စေပြီး (အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် အရက်သေစာ သောက်စားခြင်းနှင့် ယှဉ်တွဲတတ်သည်) နောက်ဆက် တွဲအားဖြင့် အပိုင်း ၆. ၁. ၁ တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အကြမ်းဖက်မှုများကျူးလွန်စေနိုင်သည်ဟု ယူဆ ကြသည်။ အလုပ်အကိုင်မရှိခြင်းသည် အိမ်ထောင်မှု ဆက်ဆံရေးအတွင်း ငွေကြေးအကျပ်အတည်းနှင့် စီးပွားရေးမပြေလည်မှုများနှင့် ချိတ်ဆက်နေပြီး စကားများခြင်း၊ နှုတ်ဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သည်။ ရာသီအလိုက် သာလုပ်ကိုင်ရသောလုပ်ငန်းများ ပိုမိုများပြားပြီး ရန်ကုန်မြို့ပေါ်နှင့်ယှဉ်ပါက အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း ပိုမိုနည်းပါးသော မော်လမြိုင်တွင်ပြုလုပ်ခဲ့သော တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများတွင် ဤအခြေအနေမျိုးကို အတွေ့ ရများသည်။ သို့ရာတွင် အလုပ်အကိုင်မရှိခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်ပွား ရသည်ဟု မဆိုလိုပါ။ ရပ်ရွာလူထုအတွင်း အလုပ်အကိုင်မရှိခြင်းက ဆင်းရဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော စိတ်ဖိစီးမှုများ၊ စားဝတ်နေရေးအတွက် အာမခံမှုရှိမနေခြင်း၊ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်း နည်းပါးခြင်းနှင့် အခြားသောလူမှုရေးချို့တဲ့မှုပုံစံများ စသော ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့်ပြဿနာများကို ဖြစ်စေရုံသာမက ယင်းက အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့၏ဘဝများအပေါ်သက်ရောက်နေပြီး အကြမ်းဖက်မှုများကျူးလွန်ခြင်းနှင့် ကျူးလွန်ခံရခြင်းစသည်တို့နှင့် ချိတ်ဆက်နေသည်။

တစ်ဦးချင်းတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများတွင်ရော၊ ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲများတွင်ပါ အလုပ်အကိုင် ရရှိဖို့သည် ပညာရေးအဆင့်အတန်းနှင့်လည်း ချိတ်ဆက်နေကြောင်း ပြောဆိုကြသည်။ လေ့လာဆန်း စစ်မှုတွင် အမျိုးသမီးများ၏ပညာရေးမှာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရခြင်းအတွက် အကာအကွယ်ပေးနိုင် သောအရာအဖြစ်ရှုမြင်ထားကြသည်။ အမျိုးသမီးများကိုယ်တိုင်ကလည်း ပညာတတ်ခြင်းကို ဝင်ငွေ ကောင်းသော အလုပ်အကိုင်များရရှိနိုင်သည့် လမ်းကြောင်းအဖြစ်မြင်ကြပြီး ယင်းမိသားစုအတွင်းရှိ သူမ တို့၏ စီးပွားရေးဩဇာအာဏာကိုမြှင့်တက်စေပြီး အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမှုများကို လျော့ပါးစေမည်ဟု မြင်ကြသည်။ ထို့ပြင် ပညာရေးကို အိမ်ထောင်မှုဆက်ဆံရေးအတွင်း ‘အသိဉာဏ်ဗဟုသုတ’ဆိုင်ရာ ဩဇာအာဏာများရရှိနိုင်သည့် လမ်းကြောင်းအဖြစ်လည်း ရှုမြင်ကြသည်။ ‘ကျွန်မက ပညာအရည်အချင်း လည်းနည်းပြီး အသိဉာဏ်ဗဟုသုတလည်းနည်းတယ်ဆိုတော့ ဒီအခြေအနေကနေ လွတ်မြောက်မှာ မဟုတ်တော့ဘူး။ ကျွန်မမှာသာ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းနဲ့ ဝင်ငွေရှိမယ်ဆိုရင် အိမ်ထောင်ရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဒီလို အခက်အခဲကြုံရမှာမဟုတ်ဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၆နှစ်)။ အဆိုပါတွေ့ရှိ ချက်ကို ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးပွဲများက ထောက်ခံထားပြီး ပညာတတ်သော အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် လူမှုဩဇာအာဏာ ပိုမိုကြီးမားပြီး ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်နှင့် ဆက်ဆံရေးတွင်လည်း စီးပွားရေးအရ ချုပ်ကိုင်နိုင်မှု ရှိသည်ဟု ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည် -

ပညာတတ်တစ်ယောက်ဖြစ်နေတာဟာ ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေရှာနိုင်တဲ့အတွက်ကြောင့်မို့လို့ အမြဲကောင်း တယ်။ မိန်းမတစ်ယောက်ဟာ သူ့ခင်ပွန်းကိုစီးပွားရေးအရ အမြဲမီခိုနေရမယ်ဆိုရင် ခင်ပွန်းသည်က အထင်အမြင်သေးလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒါကြောင့်မို့လို့ ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေရှာနိုင်မယ်ဆိုရင် အကောင်းဆုံးပဲ။ (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ ကလေး၊ အသက် ၁၈ နှစ်မှ ၂၅ နှစ်ကြားအမျိုးသမီးများ)

၆. ၃. ၃ အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော နေရာများတွင် အမျိုးသမီးများအတွက်လုံခြုံမှု မရှိခြင်း

အမျိုးသားများနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အမျိုးသမီးများသည် အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောနေရာများတွင် လုံခြုံမှုမရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ရေးသားချက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများတန်းတူဖြစ်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားလေ့ရှိပြီး ထိုကဲ့သို့ပြောဆိုထားသူများမှာ အမျိုးသမီးများကိုပစ်ပယ်ထားပြီး သွားလာမှုကို ချုပ်ချယ်ကန့်သတ်ထားသော (ဥပမာ အာရှတောင်ပိုင်းနိုင်ငံများရှိ ပါဒ (purdah)^{၂၀} ဟူသော အလေ့အကျင့်) အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပြီး ပြောဆိုထားခြင်းဖြစ်သည် (GEN 2014)။ သို့ရာတွင် ဖြေဆိုသူအများစုမှာ အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော နေရာများတွင် သွားလာခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်မှုများရှိနေပြီး မိမိတို့လုံခြုံမှုရှိစေရန် အသုံးပြုခဲ့ရသောနည်းလမ်းများကို ပြောပြခဲ့ကြသည်။ ‘ကျွန်မတို့က ဒီပတ်ဝန်းကျင်မှာနေတဲ့ အမျိုးသမီးဦးစီးတဲ့ အိမ်ထောင်ဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့်မို့လို့ အိမ်နီးချင်းတွေနဲ့ သဟဇာတဖြစ်အောင်နေရတယ်။ အဲ့လိုမှ မဟုတ်ရင် ကျွန်မတို့အတွက် လုံခြုံမှုမဟုတ်ဘူး’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက်၄၀နှစ်)။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပြောပြချက်များ၌ အခြေအနေကိုလက်ခံထားရသည့် သဘောသဘာဝများ ပါဝင်နေပြီး အများပြည်သူနှင့် ဆိုင်သောနေရာများတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် လုံခြုံမှုမရှိခြင်းက ပုံမှန်အခြေအနေ ဖြစ်နေကြောင်းကို ဖော်ပြနေသည်။ ‘ဘတ်စ်ကားတွေဟာ မိန်းမတွေအတွက်လုံခြုံမှုရှိတယ်လို့ ကျွန်မတော့မခံစားရဘူး။ ဒါပေမယ့် မသွားမဖြစ်တဲ့ခရီး ဆိုရင်တော့ ဒါမျိုးတွေကြုံရမယ်ဆိုတာ သိပေမယ့် လည်းသွားရတာပဲ။ ကျွန်မတို့အတွက် လုံခြုံမှုတော့ မရှိဘူးပေါ့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက်၄၀ နှစ်)။ အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော နေရာများတွင် လုံခြုံမှုရှိရေးနှင့် အမျိုးသမီးများ အကြမ်းဖက်မှု ကင်းဝေးစွာ သွားလာနိုင်ရေးမှာ အကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ်ရေးကြိုးပမ်းမှုများ၏ အဓိကအစိတ် အပိုင်းဖြစ်ပြီး (UN Women 2010) အမျိုးသမီး များလုံခြုံရေးအတွက် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများသည် ၎င်းအဆင့်ရှိ အကြမ်းဖက်မှုများ နှင့်ထိပါးနှောင့်ယှက် စော်ကားမှုများကို လျော့ပါးစေရေးတွင် အထောက်အကူဖြစ်သည်ဟု အချက်အလက်များက ဖော်ပြနေသည်။

“အဆိုပါသွေးနေ့ချက်ကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကျယ်ပြန့်သောလူမှုရေးဖိအားများကြောင့် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့်အခွင့်အရေးနှင့် အရင်းအမြစ်များတန်းတူမရရှိနေသေးသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများအကြားတွင်ပညာရေးနှင့် စီးပွားရေးလွတ်လပ်ခွင့်များ ပိုမိုရရှိလာနေပြီ ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။”

၆. ၄ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအဆင့်

အရည်အသွေးအခြေပြု အချက်အလက်များသည် လူမှုရေးစံနှုန်းများက အမျိုးသမီးများ (နှင့် အမျိုးသားများ)၏ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်သောဘဝအတွေ့အကြုံများနှင့် ခံယူချက်များကို မည်သို့ ပုံသွင်းထားသည်ကို ဖော်ပြပေးခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးချင်းစီ၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အတွေ့အကြုံများအပေါ် အဆိုပါစံနှုန်းများက မည်သို့သက်ရောက်နေကြောင်းကို ပိုမိုနားလည်လာစေသည်။ အထူးသဖြင့် ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် အကြမ်းဖက်ခံရသောအမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံ

^{၂၀} ပါဒ(purdah)ဆိုသည်မှာ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာသီးသန့်ဖြစ်နေစေခြင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်းများကို ဖုံးအုပ်ထားခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများကို အမျိုးသားများနှင့်သီးခြားဖြစ်နေစေခြင်း အလေ့အကျင့်ကိုခေါ်သည်။

များနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းတွင် အမျိုးသမီးများ နိမ့်ပါးသည်ဟူသော စံနှုန်းများ၊ အမျိုးသမီးများ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာ ခံစားမှုအပြုအမူများနှင့် အမျိုးသားများ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်တို့နှင့်ပတ်သက်သော စံနှုန်းများ၊ ညီမျှမှုမရှိသော ကျယ်ပြန့်သည့်စနစ်များ စသည်တို့အကြား ချိတ်ဆက်မှုများကို ဖော်ပြနေသည်။ အဆိုပါစံနှုန်းများက အမျိုးသမီးများ၏ အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများရရှိနိုင်မှု၊ အနိုင်အထက်ပြုခံရနိုင်ချေနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရပါကလည်း မည်ကဲ့သို့ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပြီး ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းသည် စသည်တို့အပေါ်တွင် သက်ရောက်မှုရှိနေသည်။

၆. ၄. ၁ အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများ တန်းတူမရရှိခြင်း

အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် နိမ့်ကျသည်ဟူသော လူမှုရေးစံနှုန်းများကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူမရရှိကြောင်းကို အချက်အလက်များက ဖော်ပြနေပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့ဘဝတလျှောက်တွင် အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို ရယူအသုံးပြုရာ၌ အကန့်အသတ်များစွာတွေ့ကြုံခဲ့ရပြီး ယင်းကတဖန် အကြမ်းဖက်တတ်သော အိမ်ထောင်ရေးအတွင်း ကျရောက်စေခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းမှု အပေါ်တို့တွင်လည်း သက်ရောက်မှုရှိနေပါသည်။ အပိုင်း ၆. ၂. ၁တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း အမျိုးသမီးများတွင် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ ရှိမနေခြင်းက ၎င်းတို့အား စောလျင်စွာ အိမ်ထောင်ပြုစေခဲ့ပြီး ခင်ပွန်းသည်အပေါ်ငွေကြေးအရ မှီခိုနေရခြင်းကြောင့် အိမ်တွင်း၌ဩဇာအာဏာမရှိဖြစ်စေသည်။ ထို့ပြင် အမျိုးသမီးများသည် ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်မရှိဟု ယူဆခြင်း သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ မတရားမှုများတွေ့ကြုံရပါကလည်း ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရန်

©Maria Lopez Yusta 2014

အားကိုးအားထားမရှိခြင်းက မိသားစုအတွင်းရှိ ၎င်းတို့၏ဩဇာအာဏာအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေသည်။ အချို့သော အဖြစ်အပျက်များ၌ အမျိုးသမီးများတွင် အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများလည်း ရှိမနေခြင်းကြောင့် ထိုသို့ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိမနေခြင်းက အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော ခင်ပွန်းသည်အား စွန့်ခွာရာတွင် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ ‘ကျွန်မမှာ ကိုယ်ပိုင်အိမ်မှမရှိတာ၊ အဲ့ဒီတော့ သူနဲ့ပဲနေရတာပေါ့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၂၆နှစ်)။ အခြားအဖြစ်အပျက်များတွင်လည်း ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိမနေသော အမျိုးသမီးများသည် ခင်ပွန်းသည် ဆုံးပါးသွားပါက နောက်ဆက်တွဲအားဖြင့် စီးပွားရေးအဆင်မပြေမှုများကြုံတွေ့ရပြီး ယင်းက သူမအား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တတ်သော နောက်အိမ်ထောင်ပြုစေတတ်သည်။ နောက်ဆုံးတစ်ချက်အနေဖြင့် တရားဝင်လက်ထပ်ထိမ်းမြားထားခြင်း မရှိသောအမျိုးသမီးများသည် တရားဝင်အိမ်ထောင်ကွဲရန် တရားနည်းလမ်းကျကျဆောင်ရွက်၍ မရသည်သာမက ပိုင်ဆိုင်မှုများကိုလည်း အညီအမျှခွဲဝေခွင့်မရပေ။ အထက်ပါဇာတ်လမ်းအားလုံးကို ကြည့်ရှုခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏ရပိုင်ခွင့်နှင့် အခွင့်အရေးများကို သိရှိမနေခြင်း သို့မဟုတ် ပညာရေးနှင့်အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ နည်းပါးခြင်းတို့သည် ၎င်းတို့၏ဘဝအခြေအနေကို ပြောင်းလဲပစ်နိုင်စွမ်းအပေါ် အဟန့်အတားဖြစ်နေစေသည်။ အဆိုပါအချက်တစ်ချက်စီသည် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမည်၊ မခံရမည်ဆိုသည်ကို အဆုံးအဖြတ်မပေးနိုင်သော်လည်း အားလုံးစုပေါင်းလိုက်သောအခါ အမျိုးသမီးတို့၏ရပိုင်ခွင့်များအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များသည် မိမိအနာဂတ်အပေါ် ထိန်းချုပ်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် ဩဇာလွှမ်းမိုးပိုင်ခွင့်ရမနေတော့ဘဲ ဆိုးကျိုးများရရှိနိုင်ချေ သို့မဟုတ် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကို တွေ့ကြုံနိုင်ချေပိုမိုမြင့်မားသွားစေသည်။

အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အရင်းအမြစ်များနှင့်အခွင့်အလမ်းများကို တန်းတူရရှိမနေကြောင်းကို ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးပွဲများအားလုံးတွင်လည်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့သူ အမျိုးသမီးများသည် အိမ်မှုကိစ္စများနှင့် ကလေးထိန်းခြင်းတို့တွင် တာဝန်ယူထားရပြီး အမျိုးသားများသည်အပြင် အလုပ်နှင့် မိသားစုဝင်ငွေရှာဖွေသည့် အလုပ်များအတွက် တာဝန်ယူထားရသည်ဟု ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဆွေးနွေးခဲ့သူအတော်များများသည် ထိုသို့ တာဝန်ခွဲဝေထားသည့်အပေါ် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်ဘဝ၊ တာဝန်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ဆွေးနွေးခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အမျိုးသားများသည် ‘အချိန်ပိုရကြပြီး အပြင်တွင်အလုပ်လုပ်ရန် အခွင့်အရေးပိုရ’သော်လည်း အမျိုးသမီးများမှာမူ ထိုကဲ့သို့သော အခွင့်အရေးများမရနေကြောင်းကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည် (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးခြင်း၊ လပွတ္တာ၊ အသက် ၁၈နှစ်မှ ၂၅နှစ်ကြား အမျိုးသမီးများ)။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ပညာရေးနှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ပိုမိုရရှိသင့်သည်ဟူ၍ ဆွေးနွေးသူများမှ ထောက်ခံဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင်ပါဝင်ခဲ့သူများ၏သဘောထားအရ အမျိုးသမီးများဝင်ငွေရှာဖွေနိုင်ခြင်းကို အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမှု သို့မဟုတ် ခင်ပွန်း၏ချုပ်ချယ်ခံရမှုများအား အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် မြင်ကြသည်။ ‘အလုပ်လုပ်တဲ့ အမျိုးသမီးရဲ့ဘဝက ပိုသာတာပေါ့။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ သူ့မှာ အခွင့်အလမ်းတွေ ပိုများတယ်လေ။ သူက အခြားအမျိုးသမီးတွေထက် ဗဟုသုတပိုရှိမယ်။ အိမ်မှာဆိုလည်း သူစကားပြောရင်အရာ ရောက်တယ်၊ နေရာရတယ်ပေါ့။ ယောက်ျားက နှိမ်မယ်ဆိုရင်လည်း ဘယ်လိုပြန်ပြောရမယ်ဆိုတာ သူသိမယ်’ (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ ရန်ကုန်၊ အသက် ၁၈ နှစ်မှ ၂၅ နှစ်ကြား အမျိုးသမီးများ)။ ယခုအခါတွင် လူမှုရေးပတ်ဝန်းကျင်မှာပြောင်းလဲလာပြီး မိန်းကလေးများသည် ယောက်ျားလေးများနည်းတူ ပညာသင်ယူခွင့်ရနေကြပြီဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြ

သည်။ ‘အခုခေတ်မှာ မိန်းကလေးရော၊ ယောက်ျားလေးရော ရင်ဘောင်တန်း တိုးတက်နေကြပြီ။ ကိုယ်တတ်နိုင်သလောက်သာ ကြိုးစားခွင့်ရမယ်ဆိုရင် မိန်းကလေးတွေက ယောက်ျားလေးတွေထက် ပိုလုပ်နိုင်မယ်လို့ ကျွန်မတော့ထင်တယ်။ အဲဒါကြောင့်မို့လို့ မိန်းကလေးတွေကိုစွန့်စားစေချင်တယ်။ လူတွေ ဘာပဲ ပြောနေပြောနေဘဝမှာ ကိုယ်လုပ်ချင်တာရှိတယ်ဆိုရင် ကြိုးစားလုပ်စေချင်တယ်’ (ဦးတည်အုပ်စု ဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ လပွတ္တာ၊ အသက်၁၈နှစ်မ ၂၅နှစ်ကြား အမျိုးသမီးများ)။ အဆိုပါဆွေးနွေးချက်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကျယ်ပြန့်သော လူမှုရေးဖိအားများကြောင့် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အခွင့်အရေးနှင့် အရင်းအမြစ်များတန်းတူ မရနေသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများအကြားတွင် ပညာရေးနှင့် စီးပွားရေးလွတ်လပ်ခွင့်များ ပိုမိုရရှိလာနေပြီဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

၆. ၄. ၂ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျား၊ မ ရေးရာ စံနှုန်းများ

ကျား၊ မ ရေးရာ စံနှုန်းများ - သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆိုသည်မှာ မည်ကဲ့သို့ပြုမူနေထိုင်ရမည်ဆိုသည့် သတ်မှတ်ချက်များသည် အမျိုးသမီးများ အနိုင်အထက်ပြုကျင့် ခံရမှုများကို ဖွင့်ဟပြောဆိုရန်နှင့် အိမ်ထောင်ရေးကို စွန့်ခွာနိုင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် သက်ရောက်မှုများစွာ ရှိနေသည်။ အခန်း (၅) တွင်ဆွေးနွေးဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာအမျိုးသမီးဆိုသည်မှာ နာခံမှုရှိရမည် သို့မဟုတ် တိတ်ဆိတ်သိမ်မွေ့ရမည်ဆိုသည့် ယုံကြည်မှု များကြောင့် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အနိုင်ကျင့်ခံရမှုများကို ဖွင့်ဟပြောဆိုရန် သို့မဟုတ် ခင်ပွန်းသည် များကို ပြန်လည်ခွဲခွာလွန်ရန် ရှက်ကြောက်ကြသည်။ သို့မဟုတ် ထိုသို့ပြုလုပ်ပါက နှိမ်ချပြောဆိုခံရ တတ်သည်။ ဤသည်မှာ ဒေသအားလုံးတွင် ဆွေးနွေးထားသော ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးပွဲရလဒ်များ နှင့်လည်းကိုက်ညီမှုရှိပါသည်။ ဆွေးနွေးခဲ့သူများသည် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများအား ပြဿနာပြေငြိမ်းရန် ခင်ပွန်းသည်အား ကြိုးစားပြီး စည်းရုံးသိမ်းသွင်းရန်၊ အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် ပြောဆိုရန်လိုလားကြောင်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ‘ကောင်းမွန်သော အိမ်ထောင်ရေး’ ဖြစ်ရမည်ဟူသော စံနှုန်းများကလည်း အမျိုးသမီးများစွန့်ခွာရာတွင် အခက်အခဲဖြစ်စေသည်။ အမျိုးသမီးအများအပြားသည် မိမိကြောင့် မိသားစုပြိုကွဲသွားမည်ကို စိုးရိမ်တွန့်ဆုတ်ကြသည်။ ‘ကျွန်မဆို ယောက်ျားနဲ့ ခဏခဏစကား များတာပဲ။ ဒါပေမယ့်လည်း သူ့ကိုဘယ်လိုလုပ်ပြီး ကွာရှင်းမလဲ။ ကျွန်မတို့မှာ သားသမီးငယ်ငယ်လေး တွေအများကြီး ရှိသေးတယ်လေ။ ကျွန်မ ကလေးတွေကို အမေမရှိ၊ အဖေမရှိမဖြစ်စေချင်ဘူး’ (ဦးတည် အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၆နှစ်အထက် အမျိုးသမီးများ)။ ခင်ပွန်းသည်အားစွန့်ပစ် သွားသော သို့မဟုတ် နောက်အိမ်ထောင်ပြုသော အမျိုးသမီးများအား ပြစ်တင်ရှုတ်ချမှုများ ရှိတတ်သော ကြောင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်ကွဲခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ၄င်းတို့၏ စိုးရိမ်မှုများကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ‘ကျွန်မတို့ရွာမှာ အားလုံးကအိမ်ထောင်ဖက်အပေါ် သစ္စာရှိကြ တယ်။ တစ်ယောက်ယောက်သေသွားမှ နောက်အိမ်ထောင်ပြုကြတာ။ အဲလိုမှမဟုတ်ရင် အထင်သေးခံရ လိမ့်မယ်’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက် ၂၂နှစ်)။ အချို့မှာမူ လင်မယားကွဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပတ်ဝန်းကျင်မှကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချသည့်အခါ ဘာသာရေးအယူအဆများဖြင့် သတ်မှတ်ပြောဆိုလေ့ရှိကြသည်။ ကျွန်မတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေက အခုလက်ရှိ ခံစားနေရတာတွေက ရှေးဘဝက ပြုခဲ့တဲ့အရာတွေကြောင့်ပဲလို့ ယုံကြည်တယ်လေ။ အရင်ဘဝကအကြွေးတွေကို အခုဘဝ မှာပြန်ဆပ်ရတာပေါ့။ အဲလိုနဲ့ပဲ အမျိုးသမီး တွေနောက် အိမ်ထောင်ပြုရင်အခုဘဝမှာ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချခံရတာပေါ့’ (ဦးတည်အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ ကလေး၊ အသက် ၂၆နှစ်အထက် အမျိုးသမီးများ)။ ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသမီးပီသခြင်း၊ အမျိုးသား

ပီသခြင်းနှင့် ပတ်သက်သောကျယ်ပြန့်သည့် ယုံကြည်မှုများသည် အမျိုးသမီးများ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အတွေ့အကြုံများ၊ ၎င်းတို့၏အခွင့်အလမ်းများ၊ အရင်းအမြစ်များအား ရယူ အသုံးပြုခွင့်များ၊ အမျိုးသမီးတို့၏ရပိုင်ခွင့်များအတိုင်း လုပ်ဆောင်ခြင်းများစသည်တို့အပေါ် သက်ရောက်နေသည်ကို အချက်အလက်များမှ တသမတ်တည်းဖော်ပြနေသည်။

၆. ၄. ၃ အမျိုးသမီးများ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာခံစားမှုအပြုအမူများ၊ အမျိုးသားများမှ အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်ခန္ဓာကို ရယူခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်သောစံနှုန်းများ

အမျိုးသမီးများ၏ပြောပြချက်များအရ အမျိုးသမီးများသည် လိင်မှုကိစ္စတွင်စင်ကြယ်ရမည်။ အပျိုစစ်ရမည်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်စံနှုန်းများကလည်း အမျိုးသမီးများလိင်မှုဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများရရှိနိုင်မှု များစွာနည်းပါးစေပါသည်။ ၎င်းအချက်များသည် အမျိုးသားများ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာရပိုင်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်သော ယုံကြည်လက်ခံထားမှုများနှင့်အတူ အိမ်ထောင်ဆက်ဆံရေးတွင် နှစ်ဦးသဘောတူ လိင်ဆက်ဆံမှုဖြစ်အောင် အမျိုးသမီးများ၏ ညှိနှိုင်းနိုင်စွမ်းအပေါ်သက်ရောက်မှုရှိနေပြန်သည်။

အမျိုးသမီးများသည် လိင်မှုကိစ္စတွင် စင်ကြယ်ရမည်ဟူ၍ ငယ်စဉ်ကလေးဘဝကတည်းက သင်ကြားခံရသည်။ အထူးသဖြင့် အပျိုဘော်ဝင်စအချိန်မှစ၍ မိန်းကလေးအတော်များများသည် ယောက်ျားကလေးများနှင့် အရောမဝင်ရန်၊ ‘ဂရုစိုက်ရန်နှင့် သတိရှိရန်’ သင်ကြားခြင်းခံရသည်။ ‘ကျွန်မအမေနဲ့အစ်မ တွေကပြောတယ်။ ယောက်ျားလေးတွေနဲ့ လျှောက်သွားရင် ဗိုက်ကြီးတတ်တယ်တဲ့။ အဲ့တုန်းက ကျွန်မအရမ်းစိတ်ပူပြီး ကြောက်ခဲ့တာပေါ့’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက်၃၉နှစ်)။ အသက်ငယ်စဉ်အရွယ်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာခံစားမှုအပြုအမူများမှာ ရှက်စရာကောင်းသည်ဟူသော အပြောအဆိုများနှင့် ကြုံတွေ့ရမှုအပြင် ကာယကံရှင်ကိုသာ အပြစ်တင်ဝေဖန်တတ်ခြင်း များပြားမှုတို့ကြောင့်အမျိုးသမီးများမှာ လိင်မှုကိစ္စရပ်များအား မသိရဟုလည်း မျှော်လင့်ထားကြသည်။

“လိင်နှင့်မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာဗဟုသုတ နည်းပါးခြင်းနှင့်အမျိုးသမီးများ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာခံစားမှုအပြုအမူများမှာ ရှက်စရာကောင်းသည်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်များသည်လည်း အမျိုးသမီးများ မိမိအခွင့်အရေးများကို သိရှိနိုင်စွမ်းနှင့်နှစ်ဦးသဘောတူ လိင်ဆက်ဆံမှုဖြစ်အောင်ညှိနှိုင်းနိုင်စွမ်း တို့အားနည်းပါးစေခြင်းဖြင့်အနိုင်အထက်ပြု ကျင့်ခံရသောအမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံများ အပေါ်သက်ရောက်မှုရှိနေသည်။”

လိင်ကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး မေးမြန်းတဲ့သူတွေဆိုရင် ပတ်ဝန်းကျင်က အထင်သေးကြတယ်။ တချို့ အမျိုးသမီးတွေဆိုရင် လိင်မှုကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ရင်ဘာမှကို နားမလည်တာ။ အဲ့ဒီတော့ သူတို့က အတွေ့အကြုံရှိတဲ့ (အိမ်ထောင်ရှိပြီးသား) အမျိုးသမီးတွေကို မေးပြန်ရင်လည်း အရှက်မရှိတဲ့မိန်းမလို့ အခေါ်ခံရတယ်လေ။ ကျွန်မက အဲ့လိုအခေါ်ခံရမှာ ကြောက်လို့ လိင်မှုကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ရင် ဘယ်သူ့ကိုမှ မမေးဖြစ်ခဲ့ဘူး။ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊အသက် ၃၆ နှစ်)

လိင်နှင့်မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာဗဟုသုတ နည်းပါးခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာခံစားမှုအပြုအမူများမှာ ရှက်စရာကောင်းသည်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်များသည်လည်း အမျိုးသမီးများ မိမိအခွင့်အရေးများကိုသိရှိနိုင်စွမ်းနှင့် နှစ်ဦးသဘောတူ လိင်ဆက်ဆံမှုဖြစ်အောင် ညှိနှိုင်းနိုင်စွမ်းတို့အား နည်းပါးစေခြင်းဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေသည်။ ‘တခါတလေတော့လည်း အိပ်ရာထဲမှာ သူ့အလိုကိုလိုက်လိုက်တယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး စကားများရန်ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ရှက်ဖို့ကောင်းတယ်လေ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်၊ အသက်၃၉နှစ်)။ အမျိုးသမီးအများအပြားသည် လိင်ဆက်ဆံနေစဉ် မည်သို့ဖြစ်မည်ဆိုသည်ကို မသိကြပါ။ အိမ်ထောင်မှုဆက်ဆံရေးအတွင်း လိင်မှုကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ပြောဆိုဆွေးနွေးမှုနည်းပါးသည်ကိုလည်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့စဉ်တလျှောက် တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ ယင်းမှာ လိင်မှုကိစ္စဆိုသည်မှာရှောင်ကြဉ်အပ်သောအရာဟူသော သတ်မှတ်ချက်များနှင့် အမျိုးသမီးများ၏လိင်မှုဆိုင်ရာခံစားမှုအပြုအမူများအား အလေးထားမှုလျော့နည်းသည့် စံနှုန်းများနှင့်လည်း ချိတ်ဆက်နေနိုင်ပါသည်။ အချို့အမျိုးသမီးများအတွက်မူ ပထမဦးဆုံးလိင်ဆက်ဆံသည့်အတွေ့အကြုံမှာ နာကျင်ခြင်းနှင့် ရှက်စရာကောင်းခြင်းဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ခဲ့ရပါသည်။ ‘ကိုယ်က (နာလို့) အော်ပေမယ့်လည်း သူကမရပ်ဘူး။ ကျွန်မကရုန်းတော့ သူကကျွန်မရဲ့ ခြေတွေလက်တွေကိုချုပ်ပြီးတော့ သူလိုချင်တာကိုဆက်လုပ်တာပဲ’ (ဖြေဆိုသူတစ်ဦး၊ မော်လမြိုင်၊ အသက်၃၂နှစ်)။ အခန်း(၃)တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်ရေးအတွင်း ၎င်းတို့၏ခန္ဓာကိုယ်နှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးသားများသည်သာ အခွင့်အရေးရယူခွင့်ရှိသည်ဟု လိုက်လျောလိုက်ပြီး လိင်ဆက်ဆံခြင်းကိုလည်း ‘မယားဝတ္တရား’ တစ်ခုဟူသော ရှုမြင်ထားကြသည်။ အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးအတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သူတစ်ဦးက ‘မြန်မာနိုင်ငံမှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ရဲ့လိင်မှုဆိုင်ရာခံစားမှု အပြုအမူတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီးလေ့လာ သင်ယူလို့ရတဲ့နေရာမရှိဘူး။ ဒါဟာတစ်ခါမှ ထုတ်မသုံးဖြစ်တဲ့ ဗဟုသုတတွေပဲ’ (အဓိကသတင်း အချက်အလက်ပေးနိုင်သူအား မေးမြန်းခြင်း၊ ရန်ကုန်၊ အမျိုးသမီးများအခွင့်အရေးအတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သူ)။ အဆိုပါဇာတ်လမ်းများသည် အမျိုးသမီးများ၏လိင်မှုဆိုင်ရာခံစားမှုအပြုအမူ (နှင့် အမျိုးသားများ၏လိင်မှုဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်) ဆိုင်ရာစံနှုန်းများက အိမ်ထောင်ရေးအတွင်း လိင်ဆက်ဆံခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော အမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံအပေါ် မည်မျှသက်ရောက်မှုရှိနေသည်ကို ဖော်ပြနေသည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများတွင် လိင်မှုဆိုင်ရာ၊ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့် အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဗဟုသုတများ နည်းပါးမှုကြောင့် အိမ်ထောင်ဆက်ဆံရေးတွင် နှစ်ဦးသဘောတူသည့် လိင်ဆက်ဆံမှုဖြစ်အောင် ညှိနှိုင်းနိုင်စွမ်းအားနည်းပါးစေပုံကို အချက်အလက်များက ဖော်ပြနေသည်။

အခန်း (၇) တိုက်တွန်းအကြံပြုချက်များ

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ဤအရည်အသွေးအခြေပြု သုတေသန၏အဓိက ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုမှာ သက်သေသာဓကအခြေပြုသော မူဝါဒများနှင့် စီမံချက်များထွက်ပေါ်လာရေး အတွက် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံများအပေါ် သိရှိနားလည်မှု တိုးစေရန်ဖြစ်သည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှု တွေ့ရှိချက်များအပေါ်အခြေခံပြီး ကဏ္ဍပေါင်းစုံနှင့်သက်ဆိုင် သည့်မူဝါဒနှင့် စီမံချက်လုပ်ငန်းများအတွက် ကနဦးအကြံပြုချက်များကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားသော အခန်းတွင် အကြမ်းဖျင်းဖော်ပြထားပါသည်။ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်သူများနှင့် မူဝါဒအပြောင်းအလဲ အတွက်တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သူများအနေဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုကာကွယ်တားဆီးရေး၊ တုံ့ပြန်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်း ချပြီးပြည့်စုံသောကဏ္ဍပေါင်းစုံဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ပုံနည်းလမ်းများ အတွက်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများနှင့် အစီအစဉ်များအစပြုနိုင်ရန် ဤအကြံပြုချက်များဖြင့် ပုံဖော်ပေးထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများ အပေါ်အကြမ်းဖက်မှုအား မည်သို့ ထိရောက်စွာတားဆီးကာကွယ်နိုင်သည်ကို ညွှန်ပြနိုင်သည့် အထောက် အထားများ ဆက်လက်များပြားလာဦးမည်ဖြစ်ပြီး ကဏ္ဍရှုထောင့်ပေါင်းစုံ ပါဝင်သောလုပ်ငန်းများက တစ်ခုတည်းသော လုပ်ဆောင်မှုများထက် ပိုမိုထိရောက်မှုရှိကြောင်းကို သက်သေအထောက်အထား များက ဖော်ပြနေပါသည်။ ဥပမာ မီဒီယာဖြင့်လှုံ့ဆော်ခြင်းသည် အခြားလုပ်ငန်းများဖြစ်သော ပညာပေး အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ၊ လိုအပ်သူများထံဦးတည်သွားရောက်၍ ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်စီမံချက်များဖြင့် ပေါင်းစပ်လုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိပါက ထိရောက်မှုအနည်းငယ်သာရှိသည်။ သို့မဟုတ် လုံးဝထိရောက်မှုမရှိပါ (Fulu, Kerr-Wilson and Lang 2014)။

တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် တားဆီးကာကွယ်နိုင်ရန်စနစ်နှင့် မူဝါဒများချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း

ဥပဒေရေးရာ	
တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း	တားဆီးကာကွယ်ခြင်း
တရားဥပဒေစနစ်တွင် အိမ်ထောင်ဖက်မှ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံအားလုံး ပါဝင်စေရန် အသစ်ပေါ်ထွက် လာမည့် မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေတွင် အိမ်ထောင်ဖက်မှအဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းနှင့် အိမ်ထောင်ဖက်မှ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ပုံစံအမျိုးမျိုးကို ကာကွယ်နိုင်သည့် ပြဌာန်းချက် များထည့်သွင်းသွားရန်။	အကြမ်းဖက်မှုတားဆီးကာကွယ်ရေး ရလဒ်များကို ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူ ညီမျှမှုနှင့် တန်းတူရည်တူ ခံစားခွင့်ရှိရေးနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် ဦးတည်ခွဲခြားထားသည့် ဥပဒေများ ပပျောက်ရေးအတွက် မြှင့်တင် ဆောင်ရွက်ချက်များ အပါအဝင်သာမက အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ အတွက် ဦးတည်ဆောင်ရွက်ပေးနေသော နိုင်ငံတော်ဥပဒေများတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသွားရန်။

<p>ဥပဒေအသစ်များကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နေကြောင်း သေချာစေရန်နှင့် ကျူးလွန်သူအမျိုးသားများ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံရခြင်းမရှိဘဲ လွတ်မြောက်နေမှုများကို လျော့နည်းစေရန်အတွက် ဥပဒေအသစ် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နေမှုများအား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် အစီရင်ခံသတင်း ပေးပို့ခြင်းစနစ်များ ချမှတ်ထားရန်။</p>	<p>အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများကို ဦးတည်ကာ ဥပဒေစနစ်အသစ်၏ နယ်ပယ်နှင့် နောက်ဆက်တွဲအကျိုးများကို ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသော၊ ပြည့်စုံနားလည်လွယ်သည့် အသိပညာပေး ဆွေးနွေးပွဲများမှတစ်ဆင့် ဥပဒေအသစ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အသိအမြင်ဖွင့်သွားရန်။</p>
<p>အမျိုးသမီးများတိုင်ချက်ဖွင့်ပြီးလျှင်ပြီးချင်း ၎င်းတို့အား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ရေး အတွက် ချက်ချင်းဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်း နှင့်တကွ အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်များ ထုတ်ပြန်နိုင်ရန် ဒေသဆိုင်ရာဥပဒေရေးရာ အာဏာပိုင်များအား အခွင့်အာဏာပေးထားရန်။</p>	<p>ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်များကို မည်ကဲ့သို့လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းရမည်၊ အမျိုးသမီးများ၏ တိုင်တန်းချက်များကို မည်သို့ ထိရောက်စွာ တုံ့ပြန်ရမည်စသည်တို့ အပါအဝင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အသိအမြင်ပွင့်စေရန် နိုင်ငံတော်အဆင့်မှ အောက်ခြေလူထုအဆင့်အထိ တရားစီရင်ရေး အရာရှိများ (ဥပမာ - ရှေ့နေများ၊ တရားသူကြီးများ၊ ဥပဒေ ဝန်ထမ်းများ၊ ဥပဒေအထောက်အကူပြုဝန်ထမ်းများ) အကြား ကျား၊ မ ရေးရာ အသိအမြင်ဖွင့်သင်တန်းများ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်သွားရန်။</p>
<p>တွေ့ရှိချက်များကို အမျိုးသမီးများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (NSPAW) အကောင်အထည်ဖော်ရေးနည်းဗျူဟာများနှင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်ပုံ အစီအစဉ်များတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသွားရန်။</p>	<p>အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတော်အဆင့်၊ အောက်ခြေ လူထုအဆင့် အကျိုးတူ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သူ များအား ဆက်လက်တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သွားပြီး အဆိုပါကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်သော အသိအမြင်များ၊ ကတိကဝတ်များ၊ မိတ်ဖက်လုပ်ဆောင်မှုများကို အားပေးနိုင်ရန် ၎င်းတို့နှင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ၊ ကျယ်ပြန့်သော အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ အကျိုးအတွက် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ပေးရန်။</p>
<p>အနိုင်အထက်ပြုကျင့်နိုင်စက်တတ်သော လက်တွဲဖော်များအား အမှုဖွင့် တိုင်ကြားသည့် အမျိုးသမီးများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်မည့် ဥပဒေ ရေးရာနှင့် ဥပဒေအထောက်အကူပြု ဒေသတွင်း</p>	<p>အမျိုးသမီးများ၏ အထွေထွေအခွင့်အရေးများ နှင့်ပတ်သက်၍ တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် အသိပညာပေးလှုံ့ဆော်မှုများအား ဆက်လက်အားပေး မြှင့်တင်သွားရန်။</p>

ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးအပ်နေသူများ အကြား ကွန်ရက်များ ဆက်လက်တည်ဆောက်သွားရန်။	
စီးပွားရေး	
တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း	တားဆီးကာကွယ်ခြင်း
လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်မှုဆိုင်ရာထိပါး စော်ကားမှုများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ထိရောက်စွာတုံ့ပြန်နိုင်ရန်နှင့် ဖြေရှင်းနိုင်ရန် မူဝါဒများ အကောင်အထည်ဖော်ရန်။	အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအား စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ ပိုမိုဖန်တီးပေးနိုင်မည့် ကျား၊ မ ရေးရာ အသိအမြင်ရှိသည့် မူဝါဒများကို ပံ့ပိုးသွားရန်၊ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ရေရှည်အာမခံ ချက်ရှိမှုနှင့် လုံခြုံစိတ်ချရမှုတို့ အတွက် ငွေကြေး ထောက်ပံ့သည့်စနစ်နှင့် ငွေစုငွေချေးလုပ်ငန်း များအား ပံ့ပိုးသွားရန်။
ပညာရေး	
တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း	တားဆီးကာကွယ်ခြင်း
ကလေးငယ်များအား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု လက္ခဏာများကို ဆရာ၊ ဆရာမများ၊ ကျောင်း အကျိုးတော်ဆောင်များမှ သတိပြုမိစေရန် တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် လမ်းညွှန်ချက် များဖော်ထုတ် အကောင်အထည်ဖော်သွားရန်နှင့် ဒေသအာဏာပိုင်များ၊ ရဲဝန်ထမ်းများနှင့် ညှိနှိုင်း၍ ကျောင်းတွင်းကျောင်းပြင် အကြမ်းဖက်ခံရသော ကလေးငယ်များ၏ အတွေ့အကြုံများကို ထိထိရောက်ရောက်တုံ့ပြန်ရန်။	ကျား၊ မ ရေးရာအသိအမြင်၊ ကောင်းမွန် သောဆက်ဆံရေး၊ လိင်မှုဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးနှင့် အခွင့်အရေးများ၊ လူ့အခွင့်အရေးတန်ဖိုးများ အကြောင်းကို မူလတန်းနှင့် အလယ်တန်းအဆင့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများတွင် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်။
သတင်းမီဒီယာ	
တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း	တားဆီးကာကွယ်ခြင်း
အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စဉ်နှင့် သဘော သဘာဝများကို ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီ လုံခြုံ ဘေးကင်းစွာ သတင်းရေးသားတင်ပြနိုင်ရန်နှင့် အမျိုးသမီးများ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသည့် အတွေ့အကြုံများကို ဖြေရှင်းပေးရန် စဉ်ဆက်မပြတ်အားထုတ် လုပ်ဆောင်နေမှု များကိုပါ ထည့်သွင်းဖော်ပြနိုင်ရန်အတွက်	အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများအား ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီ လုံခြုံဘေးကင်းစွာ သတင်း ရေးသားဖော်ပြနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ၊ အကြမ်းဖက်ခံရမှုမှ လွတ်မြောက်လာသူများ၏ အခွင့်အရေးကို မချိုးဖောက်မိစေရန်နှင့် အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးများကို အားပေး မြှင့်တင်သွားရန်အတွက် သတင်းမီဒီယာ

သတင်းမီဒီယာများနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သွားရန်။	သင်တန်းများ ပို့ချပေးရန်။
ကျန်းမာရေး	
တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း	တားဆီးကာကွယ်ခြင်း
အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသောအမျိုးသမီးများ အတွက် ခိုလှုံစရာနေရာများ ပံ့ပိုးပေးရန်နှင့် ယင်းအတွက်ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးရန်။	ကိုယ်ဝန်ဆောင်မီးဖွားပြီးစအချိန်တွင် ဖြစ်လေ့ရှိသည့် စိတ်ကျရောဂါကဲ့သို့သော ရင်းနှီးသူလက်တွဲဖော်၏ အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သည့်လက္ခဏာများ သို့မဟုတ် အခြားအန္တရာယ် ဖြစ်စေနိုင်သည့်အချက်များကို အသိရှိရှိဖြင့် သတိပြုအလေးထားမိစေရန် သားဖွားဆရာမများနှင့် အရပ်လက်သည်များ အတွက် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများ ဖော်ထုတ်ရန်။
ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် နေရာများတွင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဝန်ဆောင်မှုလာရောက်ခံယူမှု အခြေအနေများအား စောင့်ကြည့်လေ့လာ နိုင်ရန် အောက်ခြေဒေသအဆင့် ဆေးရုံများ၊ ဆေးခန်းများနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် ကျန်းမာရေးအချက်အလက်များကို ထိန်းသိမ်းထားရှိသည့် ဌာနများအကြား သတင်းပေးပို့သည့်စနစ်ထူထောင်ရန်။ (မှတ်ချက်။ လူနာမည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း သိရှိစေသည့် အချက်အလက်များအား ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းမပြုရပါ။)	အမျိုးသမီးများ ကိုယ်ဝန်ဆောင်စဉ်၊ ကလေးမီးဖွားပြီးချိန်နှင့် ကလေး ပြုစုစောင့်ရှောက်နေချိန်တို့တွင် အမျိုးသားများအား ပိုမိုပါဝင်မှုရှိစေပြီး အထောက်အပံ့ပေးသော ဖခင်ဘဝ၊ ပြုစု စောင့်ရှောက်ခြင်းစသည်တို့နှင့်ပတ်သက်သော စံနှုန်းများကို အားကောင်းအောင်လုပ်ဆောင်ရန်။

ရပ်ရွာပြည်သူလူထုအနေဖြင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် တားဆီးကာကွယ်ခြင်း

ပညာရေး	
တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း	တားဆီးကာကွယ်ခြင်း
<p>လိုအပ်သည့် အရင်းအမြစ်များရရှိနိုင်ကြောင်းကို အမျိုးသမီးများသိရှိနေစေရန် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုအား လွှဲပြောင်းညွှန်းပို့ပေးသည့် အချက်အလက်များအား အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုပညာပေး အစီအစဉ်အားလုံးတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသွားရန်။</p>	<p>အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုသည် လူမှုရေးပြဿနာတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း အသိအမြင်ဖွင့်ပေးရန်၊ လူထုအခြေပြု လူမှုစံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များ ပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်သွားရန်၊ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူညီမျှ အကြမ်းဖက်မှုကင်းသောဘဝတွင် နေထိုင်ခွင့်ရှိရေးတို့ကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်သွားရန်။</p>
<p>လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေးနှင့် တုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်ရေးတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆရာဆရာမများ၊ မိဘများ၊ လူထုခေါင်းဆောင်များ၊ အခြားအကျိုးတူ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သူများအား သင်တန်းပေးရန်။</p>	<p>သန္ဓေတားခြင်း၊ ပထမဦးဆုံးလိင်မှုဆိုင်ရာအတွေ့အကြုံ၊ သားသမီးယူရန်မယူရန် အစီအစဉ်စသည်တို့အပါအဝင် လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး ပြဿနာများနှင့် ပတ်သက်၍ စာသင်ကျောင်းအခြေပြုလုပ်ငန်းများမှတစ်ဆင့် ပညာရေးကဏ္ဍတွင် လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သင်ခန်းစာများကို ထည့်သွင်းသွားရန်။ အမျိုးသမီးများ၏ လိင်မှုဘဝနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအတွက် လူထုအခြေပြုလုပ်ငန်းများကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်သွားရန်။</p>

ရပ်ရွာပြည်သူလူထုအနေဖြင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် တားဆီးကာကွယ်ခြင်းဆက်ရန်

ကျန်းမာရေး	
တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း	တားဆီးကာကွယ်ခြင်း
<p>အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသည့်ပုံစံအမျိုးမျိုးအား သိရှိပြီး ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအား သင်တန်းပေးရန်၊ အသိအမြင်ပွင့်ပေးရန်။</p>	<p>လက်တွဲဖော်မှ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုနှင့် အခြားပုံသဏ္ဌာန် အမျိုးမျိုးဖြင့် အမျိုးသမီး များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများနှင့် ပတ်သက်သောအချက်အလက် များပြန့်ပွားစေရန် အကြမ်းဖက်မှုတားဆီး ကာကွယ်ရေး အချက်အလက်များကို လက်ရှိနှင့် အနာဂတ်တွင်ပြုလုပ်မည့် ကျန်းမာရေးပြုစု စောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာလုံ့ဆော်ပွဲများနှင့် လုပ်ငန်းများတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသွားရန်။</p>
(ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင်) သမားရိုးကျ အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သမားရိုးကျမဟုတ်သော အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ	
တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း	တားဆီးကာကွယ်ခြင်း
<p>အကြမ်းဖက်မှုများအား သင့်လျော်စွာ အရေးယူဆောင်ရွက်သည့် နည်းလမ်းများနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများအား ကူညီပံ့ပိုးခြင်းစသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ တရားဝင်ခန့်အပ်ထားသည့် သမားရိုးကျ လူထု ခေါင်းဆောင်များနှင့် တရားဝင်ခန့်အပ်ထားခြင်း မရှိသော်လည်း သမားရိုးကျမဟုတ်သည့် ခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် လူထုကို ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြု နေသူများအား သင်တန်းပေးရန်။</p>	<p>ကျား၊ မ ရေးရာတရားမျှတမှု၊ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားတို့အကြား တန်းတူညီမျှမှုတို့နှင့် ပတ်သက်၍ အသိအမြင်ပွင့်စေရန်နှင့် နားလည်လက်ခံမှုရှိစေရန် ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်၊ ရပ်မိရပ်ဖများ၊ ရပ်ရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၊ အခြားအကြီးတန်းအရာရှိများကဲ့သို့ လူထုခေါင်းဆောင်အမျိုးမျိုးနှင့်အတူ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန်။</p>
<p>ကဏ္ဍတစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းမှုရှိသော လွှဲပြောင်း ညွှန်းပို့သည့် လမ်းကြောင်းများဖော်ထုတ်ပြီး ကုန်ကျစရိတ် မျှခံသောနည်းစနစ်များအပါအဝင် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသည့် အမျိုးသမီးများအတွက် လိုအပ်သောအရင်းအမြစ်များအား မျှဝေကျခံသည့်စနစ်ကို ထူထောင်ရန်။</p>	<p>ယောက်ျားကလေးများနှင့် အမျိုးသားများအား ကျား၊ မ ရေးရာ မညီမျှမှုများအား အသိပညာရရှိစေရန်၊ ကျား၊ မ ရေးရာ တရားမျှတမှုအတွက် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု များတွင် ပူးပေါင်း ပါဝင်စေရန်နှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ အဆုံးသတ်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပါဝင်ပံ့ပိုးရန် ၎င်းတို့နှင့်အတူ ကျား၊ မ လူမှုရေးရာ ပြောင်းလဲမှုရှိသော စီမံချက်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရန်။</p>

<p>အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများအား ရဲဝန်ထမ်းများ၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုပေးသူများ၊ ဥပဒေရေးရာ ဝန်ဆောင်မှု ပေးသူများ၊ လူမှုစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးသူများနှင့် ချိတ်ဆက်ပေးခြင်းများအပါအဝင် အန္တရာယ်ရှိသောကာလအတွင်း ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသည့် ခိုနားစရာနေရာများနှင့် လုံခြုံစိတ်ချရသော နေစရာများတည်ထောင်ပေးရန်၊ ယင်းတို့အတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးရန်။</p>	<p>ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများနှင့် တုံ့ပြန်မှုလုပ်ဆောင်မှုပေးနေသည့် အခြားအရာရှိများကို ကျား၊ မ ရေးရာ အသိအမြင်ရှိစေရန်အတွက် သင်တန်းများပို့ချပေးရန်။</p>
---	---

နီးစပ်ရာပတ်ဝန်းကျင်အနေဖြင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် တားဆီးကာကွယ်ခြင်း

ဒေသခံလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ	
တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း	တားဆီးကာကွယ်ခြင်း
<p>အမျိုးသမီးများအကူအညီတောင်းခံရယူလေ့ရှိသော သူများ (ဥပမာ - မိသားစုဝင်များ၊ အိမ်နီးချင်းများ၊ အစရှိသည်) အား အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် တွေ့ကြုံရပါက မည်ကဲ့သို့ထိရောက်စွာ တုံ့ပြန် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ကြောင်း သတင်းအချက် အလက်များပေးထားရန် (ဥပမာ ဘေးမှရပ်ကြည့်သူများမှ အကြမ်းဖက်မှု မပေါ်ပေါက်မီ လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် နည်းလမ်း)။</p>	<p>အိမ်ထောင်အတွင်းနှင့် အိမ်ထောင်ပြင်ပဆက်ဆံရေးမှ အမျိုးသမီး များ (နှင့် အမျိုးသားများ)၏ လိင်မှုဆိုင်ရာကျန်းမာရေး၊ လိင်မှု ဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ အသိအမြင်တိုးစေရန် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများအတွက် အောက်ခြေအထိ လိုက်လံ ဝန်ဆောင်မှုပေးသော လုပ်ငန်းများနှင့် ပေါင်းစပ်ပြီး အုပ်စုလိုက် ပညာပေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရန်။</p>

<p>အမျိုးသမီးများ၏လိင်မှုဆိုင်ရာအချက်အလက်များနှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာဖော် ထုတ်ဆွေးနွေးနိုင်ရန် လုံခြုံစိတ်ချရပြီး ဝေဖန်မှုမရှိသည့် နေရာများကို ဖန်တီး ပံ့ပိုးပေးနေသောအမျိုးသမီးအဖွဲ့များအား ဆက်လက်ပံ့ပိုးသွားရန်။</p>	<p>ငယ်ရွယ်သေးသည့် စုံတွဲများ၊ ကလေးငယ် ရှိသောမိဘများကို ဦးတည်ကာ ကောင်းမွန်ပြီး သာတူညီမျှရှိသော အုပ်ထိန်းမှုအလေ့အထများ၊ အိမ်ထောင်ဖက်အစုအဖွဲ့များနှင့် အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော အန္တရာယ်များအား ဖော်ထုတ်ဖြေရှင်းရန် ဦးတည်၍ ကျား၊ မ ရေးရာ ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်သည့် စီမံချက်များ အကောင်အထည်ဖော်ရန်။</p>
---	--

ရှေ့ဆက် သုတေသန လေ့လာမှုများ

<p>သုတေသနအဖွဲ့အစည်းများ၊ NGOများ၊ INGOများ၊တက္ကသိုလ်များ၊ ကုလသမဂ္ဂနှင့် လျှို့ဝှက်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ</p>	
<p>တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း</p>	<p>တားဆီးကာကွယ်ခြင်း</p>
<p>အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အမျိုးသားများ၏အမြင်နှင့် ကျူးလွန်မှုများအကြောင်း သုတေသနပြုလုပ်ရန်။ အမျိုးသားများအနေဖြင့် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုပြုကြသည် ဆိုသည်ကို နားလည် သဘောပေါက်ရန်နှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ မဖြစ်ခင် ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ရန် ကုလသမဂ္ဂ၏ အမျိုးသားများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံပေါင်းစုံတွင် လေ့လာဆန်းစစ်ထားမှုကဲ့သို့သော တိကျရှင်းလင်းသည့် စံနှုန်းပြည့်နည်းလမ်းများကို ပုံတူပွားလုပ်ဆောင်ရန်။</p>	<p>အမျိုးသမီးများ၏ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရမှု အတွေ့အကြုံများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ထပ်မံအားဖြည့်သည့်အနေဖြင့် ကိန်းဂဏန်း အခြေပြုစစ်တမ်းများ ကောက်ယူရန်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ဖြစ်ပွားမှုနှုန်း၊ ဖြစ်ပွားစေသည့် အကြောင်းရင်း များအား တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် ကိုယ်စားပြုနိုင်မည့်အချက်အလက်များ ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ အမျိုးသမီးများ၏ကျန်းမာရေးနှင့် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံပေါင်းစုံ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်ကဲ့သို့သော တိကျရှင်းလင်းသည့် စံနှုန်းပြည့်နည်းလမ်းများကို ပုံတူပွားလုပ်ဆောင်ရန်။</p>

(လူမျိုးစု၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အားဖြင့် လူနည်းစုဖြစ်နေသူများကဲ့သို့) လူနည်းစု ဖြစ်သော အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အမျိုးသမီးများ အကူအညီတောင်းခံရယူသည့် အမှုအကျင့်များအား အဖွဲ့အစည်းအလိုက် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသည့် အတွေ့အကြုံများ အပေါ် ကျား၊ မ ရေးရာ စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များ နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာမျှော်လင့်ချက်များ၏ သက်ရောက်မှုများအား ဆက်လက်သုတေသန လုပ်ဆောင်ခြင်း စသည်တို့ကဲ့သို့သော အမျိုးသမီး များ၏အကြမ်းဖက်ခံရမှု အတွေ့အကြုံများနှင့် ပတ်သက်သည့် အသေးစိတ်လေ့လာနိုင်မည့် အကြောင်းအရာများကို သုတေသနပြုလုပ်နိုင်ရန် ရန်ပုံငွေချမှတ်ထောက်ပံ့ပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ဖော်ထုတ်ရန်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းအား ကာကွယ်တားဆီးရန် နှင့်တုံ့ပြန်မှုပြုရန် မည်သည့်တို့သည်အလုပ် ဖြစ်နေသည်ဆိုသည်ကို သက်သေအထောက် အထားတည်ဆောက်ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် လက်ရှိကာကွယ်တားဆီးရေး၊ တုံ့ပြန်ရေး စီမံချက်လုပ်ငန်းများအား စောင့်ကြည့် လေ့လာခြင်း၊ အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်း၊ သုတေသနပြုလုပ်ခြင်းများ လုပ်ဆောင်သွားရန်။

©Maria Lopez Yuste 2014

မှိုငြမ်းကိုးကားချက်များ

- Abrahams, N., Devries, K., Watts, C., Pallitto, C., Petzold, M., Shamu, S., Garcia-Moreno, C. 2014. Worldwide prevalence of non-partner sexual violence: a systematic review. *Lancet*, Online Publication, February 12, 2014.
- Abramsky, T., Watts, C., Garcia-Moreno, C., Devries, K., Kiss, L., Ellsberg, M., Jansen, H., Heise, L. 2011. What factors are associated with recent intimate partner violence? Findings from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence. *BMC Public Health* 11 (109).
- Ah-thi, Tha-dii. 2003. Newsletter on Trafficking Persons. Issue 1. Published by UNICEF Myanmar.
- Ah-thi, Tha-dii. 2004. Newsletter on Trafficking Persons. Issue 3. Published by UNICEF Myanmar.
- Apple, B. and Martin, V. 2003. *No Safe Place: Burma's Army and the Rape of Ethnic Women*. Washington, D.C.: Refugees International.
- Aung, O. 2005. *Lifestyles, sexuality and cultural beliefs related to unsafe sexual practices among youth in peri-urban Yangon, Myanmar*. Masters Thesis. Salaya: Mahidol University.
- Barker, G., Contreras, J., Heilman, B., Singh, A., Verma, R., and Nascimento, M. 2011. Evolving men: Initial results from the International Men and Gender Equality Survey (IMAGES). Washington D.C.: International Center for Research on Women (ICRW) and Rio de Janeiro: Instituto Promundo.
- Belak, B. 2002. *Gathering Strength: Women from Burma and their Rights*. Chiang Mai: Images Asia.
- Bergen, R. K. 1994. "Interviewing survivors of marital rape: Doing feminist research on sensitive topics" in *Researching Sensitive Topics*, eds. Bergen, R. K., Renzetti, C., and Lee, R. pp. 197 – 211.
- Beyrer, C. 2001. Shan women and girls and the sex industry in Southeast Asia; political causes and human rights implications. *Social Science and Medicine* 53(4): 543 – 550.
- Bott, S., Guedes, A., Goodwin, M., Mendoza, J.A. 2012. *Violence against women in Latin America and the Caribbean: A comparative analysis of population-based data from 12 countries*. Washington, D.C.: PAHO.
- Brickell, K. 2008. 'Fire in the house': Gendered experiences of drunkenness and violence in Siem Reap, Cambodia. *Geoforum*, 39: 1667 – 1675.
- Campbell, J. 2002. Health consequences of intimate partner violence. *The Lancet*, 359 (9314): 1331-1336.
- Chan, Nyein, Ko Ko Zaw, Saw Saw, Yin Thet Nu Oo, Kyaw Soe and Than Tun Sein. 2013. Knowledge on Adolescent Reproductive Health among High School Students in Katha Township (Sagaing Region). *Myanmar Health Sciences Research Journal* 25(2) p. 102 – 105
- Chit, Khin Myo. 2006. *Ma*. Rangoon: Zunpwint.
- Choon, M. T. 2013. Visarkha and the Protective Law for the Race and Religion. *Tharkithway Journal*, 3: 201.

- Coates, L and Wade, A. 2014. 'How to prevent young men's violence.' Presentation. Five days of Violence Prevention: Expert Meeting. Stockholm, Sweden.
- Coker, A., Sanderson, M., Dong, B. 2004. Partner violence during pregnancy and risk of adverse pregnancy outcomes. *Paediatric and Perinatal Epidemiology*, 18(4): 260-269.
- Connell, Raewyn. 2005. *Masculinities*. 2nd Edition. University of California Press: Berkeley.
- DeKeseredy, W. and Schwartz, M. 2011. 'Theoretical and definitional issues in violence against women' In Sourcebook on Violence against Women (2nd edition). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, pp. 3 – 23.
- Devries, K., Maki, J., Garcia-Moreno, C., Petzold, M., Child, J., Falder, G., Lim, S., Bacchus, L., Engell, R., Rosenfeld, L., Pallitto, C., Vos, T., Abrahams, N., and Watts, C. 2013. The global prevalence of intimate partner violence against women. *Science*, 340 (6140):1527 – 1538.
- Dong, M., Anda, R., Felitti, V., Dube, S., Williamson, D., Thompson, T., Loo, C. and Giles, W. 2004. The interrelatedness of multiple forms of childhood abuse, neglect and household dysfunction. *Child Abuse & Neglect* 28: 771 – 784.
- Dunkle, K. and Jewkes, R. 2007. Effective HIV prevention requires gender-transformative work with men. *Sexually Transmitted Infections*, 83(3): 173-174.
- Dunkle, K., Jewkes, R., Brown, H., Gray, G., McIntyre, J., Harlow, S. 2004. Gender-based violence, relationship power and risk of HIV infection in women attending antenatal clinics in South Africa. *The Lancet*, 363(9419): 1415-1421.
- Ellsberg, M., L. Heise, R. Pena, S. Agurto and A Winkvist. 2001. Researching domestic violence against women: Methodological and ethical considerations. *Studies in Family Planning*, 32(1): 1-16.
- Ellsberg, M. Peña, R. Herrera, A., Liljestrand, J., Winkvist, A. 2000. Candies in Hell: Women's Experiences of Violence in Nicaragua. *Social Science and Medicine*, 51(11). 1595 – 610.
- Ellsberg, M and Heise, L. 2005. *Researching violence against women: A practical guide for researchers and activists*. Washington, D.C.: PATH & WHO.
- Fahmida, R., and Doneys, P. 2013. Sexual coercion within marriage in Bangladesh. *Women's Studies International Forum*, 38:117-124.
- Flynn, D. 2011. *Baby Makes Three: Project Report*. Box Hill: Whitehorse Community Health Service, Victoria.
- Fry, D., McCoy, A., and Swales, D. 2012. The consequences of maltreatment on children's lives: A systematic review of data from the East Asia and Pacific region. *Trauma Violence Abuse*, 13(4): 209 – 233.
- Fonow, M. and Cook, J. 2005. Feminist methodology: New applications for the academy and public policy. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 30(4): 2211 – 2236.
- Fulu, E. 2013. *Domestic violence in Asia: Globalization, Gender and Islam in the Maldives*. London: Routledge.
- Fulu, E., Warner, X., Miedema, S., Jewkes, R., Roselli, T., and Lang, J. 2013. *Why do some men use violence against women and how can we prevent it? Quantitative findings from the UN*

- Multi-country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific*. Bangkok: UNDP, UNFPA, UN Women & UNV. Available at www.partners4prevention.org. [Last accessed 28 April, 2013].
- Fulu, E., Jewkes, R., Roselli, T., Garcia-Moreno, C. 2013. Prevalence and factors associated with male perpetration of intimate partner violence: findings from the UN multi-country cross-sectional study on men and violence in Asia and the Pacific. *Lancet Global Health* 1(4): e187 – e207.
- Fulu, E., Kerr-Wilson, A., Lang, J. 2014. *Effectiveness of interventions to prevent violence against women and girls: A Summary of the Evidence*. What Works to Prevent Violence: Pretoria.
- Garcia-Moreno, C. et al. 2005. *WHO Multi-country study on women's health and domestic violence against women: Initial results on prevalence, health outcomes and women's responses*. Geneva: WHO.
- Gender Equality Network [GEN]. 2013a. *Developing Anti-Violence against Women Laws: Background Information*. Discussion Paper Part 1. Yangon: GEN.
- Gender Equality Network [GEN]. 2013b. *Developing Anti-Violence against Women Laws: Content Options*. Discussion Paper Part 2. Yangon: GEN.
- Gender Equality Network [GEN]. 2013c. *Myanmar Laws and CEDAW: The Case for Anti-Violence Against Women Laws*. Yangon: GEN.
- Gender Equality Network [GEN]. 2014. *Cultural Norms, Social Practices and Gender Equality, Myanmar*. Yangon: GEN.
- Gupta, J., Silverman, J., Hemenway, D., Aceveda-Garcia, D., Stein, D., Williams D. 2008. Physical violence against intimate partners and related exposures to violence among South African men. *Canadian Medical Association Journal* 179 (6):535-41.
- Guruge, S. 2012. Nurses' role in caring for women experiencing intimate partner violence in the Sri Lankan context. *International Scholarly Research Network: Nursing*. Research Article.
- Hman, Nyi Win, Sein, Khin, Tun, Auing. 1985. *Health behaviours, beliefs and practices [Burmese]*. Yangon: Central Health Education Bureau & World Health Organization.
- International Center for Research on Women [ICRW], Gender-based Violence Prevention Network [GBV Prevention Network] and South African Medical Research Council [MRC]. 2012. *Strengthening research and action on gender-based violence in Africa*. Washington, D.C.: ICRW.
- Jansen, H. 2010. *Swimming against the tide: Lessons from field research on violence against women in Solomon Islands and Kiribati*. Suva: UNFPA.
- Jansen, H., Watts, C., Ellsberg, M., Heise, L, and Garcia-Moreno, C. 2004. Interviewer Training in the WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence. *Violence against Women*, 10(7). pp. 831 – 849.
- Jewkes R, Dartnall E and Sikweyiya Y. 2012. *Ethical and Safety Recommendations for Research on Perpetration of Sexual Violence*. Sexual Violence Research Initiative, Medical Research Council, Pretoria, South Africa. Available at www.svri.org.

- Jewkes, R., Fulu, E., Roselli, T., Garcia-Moreno, C. 2013. Prevalence of and factors associated with non-partner rape perpetration: findings from the UN Multi-country Cross-sectional Study on Men and Violence in Asia and the Pacific. *The Lancet Global Health* 1(4): e208 – e218.
- Jewkes, R., Morrell, R., Sikweyiya, Y., Dunkle, K., Penn-Kekana, L. 2012. Transactional relationships and sex with a woman in prostitution: prevalence and patterns in a representative sample of South African men. *BMC Public Health*, 12:325.
- Johnson, S. A. 2007. *Physical abusers and sexual offenders: Forensic and clinical strategies*. London: Taylor and Francis.
- Kachin Women's Peace Network & Gender Equality Network. 2013. *Women's Needs Assessment in IDP Camps, Kachin State*. Yangon: KWPN & GEN.
- Karen Women's Organization [KWO]. 2007. *State of Terror: The on-going rape, murder, torture and forced labour suffered by women living under the Burmese Military Regime in Karen State*. Mae Hong Son: KWO.
- Kean, T. 2014. Myanmar to sign sexual violence declaration. Myanmar Times. Yangon.
- Kimmel, M. 2002. Gender Symmetry in Domestic Violence: A substantive and methodological research review. *Violence against Women*, 8(11): 1332-1363.
- Kishor, S. and Johnson, K. 2004. *Profiling domestic violence: A multi-country study*. Calverton, MD: ORC Macro.
- Krug, E.G., Dahlberg, L., Mercy, J., Zwi, A. and Lozano, R. 2002. *World report on violence and health*. World Health Organization: Geneva.
- Kyu, N. 2004. *Violence against women in Myanmar*. Dissertation submitted to the Graduate School of Education and Human Development Nagoya University, Japan. March 2004.
- Kyu, N. & Atsuko Kanai. 2003. Prevalence, Antecedents and Consequences of Sexual Harassment in the Myanmar Workplace. *Japanese Journal of Administrative Science*, 16(3): 209-226.
- Kyu, N. & Atsuko Kanai. 2005. Prevalence, antecedent causes and consequences of domestic violence in Myanmar. *Asian Journal of Social Psychology* 8(3): 244 – 271.
- Latta, R. E. & Goodman, L. A. 2005. Considering the interplay of cultural context and service provision in intimate partner violence: The case of Haitian immigrant women. *Violence against Women* 11. pp. 1441 – 1464.
- Livelihood and Food Security Trust Fund [LIFT]. 2012. Gender Strategy. Available at http://lift-fund.net/downloads/gender_report/LIFT%20Gender%20Strategy%20-%20August%202012.pdf. [Last accessed 10 April, 2013].
- Luo, Y., Parish, W., Laumann, E. 2008. A population-based study of childhood sexual contact in China: Prevalence and long-term consequences. *Child Abuse & Neglect* 32: 721 – 731.
- Mack, N., Woodsong, C., MacQueen, K., Guest, G., Namey, E. 2005. *Qualitative research methods: A data collector's field guide*. Research Triangle Park: FHI 360.
- Mya, Nang Khin. 2001. *Violence against Women: A Hidden Problem for Weakened Women and Innocent Child Girls*. Presented at the 47th Myanmar Medical Conference, Jan 2001.

- Mya, Nang Khin. 2001. *Study on the pathology of violence against women in the Mandalay General Hospital (2000 – 2001)*. Dissertation submitted to the Board of Postgraduate Medical Studies, Institute of Medicine, Mandalay.
- Myanmar National Working Committee for Women Affairs [MNWCWA]. 1997. Myanmar National Action Plan for the Advancement of Women. Yangon: Republic of the Union of Myanmar.
- National AIDS Programme. 2012. *Global response progress report: Myanmar. Reporting period January 2010 – December 2011*. Yangon: National AIDS Programme.
- Naved, R., Mourin, S., Huque H. *Correlates of gender inequitable attitudes of men in Bangladesh*. SVRI Forum, Bangkok, Thailand. 13 – 16 October, 2013.
- Naved, R., Huque, H., Farah, S., Shuvra, M. 2011. Men's attitudes and practices regarding gender and violence against women in Bangladesh. Dhaka: icddr, UNFPA and Partners for Prevention.
- Norwegian Church Aid [NCA], Department of Social Welfare [DSW] & Myanmar Maternal and Child Welfare Association [MMCWA]. 2013. *Gender-based violence in five Yangon townships: Breaking the silence project*. Yangon: NCA, DSW & MMCWA.
- Nwe, Aye. 2009. *Gender Hierarchy in Myanmar*. Yangon: Myanmar Institute of Theology.
- Nwe, Than Than. 2003. Gendered spaces: Women in Burmese society. *Transformations* (6).
- Oxfam, ActionAid, CARE. 2011. *If Given the Chance: Women's participation in public life in Myanmar*. Internal Publication. Yangon: Oxfam, ActionAid & CARE.
- Oxfam, Trocaire, CARE & ActionAid. 2013. *Women and Leadership in Myanmar*. Yangon: Oxfam, Trocaire, CARE & ActionAid.
- Palaung Women's Organization [PWO]. 2011. *Voices for Change: Domestic Violence and Gender Discrimination in the Palaung Area*. Mae Sot: PWO.
- Puri, M., Tamang, J., Shah, I. 2011. Suffering in silence: consequences of sexual violence within marriage among young people in Nepal. *BMC Public Health*, 11:29.
- Republic of the Union of Myanmar. 1996. *Women's Health and Development Country Profile*. Yangon: Republic of the Union of Myanmar.
- Republic of the Union of Myanmar. 1999. *Country report of Myanmar: Regional Consultation on Violence against Women and the Role of the Health Sector*. Regional Consultation Working Paper. Yangon: Republic of the Union of Myanmar.
- Santhya, K. G., Haberland, N., Ram, F., Sinha, R.K. and S.K. Mohanty. 2007. Consent and coercion: Examining unwanted sex among married young women in India. *International Family Planning Perspectives*, 33 (3): 124 – 132.
- Secretariat of the Pacific Community [SPC]. 2009. *Solomon Islands Family Health and Safety Study Report*. New Caledonia: Ministry of Women, Youth and Children Affairs and SPC.
- Sen, B.K. 2001. Women and Law in Burma. Legal Issues on Burma Journal, no. 9. Burma Lawyer's Council.

- Shein, Khet Khet. 2012. *Social services in response to intimate partner violence: A case study of Yangon, Myanmar*. Masters of Science Thesis, Gender and Development Studies, Asian Institute of Technology.
- Slegh, H., Barker, G., Ruratotoye, B and Shand, T. 2012. *Gender relations, sexual violence and the effects of conflict on women and men in North Kivu, Eastern Democratic Republic of Congo: Preliminary results of the International Men and Gender Equality Survey (IMAGES)*. Sonke Gender Justice Network and Promundo-US: Cape Town, South Africa and Washington, D.C.
- Stöckl, H., Devries, K., Rotstein, A., Abrahams, N., Campbell, J., Watts, C., Garcia-Moreno, C., 2013. The global prevalence of intimate partner homicide: a systematic review. *Lancet*, 382 (9895): 859 – 865.
- Surtees, R. 2003. Negotiating violence and non-violence in Cambodian marriages. *Gender and Development*, 11 (2): 30 – 41.
- Than, Tharapi. 2014. *Women in Modern Burma*. London: Routledge.
- Thinn, Nyo Nyo. 2006. *The quest for gender justice: Introduction to the legal status of women in Myanmar*. PhD dissertation. Yokohama National University, Japan.
- U Aye. 1993. *Myanmar Wives, Myanmar Style [Burmese]*. Yangon: Sarpay Beikman Publishing House
- United Nations. 2006. *Secretary General's in-depth study on all forms of violence against women*. New York: United Nations. Available at <http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/v-sg-study.htm>. [Last accessed 5 March, 2013].
- UNAIDS. 2013. *HIV in Asia and the Pacific*. UNAIDS Regional Support Team for Asia and the Pacific: Bangkok.
- UNFPA & Ministry of Health, Union of Myanmar. 1999. *A reproductive health needs assessment in Myanmar*. Yangon: UNFPA.
- UN Women. 2010. *Safe Cities Global Initiative*. New York: UN Women.
- VicHealth. 2004. *The health costs of violence: Measuring the burden of disease caused by intimate partner violence*. Carlton: Victorian Health Promotion Foundation.
- Walker, L. 1979. *The battered woman*. New York: Harper and Row.
- Warrington, M. 2001. 'I must get out': The geographies of domestic violence. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 26 (3): 365 – 382.
- Whitaker, D., Haileyesus, T and Saltzman, L. 2007. Differences in frequency of violence and reported injury between relationships with reciprocal and nonreciprocal intimate partner violence. *American Journal of Public Health*, 97(5):941-947.
- White, J.W. & Farmer, R. 1992. Research methods: How they shape views of sexual violence. *Journal of Social Issues* 48.pp 45 – 60.
- Win, Yi Yi, Aye Moe Moe Lwin, Thinzar Aung, Chan Nyein Maung, Maung Maung Toe, Yi Yi Myint and Htun Naing Oo. 2013. *Currently Married Urban and Rural Women in Meiktila*

Township: Qualitative Study on Contraceptive Use. *Myanmar Health Sciences Research Journal*, 25(2) p. 143 – 148

Woman's League of Burma [WLB]. 2014. *Same Impunity, Same Patterns: Sexual Abuses by the Burma Army*. Yangon: WLB.

World Health Organization [WHO]. 2001. *Putting Women First: Ethical and safety recommendations for research on domestic violence against women*. Available at www.who.int. [Last accessed 7 April, 2013]

World Health Organization [WHO]. 2013. Responding to intimate partner violence and sexual violence against women: WHO clinical and policy guidelines. Geneva: WHO.

World Health Organization [WHO] and London School of Hygiene and Tropical Medicine [LSHTM]. 2010. *Preventing intimate partner and sexual violence against women: Taking action and generating evidence*. Geneva: WHO.

Yllö, K. 2005. 'Through a feminist lens: Gender, diversity and violence – Extending the feminist framework'. In *Current Controversies on Family Violence*. 2nd Ed. Eds. Loseke, D., Gelles, R., Cavanaugh, M. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. pp. 19 – 34.

©Maria Lopez Yuste 2014